

195**OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH**

z dnia 23 lutego 1998 r.

w sprawie ogłoszenia załączników do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO).

Stosownie do oświadczenia rządowego z dnia 31 lipca 1995 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO), sporządzonego w Marake-szu dnia 15 kwietnia 1994 r. (Dz. U. Nr 98, poz. 484), ogłasza się niniejszym następujące załączniki do powyższego porozumienia (Dz. U. z 1995 r. Nr 98, poz. 483):

- Układ ogólny w sprawie handlu usługami,
- Uzgodnienie w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów,
- Porozumienie o stosowaniu artykułu VI Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994.

Minister Spraw Zagranicznych: *B. Geremek*

(Wymienione wyżej załączniki do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO) stanowią oddzielny załącznik do niniejszego numeru)

ZAŁĄCZNIKI DO POROZUMIENIA USTANAWIAJĄCEGO ŚWIATOWĄ ORGANIZACJĘ HANDLU (WTO)

sporządzonego w Marakeszu dnia 15 kwietnia 1994 r.
(Dz. U. z 1995 r. Nr 98, poz. 483 i 484)

- Załącznik 1B — Układ ogólny w sprawie handlu usługami**
- Załącznik 2 — Uzgodnienie w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów**
- Załącznik 1A — Porozumienie o stosowaniu artykułu VI Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994**

ZAŁĄCZNIK 1B

UKŁAD OGÓLNY W SPRAWIE HANDLU USŁUGAMI

CZĘŚĆ I ZAKRES I DEFINICJA

Artykuł I Zakres i definicja

CZĘŚĆ II ZOBOWIĄZANIA OGÓLNE I ZASADY

Artykuł II Zasada największego uprzywilejowania
Artykuł III Przejrzystość
Artykuł IIIbis Ujawnianie informacji poufnych
Artykuł IV Rosnący udział krajów rozwijających się
Artykuł V Integracja gospodarcza
Artykuł Vbis Porozumienia integrujące rynki pracy
Artykuł VI Przepisy wewnętrzne
Artykuł VII Uznawanie
Artykuł VIII Monopole i wyłączni usługodawcy
Artykuł IX Praktyki gospodarcze
Artykuł X Nadzwyczajne środki ochronne
Artykuł XI Płatności i transfery
Artykuł XII Ograniczenia wprowadzane dla ochrony bilansu płatniczego
Artykuł XIII Zakupy rządowe
Artykuł XIV Wyjątki o charakterze ogólnym
Artykuł XIVbis Wyjątki ze względów bezpieczeństwa
Artykuł XV Subsydia

CZĘŚĆ III ZOBOWIĄZANIA SZCZEGÓLNE

Artykuł XVI Dostęp do rynku
Artykuł XVII Zasada traktowania narodowego
Artykuł XVIII Zobowiązania dodatkowe

CZĘŚĆ IV STOPNIOWA LIBERALIZACJA

Artykuł XIX	Negocjowanie szczegółowych zobowiązań
Artykuł XX	Listy szczegółowych zobowiązań
Artykuł XXI	Zmiana list zobowiązań

CZĘŚĆ V POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

Artykuł XXII	Konsultacja
Artykuł XXIII	Rozstrzyganie sporów i wykonywanie postanowień
Artykuł XXIV	Rada Handlu Usługami
Artykuł XXV	Współpraca techniczna
Artykuł XXVI	Stosunki z innymi organizacjami międzynarodowymi

CZĘŚĆ VI POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł XXVII	Odmowa udzielenia korzyści
Artykuł XXVIII	Definicje
Artykuł XXIX	Załączniki

ZAŁĄCZNIKI:

Załącznik w sprawie odstępstw od Artykułu II

Załącznik w sprawie przemieszczania się osób fizycznych świadczących usługi zgodnie z Układem

Załącznik w sprawie usług transportu lotniczego

Załącznik w sprawie usług finansowych

Drugi załącznik w sprawie usług finansowych

Załącznik w sprawie negocjacji w zakresie usług transportu morskiego

Załącznik w sprawie usług telekomunikacyjnych

Załącznik w sprawie negocjacji w zakresie telekomunikacji podstawowej

UKŁAD OGÓLNY W SPRAWIE HANDLU USŁUGAMI

Członkowie.

Uznając rosnące znaczenie handlu usługami dla wzrostu i rozwoju gospodarki światowej;

Chcąc ustanowić wielostronne ramy zasad i reguł handlu usługami mające na celu wzrost tego handlu w warunkach przejrzystości i stopniowej liberalizacji oraz będące środkiem wspierania wzrostu gospodarczego wszystkich partnerów handlowych i rozwoju krajów rozwijających się;

Pragnąc wcześniejszego osiągnięcia coraz wyższego poziomu liberalizacji handlu usługami przy pomocy kolejnych rund wielostronnych negocjacji służących wspieraniu interesów wszystkich uczestników na równie korzystnej podstawie oraz zapewnieniu ogólnej równowagi praw i obowiązków, przy jednoczesnym należyтым uwzględnieniu celów narodowej polityki;

Uznając prawo Członków do regulowania oraz wprowadzania nowych przepisów w dziedzinie świadczenia usług na ich terytoriach w celu realizowania celów narodowej polityki oraz mając na względzie istniejącą asymetrię w zakresie stopnia rozwoju regulowania działalności usługowej w poszczególnych krajach, a w szczególności uznając potrzebę wykonywania powyższego uprawnienia w krajach rozwijających się;

Pragnąc ułatwić szersze uczestnictwo krajów rozwijających się w handlu usługami oraz wzrost ich eksportu usługowego, łącznie, między innymi, ze wzmocnieniem ich krajowego potencjału usługowego i jego efektywności i konkurencyjności;

Zwracając szczególną uwagę na poważne trudności krajów najmniej rozwiniętych w obliczu ich szczególnej sytuacji gospodarczej oraz potrzeb rozwojowych, handlowych i finansowych;

Uzgadniają niniejszym, co następuje:

CZĘŚĆ I

ZAKRES I DEFINICJA

*Artykuł I**Zakres i definicja*

1. Niniejszy Układ odnosi się do środków stosowanych przez Członków, które oddziałują na handel usługami.
2. Dla celów niniejszego Układu handel usługami jest definiowany jako świadczenie usługi:
 - (a) z terytorium jednego Członka na terytorium któregośkolwiek innego Członka;
 - (b) na terytorium jednego członka dla usługobiorcy któregośkolwiek innego Członka;
 - (c) przez usługodawcę jednego Członka poprzez obecność handlową na terytorium któregośkolwiek innego Członka;
 - (d) przez usługodawcę jednego Członka poprzez obecność osób fizycznych Członka na terytorium któregośkolwiek innego Członka.
3. Dla celów niniejszego Układu:
 - (a) "środki stosowane przez Członków" oznaczają środki stosowane przez:
 - (i) administrację i władze stopnia centralnego, regionalnego lub lokalnego; oraz
 - (ii) organy pozarządowe sprawujące władzę delegowaną przez administrację i władze stopnia centralnego, regionalnego lub lokalnego;

Wypełniając obowiązki i zobowiązania wynikające z Układu, każdy Członek podejmie dostępne mu uzasadnione środki dla zapewnienia przestrzegania jego postanowień przez władze i administracje regionalne i lokalne oraz ciała pozarządowe działające na jego terytorium.

- (b) "usługi" obejmują jakąkolwiek usługę w jakimkolwiek sektorze, z wyjątkiem usług świadczonych w wykonywaniu funkcji władczych.

- (c) "usługa świadczona w wykonaniu funkcji władczych" oznacza jakąkolwiek usługę, która nie jest dostarczana ani na zasadach handlowych, ani też w ramach konkurencji z jednym lub większą liczbą usługodawców.

CZĘŚĆ II

ZOBOWIĄZANIA OGÓLNE I ZASADY

Artykuł II

Zasada największego uprzywilejowania

1. W odniesieniu do jakichkolwiek środków objętych niniejszym Układem, każdy Członek udzieli usługom i usługodawcom któregośkolwiek innego Członka, natychmiast i bezwarunkowo, traktowania nie mniej korzystnego niż to, którego udziela podobnym usługom i usługodawcom z jakiegokolwiek innego kraju.
2. Członek może utrzymywać środek niezgodny z ustępem 1 pod warunkiem, że środek taki jest wykazany w Załączniku i odpowiada warunkom Załącznika w sprawie odstępstw od Artykułu II.
3. Postanowienia niniejszego Układu nie będą interpretowane w sposób uniemożliwiający któremukolwiek Członkowi przyznanie lub udzielanie korzyści krajom z nim graniczącym, dla ułatwienia wymiany, ograniczonej do przyległych stref granicznych, usług jednocześnie świadczonych i wykorzystywanych lokalnie.

Artykuł III

Przejrzystość

1. Każdy Członek opublikuje niezwłocznie oraz, z wyjątkiem sytuacji nadzwyczajnych, najpóźniej w chwili wejścia w życie, wszelkie stosowne środki powszechnie obowiązujące, które odnoszą się albo wpływają na działanie niniejszego Układu. Publikowane będą również porozumienia międzynarodowe, których Członek jest sygnatariuszem, odnoszące się albo wpływające na handel usługami.
2. Gdy nie jest możliwa publikacja, o której mowa w ustępie 1, informacja taka będzie dostępna publicznie w inny sposób.
3. Każdy Członek niezwłocznie i co najmniej raz w roku poinformuje Radę Handlu Usługami o wprowadzeniu jakichkolwiek nowych ustaw lub jakichkolwiek zmian w obowiązujących ustawach, przepisach

lub wytycznych administracyjnych, które znacząco oddziałują na handel usługami objęty szczegółowymi zobowiązaniami Członka podjętymi zgodnie z niniejszym Układem.

4. Każdy Członek odpowie niezwłocznie na wszelkie zapytania któregośkolwiek innego Członka o szczegółowe informacje dotyczące jakichkolwiek środków powszechnego zastosowania, czy też porozumień międzynarodowych w rozumieniu ustępu 1. Każdy Członek utworzy także jeden lub więcej punktów informacyjnych dla udostępnienia innym Członkom, na wniosek, szczegółowych informacji w tych sprawach, jak też w sprawach będących przedmiotem notyfikacji, o której mowa w ustępie 3. Takie punkty informacyjne zostaną utworzone w ciągu dwóch lat od wejścia w życie Porozumienia Ustanawiającego Światową Organizację Handlu (zwanego poniżej Porozumieniem WTO). Stosowna elastyczność w odniesieniu do terminu, w którym takie punkty informacyjne mają być utworzone, może zostać uzgodniona w stosunku do poszczególnych Członków - krajów rozwijających się. Punkty informacyjne nie muszą być depozytariuszami ustaw i przepisów.

5. Każdy Członek może notyfikować Radzie Handlu Usługami jakikolwiek środek zastosowany przez któregośkolwiek innego Członka, który uzna za wywierający wpływ na działanie niniejszego Układu.

Artykuł III bis

Ujawnianie informacji poufnych

Postanowienia niniejszego Układu nie będą wymagać od któregośkolwiek Członka dostarczenia informacji poufnych, których ujawnienie może utrudnić stosowanie prawa albo w inny sposób być sprzeczne z interesem publicznym, czy też naruszałoby uzasadnione interesy handlowe poszczególnych przedsiębiorstw publicznych albo prywatnych.

Artykuł IV

Rosnący udział krajów rozwijających się

1. Rosnący udział Członków - krajów rozwijających się w handlu światowym będzie ułatwany poprzez negocjowane przez różnych Członków, stosownie do postanowień Części III i IV niniejszego Układu, szczególne zobowiązania odnoszące się do:

- (a) wzmocnienia ich krajowego potencjału usługowego oraz jego wydajności i konkurencyjności poprzez, między innymi, dostęp do technologii na zasadach handlowych;
- (b) poprawy dostępu do kanałów dystrybucji oraz sieci informacyjnych; oraz

- (c) liberalizacji dostępu do rynku w sektorach i sposobach świadczenia usług, będących przedmiotem ich zainteresowania eksportowego.
2. Członkowie - kraje rozwinięte, a w możliwym zakresie inni Członkowie, w ciągu dwóch lat od wejścia w życie Porozumienia WTO utworzą punkty informacyjne dla ułatwienia usługodawcom Członków - krajów rozwijających się dostępu do informacji odnoszącej się do ich rynków, w zakresie:
- (a) handlowych i technicznych aspektów świadczenia usług;
- (b) rejestracji, uznawania i uzyskiwania kwalifikacji zawodowych; oraz
- (c) dostępności technologii usługowej.
3. Zważywszy szczególną sytuację gospodarczą oraz potrzeby rozwojowe, handlowe i finansowe krajów najmniej rozwiniętych, przy realizowaniu postanowień ustępów 1. i 2. pierwszeństwo będzie udzielone Członkom - krajom najmniej rozwiniętym. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na poważne trudności tych krajów w przyjęciu negocjowanych szczegółowych zobowiązań.

Artykuł V

Integracja gospodarcza

1. Niniejszy Układ nie będzie dla któregośkolwiek Członka przeszkodą do stania się stroną albo przystąpienia do porozumienia liberalizującego handel usługami między jego stronami, pod warunkiem że takie porozumienie:
- (a) ma znaczący zakres sektorowy¹, oraz
- (b) przewiduje brak albo wyeliminowanie, w zasadzie całej dyskryminacji w rozumieniu Artykułu XVII, między stronami, w sektorach objętych punktem (a), poprzez:
- (i) usunięcie istniejących środków dyskryminacji; albo
- (ii) zakaz wprowadzania nowych albo bardziej dyskryminujących środków

¹Warunek ten jest oceniany z uwzględnieniem liczby sektorów, wielkości handlu objętego Porozumieniem i sposobów świadczenia usług. W celu wypełnienia takiego warunku porozumienia takie nie powinny a priori wyłączać jakiegokolwiek sposobu świadczenia.

bądź w momencie wejścia w życie takiego porozumienia, bądź też na podstawie uzasadnionego harmonogramu - z wyjątkiem środków dozwolonych zgodnie z Artykułami XI, XII, XIV i XIVbis.

2. Oceniając, czy warunki określone na mocy ustępu 1(b) są spełnione, zwracać się będzie uwagę na stosunek porozumienia do szerszego procesu integracji gospodarczej lub liberalizacji handlu między zainteresowanymi krajami.
3. (a) Gdy kraje rozwijające się są stronami porozumienia w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1, przewiduje się stosowną elastyczność w odniesieniu do warunków opisanych w ustępie 1, a szczególnie w odniesieniu do punktu (b) tego ustępu - zgodną z poziomem rozwoju zainteresowanych krajów, zarówno ogólnym, jak i w poszczególnych sektorach i podsektorach.

(b) Niezależnie od postanowień ustępu 6 w przypadku porozumienia w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1, które obejmuje tylko kraje rozwijające się, traktowanie bardziej korzystne może być udzielone osobom prawnym będącym własnością lub znajdującym się pod kontrolą osób fizycznych stron takiego porozumienia.
4. Jakiegokolwiek porozumienie, o którym mowa w ustępie 1, będzie zmierzać do ułatwienia handlu między stronami i nie będzie, wobec któregokolwiek Członka znajdującego się poza porozumieniem, podwyższać ogólnego poziomu barier dla handlu usługami w odnośnych sektorach czy podsektorach w porównaniu z poziomem stosowanym przed zawarciem takiego porozumienia.
5. Jeżeli w związku z zawarciem, rozszerzeniem lub znaczącą zmianą jakiegokolwiek porozumienia zgodnie z ustępem 1 Członek zamierza wycofać lub zmienić szczegółowe zobowiązanie w sposób niezgodny z warunkami i wymogami określonymi w jego liście zobowiązań, powinien on, z wyprzedzeniem nie krótszym niż 90 dni, powiadomić o takiej modyfikacji lub wycofaniu i wówczas zostanie zastosowana procedura określona w ustępach 2, 3 i 4 Artykułu XXI.
6. Usługodawca któregokolwiek innego Członka, który jest osobą prawną utworzoną zgodnie z ustawami strony porozumienia, o którym mowa w ustępie 1, będzie uprawniony do traktowania przyznanego na mocy takiego porozumienia, pod warunkiem że jest zaangażowany w znaczące operacje gospodarcze na terytorium stron takiego porozumienia.
7. (a) Członkowie, którzy są stronami jakiegokolwiek porozumienia, o którym mowa w ustępie 1, niezwłocznie notyfikują Radzie Handlu Usługami takie porozumienie lub jego rozszerzenie

czy też jakąkolwiek znaczącą zmianę. Udostępnią także Radzie stosowne informacje, których może się ona domagać. Rada może ustanowić grupę roboczą dla zbadania takiego porozumienia, jego poszerzenia, czy też zmiany oraz dla złożenia Radzie sprawozdania o jego zgodności z niniejszym Artykułem.

- (b) Członkowie, którzy są stronami jakiegokolwiek porozumienia, o którym mowa w ustępie 1, wprowadzanego w życie na podstawie harmonogramu, będą składać okresowo sprawozdanie Radzie Handlu Usługami o jego wprowadzaniu. Rada może utworzyć grupę roboczą dla zbadania tych informacji, jeśli uzna to za konieczne.
- (c) W oparciu o sprawozdania grup roboczych, o których mowa w punktach (a) i (b), Rada może dokonać zaleceń stronom, jeśli uzna to za stosowne.

8. Członek, który jest stroną jakiegokolwiek porozumienia, o którym mowa w ustępie 1, nie może starać się o wyrównanie korzyści handlowych, które mogą z takiego porozumienia przypadać któremukolwiek innemu Członkowi.

Artykuł I bis

Porozumienia integrujące rynki pracy

Niniejszy Układ nie będzie dla któregokolwiek Członka przeszkodą w uczestniczeniu w jakimkolwiek porozumieniu ustanawiającym pełną integrację² rynków pracy pomiędzy lub pośród stron takiego porozumienia, pod warunkiem że takie porozumienie:

- (a) zwalnia obywateli stron takiego porozumienia od wymogu uzyskania pozwoleń na pobyt i podjęcie pracy;
- (b) jest notyfikowane Radzie Handlu Usługami.

Artykuł VI

Przepisy wewnętrzne

²Zazwyczaj takie porozumienie integracyjne zapewnia obywatelom zainteresowanych stron prawo swobodnego dostępu do rynków zatrudnienia stron i obejmuje środki dotyczące warunków płacy i innych warunków zatrudnienia oraz świadczeń socjalnych.

1. W sektorach, gdzie podejmowane są szczegółowe zobowiązania, każdy Członek zapewni, by wszystkie środki powszechnie obowiązujące, które oddziałują na handel usługami, były stosowane w sposób umiarkowany, obiektywny i bezstronny.
2.
 - (a) Każdy Członek będzie utrzymywać lub ustanowi, tak szybko jak to możliwe, sądy powszechne, arbitrażowe lub administracyjne albo procedury, które zapewnią, na wniosek dotkniętego usługodawcy, możliwość niezwłocznego odwołania, a gdzie jest to uzasadnione, stosowne środki zaradcze w odniesieniu do decyzji administracyjnych, które oddziałują na handel usługami. Gdy takie procedury nie są niezależne od organu, któremu powierzono wydawanie odnośnych decyzji administracyjnych, Członek zapewni rzeczywisty obiektywizm i bezstronność w rozpatrywaniu odwołania.
 - (b) Postanowienia punktu (a) nie powinny być interpretowane jako wymagające od Członka utworzenia takich sądów czy procedur, jeśli byłoby to sprzeczne z konstytucyjną strukturą lub z charakterem jego systemu prawnego.
3. Tam gdzie dla świadczenia usług, w przedmiocie których podjęto szczegółowe zobowiązania, wymagane jest zezwolenie, właściwe władze Członka, w rozsądnym terminie po złożeniu wniosku uznanego za kompletny w świetle krajowych ustaw i przepisów, poinformują wnioskodawcę o decyzji dotyczącej wniosku. Na prośbę wnioskodawcy właściwe władze Członka, bez nadmiernej zwłoki, udzielą informacji o stanie wniosku.
4. W celu zapewnienia, by środki odnoszące się do wymogów kwalifikacyjnych i procedur, standardów technicznych i wymogów licencyjnych nie tworzyły zbędnych przeszkód dla handlu usługami, Rada Handlu Usługami, poprzez stosowne ciała, które może utworzyć, wypracuje wszelkie niezbędne zasady. Te zasady będą miały na celu zapewnienie, aby takie wymogi, między innymi:
 - (a) były oparte na obiektywnych i przejrzystych kryteriach, takich jak fachowość i zdolność do świadczenia usługi;
 - (b) nie były bardziej uciążliwe niż jest to konieczne dla zapewnienia jakości usługi;
 - (c) nie stanowiły same w sobie ograniczenia dla świadczenia usługi w przypadku procedur licencyjnych.
5.
 - (a) W sektorach, w których Członek podjął szczegółowe zobowiązania, do czasu wejścia w życie zasad rozwiniętych zgodnie z ustępem 4 Członek nie będzie stosować wymogów

kwalifikacyjnych i licencyjnych oraz standardów technicznych, które zniweczą lub osłabiają takie szczegółowe zobowiązania w sposób:

- (i) niezgodny z kryteriami określonymi w punktach 4(a), (b) lub (c); oraz
 - (ii) którego nie można się było zasadnie spodziewać od Członka w momencie podejmowania szczegółowych zobowiązań w tych sektorach.
- (b) W ocenie, czy Członek postępuje zgodnie z obowiązkiem określonym w punkcie 5(a), będąc brane pod uwagę standardy międzynarodowe właściwych organizacji³ międzynarodowych stosowane przez Członka.

6. W sektorach, gdzie podejmowane są szczegółowe zobowiązania dotyczące usług profesjonalnych, każdy Członek zapewni odpowiednie procedury dla sprawdzenia umiejętności fachowców któregośkolwiek innego Członka.

Artykuł VII

Uznawanie

1. Członek może uznawać uzyskane w określonym kraju wykształcenie lub praktykę, spełniane wymogi lub otrzymane licencje czy zaświadczenia, w celu spełnienia, w całości lub w części, standardów lub kryteriów upoważniania, licencjonowania, wydawania usługodawcom zaświadczeń zgodnie z wymogami ustępu 3. Takie uznawanie, które może zostać osiągnięte poprzez ujednoczenie lub w inny sposób, może być oparte na porozumieniu lub uzgodnieniu z krajem zainteresowanym bądź też może być udzielone niezależnie.

2. Członek, który jest stroną porozumienia lub uzgodnienia, o którym mowa w ustępie 1, istniejącego lub przyszłego, zapewni innym zainteresowanym Członkom dostateczną możliwość negocjowania przystąpienia do takiego porozumienia lub uzgodnienia bądź też negocjowania porównywalnych porozumień. Tam gdzie Członek udziela uznania niezależnie, zapewni któremukolwiek innemu Członkowi dostateczną możliwość wykazania, że wykształcenie, praktyka, licencje, zaświadczenia uzyskane albo wymogi spełnione na terytorium innego Członka powinny być uznane.

³Pojęcie "właściwe organizacje międzynarodowe" odnosi się do organizacji międzynarodowych, w których członkostwo jest otwarte dla stosownych organizacji, co najmniej wszystkich Członków Światowej Organizacji Handlu.

3. Członek nie będzie dokonywać uznawania w sposób, który mógłby stanowić narzędzie dyskryminacji pomiędzy krajami w trakcie stosowania jego standardów lub kryteriów dla upoważnień, licencjonowania lub wydawania usługodawcom zaświadczeń, bądź w sposób mogący stanowić ukryte ograniczenie dla handlu usługami.

4. Każdy Członek:

- (a) w ciągu 12 miesięcy od daty wejścia w życie w stosunku do niego Porozumienia WTO poinformuje Radę Handlu Usługami o istniejących sposobach uznawania i wskaże, czy są one oparte na porozumieniach i uzgodnieniach w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1;
- (b) niezwłocznie poinformuje Radę Handlu Usługami, z takim wyprzedzeniem jakie tylko będzie możliwe, o rozpoczęciu negocjacji w przedmiocie porozumień lub ustaleń w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1, w celu zapewnienia któremukolwiek innemu Członkowi odpowiedniej możliwości wyrażenia jego zainteresowania uczestnictwem w takich negocjacjach przed ich wejściem w zasadniczą fazę;
- (c) niezwłocznie poinformuje Radę Handlu Usługami o wprowadzeniu nowych lub o znaczącej zmianie istniejących środków uznawania oraz określi, czy są one oparte na porozumieniach lub uzgodnieniach w rodzaju, o którym mowa w ustępie 1.

5. Gdziekolwiek to właściwe, uznawanie powinno być oparte na wielostronnie uzgodnionych kryteriach. W stosownych przypadkach Członkowie będą współpracować z odpowiednimi organizacjami między- i pozarządowymi dla ustanowienia oraz przyjęcia wspólnych, międzynarodowych standardów i kryteriów uznawania oraz wspólnych międzynarodowych standardów w celu wykonywania odnośnych zawodów i specjalności usługowych.

Artykuł VIII

Monopole i wyłączeni usługodawcy

1. Każdy Członek zapewni, aby którykolwiek monopolistyczny usługodawca na jego terytorium, świadcząc na danym rynku usługę monopolistyczną, nie działał w sposób niezgodny z obowiązkami Członka określonymi w Artykule II oraz szczegółowymi zobowiązaniami.

2. Tam gdzie monopolistyczny usługodawca Członka konkuruje, czy to bezpośrednio, czy poprzez spółkę zależną, świadcząc usługę nie objętą zakresem jego monopolistycznych uprawnień i będącą

przedmiotem szczegółowych zobowiązań Członka, Członek ten zapewni, żeby taki usługodawca nie nadużywał swojej pozycji monopolistycznej działając na jego terytorium w sposób niezgodny z takimi zobowiązaniami.

3. Rada Handlu Usługami może, na wniosek Członka, który ma powód sądzić, że monopolistyczny usługodawca któregośkolwiek innego Członka działa w sposób niezgodny z ustępami 1 i 2, domagać się od Członka ustanawiającego, utrzymującego lub sankcjonującego taki podmiot dostarczenia szczegółowych informacji dotyczących odnośnych działań.

4. Jeżeli po wejściu w życie Porozumienia WTO Członek przyzna monopolistyczne uprawnienie odnoszące się do świadczenia usługi objętej jego szczegółowymi zobowiązaniami, Członek ten powinien notyfikować Radzie Handlu Usługami nie później niż na trzy miesiące przed zamierzonym przyznaniem takich praw i wówczas stosowane będą postanowienia ustępów 2, 3 i 4 Artykułu XXI.

5. Postanowienia niniejszego Artykułu będą stosowane również w przypadku wyłącznych usługodawców, gdy Członek, oficjalnie lub w praktyce, (a) upoważnia lub ustanawia ich niewielką liczbę, oraz (b) znacząco ogranicza konkurencję między nimi na swoim terytorium.

Artykuł IX

Praktyki gospodarcze

1. Członkowie uznają, że określone praktyki usługodawców, inne niż objęte Artykułem VIII, mogą utrudniać konkurencję i w ten sposób ograniczać handel usługami.

2. Każdy Członek, na wniosek któregośkolwiek innego Członka, przystąpi do konsultacji mających na celu wyeliminowanie praktyk, o których mowa w ustępie 1. Członek, do którego się zwrócono, odniesie się życzliwie i z uwagą do takiego wniosku oraz podejmie współpracę poprzez dostarczenie ogólnie dostępnych, niepoufnych danych odnoszących się do rozpatrywanego problemu. Członek, do którego wystąpiono, przekaże Członkowi, który wystąpił z wnioskiem, także inne dostępne mu informacje z zastrzeżeniem postanowień jego prawa wewnętrznego i pod warunkiem zawarcia zadowalającego porozumienia dotyczącego ochrony poufnego charakteru tych informacji przez Członka, który się o nie zwraca.

Artykuł X

Nadzwyczajne środki ochronne

1. Podjęte zostaną wielostronne negocjacje w kwestii nadzwyczajnych środków ochronnych opartych na zasadzie niedyskryminacji. Wyniki tych negocjacji zostaną wprowadzone w życie nie później niż trzy lata od daty wejścia w życie Porozumienia WTO.

2. W okresie przed wejściem w życie wyników negocjacji, o których mowa w ustępie 1, każdy Członek może, niezależnie od postanowień ustępu 1 Artykułu XXI, zawiadomić Radę Handlu Usługami o zamiarze zmiany lub wycofania szczegółowego zobowiązania po upływie roku od daty, kiedy szczegółowe zobowiązanie wchodzi w życie pod warunkiem, że Członek ten wskaże Radzie powód, dla którego zmiana lub wycofanie nie może czekać na upływ trzyletniego okresu, o którym mowa w ustępie 1 Artykułu XXI.
3. Postanowienia ustępu 2 utracą moc po upływie trzech lat od wejścia w życie Porozumienia WTO.

Artykuł XI

Płatności i transfery

1. Z wyjątkiem okoliczności przewidzianych w Artykule XII, Członek nie będzie stosować ograniczeń w stosunku do międzynarodowych płatności i transferów odnoszących się do transakcji bieżących związanych z jego szczegółowymi zobowiązaniami.
2. Nic, co wynika z niniejszego Układu, nie wpłynie na prawa i obowiązki członków Międzynarodowego Funduszu Walutowego powstałe na mocy Statutu Funduszu - łącznie z działaniami w zakresie wymiennalności zgodnymi ze Statutem - pod warunkiem że Członek nie wprowadzi ograniczeń w stosunku do jakichkolwiek transakcji kapitałowych w sposób niezgodny ze swymi szczegółowymi zobowiązaniami odnoszącymi się do takich transakcji, z wyjątkiem ograniczeń stosowanych zgodnie z Artykułem XII lub na wniosek Funduszu.

Artykuł XII

Ograniczenia wprowadzane dla ochrony bilansu płatniczego

1. W przypadku poważnych trudności w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych albo zagrożenia nimi Członek może wprowadzić albo utrzymywać ograniczenia dla handlu usługami, co do których podjął szczegółowe zobowiązania - łącznie z płatnościami lub transferami za transakcje związane z takimi zobowiązaniami. Uznaje się, że wyjątkowy nacisk na bilans płatniczy Członka znajdującego się w trakcie rozwoju ekonomicznego lub w okresie transformacji gospodarczej może spowodować konieczność zastosowania ograniczeń w celu zapewnienia, między innymi, utrzymania poziomu rezerw finansowych odpowiedniego dla wprowadzania programu rozwoju gospodarczego lub programu transformacji gospodarczej.
2. Ograniczenia, o których mowa w ustępie 1:
 - (a) nie będą powodować dyskryminacji wśród Członków,

- (b) będą zgodne z postanowieniami Statutu Międzynarodowego Funduszu Walutowego;
 - (c) będą unikać powodowania zbędnych szkód dla handlowych, gospodarczych i finansowych interesów któregośkolwiek innego Członka;
 - (d) nie będą przekraczać środków niezbędnych dla uporania się z okolicznościami opisanymi w ustępie 1;
 - (e) będą miały charakter tymczasowy i będą, w miarę poprawy sytuacji określonej w ustępie 1, stopniowo usuwane.
3. Określając zakres takich ograniczeń Członkowie mogą dać pierwszeństwo świadczeniu usług, które są bardziej istotne z punktu widzenia ich programów gospodarczych lub rozwojowych. Jednakże takie ograniczenia nie będą wprowadzane lub utrzymywane dla ochrony określonego sektora usługowego.
4. Jakiegokolwiek ograniczenia wprowadzane lub utrzymywane zgodnie z ustępem 1 lub też ich zmiany będą niezwłocznie notyfikowane Radzie Generalnej.
5. (a) Członkowie stosujący postanowienia niniejszego Artykułu przeprowadzą niezwłoczne konsultacje z Komitetem Bilansu Płatniczego w przedmiocie ograniczeń wprowadzonych zgodnie z niniejszym Artykułem.
- (b) Konferencja Ministerialna ustanowi procedury⁴ okresowych konsultacji mających na celu przedstawienie zainteresowanemu Członkowi takich zaleceń, jakie uzna za stosowne.
- (c) Konsultacje takie poddadzą ocenie sytuację bilansu płatniczego zainteresowanego Członka oraz ograniczenia wprowadzone i utrzymywane zgodnie z niniejszym Artykułem, mając na względzie takie czynniki jak, między innymi:
- (i) istota i zakres trudności w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych;
 - (ii) zewnętrzne warunki gospodarcze i handlowe konsultowanego Członka;
 - (iii) dostępne alternatywne środki korygujące.

⁴Uznaje się, że procedury przewidziane w ustępie 5 będą identyczne z procedurami GATT 1994.

- (d) Konsultacje odnoszą się do kwestii zgodności jakichkolwiek ograniczeń z ustępem 2, a w szczególności odnoszą się do ich stopniowego usuwania zgodnie z ustępem 2(e).
- (e) Podczas takich konsultacji zostaną uwzględnione wszystkie dane statystyczne oraz inne przedłożone przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, a odnoszące się do dewiz, rezerw monetarnych oraz bilansu płatniczego - a wnioski zostaną oparte na szacunkach Funduszu w zakresie sytuacji bilansu płatniczego i finansów zagranicznych konsultowanego Członka.

6. Jeżeli Członek nie będący członkiem Międzynarodowego Funduszu Walutowego zechce zastosować postanowienia niniejszego Artykułu, Konferencja Ministerialna ustanowi procedury przeglądu oraz inne konieczne procedury.

Artykuł XIII

Zakupy rządowe

1. Artykułów II, XVI i XVII nie stosuje się do ustaw, przepisów czy wymogów normujących zakup usług przez agencje rządowe, dokonywany dla celów rządowych oraz nie mający na celu handlowej odprzedaży lub korzystania ze świadczenia usług dla sprzedaży handlowej.
2. W ciągu dwóch lat od daty wejścia w życie Porozumienia WTO zostaną podjęte wielostronne negocjacje w sprawie zakupów rządowych w zakresie usług objętych niniejszym Układem.

Artykuł XIV

Wyjątki o charakterze ogólnym

Pod warunkiem że środki takie nie są stosowane w sposób, który mógłby tworzyć narzędzie arbitralnej albo nieuzasadnionej dyskryminacji między krajami, gdzie panują podobne warunki, albo ukrytego ograniczenia dla handlu usługami, nic w niniejszym Układzie nie będzie interpretowane jako przeszkoda w przyjęciu i stosowaniu przez któregośkolwiek Członka środków:

- (a) koniecznych dla ochrony publicznej moralności oraz utrzymania porządku publicznego;⁵
- (b) niezbędnych dla ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin;

⁵Powołanie się na wyjątki dotyczące ochrony porządku publicznego jest możliwe tylko, gdy występuje rzeczywiste i dostatecznie poważne zagrożenie jednego z podstawowych interesów społecznych.

- (c) niezbędnych dla zapewnienia przestrzegania ustaw i przepisów, które nie są sprzeczne z postanowieniami niniejszego Układu, łącznie z odnoszącymi się do:
- (i) zapobiegania działaniom o charakterze oszukańczym i podstępym lub postępowania ze skutkami niewykonania kontraktów usługowych;
 - (ii) ochrony życia prywatnego osób w zakresie przetwarzania i rozpowszechniania danych osobistych oraz ochrony poufności ich osobistych akt i rachunków,
 - (iii) bezpieczeństwa;
- (d) niezgodnych z Artykułem XVII, pod warunkiem że różnica w traktowaniu ma na celu zapewnienie sprawiedliwego lub skutecznego⁶ nakładania albo poboru podatków bezpośrednich w odniesieniu do usług lub usługodawców innych Członków,

⁶Środki mające na celu zapewnienie sprawiedliwego i skutecznego nakładania lub ściągania podatków bezpośrednich obejmują instrumenty stosowane przez Członka zgodnie z jego systemem podatkowym, które to:

- (i) stosuje się w odniesieniu do usługodawców nie mających stałej siedziby w uznaniu faktu, że obowiązek podatkowy tych osób jest określany w odniesieniu do źródeł przychodu wywodzących się lub umiejscowionych na terytorium Członka; albo
- (ii) stosuje się w odniesieniu do usługodawców nie mających stałej siedziby w celu zapewnienia możliwości nakładania lub poboru podatków na terytorium Członka; albo
- (iii) stosuje się do osób nie mających stałej siedziby lub ją mających w celu zapobieżenia unikaniu czy też uchylaniu się od podatków, łącznie ze środkami przymusu; albo
- (iv) stosuje się do usługobiorców usług świadczonych na lub z terytorium innego Członka w celu zapewnienia nakładania lub poboru podatków od takich usługobiorców, które pochodzą ze źródeł znajdujących się na terytorium Członka; albo
- (v) odróżniają usługodawców podlegających opodatkowaniu w zależności od całkowitego przedmiotu opodatkowania od innych usługodawców w uznaniu różnicy charakteru podstawy wymiaru opodatkowania między nimi; albo
- (vi) w celu ochrony podstawy podatkowej Członka określają: przyznanie lub przypisanie dochodu, korzyść, zysk, stratę, dokonane potrącenia albo kredytowanie pomiędzy osobami mającymi siedzibę lub oddziały albo też pomiędzy osobami powiązanymi lub oddziałami tej samej osoby.

Terminologia podatkowa lub założenia systemu objęte Artykułem XIV(d) oraz niniejszym przypisem są określane zgodnie z definicjami podatkowymi i założeniami systemowymi albo definicjami i założeniami systemowymi równorzędnymi, czy też podobnymi przyjętymi zgodnie z wewnętrznym prawem Członka stosującego dany środek.

- (e) niezgodnych z Artykułem II, pod warunkiem że różnica w traktowaniu jest skutkiem porozumienia o unikaniu podwójnego opodatkowania lub postanowień o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartych w jakimkolwiek innym porozumieniu międzynarodowym bądź uzgodnieniu, którym Członek jest związany.

Artykuł XIIbis

Wyjątki ze względów bezpieczeństwa

1. Nic w niniejszym Układzie nie będzie interpretowane jako:
 - (a) wymagające od któregośkolwiek Członka dostarczenia jakiejkolwiek informacji, której ujawnienie uznaje on za sprzeczne z jego istotnymi interesami bezpieczeństwa; albo
 - (b) uniemożliwiające któremukolwiek z Członków podjęcie jakiegokolwiek działania uznanego za niezbędne dla ochrony jego istotnych interesów bezpieczeństwa, a:
 - (i) odnoszącego się do świadczenia usług dokonywanego bezpośrednio lub pośrednio dla celów zaopatrzenia sił zbrojnych;
 - (ii) odnoszącego się do materiałów rozszczepialnych i materiałów do syntezy jądrowej lub materiałów służących do ich uzyskania;
 - (iii) podejmowanego w okresie wojny lub innej sytuacji nadzwyczajnej w stosunkach międzynarodowych; albo
 - (c) uniemożliwiające któremukolwiek Członkowi podjęcie jakiegokolwiek działania w celu realizacji zobowiązań wynikających z Karty Narodów Zjednoczonych dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.
2. Rada Handlu Usługami będzie informowana, w możliwie najpełniejszym zakresie, o środkach stosowanych na mocy ustępów 1(b) i (c) oraz o ich wygaśnięciu.

*Artykuł XV**Subsydia*

1. Członkowie uznają, że w pewnych okolicznościach subsydia mogą wpływać zakłócająco na handel usługami. Członkowie przystąpią do negocjacji mających na celu opracowanie niezbędnych zasad wielostronnych w celu uniknięcia takich niekorzystnych skutków dla handlu⁷. Negocjacje odniosą się również do zasadności zastosowania procedur wyrównawczych. Uwzględnią one rolę subsydiów w odniesieniu do programów rozwoju krajów rozwijających się oraz wezmą pod uwagę potrzeby Członków, a szczególnie Członków - krajów rozwijających się, w celu zapewnienia odpowiedniej elastyczności w tym zakresie. Dla potrzeb takich negocjacji Członkowie wymienią informacje dotyczące wszelkich subsydiów związanych z handlem usługami, które przyznają własnym usługodawcom.
2. Każdy Członek, który uzna, że subsydia innego Członka wywierają na niego negatywny wpływ, może domagać się przeprowadzenia w takich sprawach konsultacji z danym Członkiem. Prośba taka zostanie rozpatrzona życzliwie.

CZĘŚĆ III**ZOBOWIĄZANIA SZCZEGÓŁOWE****Artykuł XVI***Dostęp do rynku*

1. W odniesieniu do dostępu do rynku, poprzez sposoby świadczenia usług określone w Artykule I, każdy Członek przyzna usługom i usługodawcom któregośkolwiek innego Członka traktowanie nie mniej korzystne niż przewidziane zgodnie z warunkami, ograniczeniami i wymogami przyjętymi i wyszczególnionymi w jego liście zobowiązań.⁸

⁷Przyszły program prac określi, w jaki sposób i zgodnie z jakim harmonogramem będą prowadzone negocjacje w przedmiocie takich zasad wielostronnych.

⁸Jeśli Członek podejmuje zobowiązanie w przedmiocie dostępu do rynku w odniesieniu do świadczenia usług za pomocą sposobu świadczenia, o którym mowa w ust. 2(a) Artykułu I, oraz jeżeli transgraniczny przepływ kapitału jest zasadniczą częścią samej usługi, Członek taki jest w związku z tym zobowiązany zezwolić na taki przepływ kapitału. Jeżeli Członek podejmuje zobowiązanie w przedmiocie dostępu do rynku w odniesieniu do świadczenia usługi w sposób, o którym mowa w ust. 2(c) Artykułu I, jest w związku z tym zobowiązany zezwolić na związane z tym transfery kapitału na obszar jego terytorium.

2. W sektorach, gdzie podejmowane są zobowiązania w zakresie dostępu do rynku, środki, których Członek nie będzie utrzymywać albo wprowadzać zarówno na obszarze całego terytorium, jak i w jednostkach podziału administracyjnego, jeśli inaczej nie wyszczególniono w liście zobowiązań, są definiowane jako:

- (a) ograniczenia liczby usługodawców czy to w postaci kontyngentów określonych liczbowo, monopolów, wyłącznych usługodawców, czy też wymogów wykonania testu potrzeb ekonomicznych;
- (b) ograniczenia całkowitej wartości transakcji usługowych albo aktywów w postaci kontyngentów określonych liczbowo lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych;
- (c) ograniczenia całkowitej ilości transakcji usługowych lub całkowitej wielkości produktu wyrażonego w formie określonych liczbowo jednostek, kontyngentów lub wymogów wykonania testu potrzeb ekonomicznych;⁹
- (d) ograniczenia w postaci kontyngentów określonych liczbowo lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych, całkowitej liczby osób fizycznych, które mogą być zatrudnione w danym sektorze usług albo które może zatrudnić dany usługodawca oraz które są konieczne dla i bezpośrednio związane ze świadczeniem usług;
- (e) środki, które ograniczają lub wymagają szczególnego rodzaju podmiotowości prawnej lub wspólnego przedsięwzięcia, za pomocą którego usługodawca może świadczyć usługę; oraz
- (f) ograniczenia nałożone na udział kapitału zagranicznego w postaci górnego progu udziału procentowego zagranicznych podmiotów albo całkowitej wartości indywidualnego czy też łącznego wkładu zagranicznego.

Artykuł XVII

Zasada traktowania narodowego

1. Każdy Członek w sektorach zapisanych w liście zobowiązań, z zastrzeżeniem warunków i wymogów tam wymienionych, przyzna usługom i usługodawcom któregośkolwiek innego Członka w odniesieniu do

⁹Us. t. 2(c) nie obejmuje środków Członka, które ograniczają nakłady na świadczenie usług.

wszelkich środków wpływających na świadczenie usług traktowanie nie mniej korzystne niż przyznane własnym podobnym usługom i usługodawcom¹⁰,

2. Członek może wypełnić wymóg określony w ustępie 1 przyznając usługom i usługodawcom któregośkolwiek innego Członka traktowanie formalnie identyczne albo formalnie różne w porównaniu do udzielanego własnym podobnym usługom i usługodawcom.

3. Traktowanie formalnie identyczne albo formalnie różne będzie uznane za mniej korzystne, jeżeli zmienia warunki konkurencji na korzyść usług i usługodawców Członka w porównaniu z podobnymi usługami i usługodawcami któregośkolwiek innego Członka.

Artykuł XVIII

Zobowiązania dodatkowe

Członkowie mogą, w odniesieniu do środków oddziałujących na handel usługami, negocjować zobowiązania, które nie są przedmiotem umieszczenia na liście zgodnie z Artykułami XVI lub XVII, włączając w to zagadnienia dotyczące kwalifikacji, standardów i licencji. Zobowiązania takie zostaną wpisane na listę zobowiązań Członka.

CZĘŚĆ IV

STOPNIOWA LIBERALIZACJA

Artykuł XIX

Negocjowanie szczegółowych zobowiązań

1. Dążąc do realizacji celów niniejszego Układu Członkowie będą przystępowali do kolejnych rund negocjacji, rozpoczynając je nie później niż w ciągu pięciu lat począwszy od wejścia w życie Porozumienia WTO, a następnie okresowo w celu osiągnięcia coraz wyższego poziomu liberalizacji. Negocjacje takie będą zmierzać do ograniczenia lub zniesienia środków niekorzystnie oddziałujących na handel usługami celem zapewnienia skutecznego dostępu do rynku. Proces ten będzie przebiegał z uwzględnieniem wspierania

¹⁰Szczegółowe zobowiązania podjęte zgodnie z niniejszym Artykułem nie będą interpretowane w sposób wymagający od jakiegokolwiek Członka wyrównania za jakąkolwiek specyficzną, niekorzystną sytuację konkurencyjną wynikającą z zagranicznego charakteru danych usług lub usługodawców.

interesów wszystkich uczestników na wzajemnie korzystnych podstawach oraz przy zapewnieniu ogólnej równowagi praw i obowiązków.

2. Proces liberalizacji będzie przebiegał z należyтым uwzględnieniem celów polityki narodowej oraz poziomu rozwoju, zarówno całkowitego jak i konkretnych sektorów usługowych, poszczególnych Członków. W odniesieniu do poszczególnych Członków - krajów rozwijających się zapewniona będzie stosowna elastyczność w zakresie otwierania mniejszej liczby sektorów, liberalizowania mniejszej liczby rodzajów transakcji, stopniowego rozszerzania dostępu do rynku zgodnie z poziomem ich rozwoju, a gdy zagranicznym usługodawcom zostanie umożliwiony dostęp do ich rynków, powiązanie go z warunkami mającymi za zadanie osiągnięcie celów, o których mowa w Artykule IV.

3. Dla każdej rundy zostaną ustanowione wytyczne i procedury negocjacyjne. W celu stworzenia takich wytycznych Rada Handlu Usługami, mając na uwadze cele Układu, z uwzględnieniem tych zapisanych w ustępie 1 Artykułu IV, dokona ogólnej oceny międzynarodowego handlu usługami oraz w zakresie poszczególnych sektorów. Wytyczne negocjacyjne określą sposoby traktowania posunięć liberalizacyjnych podjętych niezależnie przez Członków od czasu poprzednich negocjacji jak również, zgodnie z ustępem 3 Artykułu IV, szczególne traktowanie Członków - krajów najsłabiej rozwiniętych.

4. Proces stopniowej liberalizacji będzie się dokonywał podczas rund negocjacji dwustronnych, kilkustronnych lub wielostronnych mających na celu podwyższenie ogólnego poziomu szczegółowych zobowiązań podjętych przez Członków zgodnie z niniejszym Układem.

Artykuł XX

Listy szczegółowych zobowiązań

1. Każdy Członek zamieści na liście szczegółowe zobowiązania, które podejmuje na podstawie Części III niniejszego Układu. W odniesieniu do sektorów, gdzie takie zobowiązania są podejmowane, każda z list określi:

- (a) warunki, ograniczenia oraz wymogi dotyczące dostępu do rynku;
- (b) wymogi oraz zastrzeżenia dotyczące traktowania narodowego;
- (c) zobowiązania odnoszące się do zobowiązań dodatkowych;
- (d) tam, gdzie jest to właściwe, harmonogram wprowadzania w życie takich zobowiązań; oraz
- (e) datę wejścia takich zobowiązań w życie.

2. Środki niezgodne zarówno z Artykułem XVI i z Artykułem XVII zostaną wpisane w kolumnie odnoszącej się do Artykułu XVI. W tym przypadku zapis będzie uznawany za określający warunek lub wymóg odnoszący się także do Artykułu XVII.
3. Listy szczegółowych zobowiązań zostaną załączone do niniejszego Układu oraz będą stanowić jego integralną część.

Artykuł XXI

Zmiana list zobowiązań

1. (a) Członek (zwany w niniejszym Artykule "Członkiem dokonującym zmiany") może, zgodnie z postanowieniami niniejszego Artykułu, zmienić jakiegokolwiek zobowiązanie zawarte w jego liście zobowiązań lub wycofać się z niego w każdej chwili po upływie trzech lat od chwili wejścia w życie takiego zobowiązania.
- (b) Członek dokonujący zmiany zawiadomi Radę Handlu Usługami o swoim zamiarze zmiany lub wycofania się z zobowiązania nie później niż na trzy miesiące przed planowanym wprowadzeniem takiej zmiany lub wycofania się zgodnie z postanowieniami niniejszego Artykułu.
2. (a) Na wniosek któregośkolwiek Członka, którego korzyści wynikające z niniejszego Układu mogą zostać naruszone (zwanego w niniejszym Artykule - "Członkiem poszkodowanym") przez proponowane zmiany lub wycofanie się notyfikowane zgodnie z ust. 1(b), Członek dokonujący zmiany przystąpi do negocjacji mających na celu osiągnięcie porozumienia w kwestii jakiegokolwiek koniecznej rekompensaty. W trakcie takich negocjacji oraz w osiągniętym porozumieniu zainteresowani Członkowie będą dążyć do utrzymania ogólnego poziomu wzajemnie korzystnych zobowiązań, nie mniej korzystnego dla handlu niż zawarty w listach szczegółowych zobowiązań podjętych przed takimi negocjacjami.
- (b) Rekompensata będzie dokonana zgodnie z zasadą największego uprzywilejowania.
3. (a) Jeżeli porozumienie między Członkiem dokonującym zmiany i którymśkolwiek Członkiem poszkodowanym nie zostanie osiągnięte przed końcem okresu przewidzianego na negocjacje, Członek poszkodowany może przekazać sprawę do postępowania arbitrażowego. Którykolwiek poszkodowany Członek, który chce skorzystać z prawa do rekompensaty, musi wziąć udział w postępowaniu arbitrażowym.

- (b) Jeżeli żaden z poszkodowanych Członków nie domaga się zastosowania postępowania arbitrażowego, Członek dokonujący zmiany będzie miał swobodę wprowadzenia proponowanej zmiany lub wycofania się.
4. (a) Członek dokonujący zmiany nie może zmienić lub wycofać swego zobowiązania, dopóki nie dokona rekompensaty zgodnie z rezultatami postępowania arbitrażowego.
- (b) Jeżeli Członek dokonujący zmian wprowadza proponowane zmiany lub wycofuje się z zobowiązań i nie stosuje się do rezultatów postępowania arbitrażowego, którykolwiek Członek poszkodowany, który uczestniczył w postępowaniu arbitrażowym, może, zgodnie z rezultatami postępowania, dokonać zmian lub wycofać zasadniczo równoważne korzyści. Niezależnie od postanowień Artykułu II zmiana taka lub wycofanie mogą być dokonane wyłącznie w odniesieniu do Członka dokonującego zmiany.
5. Rada Handlu Usługami ustanowi procedury dla dokonywania korekt albo zmiany list zobowiązań. Każdy Członek, który zgodnie z niniejszym Artykułem dokonał zmian lub wycofał się z zobowiązań zapisanych w listach zobowiązań, dokona zmiany swojej listy zobowiązań zgodnie z tymi procedurami.

CZEŚĆ V

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

Artykuł XXII

Konsultacja

1. Każdy Członek poświęci życzliwą uwagę i stworzy odpowiednie warunki dla konsultowania stosownych wniosków innych Członków, które mają za przedmiot jakiegokolwiek zagadnienie wpływające na działanie niniejszego Układu. Uzgodnienie w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzygnięcie sporów (DSU) stosuje się do takich konsultacji odpowiednio.
2. Rada Handlu Usługami lub Organ Rozstrzygania Sporów (DSB) może, na wniosek Członka, przeprowadzić konsultacje z którymkolwiek Członkiem lub Członkami w jakiegokolwiek sprawie, co do której nie było możliwe uzyskanie zadowalającego rozwiązania w trakcie konsultacji przeprowadzonych zgodnie z ustępem 1.
3. Członek nie może na mocy niniejszego Artykułu albo Artykułu XXIII powołać się na Artykuł XVII w odniesieniu do środka innego Członka, który to środek jest objęty wiążącą ich umową międzynarodową

dotyczącą unikania podwójnego opodatkowania. W przypadku sporu pomiędzy Członkami co do tego, czy dany środek jest objęty taką obowiązującą ich umową, będzie możliwe przedstawienie takiej sprawy Radzie Handlu Usługami przez każdego z Członków¹¹. Rada skieruje sprawę do postępowania arbitrażowego. Decyzja postępowania arbitrażowego będzie ostateczna i wiążąca dla Członków.

Artykuł XVIII

Rozstrzyganie sporów i wykonywanie zaleceń

1. Jeśli którykolwiek z Członków uzna, że którykolwiek inny Członek nie wypełnia obowiązków albo szczegółowych zobowiązań spoczywających na nim na mocy niniejszego Układu, może on, mając na celu osiągnięcie wspólnie zadowolającego rozwiązania problemu, skorzystać z postanowień DSU.
2. Jeżeli DSB uzna okoliczności za dostatecznie poważne, by uzasadnić takie działanie, może, zgodnie z Artykułem 22 DSU, upoważnić Członka lub Członków do zawieszenia stosowania wobec któregośkolwiek innego Członka lub Członków obowiązków i szczegółowych zobowiązań.
3. Jeżeli którykolwiek Członek uzna, że korzyść, której osiągnięcia mógł się zasadnie spodziewać zgodnie ze szczegółowymi zobowiązaniami któregośkolwiek innego Członka przejętymi na mocy Części III niniejszego Układu, została zniweczona lub naruszona na skutek stosowania jakichkolwiek środków, które nie są sprzeczne z postanowieniami niniejszego Układu, może skorzystać z postanowień DSU. Jeżeli środek zostanie uznany przez DSB za niweczący lub naruszający taką korzyść, Członek poszkodowany będzie upoważniony do wzajemnie zadowolającego wyrównania, na podstawie ustępu 2 Artykułu XXI, które może polegać na zmianie lub usunięciu takiego środka. W przypadku gdy nie można osiągnąć porozumienia między zainteresowanymi Członkami stosuje się Artykuł 22 DSU.

Artykuł XXIV

Rada Handlu Usługami

1. Rada Handlu Usługami będzie wypełniała takie funkcje, jakie mogą być jej przypisane dla ułatwienia działania niniejszego Układu i popierania jego celów. Rada może utworzyć takie organy pomocnicze, jakie uzna za stosowne dla skutecznego wywiązywania się ze swych zadań.

¹¹W odniesieniu do umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, które istnieją w chwili wejścia w życie Porozumienia WTO, spór taki może być wniesiony do rozpatrzenia przez Radę Handlu Usługami wyłącznie w wypadku wyrażenia zgody przez obie strony umowy.

2. Rada, jeśli nie postanowi inaczej, oraz jej organy pomocnicze będą otwarte dla udziału przedstawicieli wszystkich Członków niniejszego Układu.
3. Członkowie wybiorą Przewodniczącą Rady.

Artykuł XXV

Współpraca techniczna

1. Usługodawcy Członków potrzebujący takiej pomocy będą mieli dostęp do usług punktów informacyjnych, o których mowa w ustępie 2 Artykułu IV.
2. Pomoc techniczna dla krajów rozwijających się będzie udzielana na szczeblu wielostronnym przez Sekretariat, a decyzję w jej sprawie podejmie Rada Handlu Usługami.

Artykuł XXVI

Stosunki z innymi organizacjami międzynarodowymi

Rada Generalna podejmie stosowne działania w sprawie konsultacji i współpracy z Organizacją Narodów Zjednoczonych oraz jej wyspecjalizowanymi agencjami, jak również z innymi organizacjami międzyrządowymi zajmującymi się usługami.

CZĘŚĆ VI

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Artykuł XXVII

Odmowa udzielenia korzyści

1. Członek może odmówić udzielenia korzyści w ramach niniejszego Układu:

- (a) w odniesieniu do świadczenia usługi, jeżeli stwierdzi, że usługa jest świadczona z terytorium lub na terytorium, które nie jest terytorium Członka lub terytorium Członka, w stosunku do którego Członek odmawiający nie stosuje Porozumienia WTO; oraz
- (b) jeśli stwierdzi, w przypadku świadczenia usług transportu morskiego, że usługa jest świadczona:
 - (i) przez statek zarejestrowany zgodnie z prawami kraju nie będącego Członkiem lub też Członka, w stosunku do którego Członek odmawiający nie stosuje Porozumienia WTO, oraz
 - (ii) przez osobę, która jest operatorem albo użytkownikiem statku w całości lub części, lecz który należy do nie-Członka, albo Członka, w stosunku do którego Członek odmawiający nie stosuje Porozumienia WTO;
- (c) usługodawcy będącemu osobą prawną, jeżeli stwierdzi, że nie jest to usługodawca innego Członka lub że jest to usługodawca Członka, w stosunku do którego Członek odmawiający nie stosuje Porozumienia WTO.

Artykuł XXVIII

Definicje

Dla celów niniejszego Układu:

- (a) "środek" oznacza jakikolwiek środek stosowany przez Członka, czy to w postaci ustawy, przepisu, zasady, procedury, decyzji, czynności administracyjnych, czy w jakiegokolwiek innej;
- (b) "świadczenie usługi" obejmuje produkcję, dystrybucję, marketing, sprzedaż i dostarczanie usługi;
- (c) "środki stosowane przez Członka oddziaływujące na handel usługami" obejmują środki odnoszące się do:
 - (i) nabywania, płatności albo korzystania z usługi;

- (ii) dostępu do i korzystania, w związku ze świadczeniem usługi, z usług, co do których istnieje określony przez tych Członków wymóg oferowania ich publicznie;
 - (iii) obecności obejmującej obecność handlową osób Członka w celu świadczenia usługi na terytorium innego Członka;
- (d) "obecność handlowa" oznacza jakiegokolwiek rodzaj działalności gospodarczej lub profesjonalnej, włączając w to:
- (i) ustanowienie, nabycie lub utrzymywanie osoby prawnej albo
 - (ii) tworzenie lub utrzymywanie oddziału albo przedstawicielstwa w celu świadczenia usługi na terytorium Członka.
- (e) "sektor" usługi oznacza,
- (i) w odniesieniu do szczegółowego zobowiązania, jeden lub więcej albo wszystkie sektory lub podsektory danej usługi, jak to zostało określone w liście zobowiązań Członka,
 - (ii) w innym przypadku - całość takiego sektora usługowego wraz ze wszystkimi jego podsektorami;
- (f) "usługa innego Członka" oznacza usługę, która jest świadczona,
- (i) z, albo na terytorium tego innego Członka, a w przypadku transportu morskiego, przez statek zarejestrowany zgodnie z prawami tego innego Członka lub przez osobę tego innego Członka, która świadczy usługę jako operator statku, albo używając go w całości lub w części, albo
 - (ii) przez usługodawcę tego innego Członka w przypadku świadczenia usługi poprzez obecność handlową albo poprzez obecność osób fizycznych;
- (g) "usługodawca" oznacza jakąkolwiek osobę, która świadczy usługę¹²;

¹²W sytuacji gdy usługa nie jest świadczona bezpośrednio przez osobę prawną, lecz poprzez inne formy obecności handlowej, takie jak oddział czy przedstawicielstwo, usługodawcy (tzn. osobie prawnej) obecnemu na rynku w takiej formie powinno jednak zostać udzielone traktowanie przyznane usługodawcom zgodnie z niniejszym Układem.

- (h) "usługodawca monopolistyczny" oznacza jakąkolwiek osobę, publiczną lub prywatną, która na danym rynku na terytorium Członka jest upoważniona do działania lub została utworzona formalnie, czy też faktycznie przez tego Członka, jako jedyny usługodawca;
- (i) "usługobiorca" oznacza jakąkolwiek osobę otrzymującą lub korzystającą z usługi;
- (j) "osoba" oznacza osobę fizyczną albo prawną;
- (k) "osoba fizyczna innego Członka" oznacza osobę fizyczną, która zamieszkuje na terytorium tego innego Członka albo któregośkolwiek innego Członka i która na mocy prawa tego innego Członka:
- (i) posiada obywatelstwo tego innego Członka; albo
 - (ii) posiada prawo stałego pobytu tego innego Członka, w przypadku Członka, który
 1. nie ma obywateli, albo
 2. w zakresie środków oddziaływujących na handel usługami stosuje zasadniczo takie samo traktowanie wobec osób stale tam zamieszkujących, jak wobec swych obywateli, co notyfikował w momencie przyjęcia lub przy przystąpieniu do Porozumienia WTO, z zastrzeżeniem, że żaden Członek nie jest zobowiązany do udzielenia osobom posiadającym prawo stałego pobytu traktowania bardziej korzystnego niż to, którego by udzielił ten inny Członek w odniesieniu do takich osób. Notyfikacja taka powinna zawierać zapewnienie o podjęciu w odniesieniu do osób posiadających prawo stałego pobytu takich samych obowiązków, jakie taki inny Członek ma wobec własnych obywateli.
- (l) „osoba prawna” oznacza jakikolwiek podmiot prawny, właściwie ustanowiony albo inaczej zorganizowany zgodnie z odpowiednim prawem, działający w celu osiągnięcia zysku lub też innych dochodów, będący własnością prywatną lub publiczną i obejmuje jakąkolwiek spółkę, fundusz powierniczy, wspólne przedsięwzięcie, własność jednoosobową lub stowarzyszenie;

Takie traktowanie zostanie rozciągnięte na obecność handlową, w formie której usługa jest świadczona, oraz nie musi być rozciągnięte na inne części usługodawcy usytuowane poza terytorium, na którym następuje świadczenie usługi.

- (m) "osoba prawna innego Członka" oznacza osobę prawną, która jest albo:
- (i) ustanowiona lub inaczej zorganizowana zgodnie z prawem takiego innego Członka i jest zaangażowana w znaczące operacje gospodarcze na terytorium tego Członka lub któregośkolwiek innego Członka; albo
 - (ii) w przypadku świadczenia usługi poprzez obecność handlową jest własnością albo znajduje się pod kontrolą:
 - 1. osób fizycznych tego Członka, albo
 - 2. osób prawnych tego Członka zdefiniowanych w podpunkcie (i);
- (n) Osoba prawna jest:
- (i) "własnością" osób Członka, jeżeli więcej niż 50 procent jej udziałów jest w posiadaniu osób tego Członka;
 - (ii) "pod kontrolą" osób Członka, jeżeli osoby takie mają uprawnienie do powołania większości zarządu albo mogą w inny uprawniony sposób kierować jej działaniami;
 - (iii) "powiązana" z inną osobą, kiedy kontroluje lub jest kontrolowana przez tę inną osobę; albo gdy rzeczona oraz ta inna osoba znajdują się pod kontrolą tego samego podmiotu.
- (o) "podatki bezpośrednie" obejmują wszelkie podatki od dochodu całkowitego, całkowitego kapitału albo części dochodu lub kapitału - wraz z podatkami od dochodów z przeniesienia własności, podatkami od majątku, spadków i darowizn oraz z podatkami od całości płac płaconymi przez przedsiębiorstwa, jak również podatki od aprecjacji kapitału.

Artykuł XVII

Załączniki

Załączniki do niniejszego Układu stanowią jego integralną część.

Z A Ł A C Z N I K I**Z A Ł A C Z N I K W S P R A W I E O D S T Ę P S T W O D A R T Y K U Ł U I I***Zakres*

1. Załącznik precyzuje warunki, zgodnie z którymi w chwili wejścia w życie niniejszego Układu Członek jest zwolniony z obowiązków wynikających z ustępu 1 Artykułu II.
2. Jakikolwiek nowe odstępstwa stosowane po wejściu w życie Porozumienia WTO będą rozpatrywane zgodnie z ustępem 3 Artykułu IX tego Porozumienia.

Przeгляд

3. Rada Handlu Usługami podda przeglądowi wszystkie odstępstwa udzielone na okres dłuższy niż pięć lat. Pierwszy taki przegląd będzie miał miejsce nie później niż w pięć lat po wejściu w życie Porozumienia WTO.
4. W trakcie przeglądu Rada Handlu Usługami:
 - (a) zbada, czy okoliczności, które stworzyły potrzebę dla odstępstwa istnieją w dalszym ciągu; oraz
 - (b) określi datę następnego przeglądu.

Wygaśnięcie

5. Odstępstwo od obowiązków Członka, przyjętych na mocy ustępu 1 Artykułu II Układu, wygasa w odniesieniu do danego środka w chwili przewidzianej w odstępstwie.
6. W zasadzie stosowanie takich odstępstw nie powinno przekraczać okresu 10 lat. W każdym razie będą one przedmiotem negocjacji podczas kolejnych rund liberalizujących handel usługami.

7. Z końcem okresu obowiązywania odstępstwa Członek notyfikuje Radzie Handlu Usługami doprowadzenie niezgodnego środka do zgodności z wymogami ustępu 1 Artykułu II niniejszego Układu.

Listy odstępstw od Artykułu II

[Uzgodnione listy odstępstw przyjętych na podstawie ustępu 2 Artykułu II stanowią część niniejszego Załącznika w traktatowej wersji Porozumienia WTO.]

**ZAŁĄCZNIK W SPRAWIE PRZEMIESZCZANIA SIĘ OSÓB FIZYCZNYCH
ŚWIADCZĄCYCH USŁUGI ZGODNIE Z UKŁADEM**

1. Niniejszy załącznik stosuje się do środków oddziaływujących, w zakresie świadczenia usług, na osoby fizyczne będące usługodawcami Członka oraz na osoby fizyczne, które są zatrudnione przez usługodawcę Członka.
2. Układu nie stosuje się do środków odnoszących się do osób fizycznych poszukujących dostępu do rynku pracy Członka, jak również do środków dotyczących obywatelstwa, stałego pobytu, czy też stałego zatrudnienia.
3. Zgodnie z Częściami III i IV Układu, Członkowie mogą negocjować szczegółowe zobowiązania w przedmiocie przemieszczania się wszystkich kategorii osób fizycznych świadczących usługi zgodnie z Układem. Osobom fizycznym objętym szczegółowym zobowiązaniem zezwoli się na świadczenie usług zgodnie z warunkami określonymi przez to zobowiązanie.
4. Układ nie będzie dla Członka przeszkodą w stosowaniu środków regulujących wstęp lub czasowy pobyt osób fizycznych na jego terytorium, łącznie ze środkami niezbędnymi dla ochrony integralności granic i zapewnienia uporządkowanego przemieszczania się osób przez granice, pod warunkiem że środki takie nie będą stosowane w sposób niweczący lub naruszający korzyści przypadające któremukolwiek Członkowi zgodnie z warunkami szczegółowego zobowiązania.¹³

¹³Sam fakt wymogu posiadania wizy dla osób fizycznych określonych Członków i brak takiego wymogu w odniesieniu do innych nie będzie uznawany za niweczący lub naruszający korzyści powstałe zgodnie ze szczegółowym zobowiązaniem.

ZAŁĄCZNIK W SPRAWIE USŁUG TRANSPORTU LOTNICZEGO

1. Niniejszy Załącznik stosuje się do środków oddziaływujących na usługi transportu lotniczego, zarówno rozkładowego jak i nie, oraz na usługi pomocnicze. Potwierdza się, że jakiegokolwiek zobowiązanie szczegółowe albo zobowiązanie przyjęte zgodnie z niniejszym Układem nie ogranicza, ani nie wpływa na obowiązki Członka w ramach porozumień dwustronnych lub wielostronnych, które obowiązują w chwili wejścia w życie Porozumienia WTO.
2. Układ, łącznie z procedurami rozstrzygania sporów, nie będzie stosowany do środków oddziaływujących na:
 - (a) prawa ruchu lotniczego, bez względu na sposób przyznawania; albo
 - (b) usługi bezpośrednio związane z wykonywaniem praw ruchu lotniczego,z wyjątkiem zastrzeżonych w ustępie 3 niniejszego Załącznika.
3. Układ znajduje zastosowanie do środków oddziaływujących na:
 - (a) usługi w dziedzinie naprawy i utrzymania sprzętu lotniczego;
 - (b) sprzedaż i marketing usług transportu lotniczego;
 - (c) usługi systemu rezerwacji komputerowej (CRS).
4. Procedury rozstrzygania sporów niniejszego Układu mogą być powołane tylko, gdy Członkowie podjęli w tej mierze obowiązki lub szczegółowe zobowiązania oraz gdy zostały wyczerpane procedury rozstrzygania sporów przewidziane w innych dwustronnych oraz wielostronnych umowach albo porozumieniach.
5. Rada Handlu Usługami dokona okresowego przeglądu, co najmniej co pięć lat, dokonań w sektorze transportu lotniczego oraz funkcjonowania niniejszego Załącznika, mając na uwadze rozważenie możliwości dalej idącego zastosowania niniejszego Układu w tym sektorze.
6. Definicje:

- (a) "Naprawa i utrzymywanie sprzętu lotniczego" oznacza takie czynności, które są dokonywane w odniesieniu do statku powietrznego albo jego części podczas gdy jest on wycofany ze świadczenia usług i nie obejmuje tzw. napraw bieżących.
- (b) "Sprzedaż i marketing usług transportu lotniczego" dla zainteresowanego przewoźnika oznacza możliwość swobodnej sprzedaży i obrotu jego usługami transportu lotniczego, łącznie ze wszystkimi aspektami marketingu, takimi jak badanie rynków, promocja i dystrybucja. Działania te nie obejmują polityki cenowej w zakresie usług transportu lotniczego ani też stosownych warunków.
- (c) „Usługi systemu rezerwacji komputerowej (CRS)” oznacza usługi świadczone przez systemy skomputeryzowane zawierające informacje o rozkładzie lotów przewoźnika, dostępności miejsc, opłatach i zasadach ich ustalania, za pomocą których można dokonywać rezerwacji albo wydawać bilety.
- (d) "Prawa ruchu lotniczego" oznaczają prawo do rozkładowego i nierozkładowego świadczenia usług w zakresie operacji odpłatnego przewozu pasażerów, ładunku oraz poczty albo prawo do wynajęcia samolotu z lub do, w lub nad terytorium Członka, wraz z obsługiwanyimi miejscami, trasami operowania, rodzajem ruchu, dostarczoną pojemnością, opłatami i ich warunkami oraz kryteriami określania linii lotniczych, łącznie z takimi, jak liczba, własność i kontrola.

ZAŁĄCZNIK W SPRAWIE USŁUG FINANSOWYCH**1. Przedmiot i definicja**

- (a) Niniejszy Załącznik ma zastosowanie wobec środków wywierających wpływ na świadczenie usług finansowych. Nawiązanie w Załączniku do świadczenia usług finansowych będzie oznaczało świadczenie usługi w sposób określony w ustępie 2 Artykułu I Układu.
- (b) Dla celów punktu 3(b) Artykułu I Układu określenie "usługi w wykonywaniu funkcji władczych" oznacza:
- (i) działania banku centralnego albo władz monetarnych bądź innej instytucji publicznej w wykonywaniu polityki pieniężnej lub kursowej;
 - (ii) działania stanowiące część ustawowego systemu ubezpieczeń społecznych albo powszechnego programu emerytalnego; oraz
 - (iii) inne działania wykonywane przez instytucję publiczną na rachunek, z gwarancją lub z użyciem zasobów finansowych rządu.
- (c) Dla celów punktu 3(b) Artykułu I Układu, w sytuacji gdy Członek dopuszcza prowadzenie jakiegokolwiek działalności wymienionej w punktach (b)(ii) albo (b)(iii) niniejszego ustępu przez jego własnych usługodawców finansowych świadczących usługi w konkurencji z instytucją publiczną albo z innym usługodawcą finansowym, pojęcie "usługi" będzie obejmowało taką działalność.
- (d) Punkt 3(c) Artykułu I Układu nie będzie odnosił się do usług objętych niniejszym Załącznikiem.

2. Przepisy wewnętrzne

- (a) Niezależnie od innych postanowień Układu, Członek nie będzie powstrzymywany przed wprowadzeniem środków wynikających z wymogów przezroczności, obejmujących ochronę inwestorów, depozytariuszy, posiadaczy polis ubezpieczeniowych albo osób, wobec których na usługodawcy finansowym spoczywają obowiązki powiernicze, czy też środków zapewniających wewnętrzną spójność i stabilność systemu finansowego. W przypadku kiedy takie środki nie są zgodne z postanowieniami Układu, nie będą one stosowane w sposób służący uchylaniu się od zobowiązań i obowiązków Członka wynikających z Układu.

- (b) Nic w niniejszym Układzie nie będzie interpretowane w sposób wymagający od Członka ujawnienia informacji dotyczących spraw i rachunków indywidualnych klientów, czy też jakichkolwiek informacji poufnych albo prawnie zastrzeżonych, znajdujących się w posiadaniu instytucji publicznych.

3. *Uznanie*

- (a) Członek może uznać środki przezorności jakiegokolwiek innego kraju ustalając, w jaki sposób środki tego Członka odnoszące się do usług finansowych będą stosowane. Takie uznanie, które może zostać osiągnięte bądź przez ujednoczenie przepisów, bądź też w inny sposób, może być oparte na porozumieniu albo ustaleniu z krajem zainteresowanym lub też może być dokonane jednostronnie.
- (b) Członek, który jest stroną porozumienia albo ustalenia przyszłego lub istniejącego, o którym mowa w punkcie (a), zapewni zainteresowanym Członkom dostateczną możliwość negocjowania ich przystąpienia do takich porozumień lub też ustaleń, albo negocjowania z nim porównywalnych - na warunkach, w których zapewniona zostanie równowaga przepisów, nadzoru, stosowania, a gdzie to będzie właściwe, procedury dotyczące wymiany informacji pomiędzy stronami porozumień i ustaleń. Tam gdzie Członek udziela uznania jednostronnie, zapewni któremukolwiek innemu Członkowi dostateczną możliwość wykazania, że istnieją okoliczności uzasadniające uznanie.
- (c) W sytuacji gdy Członek rozważa uznanie środków przezorności innego państwa, ustęp 4(b) Artykułu VII Układu nie będzie miał zastosowania.

4. *Rozstrzyganie sporów*

Zespoły orzekające powołane do rozstrzygnięcia sporów dotyczących środków przezorności oraz innych spraw finansowych będą posiadać niezbędne doświadczenie odpowiadające określonej usłudze finansowej będącej przedmiotem sporu.

5. *Definicje*

Dla celów niniejszego Załącznika :

- (a) Usługą finansową jest jakakolwiek usługa o charakterze finansowym oferowana przez usługodawcę finansowego Członka. Usługi finansowe obejmują wszystkie usługi ubezpieczeniowe i pokrewne oraz wszystkie usługi bankowe i inne usługi finansowe (z wyłączeniem ubezpieczeń). Usługi finansowe obejmują następującą działalność:

Usługi ubezpieczeniowe i pokrewne

- (i) ubezpieczenia bezpośrednie (łącznie ze współubezpieczeniem)
 - (A) na życie
 - (B) inne
- (ii) reasekurację i retrocesję;
- (iii) pośrednictwo ubezpieczeniowe, takie jak maklerstwo lub agencja;
- (iv) usługi pomocnicze w ubezpieczeniach, takie jak doradztwo, usługi obliczeniowe, ocena ryzyka i realizacja roszczeń.

Bankowość i inne usługi finansowe (z wyłączeniem ubezpieczeń)

- (v) przyjmowanie od ludności depozytów i innych funduszy podlegających zwrotowi;
- (vi) udzielanie wszelkiego rodzaju pożyczek, z kredytami konsumpcyjnymi, hipotecznymi, pośrednictwem i finansowaniem transakcji handlowych łącznie;
- (vii) leasing finansowy;
- (viii) wszelkie usługi płatności i przekazu pieniędzy, z kartami kredytowymi i debetowymi, czekami podróżniczymi i weksłami trasowanymi łącznie;
- (ix) gwarancje i poręczenia;
- (x) zawieranie na własny rachunek i na rachunek klientów, czy to na giełdzie, czy to na rynku wtórnym lub w inny sposób, transakcji dotyczących:
 - (A) instrumentów rynku pieniężnego (łącznie z czekami, weksłami, świadectwami depozytowymi);
 - (B) wymiany dewiz;
 - (C) produktów pochodnych obejmujących, lecz nie ograniczających się do transakcji terminowych i opcji;

- (D) instrumentów z zakresu kursu wymiany walut i odsetek, łącznie z operacjami, takimi jak "swaps", porozumień odnoszących się do przyszłych kursów walut;
 - (E) przenoszalnych papierów wartościowych;
 - (F) innych negocjowalnych instrumentów i aktywów finansowych z metalami szlachetnymi w sztabach łącznie;
- (xi) udział w emisji wszystkich rodzajów papierów wartościowych, łącznie z gwarantowaniem i lokowaniem jako agent (publiczny lub prywatny) i świadczeniem usług związanych z taką emisją;
 - (xii) maklerstwo pieniężne;
 - (xiii) zarządzanie aktywami, takie jak zarządzanie gotówką lub portfelami aktywów, wszystkie formy zarządzania wspólnymi inwestycjami kapitałowymi, zarządzanie funduszami emerytalnymi, usługi powiernicze, przechowania i depozytowe;
 - (xiv) usługi rozliczeniowe i rozrachunkowe dla aktywów finansowych, w tym papierów wartościowych, produktów pochodnych i innych instrumentów zbywalnych;
 - (xv) dostarczanie i przekazywanie informacji finansowej, przetwarzanie danych finansowych i związane z tym usługi w zakresie programowania dostarczonego przez firmy świadczące inne usługi finansowe;
 - (xvi) doradztwo, pośrednictwo i inne pomocnicze usługi finansowe dotyczące działalności wymienionej w punktach od (v) do (xv), włączając w to analizy i zalecenia kredytowe, badania i doradztwo w przedmiocie inwestycji kapitałowych i portfeli aktywów finansowych, doradztwo w nabywaniu, restrukturyzacji i strategii spółek kapitałowych.
- (b) Usługodawca finansowy oznacza jakąkolwiek osobę fizyczną lub prawną Członka zamierzającą świadczyć lub świadczącą usługi finansowe z zastrzeżeniem, że określenie "usługodawca finansowy" nie obejmuje instytucji publicznej.
- (c) "Instytucja publiczna" oznacza:
- (i) rząd, bank centralny albo władze monetarne Członka, czy też taką jednostkę organizacyjną Członka stanowiącą własność lub znajdującą się pod kontrolą Członka, której głównym zadaniem jest

wykonywanie czynności dla rządu lub działanie dla realizacji celów rządowych - z wyłączeniem jednostek zaangażowanych głównie w świadczenie usług na zasadach komercyjnych; albo

- (ii) instytucję prywatną, realizującą zadania wykonywane zwykle przez bank centralny albo władze monetarne - w zakresie wykonywania tych zadań.

DRUGI ZAŁĄCZNIK W SPRAWIE USŁUG FINANSOWYCH

1. Niezależnie od postanowień Artykułu II Układu oraz ustępów 1 i 2 Załącznika w sprawie odstępstw od Artykułu II Członek może, w ciągu 60 dni rozpoczynających się cztery miesiące po wejściu w życie Porozumienia WTO, umieścić na liście w tym Załączniku środki odnoszące się do usług finansowych, które są niezgodne z postanowieniami ustępu 1 Artykułu II Układu.
2. Niezależnie od postanowień Artykułu XXI Układu Członek, w ciągu 60 dni rozpoczynających się cztery miesiące po wejściu w życie Porozumienia WTO, może poprawić, zmienić lub wycofać całość albo część szczegółowych zobowiązań odnoszących się do usług finansowych zapisanych w jego liście szczegółowych zobowiązań.
3. Rada Handlu Usługami ustanowi wszelkie procedury niezbędne dla zastosowania ustępów 1 i 2.

ZAŁĄCZNIK W SPRAWIE NEGOCJACJI W ZAKRESIE USŁUG TRANSPORTU MORSKIEGO

1. Artykuł II oraz Załącznik w sprawie odstępstw od Artykułu II, łącznie z wymogiem podania w Załączniku jakiegokolwiek środka niezgodnego z zasadą największego uprzywilejowania, którego Członek będzie używać, wejdą w życie w odniesieniu do żeglugi międzynarodowej, usług pomocniczych oraz dostępu do oraz korzystania z urządzeń portowych wyłącznie w chwili:

- (a) określonej zgodnie z postanowieniami ustępu 4 Decyzji ministerialnej w sprawie negocjacji w zakresie usług transportu morskiego; albo,
- (b) przedstawienia raportu końcowego Grupy Negocjacyjnej do spraw Usług Transportu Morskiego, o którym mowa w tej Decyzji - w sytuacji gdy negocjacje nie zakończą się powodzeniem.

2. Ustęp 1 nie będzie stosowany do jakiegokolwiek szczegółowego zobowiązania w dziedzinie usług transportu morskiego, które zostało zapisane w liście zobowiązań Członka.

3. Od chwili zakończenia negocjacji, o których mowa w ustępie 1, a przed wejściem w życie rezultatów tych negocjacji, Członkowie mogą poprawić, zmienić albo wycofać całość, czy też część swoich zobowiązań w tym sektorze - bez potrzeby udzielenia wyrównania, niezależnie od postanowień Artykułu XXI.

ZAŁĄCZNIK W SPRAWIE USŁUG TELEKOMUNIKACYJNYCH

1. *Cele*

Uznając szczególny charakter sektora usług telekomunikacyjnych, a w szczególności jego podwójną rolę zarówno jako odrębnego sektora działalności gospodarczej, jak i podstawowego środka przekazu dla innych rodzajów działalności gospodarczej, Członkowie uzgodnili następujący Załącznik mając na celu uzupełnienie postanowień Układu odnoszących się do środków oddziaływujących na dostęp i korzystanie z publicznych sieci przekazu oraz usług telekomunikacyjnych. W związku z tym. niniejszy Załącznik zawiera uwagi oraz postanowienia uzupełniające do Układu.

2. *Przedmiot*

- (a) Niniejszy Załącznik ma zastosowanie do wszystkich środków Członka, które oddziałują na dostęp i korzystanie z publicznych sieci przekazu oraz usług telekomunikacyjnych¹⁴.
- (b) Załącznika niniejszego nie stosuje się do środków oddziaływujących na funkcjonowanie telewizji kablowej i rozpowszechnianie programów radiowych bądź telewizyjnych.
- (c) Nic w niniejszym Załączniku nie będzie interpretowane jako:
 - (i) wymaganie od Członka wyrażenia zgody dla usługodawcy któregośkolwiek innego Członka na założenie, konstruowanie, nabywanie, dzierżawienie, zarządzanie siecią telekomunikacyjną albo dostarczanie telekomunikacyjnych sieci przekazu czy też usług innych niż uwzględnione w liście zobowiązań tego Członka; albo
 - (ii) wymaganie od Członka (lub wymaganie od Członka nałożenia na podległych mu usługodawców) założenia, konstruowania, nabycia, dzierżawienia albo dostarczenia telekomunikacyjnych sieci przekazu lub usług nie oferowanych publicznie.

3. *Definicje*

¹⁴Uznaje się, że niniejszy ustęp oznacza, że każdy Członek zapewni, iż zobowiązania w ramach niniejszego Załącznika są stosowane, za pomocą wszelkich niezbędnych środków, w odniesieniu do usługodawców w dziedzinie publicznych sieci przekazu oraz usług telekomunikacyjnych.

Dla celów niniejszego Załącznika:

- (a) "Telekomunikacja" oznacza nadawanie i odbieranie sygnałów za pomocą jakichkolwiek urządzeń elektromagnetycznych.
- (b) "Publiczne usługi telekomunikacyjne" oznaczają jakąkolwiek usługę przekazu telekomunikacyjnego, która w sposób jednoznaczny bądź w rzeczywistości jest oferowana publicznie przez danego Członka. Usługi takie mogą obejmować m.in., telegraf, telefon, teleks oraz transmisję danych łączące się przeważnie z transmisją w czasie rzeczywistym informacji dostarczanej przez użytkownika pomiędzy dwoma lub więcej punktami, bez żadnej zmiany formy i zawartości informacji użytkownika.
- (c) "Publiczna sieć przekazu telekomunikacyjnego" oznacza publiczną infrastrukturę telekomunikacji, która umożliwia łączność pośród albo pomiędzy określonymi punktami końcowymi sieci.
- (d) "Łączność wewnątrzzakładowa" oznacza łączność, dzięki której przedsiębiorstwo utrzymuje łączność wewnętrzną albo z, czy też pomiędzy jego przedsiębiorstwami podległymi, oddziałami, oraz zależnie od krajowych praw i regulacji Członka, z filiami. Dla tych celów pojęcia "przedsiębiorstwa podległe", "oddziały" oraz, gdzie to właściwe "filie", definiowane są przez każdego Członka. "Łączność wewnątrzzakładowa" w rozumieniu niniejszego Załącznika nie obejmuje usług handlowych albo niehandlowych, które są świadczone spółkom będącym niepowiązanymi przedsiębiorstwami podległymi, oddziałami czy filiami, albo które to usługi oferowane są obecnym lub potencjalnym klientom.
- (e) Jakiegokolwiek odwołanie się do ustępu lub punktu niniejszego Załącznika obejmuje wszystkie jego części.

4. *Przejrzystość*

Przy stosowaniu Artykułu III Układu każdy Członek zapewni, że stosowna informacja na temat warunków wywierających wpływ na dostęp i użytkowanie publicznej sieci przekazu telekomunikacyjnego oraz usług telekomunikacyjnych jest dostępna publicznie wraz z: opłatami i innymi warunkami świadczenia usługi; wyszczególnieniem warunków technicznego przyłączenia do takiej sieci i usług; informacją na temat organów odpowiedzialnych za przygotowanie i przyjęcie standardów mających wpływ na dostęp i użytkowanie; warunkami stosowanymi przy przyłączeniu urządzeń końcowych lub innych urządzeń; oraz warunkami notyfikacji, rejestracji i wymogów licencjonowania, jeśli takie istnieją.

5. *Dostęp do i korzystanie z publicznych sieci przekazu i usług telekomunikacyjnych*

- (a) Każdy Członek zapewni, na rozsądnych oraz niedyskryminacyjnych warunkach i zasadach, któremukolwiek usługodawcy któregokolwiek innego Członka dostęp do i możliwość korzystania z publicznych sieci

przekazu telekomunikacyjnego - w zakresie świadczenia usług włączonych do jego listy zobowiązań. Zobowiązanie to ma, między innymi, zastosowanie do punktów od (b) do (f)¹⁵.

- (b) Każdy Członek zapewni usługodawcom któregokolwiek innego Członka dostęp do i możliwość korzystania z wszelkich publicznych sieci przekazu telekomunikacyjnego albo usług telekomunikacyjnych oferowanych wewnątrz kraju bądź też transgranicznie, włączając prywatnie dzierżawione łącza, i w tym celu zapewni, z zastrzeżeniem punktów (e) i (f), że zezwala się takim usługodawcom na:
- (i) nabywanie, albo wydzierżawianie i podłączenie urządzenia końcowego lub innego urządzenia łączącego się z siecią i które jest niezbędne dla świadczenia usługi przez usługodawcę;
 - (ii) połączenie linii prywatnie dzierżawionych albo stanowiących własność prywatną z publiczną siecią przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych, albo z łączami dzierżawionymi lub posiadanymi przez innych usługodawców, oraz
 - (iii) stosowanie wybranego przez usługodawcę protokołu operacyjnego przy świadczeniu jakiejkolwiek usługi - innego niż jest konieczny dla zapewnienia dostępności sieci przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych oferowanych publicznie;
- (c) Każdy Członek zapewni usługodawcom któregokolwiek innego Członka możliwość korzystania z publicznej sieci przekazu telekomunikacyjnego oraz usług telekomunikacyjnych dla przesyłania informacji w kraju i przez jego granice, włączając łączność wewnątrzzakładową tych usługodawców oraz dostęp do informacji zawartych w bazach danych, czy zmagazynowanej w inny maszynowo dostępny sposób na terytorium któregokolwiek Członka. Każdy nowy albo zmieniony środek danego Członka oddziałujący znacząco na takie korzystanie będzie notyfikowany oraz poddany konsultacjom zgodnie z właściwymi postanowieniami Układu.
- (d) Niezależnie od poprzedniego punktu Członek może podjąć takie środki, jakie uważa za niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa i poufności informacji, z zastrzeżeniem, że środki te nie są stosowane w sposób stanowiący środek arbitralnej i nieuzasadnionej dyskryminacji albo ukrytego ograniczenia handlu usługami.

¹⁵Uznaje się, że określenie "niedyskryminacyjny" odnosi się do zasad największego uprzywilejowania i traktowania narodowego, jak to określono w Układzie, jak również odzwierciedla właściwe w tym sektorze stosowanie określenia oznaczającego "wymogi i warunki nie mniej korzystne niż przyznane jakiemukolwiek innemu użytkownikowi podobnej publicznej sieci przekazu albo usług telekomunikacyjnych w podobnych okolicznościach".

- (e) Każdy Członek zapewni, aby na dostęp do i korzystanie z publicznej sieci przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych nie zostały nałożone warunki inne niż konieczne dla:
- (i) zapewnienia wywiązania się służby publicznej z ciążących na operujących publicznymi sieciami przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych zobowiązaniach, w szczególności w zakresie możliwości pełnego udostępnienia tych usług publicznie;
 - (ii) ochrony integralności technicznej publicznej sieci przekazu czy też usług telekomunikacyjnych; albo
 - (iii) zapewnienia, aby usługodawcy któregośkolwiek innego Członka nie świadczyli innych usług niż dozwolone zgodnie z zobowiązaniami zawartymi w liście zobowiązań Członka.
- (f) Przy założeniu, że spełnione są kryteria określone w punkcie (e), warunki dostępu i korzystania z publicznych sieci przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych mogą obejmować:
- (i) ograniczenia w zakresie odprzedaży albo wspólnego korzystania z takich usług;
 - (ii) wymóg stosowania określonych technicznych urządzeń pośredniczących, łącznie z protokołami pośredniczącymi, dla przyłączenia do takich sieci i korzystania z usług;
 - (iii) wymogi, gdzie to konieczne, stawiane w celu współpracy takich usług i w celu zachęcenia do osiągnięcia celów zawartych w ustępie 7(a);
 - (iv) zatwierdzanie typu urządzeń końcowych albo innego wyposażenia łączonego z siecią i technicznych wymogów wiążących się z przyłączeniem takiego wyposażenia do sieci;
 - (v) ograniczenia nałożone na przyłączanie prywatnie dzierżawionych albo prywatnych łączy do takich sieci i usług albo do łączy dzierżawionych czy będących własnością innego usługodawcy; albo
 - (vi) notyfikacji, rejestracji i licencjonowania.
- (g) Niezależnie od zapisów poprzednich ustępów tej części, Członek - kraj rozwijający się może, odpowiednio do swego poziomu rozwoju, ustalić umiarkowane wymogi dotyczące dostępu do i korzystania z publicznych sieci transportu telekomunikacyjnego oraz usług telekomunikacyjnych, niezbędne dla wzmocnienia krajowej infrastruktury telekomunikacyjnej i potencjału usługowego oraz dla wzrostu udziału kraju w międzynarodowym handlu usługami telekomunikacyjnymi. Wymogi takie powinny zostać wymienione w liście zobowiązań tego Członka.

5. Współpraca techniczna

- (a) Członkowie uznają, że wydajna, nowoczesna infrastruktura telekomunikacyjna krajów, w szczególności krajów rozwijających się, jest niezbędna dla wzrostu ich handlu usługami. W tym celu Członkowie popierają i zachęcają kraje rozwinięte i rozwijające się oraz dostawców ich publicznych sieci przekazu telekomunikacyjnego i usług telekomunikacyjnych oraz inne jednostki do udziału w programach rozwojowych organizacji międzynarodowych i regionalnych, łącznie z Międzynarodową Unią Telekomunikacyjną, Programem Rozwoju Narodów Zjednoczonych i Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju, w możliwie najszerszym zakresie.
- (b) Członkowie będą popierać oraz wspierać w skali międzynarodowej, regionalnej i lokalnej współpracę telekomunikacyjną pomiędzy krajami rozwijającymi się.
- (c) Członkowie udostępnią we współpracy ze stosownymi organizacjami międzynarodowymi, tam gdzie to praktycznie możliwe, krajom rozwijającym się informacje odnoszące się do usług telekomunikacyjnych oraz rozwoju telekomunikacji i technologii informatycznej w celu pomocy we wzmocnieniu sektora usług telekomunikacyjnych tych krajów.
- (d) Członkowie poświęcą szczególną uwagę w zakresie stworzenia krajom najmniej rozwiniętym możliwości w zakresie zachęcenia zagranicznych usługodawców telekomunikacyjnych w zakresie wspomżenia transferu technologii, szkolenia oraz innych działań wspomagających rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej oraz wzrost handlu usługami telekomunikacyjnymi tych krajów.

7. Stosunek do organizacji i porozumień międzynarodowych

- (a) Członkowie uznają znaczenie standardów międzynarodowych oraz globalnego przystosowania i współpracy sieci oraz usług telekomunikacyjnych i podejmują się propagowania takich standardów poprzez pracę stosownych instytucji międzynarodowych, łącznie z Międzynarodową Unią Telekomunikacyjną i Międzynarodową Organizacją Standaryzacji.
- (b) Członkowie uznają rolę odgrywaną przez międzyrządowe oraz pozarządowe organizacje i porozumienia w zakresie zapewnienia skutecznego działania krajowych oraz globalnych usług telekomunikacyjnych, a w szczególności Międzynarodowej Unii Telekomunikacyjnej. Członkowie przyjmą, tam gdzie to właściwe, odpowiednie ustalenia w zakresie konsultowania z takimi organizacjami kwestii wynikających z wprowadzania w życie niniejszego Załącznika.

**ZAŁĄCZNIK W SPRAWIE NEGOCJACJI W ZAKRESIE
USŁUG TELEKOMUNIKACJI PODSTAWOWEJ**

1. Artykuł II oraz Załącznik w sprawie odstępstw od Artykułu II, łącznie z wymogiem podania w Załączniku jakiegokolwiek środka, który Członek będzie utrzymywać, niezgodnego z zasadą największego uprzywilejowania wejdzie w życie w odniesieniu do usług telekomunikacji podstawowej wyłącznie w chwili:

- (a) określonej zgodnie z postanowieniami ustępu 5 Decyzji ministerialnej w sprawie negocjacji w zakresie usług telekomunikacji podstawowej; albo,
- (b) przedstawienia raportu końcowego Grupy Negocjacyjnej do spraw Usług Telekomunikacji Podstawowej, o którym mowa w tej Decyzji - w sytuacji gdy negocjacje nie zakończą się powodzeniem.

2. Ustęp 1 nie będzie stosowany do jakiegokolwiek szczegółowego zobowiązania w dziedzinie usług telekomunikacji podstawowej, które zostało zapisane w liście zobowiązań Członka.

ANNEX 1B
GENERAL AGREEMENT ON TRADE IN SERVICES

PART I SCOPE AND DEFINITION

Article I Scope and Definition

PART II GENERAL OBLIGATIONS AND DISCIPLINES

Article II Most-Favoured-Nation Treatment
Article III Transparency
Article III bis Disclosure of Confidential Information
Article IV Increasing Participation of Developing Countries
Article V Economic Integration
Article V bis Labour Markets Integration Agreements
Article VI Domestic Regulation
Article VII Recognition
Article VIII Monopolies and Exclusive Service Suppliers
Article IX Business Practices
Article X Emergency Safeguard Measures
Article XI Payments and Transfers
Article XII Restrictions to Safeguard the Balance of Payments
Article XIII Government Procurement
Article XIV General Exceptions
Article XIV bis Security Exceptions
Article XV Subsidies

PART III SPECIFIC COMMITMENTS

Article XVI Market Access
Article XVII National Treatment
Article XVIII Additional Commitments

PART IV PROGRESSIVE LIBERALIZATION

Article XIX Negotiation of Specific Commitments
Article XX Schedules of Specific Commitments
Article XXI Modification of Schedules

PART V INSTITUTIONAL PROVISIONS

Article XXII Consultation
Article XXIII Dispute Settlement and Enforcement
Article XXIV Council for Trade in Services
Article XXV Technical Cooperation
Article XXVI Relationship with Other International Organizations

PART VI FINAL PROVISIONS

Article XXVII Denial of Benefits

Article XXVIII Definitions

Article XXIX Annexes

ANNEXES

Annex on Article II Exemptions

Annex on Movement of Natural Persons Supplying Services under the Agreement

Annex on Air Transport Services

Annex on Financial Services

Second Annex on Financial Services

Annex on Negotiations on Maritime Transport Services

Annex on Telecommunications

Annex on Negotiations on Basic Telecommunications

ANNEX 1B**GENERAL AGREEMENT ON TRADE IN SERVICES**

Members,

Recognizing the growing importance of trade in services for the growth and development of the world economy;

Wishing to establish a multilateral framework of principles and rules for trade in services with a view to the expansion of such trade under conditions of transparency and progressive liberalization and as a means of promoting the economic growth of all trading partners and the development of developing countries;

Desiring the early achievement of progressively higher levels of liberalization of trade in services through successive rounds of multilateral negotiations aimed at promoting the interests of all participants on a mutually advantageous basis and at securing an overall balance of rights and obligations, while giving due respect to national policy objectives;

Recognizing the right of Members to regulate, and to introduce new regulations, on the supply of services within their territories in order to meet national policy objectives and, given asymmetries existing with respect to the degree of development of services regulations in different countries, the particular need of developing countries to exercise this right;

Desiring to facilitate the increasing participation of developing countries in trade in services and the expansion of their service exports including, *inter alia*, through the strengthening of their domestic services capacity and its efficiency and competitiveness;

Taking particular account of the serious difficulty of the least-developed countries in view of their special economic situation and their development, trade and financial needs;

Hereby agree as follows:

PART I**SCOPE AND DEFINITION***Article I**Scope and Definition*

1. This Agreement applies to measures by Members affecting trade in services.
2. For the purposes of this Agreement, trade in services is defined as the supply of a service:
 - (a) from the territory of one Member into the territory of any other Member;
 - (b) in the territory of one Member to the service consumer of any other Member;
 - (c) by a service supplier of one Member, through commercial presence in the territory of any other Member;
 - (d) by a service supplier of one Member, through presence of natural persons of a Member in the territory of any other Member.
3. For the purposes of this Agreement:
 - (a) "measures by Members" means measures taken by:
 - (i) central, regional or local governments and authorities; and
 - (ii) non-governmental bodies in the exercise of powers delegated by central, regional or local governments or authorities.

In fulfilling its obligations and commitments under the Agreement, each Member shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure their observance by regional and local governments and authorities and non-governmental bodies within its territory;

- (b) "services" includes any service in any sector except services supplied in the exercise of governmental authority;
- (c) "a service supplied in the exercise of governmental authority" means any service which is supplied neither on a commercial basis nor in competition with one or more service suppliers.

PART II

GENERAL OBLIGATIONS AND DISCIPLINES

Article II

Most-Favoured-Nation Treatment

1. With respect to any measure covered by this Agreement, each Member shall accord immediately and unconditionally to services and service suppliers of any other Member treatment no less favourable than that it accords to like services and service suppliers of any other country.
2. A Member may maintain a measure inconsistent with paragraph 1 provided that such a measure is listed in, and meets the conditions of, the Annex on Article II Exemptions.
3. The provisions of this Agreement shall not be so construed as to prevent any Member from conferring or according advantages to adjacent countries in order to facilitate exchanges limited to contiguous frontier zones of services that are both locally produced and consumed.

Article III

Transparency

1. Each Member shall publish promptly and, except in emergency situations, at the latest by the time of their entry into force, all relevant measures of general application which pertain to or affect the operation of this Agreement. International agreements pertaining to or affecting trade in services to which a Member is a signatory shall also be published.
2. Where publication as referred to in paragraph 1 is not practicable, such information shall be made otherwise publicly available.
3. Each Member shall promptly and at least annually inform the Council for Trade in Services of the introduction of any new, or any changes to existing, laws, regulations or administrative guidelines which significantly affect trade in services covered by its specific commitments under this Agreement.
4. Each Member shall respond promptly to all requests by any other Member for specific information on any of its measures of general application or international agreements within the meaning of paragraph 1. Each Member shall also establish one or more enquiry points to provide specific information to other Members, upon request, on all such matters as well as those subject to the notification requirement in paragraph 3. Such enquiry points shall be established within two years from the date of entry into force of the Agreement Establishing the WTO (referred to in this Agreement as the "WTO Agreement"). Appropriate flexibility with respect to the time-limit within which such enquiry points are to be established may be agreed upon for individual developing country Members. Enquiry points need not be depositories of laws and regulations.
5. Any Member may notify to the Council for Trade in Services any measure, taken by any other Member, which it considers affects the operation of this Agreement.

Article III bis

Disclosure of Confidential Information

Nothing in this Agreement shall require any Member to provide confidential information, the disclosure of which would impede law enforcement, or otherwise be contrary to the public interest, or which would prejudice legitimate commercial interests of particular enterprises, public or private.

Article IV

Increasing Participation of Developing Countries

1. The increasing participation of developing country Members in world trade shall be facilitated through negotiated specific commitments, by different Members pursuant to Parts III and IV of this Agreement, relating to:
 - (a) the strengthening of their domestic services capacity and its efficiency and competitiveness, *inter alia* through access to technology on a commercial basis;
 - (b) the improvement of their access to distribution channels and information networks; and
 - (c) the liberalization of market access in sectors and modes of supply of export interest to them.
2. Developed country Members, and to the extent possible other Members, shall establish contact points within two years from the date of entry into force of the WTO Agreement to facilitate the access of developing country Members' service suppliers to information, related to their respective markets, concerning:
 - (a) commercial and technical aspects of the supply of services;
 - (b) registration, recognition and obtaining of professional qualifications; and
 - (c) the availability of services technology.
3. Special priority shall be given to the least-developed country Members in the implementation of paragraphs 1 and 2. Particular account shall be taken of the serious difficulty of the least-developed countries in accepting negotiated specific commitments in view of their special economic situation and their development, trade and financial needs

Article V

Economic Integration

1. This Agreement shall not prevent any of its Members from being a party to or entering into an agreement liberalizing trade in services between or among the parties to such an agreement, provided that such an agreement:
 - (a) has substantial sectoral coverage¹, and
 - (b) provides for the absence or elimination of substantially all discrimination, in the sense of Article XVII, between or among the parties, in the sectors covered under subparagraph (a), through:
 - (i) elimination of existing discriminatory measures, and/or
 - (ii) prohibition of new or more discriminatory measures,either at the entry into force of that agreement or on the basis of a reasonable time-frame, except for measures permitted under Articles XI, XII, XIV and XIV *bis*.
2. In evaluating whether the conditions under paragraph 1(b) are met, consideration may be given to the relationship of the agreement to a wider process of economic integration or trade liberalization among the countries concerned.
3. (a) Where developing countries are parties to an agreement of the type referred to in paragraph 1, flexibility shall be provided for regarding the conditions set out in paragraph 1, particularly with reference to subparagraph (b) thereof, in accordance with the level of development of the countries concerned, both overall and in individual sectors and subsectors.

¹ This condition is understood in terms of number of sectors, volume of trade affected and modes of supply. In order to meet this condition, agreements should not provide for the *a priori* exclusion of any mode of supply.

(b) Notwithstanding paragraph 6, in the case of an agreement of the type referred to in paragraph 1 involving only developing countries, more favourable treatment may be granted to juridical persons owned or controlled by natural persons of the parties to such an agreement.

4. Any agreement referred to in paragraph 1 shall be designed to facilitate trade between the parties to the agreement and shall not in respect of any Member outside the agreement raise the overall level of barriers to trade in services within the respective sectors or subsectors compared to the level applicable prior to such an agreement.

5. If, in the conclusion, enlargement or any significant modification of any agreement under paragraph 1, a Member intends to withdraw or modify a specific commitment inconsistently with the terms and conditions set out in its Schedule, it shall provide at least 90 days advance notice of such modification or withdrawal and the procedure set forth in paragraphs 2, 3 and 4 of Article XXI shall apply.

6. A service supplier of any other Member that is a juridical person constituted under the laws of a party to an agreement referred to in paragraph 1 shall be entitled to treatment granted under such agreement, provided that it engages in substantive business operations in the territory of the parties to such agreement.

7. (a) Members which are parties to any agreement referred to in paragraph 1 shall promptly notify any such agreement and any enlargement or any significant modification of that agreement to the Council for Trade in Services. They shall also make available to the Council such relevant information as may be requested by it. The Council may establish a working party to examine such an agreement or enlargement or modification of that agreement and to report to the Council on its consistency with this Article.

(b) Members which are parties to any agreement referred to in paragraph 1 which is implemented on the basis of a time-frame shall report periodically to the Council for Trade in Services on its implementation. The Council may establish a working party to examine such reports if it deems such a working party necessary.

(c) Based on the reports of the working parties referred to in subparagraphs (a) and (b), the Council may make recommendations to the parties as it deems appropriate.

8. A Member which is a party to any agreement referred to in paragraph 1 may not seek compensation for trade benefits that may accrue to any other Member from such agreement.

Article V bis

Labour Markets Integration Agreements

This Agreement shall not prevent any of its Members from being a party to an agreement establishing full integration² of the labour markets between or among the parties to such an agreement, provided that such an agreement:

- (a) exempts citizens of parties to the agreement from requirements concerning residency and work permits;
- (b) is notified to the Council for Trade in Services.

Article VI

Domestic Regulation

1. In sectors where specific commitments are undertaken, each Member shall ensure that all measures of general application affecting trade in services are administered in a reasonable, objective and impartial manner.

2. (a) Each Member shall maintain or institute as soon as practicable judicial, arbitral or administrative tribunals or procedures which provide, at the request of an affected service supplier, for the prompt review of, and where justified, appropriate remedies for, administrative decisions affecting trade in services. Where such procedures are not independent of the agency entrusted with the administrative decision concerned, the Member shall ensure that the procedures in fact provide for an objective and impartial review.

(b) The provisions of subparagraph (a) shall not be construed to require a Member to institute such tribunals or procedures where this would be inconsistent with its constitutional structure or the nature of its legal system.

² Typically, such integration provides citizens of the parties concerned with a right of free entry to the employment markets of the parties and includes measures concerning conditions of pay, other conditions of employment and social benefits.

3. Where authorization is required for the supply of a service on which a specific commitment has been made, the competent authorities of a Member shall, within a reasonable period of time after the submission of an application considered complete under domestic laws and regulations, inform the applicant of the decision concerning the application. At the request of the applicant, the competent authorities of the Member shall provide, without undue delay, information concerning the status of the application.

4. With a view to ensuring that measures relating to qualification requirements and procedures, technical standards and licensing requirements do not constitute unnecessary barriers to trade in services, the Council for Trade in Services shall, through appropriate bodies it may establish, develop any necessary disciplines. Such disciplines shall aim to ensure that such requirements are, *inter alia*:

- (a) based on objective and transparent criteria, such as competence and the ability to supply the service;
- (b) not more burdensome than necessary to ensure the quality of the service;
- (c) in the case of licensing procedures, not in themselves a restriction on the supply of the service.

5. (a) In sectors in which a Member has undertaken specific commitments, pending the entry into force of disciplines developed in these sectors pursuant to paragraph 4, the Member shall not apply licensing and qualification requirements and technical standards that nullify or impair such specific commitments in a manner which:

- (i) does not comply with the criteria outlined in subparagraphs 4(a), (b) or (c); and
- (ii) could not reasonably have been expected of that Member at the time the specific commitments in those sectors were made.

(b) In determining whether a Member is in conformity with the obligation under paragraph 5(a), account shall be taken of international standards of relevant international organizations³ applied by that Member.

6. In sectors where specific commitments regarding professional services are undertaken, each Member shall provide for adequate procedures to verify the competence of professionals of any other Member.

Article VII

Recognition

1. For the purposes of the fulfilment, in whole or in part, of its standards or criteria for the authorization, licensing or certification of services suppliers, and subject to the requirements of paragraph 3, a Member may recognize the education or experience obtained, requirements met, or licenses or certifications granted in a particular country. Such recognition, which may be achieved through harmonization or otherwise, may be based upon an agreement or arrangement with the country concerned or may be accorded autonomously.

2. A Member that is a party to an agreement or arrangement of the type referred to in paragraph 1, whether existing or future, shall afford adequate opportunity for other interested Members to negotiate their accession to such an agreement or arrangement or to negotiate comparable ones with it. Where a Member accords recognition autonomously, it shall afford adequate opportunity for any other Member to demonstrate that education, experience, licences, or certifications obtained or requirements met in that other Member's territory should be recognized.

3. A Member shall not accord recognition in a manner which would constitute a means of discrimination between countries in the application of its standards or criteria for the authorization, licensing or certification of services suppliers, or a disguised restriction on trade in services.

4. Each Member shall:

- (a) within 12 months from the date on which the WTO Agreement takes effect for it, inform the Council for Trade in Services of its existing recognition measures and state whether such measures are based on agreements or arrangements of the type referred to in paragraph 1;

³ The term "relevant international organizations" refers to international bodies whose membership is open to the relevant bodies of at least all Members of the WTO.

- (b) promptly inform the Council for Trade in Services as far in advance as possible of the opening of negotiations on an agreement or arrangement of the type referred to in paragraph 1 in order to provide adequate opportunity to any other Member to indicate their interest in participating in the negotiations before they enter a substantive phase;
- (c) promptly inform the Council for Trade in Services when it adopts new recognition measures or significantly modifies existing ones and state whether the measures are based on an agreement or arrangement of the type referred to in paragraph 1.

5. Wherever appropriate, recognition should be based on multilaterally agreed criteria. In appropriate cases, Members shall work in cooperation with relevant intergovernmental and non-governmental organizations towards the establishment and adoption of common international standards and criteria for recognition and common international standards for the practice of relevant services trades and professions.

Article VIII

Monopolies and Exclusive Service Suppliers

1. Each Member shall ensure that any monopoly supplier of a service in its territory does not, in the supply of the monopoly service in the relevant market, act in a manner inconsistent with that Member's obligations under Article II and specific commitments.
2. Where a Member's monopoly supplier competes, either directly or through an affiliated company, in the supply of a service outside the scope of its monopoly rights and which is subject to that Member's specific commitments, the Member shall ensure that such a supplier does not abuse its monopoly position to act in its territory in a manner inconsistent with such commitments.
3. The Council for Trade in Services may, at the request of a Member which has a reason to believe that a monopoly supplier of a service of any other Member is acting in a manner inconsistent with paragraph 1 or 2, request the Member establishing, maintaining or authorizing such supplier to provide specific information concerning the relevant operations.
4. If, after the date of entry into force of the WTO Agreement, a Member grants monopoly rights regarding the supply of a service covered by its specific commitments, that Member shall notify the Council for Trade in Services no later than three months before the intended implementation of the grant of monopoly rights and the provisions of paragraphs 2, 3 and 4 of Article XXI shall apply.
5. The provisions of this Article shall also apply to cases of exclusive service suppliers, where a Member, formally or in effect, (a) authorizes or establishes a small number of service suppliers and (b) substantially prevents competition among those suppliers in its territory.

Article IX

Business Practices

1. Members recognize that certain business practices of service suppliers, other than those falling under Article VIII, may restrain competition and thereby restrict trade in services.
2. Each Member shall, at the request of any other Member, enter into consultations with a view to eliminating practices referred to in paragraph 1. The Member addressed shall accord full and sympathetic consideration to such a request and shall cooperate through the supply of publicly available non-confidential information of relevance to the matter in question. The Member addressed shall also provide other information available to the requesting Member, subject to its domestic law and to the conclusion of satisfactory agreement concerning the safeguarding of its confidentiality by the requesting Member.

Article X

Emergency Safeguard Measures

1. There shall be multilateral negotiations on the question of emergency safeguard measures based on the principle of non-discrimination. The results of such negotiations shall enter into effect on a date not later than three years from the date of entry into force of the WTO Agreement.
2. In the period before the entry into effect of the results of the negotiations referred to in paragraph 1, any Member may, notwithstanding the provisions of paragraph 1 of Article XXI, notify the Council on Trade in Services of its intention to modify or withdraw a specific commitment after a period of one year from the date on which the commitment enters into force; provided that the Member shows cause to the Council that the modification or withdrawal cannot await the lapse of the three-year period provided for in paragraph 1 of Article XXI.
3. The provisions of paragraph 2 shall cease to apply three years after the date of entry into force of the WTO Agreement.

Article XI

Payments and Transfers

1. Except under the circumstances envisaged in Article XII, a Member shall not apply restrictions on international transfers and payments for current transactions relating to its specific commitments.
2. Nothing in this Agreement shall affect the rights and obligations of the members of the International Monetary Fund under the Articles of Agreement of the Fund, including the use of exchange actions which are in conformity with the Articles of Agreement, provided that a Member shall not impose restrictions on any capital transactions inconsistently with its specific commitments regarding such transactions, except under Article XII or at the request of the Fund.

Article XII

Restrictions to Safeguard the Balance of Payments

1. In the event of serious balance-of-payments and external financial difficulties or threat thereof, a Member may adopt or maintain restrictions on trade in services on which it has undertaken specific commitments, including on payments or transfers for transactions related to such commitments. It is recognized that particular pressures on the balance of payments of a Member in the process of economic development or economic transition may necessitate the use of restrictions to ensure, *inter alia*, the maintenance of a level of financial reserves adequate for the implementation of its programme of economic development or economic transition.
2. The restrictions referred to in paragraph 1:
 - (a) shall not discriminate among Members;
 - (b) shall be consistent with the Articles of Agreement of the International Monetary Fund;
 - (c) shall avoid unnecessary damage to the commercial, economic and financial interests of any other Member;
 - (d) shall not exceed those necessary to deal with the circumstances described in paragraph 1;
 - (e) shall be temporary and be phased out progressively as the situation specified in paragraph 1 improves.
3. In determining the incidence of such restrictions, Members may give priority to the supply of services which are more essential to their economic or development programmes. However, such restrictions shall not be adopted or maintained for the purpose of protecting a particular service sector.
4. Any restrictions adopted or maintained under paragraph 1, or any changes therein, shall be promptly notified to the General Council.
5. (a) Members applying the provisions of this Article shall consult promptly with the Committee on Balance-of-Payments Restrictions on restrictions adopted under this Article.

(b) The Ministerial Conference shall establish procedures⁴ for periodic consultations with the objective of enabling such recommendations to be made to the Member concerned as it may deem appropriate.

(c) Such consultations shall assess the balance-of-payment situation of the Member concerned and the restrictions adopted or maintained under this Article, taking into account, *inter alia*, such factors as:

- (i) the nature and extent of the balance-of-payments and the external financial difficulties;
- (ii) the external economic and trading environment of the consulting Member;
- (iii) alternative corrective measures which may be available.

(d) The consultations shall address the compliance of any restrictions with paragraph 2, in particular the progressive phaseout of restrictions in accordance with paragraph 2(e).

(e) In such consultations, all findings of statistical and other facts presented by the International Monetary Fund relating to foreign exchange, monetary reserves and balance of payments, shall be accepted and conclusions shall be based on the assessment by the Fund of the balance-of-payments and the external financial situation of the consulting Member.

6. If a Member which is not a member of the International Monetary Fund wishes to apply the provisions of this Article, the Ministerial Conference shall establish a review procedure and any other procedures necessary.

Article XIII

Government Procurement

1. Articles II, XVI and XVII shall not apply to laws, regulations or requirements governing the procurement by governmental agencies of services purchased for governmental purposes and not with a view to commercial resale or with a view to use in the supply of services for commercial sale.

2. There shall be multilateral negotiations on government procurement in services under this Agreement within two years from the date of entry into force of the WTO Agreement.

Article XIV

General Exceptions

Subject to the requirement that such measures are not applied in a manner which would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination between countries where like conditions prevail, or a disguised restriction on trade in services, nothing in this Agreement shall be construed to prevent the adoption or enforcement by any Member of measures:

- (a) necessary to protect public morals or to maintain public order;⁵
- (b) necessary to protect human, animal or plant life or health;
- (c) necessary to secure compliance with laws or regulations which are not inconsistent with the provisions of this Agreement including those relating to:
 - (i) the prevention of deceptive and fraudulent practices or to deal with the effects of a default on services contracts;
 - (ii) the protection of the privacy of individuals in relation to the processing and dissemination of personal data and the protection of confidentiality of individual records and accounts;
 - (iii) safety;

⁴ It is understood that the procedures under paragraph 5 shall be the same as the GATT 1994 procedures.

⁵ The public order exception may be invoked only where a genuine and sufficiently serious threat is posed to one of the fundamental interests of society.

- (d) inconsistent with Article XVII, provided that the difference in treatment is aimed at ensuring the equitable or effective⁶ imposition or collection of direct taxes in respect of services or service suppliers of other Members;
- (e) inconsistent with Article II, provided that the difference in treatment is the result of an agreement on the avoidance of double taxation or provisions on the avoidance of double taxation in any other international agreement or arrangement by which the Member is bound.

Article XIV bis

Security Exceptions

1. Nothing in this Agreement shall be construed:
 - (a) to require any Member to furnish any information, the disclosure of which it considers contrary to its essential security interests; or
 - (b) to prevent any Member from taking any action which it considers necessary for the protection of its essential security interests:
 - (i) relating to the supply of services as carried out directly or indirectly for the purpose of provisioning a military establishment;
 - (ii) relating to fissionable and fusionable materials or the materials from which they are derived;
 - (iii) taken in time of war or other emergency in international relations; or
 - (c) to prevent any Member from taking any action in pursuance of its obligations under the United Nations Charter for the maintenance of international peace and security.
2. The Council for Trade in Services shall be informed to the fullest extent possible of measures taken under paragraphs 1(b) and (c) and of their termination.

Article XV

Subsidies

1. Members recognize that, in certain circumstances, subsidies may have distortive effects on trade in services. Members shall enter into negotiations with a view to developing the necessary multilateral disciplines to avoid such trade-distortive effects.⁷ The negotiations shall also address the appropriateness of countervailing procedures. Such negotiations shall recognize the role of subsidies in relation to the development programmes of developing countries and take into account the needs of Members, particularly developing country Members, for flexibility in this area. For the purpose of such negotiations, Members shall exchange information concerning all subsidies related to trade in services that they provide to their domestic service suppliers.
2. Any Member which considers that it is adversely affected by a subsidy of another Member may request consultations with that Member on such matters. Such requests shall be accorded sympathetic consideration.

⁶ Measures that are aimed at ensuring the equitable or effective imposition or collection of direct taxes include measures taken by a Member under its taxation system which:

- (i) apply to non-resident service suppliers in recognition of the fact that the tax obligation of non-residents is determined with respect to taxable items sourced or located in the Member's territory; or
- (ii) apply to non-residents in order to ensure the imposition or collection of taxes in the Member's territory; or
- (iii) apply to non-residents or residents in order to prevent the avoidance or evasion of taxes, including compliance measures; or
- (iv) apply to consumers of services supplied in or from the territory of another Member in order to ensure the imposition or collection of taxes on such consumers derived from sources in the Member's territory; or
- (v) distinguish service suppliers subject to tax on worldwide taxable items from other service suppliers, in recognition of the difference in the nature of the tax base between them; or
- (vi) determine, allocate or apportion income, profit, gain, loss, deduction or credit of resident persons or branches, or between related persons or branches of the same person, in order to safeguard the Member's tax base.

Tax terms or concepts in paragraph (d) of Article XIV and in this footnote are determined according to tax definitions and concepts, or equivalent or similar definitions and concepts, under the domestic law of the Member taking the measure.

⁷ A future work programme shall determine how, and in what time-frame, negotiations on such multilateral disciplines will be conducted.

PART III
SPECIFIC COMMITMENTS

Article XVI

Market Access

1. With respect to market access through the modes of supply identified in Article I, each Member shall accord services and service suppliers of any other Member treatment no less favourable than that provided for under the terms, limitations and conditions agreed and specified in its Schedule.⁸
2. In sectors where market-access commitments are undertaken, the measures which a Member shall not maintain or adopt either on the basis of a regional subdivision or on the basis of its entire territory, unless otherwise specified in its Schedule, are defined as:
 - (a) limitations on the number of service suppliers whether in the form of numerical quotas, monopolies, exclusive service suppliers or the requirements of an economic needs test;
 - (b) limitations on the total value of service transactions or assets in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;
 - (c) limitations on the total number of service operations or on the total quantity of service output expressed in terms of designated numerical units in the form of quotas or the requirement of an economic needs test;⁹
 - (d) limitations on the total number of natural persons that may be employed in a particular service sector or that a service supplier may employ and who are necessary for, and directly related to, the supply of a specific service in the form of numerical quotas or the requirement of an economic needs test;
 - (e) measures which restrict or require specific types of legal entity or joint venture through which a service supplier may supply a service; and
 - (f) limitations on the participation of foreign capital in terms of maximum percentage limit on foreign shareholding or the total value of individual or aggregate foreign investment.

Article XVII

National Treatment

1. In the sectors inscribed in its Schedule, and subject to any conditions and qualifications set out therein, each Member shall accord to services and service suppliers of any other Member, in respect of all measures affecting the supply of services, treatment no less favourable than that it accords to its own like services and service suppliers.¹⁰
2. A Member may meet the requirement of paragraph 1 by according to services and service suppliers of any other Member, either formally identical treatment or formally different treatment to that it accords to its own like services and service suppliers.
3. Formally identical or formally different treatment shall be considered to be less favourable if it modifies the conditions of competition in favour of services or service suppliers of the Member compared to like services or service suppliers of any other Member.

⁸ If a Member undertakes a market-access commitment in relation to the supply of a service through the mode of supply referred to in subparagraph 2(a) of Article I and if the cross-border movement of capital is an essential part of the service itself, that Member is thereby committed to allow such movement of capital. If a Member undertakes a market-access commitment in relation to the supply of a service through the mode of supply referred to in subparagraph 2(c) of Article I, it is thereby committed to allow related transfers of capital into its territory.

⁹ Subparagraph 2(c) does not cover measures of a Member which limit inputs for the supply of services.

¹⁰ Specific commitments assumed under this Article shall not be construed to require any Member to compensate for any inherent competitive disadvantages which result from the foreign character of the relevant services or service suppliers.

Article XVIII

Additional Commitments

Members may negotiate commitments with respect to measures affecting trade in services not subject to scheduling under Articles XVI or XVII, including those regarding qualifications, standards or licensing matters. Such commitments shall be inscribed in a Member's Schedule.

PART IV

PROGRESSIVE LIBERALIZATION

Article XIX

Negotiation of Specific Commitments

1. In pursuance of the objectives of this Agreement, Members shall enter into successive rounds of negotiations, beginning not later than five years from the date of entry into force of the WTO Agreement and periodically thereafter, with a view to achieving a progressively higher level of liberalization. Such negotiations shall be directed to the reduction or elimination of the adverse effects on trade in services of measures as a means of providing effective market access. This process shall take place with a view to promoting the interests of all participants on a mutually advantageous basis and to securing an overall balance of rights and obligations.
2. The process of liberalization shall take place with due respect for national policy objectives and the level of development of individual Members, both overall and in individual sectors. There shall be appropriate flexibility for individual developing country Members for opening fewer sectors, liberalizing fewer types of transactions, progressively extending market access in line with their development situation and, when making access to their markets available to foreign service suppliers, attaching to such access conditions aimed at achieving the objectives referred to in Article IV.
3. For each round, negotiating guidelines and procedures shall be established. For the purposes of establishing such guidelines, the Council for Trade in Services shall carry out an assessment of trade in services in overall terms and on a sectoral basis with reference to the objectives of this Agreement, including those set out in paragraph 1 of Article IV. Negotiating guidelines shall establish modalities for the treatment of liberalization undertaken autonomously by Members since previous negotiations, as well as for the special treatment for least-developed country Members under the provisions of paragraph 3 of Article IV.
4. The process of progressive liberalization shall be advanced in each such round through bilateral, plurilateral or multilateral negotiations directed towards increasing the general level of specific commitments undertaken by Members under this Agreement.

Article XX

Schedules of Specific Commitments

1. Each Member shall set out in a schedule the specific commitments it undertakes under Part III of this Agreement. With respect to sectors where such commitments are undertaken, each Schedule shall specify:
 - (a) terms, limitations and conditions on market access;
 - (b) conditions and qualifications on national treatment;
 - (c) undertakings relating to additional commitments;
 - (d) where appropriate the time-frame for implementation of such commitments; and
 - (e) the date of entry into force of such commitments.
2. Measures inconsistent with both Articles XVI and XVII shall be inscribed in the column relating to Article XVI. In this case the inscription will be considered to provide a condition or qualification to Article XVII as well.
3. Schedules of specific commitments shall be annexed to this Agreement and shall form an integral part thereof.

Article XXI*Modification of Schedules*

1. (a) A Member (referred to in this Article as the "modifying Member") may modify or withdraw any commitment in its Schedule, at any time after three years have elapsed from the date on which that commitment entered into force, in accordance with the provisions of this Article.

(b) A modifying Member shall notify its intent to modify or withdraw a commitment pursuant to this Article to the Council for Trade in Services no later than three months before the intended date of implementation of the modification or withdrawal.

2. (a) At the request of any Member the benefits of which under this Agreement may be affected (referred to in this Article as an "affected Member") by a proposed modification or withdrawal notified under subparagraph 1(b), the modifying Member shall enter into negotiations with a view to reaching agreement on any necessary compensatory adjustment. In such negotiations and agreement, the Members concerned shall endeavour to maintain a general level of mutually advantageous commitments not less favourable to trade than that provided for in Schedules of specific commitments prior to such negotiations.

(b) Compensatory adjustments shall be made on a most-favoured-nation basis.

3. (a) If agreement is not reached between the modifying Member and any affected Member before the end of the period provided for negotiations, such affected Member may refer the matter to arbitration. Any affected Member that wishes to enforce a right that it may have to compensation must participate in the arbitration.

(b) If no affected Member has requested arbitration, the modifying Member shall be free to implement the proposed modification or withdrawal.

4. (a) The modifying Member may not modify or withdraw its commitment until it has made compensatory adjustments in conformity with the findings of the arbitration.

(b) If the modifying Member implements its proposed modification or withdrawal and does not comply with the findings of the arbitration, any affected Member that participated in the arbitration may modify or withdraw substantially equivalent benefits in conformity with those findings. Notwithstanding Article II, such a modification or withdrawal may be implemented solely with respect to the modifying Member.

5. The Council for Trade in Services shall establish procedures for rectification or modification of Schedules. Any Member which has modified or withdrawn scheduled commitments under this Article shall modify its Schedule according to such procedures.

PART V**INSTITUTIONAL PROVISIONS****Article XXII***Consultation*

1. Each Member shall accord sympathetic consideration to, and shall afford adequate opportunity for, consultation regarding such representations as may be made by any other Member with respect to any matter affecting the operation of this Agreement. The Dispute Settlement Understanding (DSU) shall apply to such consultations.

2. The Council for Trade in Services or the Dispute Settlement Body (DSB) may, at the request of a Member, consult with any Member or Members in respect of any matter for which it has not been possible to find a satisfactory solution through consultation under paragraph 1.

3. A Member may not invoke Article XVII, either under this Article or Article XXIII, with respect to a measure of another Member that falls within the scope of an international agreement between them relating to the avoidance of double taxation. In case of disagreement between Members as to whether a measure falls within the scope of such an agreement

between them, it shall be open to either Member to bring this matter before the Council for Trade in Services.¹¹ The Council shall refer the matter to arbitration. The decision of the arbitrator shall be final and binding on the Members.

Article XXIII

Dispute Settlement and Enforcement

1. If any Member should consider that any other Member fails to carry out its obligations or specific commitments under this Agreement, it may with a view to reaching a mutually satisfactory resolution of the matter have recourse to the DSU.
2. If the DSB considers that the circumstances are serious enough to justify such action, it may authorize a Member or Members to suspend the application to any other Member or Members of obligations and specific commitments in accordance with Article 22 of the DSU.
3. If any Member considers that any benefit it could reasonably have expected to accrue to it under a specific commitment of another Member under Part III of this Agreement is being nullified or impaired as a result of the application of any measure which does not conflict with the provisions of this Agreement, it may have recourse to the DSU. If the measure is determined by the DSB to have nullified or impaired such a benefit, the Member affected shall be entitled to a mutually satisfactory adjustment on the basis of paragraph 2 of Article XXI, which may include the modification or withdrawal of the measure. In the event an agreement cannot be reached between the Members concerned, Article 22 of the DSU shall apply.

Article XXIV

Council for Trade in Services

1. The Council for Trade in Services shall carry out such functions as may be assigned to it to facilitate the operation of this Agreement and further its objectives. The Council may establish such subsidiary bodies as it considers appropriate for the effective discharge of its functions.
2. The Council and, unless the Council decides otherwise, its subsidiary bodies shall be open to participation by representatives of all Members.
3. The Chairman of the Council shall be elected by the Members.

Article XXV

Technical Cooperation

1. Service suppliers of Members which are in need of such assistance shall have access to the services of contact points referred to in paragraph 2 of Article IV.
2. Technical assistance to developing countries shall be provided at the multilateral level by the Secretariat and shall be decided upon by the Council for Trade in Services.

Article XXVI

Relationship with Other International Organizations

The General Council shall make appropriate arrangements for consultation and cooperation with the United Nations and its specialized agencies as well as with other intergovernmental organizations concerned with services.

¹¹ With respect to agreements on the avoidance of double taxation which exist on the date of entry into force of the WTO Agreement, such a matter may be brought before the Council for Trade in Services only with the consent of both parties to such an agreement.

PART VI
FINAL PROVISIONS

Article XXVII

Denial of Benefits

A Member may deny the benefits of this Agreement:

- (a) to the supply of a service, if it establishes that the service is supplied from or in the territory of a non-Member or of a Member to which the denying Member does not apply the WTO Agreement;
- (b) in the case of the supply of a maritime transport service, if it establishes that the service is supplied:
 - (i) by a vessel registered under the laws of a non-Member or of a Member to which the denying Member does not apply the WTO Agreement, and
 - (ii) by a person which operates and/or uses the vessel in whole or in part but which is of a non-Member or of a Member to which the denying Member does not apply the WTO Agreement;
- (c) to a service supplier that is a juridical person, if it establishes that it is not a service supplier of another Member, or that it is a service supplier of a Member to which the denying Member does not apply the WTO Agreement.

Article XXVIII

Definitions

For the purpose of this Agreement:

- (a) "measure" means any measure by a Member, whether in the form of a law, regulation, rule, procedure, decision, administrative action, or any other form;
- (b) "supply of a service" includes the production, distribution, marketing, sale and delivery of a service;
- (c) "measures by Members affecting trade in services" include measures in respect of
 - (i) the purchase, payment or use of a service;
 - (ii) the access to and use of, in connection with the supply of a service, services which are required by those Members to be offered to the public generally;
 - (iii) the presence, including commercial presence, of persons of a Member for the supply of a service in the territory of another Member;
- (d) "commercial presence" means any type of business or professional establishment, including through
 - (i) the constitution, acquisition or maintenance of a juridical person, or
 - (ii) the creation or maintenance of a branch or a representative office, within the territory of a Member for the purpose of supplying a service;
- (e) "sector" of a service means,
 - (i) with reference to a specific commitment, one or more, or all, subsectors of that service, as specified in a Member's Schedule,
 - (ii) otherwise, the whole of that service sector, including all of its subsectors;
- (f) "service of another Member" means a service which is supplied,
 - (i) from or in the territory of that other Member, or in the case of maritime transport, by a vessel registered under the laws of that other Member, or by a person of that other Member which supplies the service through the operation of a vessel and/or its use in whole or in part; or
 - (ii) in the case of the supply of a service through commercial presence or through the presence of natural persons, by a service supplier of that other Member;

- (g) "service supplier" means any person that supplies a service;¹²
- (h) "monopoly supplier of a service" means any person, public or private, which in the relevant market of the territory of a Member is authorized or established formally or in effect by that Member as the sole supplier of that service;
- (i) "service consumer" means any person that receives or uses a service;
- (j) "person" means either a natural person or a juridical person;
- (k) "natural person of another Member" means a natural person who resides in the territory of that other Member or any other Member, and who under the law of that other Member:
 - (i) is a national of that other Member; or
 - (ii) has the right of permanent residence in that other Member, in the case of a Member which:
 - 1. does not have nationals; or
 - 2. accords substantially the same treatment to its permanent residents as it does to its nationals in respect of measures affecting trade in services, as notified in its acceptance of or accession to the WTO Agreement, provided that no Member is obligated to accord to such permanent residents treatment more favourable than would be accorded by that other Member to such permanent residents. Such notification shall include the assurance to assume, with respect to those permanent residents, in accordance with its laws and regulations, the same responsibilities that other Member bears with respect to its nationals;
- (l) "juridical person" means any legal entity duly constituted or otherwise organized under applicable law, whether for profit or otherwise, and whether privately-owned or governmentally-owned, including any corporation, trust, partnership, joint venture, sole proprietorship or association;
- (m) "juridical person of another Member" means a juridical person which is either:
 - (i) constituted or otherwise organized under the law of that other Member, and is engaged in substantive business operations in the territory of that Member or any other Member; or
 - (ii) in the case of the supply of a service through commercial presence, owned or controlled by:
 - 1. natural persons of that Member; or
 - 2. juridical persons of that other Member identified under subparagraph (i);
- (n) a juridical person is:
 - (i) "owned" by persons of a Member if more than 50 per cent of the equity interest in it is beneficially owned by persons of that Member;
 - (ii) "controlled" by persons of a Member if such persons have the power to name a majority of its directors or otherwise to legally direct its actions;
 - (iii) "affiliated" with another person when it controls, or is controlled by, that other person; or when it and the other person are both controlled by the same person; and
- (o) "direct taxes" comprise all taxes on total income, on total capital or on elements of income or of capital, including taxes on gains from the alienation of property, taxes on estates, inheritances and gifts, and taxes on the total amounts of wages or salaries paid by enterprises, as well as taxes on capital appreciation.

¹² Where the service is not supplied directly by a juridical person but through other forms of commercial presence such as a branch or a representative office, the service supplier (i.e. the juridical person) shall, nonetheless, through such presence be accorded the treatment provided for service suppliers under the Agreement. Such treatment shall be extended to the presence through which the service is supplied and need not be extended to any other parts of the supplier located outside the territory where the service is supplied.

Article XXIX

Annexes

The Annexes to this Agreement are an integral part of this Agreement.

ANNEXES

*Annex on Article II Exemptions**Scope*

1. This Annex specifies the conditions under which a Member, at the entry into force of this Agreement, is exempted from its obligations under paragraph 1 of Article II.
2. Any new exemptions applied for after the date of entry into force of the WTO Agreement shall be dealt with under paragraph 3 of Article IX of that Agreement.

Review

3. The Council for Trade in Services shall review all exemptions granted for a period of more than five years. The first such review shall take place no more than five years after the entry into force of the WTO Agreement.
4. The Council for Trade in Services in a review shall:
 - (a) examine whether the conditions which created the need for the exemption still prevail; and
 - (b) determine the date of any further review.

Termination

5. The exemption of a Member from its obligations under paragraph 1 of Article II of the Agreement with respect to a particular measure terminates on the date provided for in the exemption.
6. In principle, such exemptions should not exceed a period of 10 years. In any event, they shall be subject to negotiation in subsequent trade-liberalizing rounds.
7. A Member shall notify the Council for Trade in Services at the termination of the exemption period that the inconsistent measure has been brought into conformity with paragraph 1 of Article II of the Agreement.

Lists of Article II Exemptions

[The agreed lists of exemptions under paragraph 2 of Article II appear as part of this Annex in the treaty copy of the WTO Agreement.]

Annex on Movement of Natural Persons Supplying Services under the Agreement

1. This Annex applies to measures affecting natural persons who are service suppliers of a Member, and natural persons of a Member who are employed by a service supplier of a Member, in respect of the supply of a service.
2. The Agreement shall not apply to measures affecting natural persons seeking access to the employment market of a Member, nor shall it apply to measures regarding citizenship, residence or employment on a permanent basis.
3. In accordance with Parts III and IV of the Agreement, Members may negotiate specific commitments applying to the movement of all categories of natural persons supplying services under the Agreement. Natural persons covered by a specific commitment shall be allowed to supply the service in accordance with the terms of that commitment.
4. The Agreement shall not prevent a Member from applying measures to regulate the entry of natural persons into, or their temporary stay in, its territory, including those measures necessary to protect the integrity of, and to ensure the orderly movement of natural persons across, its borders, provided that such measures are not applied in such a manner as to nullify or impair the benefits accruing to any Member under the terms of a specific commitment.¹³

¹³ The sole fact of requiring a visa for natural persons of certain Members and not for those of others shall not be regarded as nullifying or impairing benefits under a specific commitment.

Annex on Air Transport Services

1. This Annex applies to measures affecting trade in air transport services, whether scheduled or non-scheduled, and ancillary services. It is confirmed that any specific commitment or obligation assumed under this Agreement shall not reduce or affect a Member's obligations under bilateral or multilateral agreements that are in effect on the date of entry into force of the WTO Agreement.
2. The Agreement, including its dispute settlement procedures, shall not apply to measures affecting:
 - (a) traffic rights, however granted; or
 - (b) services directly related to the exercise of traffic rights, except as provided in paragraph 3 of this Annex.
3. The Agreement shall apply to measures affecting:
 - (a) aircraft repair and maintenance services;
 - (b) the selling and marketing of air transport services;
 - (c) computer reservation system (CRS) services.
4. The dispute settlement procedures of the Agreement may be invoked only where obligations or specific commitments have been assumed by the concerned Members and where dispute settlement procedures in bilateral and other multilateral agreements or arrangements have been exhausted.
5. The Council for Trade in Services shall review periodically, and at least every five years, developments in the air transport sector and the operation of this Annex with a view to considering the possible further application of the Agreement in this sector.
6. Definitions:
 - (a) "Aircraft repair and maintenance services" mean such activities when undertaken on an aircraft or a part thereof while it is withdrawn from service and do not include so-called line maintenance.
 - (b) "Selling and marketing of air transport services" mean opportunities for the air carrier concerned to sell and market freely its air transport services including all aspects of marketing such as market research, advertising and distribution. These activities do not include the pricing of air transport services nor the applicable conditions.
 - (c) "Computer reservation system (CRS) services" mean services provided by computerized systems that contain information about air carriers' schedules, availability, fares and fare rules, through which reservations can be made or tickets may be issued.
 - (d) "Traffic rights" mean the right for scheduled and non-scheduled services to operate and/or to carry passengers, cargo and mail for remuneration or hire from, to, within, or over the territory of a Member, including points to be served, routes to be operated, types of traffic to be carried, capacity to be provided, tariffs to be charged and their conditions, and criteria for designation of airlines, including such criteria as number, ownership, and control.

Annex on Financial Services

1. Scope and Definition

- (a) This Annex applies to measures affecting the supply of financial services. Reference to the supply of a financial service in this Annex shall mean the supply of a service as defined in paragraph 2 of Article I of the Agreement.
- (b) For the purposes of subparagraph 3(b) of Article I of the Agreement, "services supplied in the exercise of governmental authority" means the following:
 - (i) activities conducted by a central bank or monetary authority or by any other public entity in pursuit of monetary or exchange rate policies;
 - (ii) activities forming part of a statutory system of social security or public retirement plans; and

(iii) other activities conducted by a public entity for the account or with the guarantee or using the financial resources of the Government.

(c) For the purposes of subparagraph 3(b) of Article I of the Agreement, if a Member allows any of the activities referred to in subparagraphs (b)(ii) or (b)(iii) of this paragraph to be conducted by its financial service suppliers in competition with a public entity or a financial service supplier, "services" shall include such activities.

(d) Subparagraph 3(c) of Article I of the Agreement shall not apply to services covered by this Annex.

2. *Domestic Regulation*

(a) Notwithstanding any other provisions of the Agreement, a Member shall not be prevented from taking measures for prudential reasons, including for the protection of investors, depositors, policy holders or persons to whom a fiduciary duty is owed by a financial service supplier, or to ensure the integrity and stability of the financial system. Where such measures do not conform with the provisions of the Agreement, they shall not be used as a means of avoiding the Member's commitments or obligations under the Agreement.

(b) Nothing in the Agreement shall be construed to require a Member to disclose information relating to the affairs and accounts of individual customers or any confidential or proprietary information in the possession of public entities.

3. *Recognition*

(a) A Member may recognize prudential measures of any other country in determining how the Member's measures relating to financial services shall be applied. Such recognition, which may be achieved through harmonization or otherwise, may be based upon an agreement or arrangement with the country concerned or may be accorded autonomously.

(b) A Member that is a party to such an agreement or arrangement referred to in subparagraph (a), whether future or existing, shall afford adequate opportunity for other interested Members to negotiate their accession to such agreements or arrangements, or to negotiate comparable ones with it, under circumstances in which there would be equivalent regulation, oversight, implementation of such regulation, and, if appropriate, procedures concerning the sharing of information between the parties to the agreement or arrangement. Where a Member accords recognition autonomously, it shall afford adequate opportunity for any other Member to demonstrate that such circumstances exist.

(c) Where a Member is contemplating according recognition to prudential measures of any other country, paragraph 4(b) of Article VII shall not apply.

4. *Dispute Settlement*

Panels for disputes on prudential issues and other financial matters shall have the necessary expertise relevant to the specific financial service under dispute.

5. *Definitions*

For the purposes of this Annex:

(a) A financial service is any service of a financial nature offered by a financial service supplier of a Member. Financial services include all insurance and insurance-related services, and all banking and other financial services (excluding insurance). Financial services include the following activities:

Insurance and insurance-related services

- (i) Direct insurance (including co-insurance):
 - (A) life
 - (B) non-life
- (ii) Reinsurance and retrocession;
- (iii) Insurance intermediation, such as brokerage and agency;
- (iv) Services auxiliary to insurance, such as consultancy, actuarial, risk assessment and claim settlement services.

Banking and other financial services (excluding insurance)

- (v) Acceptance of deposits and other repayable funds from the public;
 - (vi) Lending of all types, including consumer credit, mortgage credit, factoring and financing of commercial transaction;
 - (vii) Financial leasing;
 - (viii) All payment and money transmission services, including credit, charge and debit cards, travellers cheques and bankers drafts;
 - (ix) Guarantees and commitments;
 - (x) Trading for own account or for account of customers, whether on an exchange, in an over-the-counter market or otherwise, the following:
 - (A) money market instruments (including cheques, bills, certificates of deposits);
 - (B) foreign exchange;
 - (C) derivative products including, but not limited to, futures and options;
 - (D) exchange rate and interest rate instruments, including products such as swaps, forward rate agreements;
 - (E) transferable securities;
 - (F) other negotiable instruments and financial assets, including bullion.
 - (xi) Participation in issues of all kinds of securities, including underwriting and placement as agent (whether publicly or privately) and provision of services related to such issues;
 - (xii) Money broking;
 - (xiii) Asset management, such as cash or portfolio management, all forms of collective investment management, pension fund management, custodial, depository and trust services;
 - (xiv) Settlement and clearing services for financial assets, including securities, derivative products, and other negotiable instruments;
 - (xv) Provision and transfer of financial information, and financial data processing and related software by suppliers of other financial services;
 - (xvi) Advisory, intermediation and other auxiliary financial services on all the activities listed in subparagraphs (v) through (xv), including credit reference and analysis, investment and portfolio research and advice, advice on acquisitions and on corporate restructuring and strategy.
- (b) A financial service supplier means any natural or juridical person of a Member wishing to supply or supplying financial services but the term "financial service supplier" does not include a public entity.
- (c) "Public entity" means:
- (i) a government, a central bank or a monetary authority, of a Member, or an entity owned or controlled by a Member, that is principally engaged in carrying out governmental functions or activities for governmental purposes, not including an entity principally engaged in supplying financial services on commercial terms; or
 - (ii) a private entity, performing functions normally performed by a central bank or monetary authority, when exercising those functions.

Second Annex on Financial Services

1. Notwithstanding Article II of the Agreement and paragraphs 1 and 2 of the Annex on Article II Exemptions, a Member may, during a period of 60 days beginning four months after the date of entry into force of the WTO Agreement, list in that Annex measures relating to financial services which are inconsistent with paragraph 1 of Article II of the Agreement.
2. Notwithstanding Article XXI of the Agreement, a Member may, during a period of 60 days beginning four months after the date of entry into force of the WTO Agreement, improve, modify or withdraw all or part of the specific commitments on financial services inscribed in its Schedule.
3. The Council for Trade in Services shall establish any procedures necessary for the application of paragraphs 1 and 2.

Annex on Negotiations on Maritime Transport Services

1. Article II and the Annex on Article II Exemptions, including the requirement to list in the Annex any measure inconsistent with most-favoured-nation treatment that a Member will maintain, shall enter into force for international shipping, auxiliary services and access to and use of port facilities only on:
 - (a) the implementation date to be determined under paragraph 4 of the Ministerial Decision on Negotiations on Maritime Transport Services; or,
 - (b) should the negotiations not succeed, the date of the final report of the Negotiating Group on Maritime Transport Services provided for in that Decision.
2. Paragraph 1 shall not apply to any specific commitment on maritime transport services which is inscribed in a Member's Schedule.
3. From the conclusion of the negotiations referred to in paragraph 1, and before the implementation date, a Member may improve, modify or withdraw all or part of its specific commitments in this sector without offering compensation, notwithstanding the provisions of Article XXI.

Annex on Telecommunications

1. Objectives

Recognizing the specificities of the telecommunications services sector and, in particular, its dual role as a distinct sector of economic activity and as the underlying transport means for other economic activities, the Members have agreed to the following Annex with the objective of elaborating upon the provisions of the Agreement with respect to measures affecting access to and use of public telecommunications transport networks and services. Accordingly, this Annex provides notes and supplementary provisions to the Agreement.

2. Scope

- (a) This Annex shall apply to all measures of a Member that affect access to and use of public telecommunications transport networks and services.¹⁴
- (b) This Annex shall not apply to measures affecting the cable or broadcast distribution of radio or television programming.
- (c) Nothing in this Annex shall be construed:

¹⁴ This paragraph is understood to mean that each Member shall ensure that the obligations of this Annex are applied with respect to suppliers of public telecommunications transport networks and services by whatever measures are necessary.

- (i) to require a Member to authorize a service supplier of any other Member to establish, construct, acquire, lease, operate, or supply telecommunications transport networks or services, other than as provided for in its Schedule; or
- (ii) to require a Member (or to require a Member to oblige service suppliers under its jurisdiction) to establish, construct, acquire, lease, operate or supply telecommunications transport networks or services not offered to the public generally.

3. Definitions

For the purposes of this Annex:

- (a) "Telecommunications" means the transmission and reception of signals by any electromagnetic means.
- (b) "Public telecommunications transport service" means any telecommunications transport service required, explicitly or in effect, by a Member to be offered to the public generally. Such services may include, *inter alia*, telegraph, telephone, telex, and data transmission typically involving the real-time transmission of customer-supplied information between two or more points without any end-to-end change in the form or content of the customer's information.
- (c) "Public telecommunications transport network" means the public telecommunications infrastructure which permits telecommunications between and among defined network termination points.
- (d) "Intra-corporate communications" means telecommunications through which a company communicates within the company or with or among its subsidiaries, branches and, subject to a Member's domestic laws and regulations, affiliates. For these purposes, "subsidiaries", "branches" and, where applicable, "affiliates" shall be as defined by each Member. "Intra-corporate communications" in this Annex excludes commercial or non-commercial services that are supplied to companies that are not related subsidiaries, branches or affiliates, or that are offered to customers or potential customers.
- (e) Any reference to a paragraph or subparagraph of this Annex includes all subdivisions thereof.

4. Transparency

In the application of Article III of the Agreement, each Member shall ensure that relevant information on conditions affecting access to and use of public telecommunications transport networks and services is publicly available, including: tariffs and other terms and conditions of service; specifications of technical interfaces with such networks and services; information on bodies responsible for the preparation and adoption of standards affecting such access and use; conditions applying to attachment of terminal or other equipment; and notifications, registration or licensing requirements, if any.

5. Access to and Use of Public Telecommunications Transport Networks and Services

- (a) Each Member shall ensure that any service supplier of any other Member is accorded access to and use of public telecommunications transport networks and services on reasonable and non-discriminatory terms and conditions, for the supply of a service included in its Schedule. This obligation shall be applied, *inter alia*, through paragraphs (b) through (f).¹⁵
- (b) Each Member shall ensure that service suppliers of any other Member have access to and use of any public telecommunications transport network or service offered within or across the border of that Member, including private leased circuits, and to this end shall ensure, subject to paragraphs (e) and (f), that such suppliers are permitted:
 - (i) to purchase or lease and attach terminal or other equipment which interfaces with the network and which is necessary to supply a supplier's services;
 - (ii) to interconnect private leased or owned circuits with public telecommunications transport networks and services or with circuits leased or owned by another service supplier; and
 - (iii) to use operating protocols of the service supplier's choice in the supply of any service, other than as necessary to ensure the availability of telecommunications transport networks and services to the public generally.

¹⁵ The term "non-discriminatory" is understood to refer to most-favoured-nation and national treatment as defined in the Agreement, as well as to reflect sector-specific usage of the term to mean "terms and conditions no less favourable than those accorded to any other user of like public telecommunications transport networks or services under like circumstances".

(c) Each Member shall ensure that service suppliers of any other Member may use public telecommunications transport networks and services for the movement of information within and across borders, including for intra-corporate communications of such service suppliers, and for access to information contained in data bases or otherwise stored in machine-readable form in the territory of any Member. Any new or amended measures of a Member significantly affecting such use shall be notified and shall be subject to consultation, in accordance with relevant provisions of the Agreement.

(d) Notwithstanding the preceding paragraph, a Member may take such measures as are necessary to ensure the security and confidentiality of messages, subject to the requirement that such measures are not applied in a manner which would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination or a disguised restriction on trade in services.

(e) Each Member shall ensure that no condition is imposed on access to and use of public telecommunications transport networks and services other than as necessary:

- (i) to safeguard the public service responsibilities of suppliers of public telecommunications transport networks and services, in particular their ability to make their networks or services available to the public generally;
- (ii) to protect the technical integrity of public telecommunications transport networks or services; or
- (iii) to ensure that service suppliers of any other Member do not supply services unless permitted pursuant to commitments in the Member's Schedule.

(f) Provided that they satisfy the criteria set out in paragraph (e), conditions for access to and use of public telecommunications transport networks and services may include:

- (i) restrictions on resale or shared use of such services;
- (ii) a requirement to use specified technical interfaces, including interface protocols, for inter-connection with such networks and services;
- (iii) requirements, where necessary, for the inter-operability of such services and to encourage the achievement of the goals set out in paragraph 7(a);
- (iv) type approval of terminal or other equipment which interfaces with the network and technical requirements relating to the attachment of such equipment to such networks;
- (v) restrictions on inter-connection of private leased or owned circuits with such networks or services or with circuits leased or owned by another service supplier; or
- (vi) notification, registration and licensing.

(g) Notwithstanding the preceding paragraphs of this section, a developing country Member may, consistent with its level of development, place reasonable conditions on access to and use of public telecommunications transport networks and services necessary to strengthen its domestic telecommunications infrastructure and service capacity and to increase its participation in international trade in telecommunications services. Such conditions shall be specified in the Member's Schedule.

6. *Technical Cooperation*

(a) Members recognize that an efficient, advanced telecommunications infrastructure in countries, particularly developing countries, is essential to the expansion of their trade in services. To this end, Members endorse and encourage the participation, to the fullest extent practicable, of developed and developing countries and their suppliers of public telecommunications transport networks and services and other entities in the development programmes of international and regional organizations, including the International Telecommunication Union, the United Nations Development Programme, and the International Bank for Reconstruction and Development.

(b) Members shall encourage and support telecommunications cooperation among developing countries at the international, regional and sub-regional levels.

(c) In cooperation with relevant international organizations, Members shall make available, where practicable, to developing countries information with respect to telecommunications services and developments in telecommunications and information technology to assist in strengthening their domestic telecommunications services sector.

(d) Members shall give special consideration to opportunities for the least-developed countries to encourage foreign suppliers of telecommunications services to assist in the transfer of technology, training and other activities that support the development of their telecommunications infrastructure and expansion of their telecommunications services trade.

7. *Relation to International Organizations and Agreements*

(a) Members recognize the importance of international standards for global compatibility and inter-operability of telecommunication networks and services and undertake to promote such standards through the work of relevant international bodies, including the International Telecommunication Union and the International Organization for Standardization.

(b) Members recognize the role played by intergovernmental and non-governmental organizations and agreements in ensuring the efficient operation of domestic and global telecommunications services, in particular the International Telecommunication Union. Members shall make appropriate arrangements, where relevant, for consultation with such organizations on matters arising from the implementation of this Annex.

Annex on Negotiations on Basic Telecommunications

1. Article II and the Annex on Article II Exemptions, including the requirement to list in the Annex any measure inconsistent with most-favoured-nation treatment that a Member will maintain, shall enter into force for basic telecommunications only on:

- (a) the implementation date to be determined under paragraph 5 of the Ministerial Decision on Negotiations on Basic Telecommunications; or,
- (b) should the negotiations not succeed, the date of the final report of the Negotiating Group on Basic Telecommunications provided for in that Decision.

2. Paragraph 1 shall not apply to any specific commitment on basic telecommunications which is inscribed in a Member's Schedule.

ZAŁĄCZNIK 2

UZGODNIENIE W SPRAWIE ZASAD I PROCEDUR
REGULUJĄCYCH ROZSTRZYGANIE SPORÓW

Członkowie uzgadniają niniejszym, co następuje:

*Artykuł 1**Zakres i zastosowanie*

1. Zasady i procedury przyjęte w niniejszym Uzgodnieniu będą stosowane do sporów wniesionych zgodnie z zasadami i procedurami konsultacji i rozstrzygania sporów przyjętymi w porozumieniach wymienionych w Załączniku 1 do niniejszego Uzgodnienia (dalej zwanych "porozumieniami wymienionymi"). Zasady i procedury niniejszego Uzgodnienia będą także stosowane do przeprowadzania konsultacji i rozstrzygania sporów pomiędzy Członkami, związanych z ich prawami i zobowiązaniami wynikającymi z Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (dalej zwanego Porozumieniem WTO) i niniejszego Uzgodnienia, traktowanych odrębnie lub w połączeniu z jakimkolwiek innym porozumieniem wymienionym.

2. Zasady i procedury niniejszego Uzgodnienia będą stosowane z zastrzeżeniem specjalnych i dodatkowych zasad i procedur dotyczących rozstrzygania sporów zawartych w porozumieniach wymienionych, które są określone w Załączniku 2 do niniejszego Uzgodnienia. W zakresie, w jakim występuje różnica pomiędzy zasadami i procedurami niniejszego Uzgodnienia i specjalnymi lub dodatkowymi zasadami i procedurami określonymi w Załączniku 2, przeważać będą specjalne lub dodatkowe zasady i procedury podane w Załączniku 2. W przypadku sporów, w stosunku do których mają zastosowanie zasady i procedury więcej niż jednego porozumienia wymienionego, jeśli istnieje konflikt pomiędzy specjalnymi lub dodatkowymi zasadami i procedurami takich porozumień podlegających przeglądowi, i gdzie strony sporu nie mogą uzgodnić stanowiska, co do zasad i procedur w ciągu 20 dni od ustanowienia zespołu orzekającego, Przewodniczący Organu Rozstrzygania Sporów wymienionego w ustępie 1 Artykułu 2 (zwanego w niniejszym Uzgodnieniu DSB), w porozumieniu ze stronami sporu określi, w ciągu 10 dni od wniosku któregośkolwiek z Członków zasady i procedury, jakie mają być stosowane. Przewodniczący w konsultacji ze stronami sporu będzie kierował się zasadą, iż specjalne lub dodatkowe

zasady i procedury powinny mieć zastosowanie, gdzie jest to możliwe, zaś zasady i procedury ustalone w niniejszym Uzgodnieniu powinny być stosowane w zakresie niezbędnym dla uniknięcia konfliktu.

Artykuł 2

Administrowanie

1. Niniejszym ustanawia się Organ Rozstrzygania Sporów dla administrowania tymi zasadami i procedurami oraz, z wyjątkiem gdy przewidziano inaczej w porozumieniach wymienionych, postanowieniami dotyczącymi konsultacji i rozstrzygania sporów zawartymi w porozumieniach wymienionych. W związku z tym DSB będzie miał prawo powoływać zespoły orzekające, przyjmować sprawozdania zespołu orzekającego i Organu Apelacyjnego, sprawować nadzór nad wdrażaniem postanowień i zaleceń oraz udzielać upoważnienia do zawieszenia koncesji i innych zobowiązań wynikających z porozumień wymienionych. W stosunku do sporów powstałych w związku z porozumieniami wymienionymi, zamieszczonymi w Załączniku 4 do Porozumienia WTO (Fakultatywne porozumienia handlowe), pojęcie „Członek”, użyte w niniejszym Uzgodnieniu, będzie odnosić się jedynie do tych Członków, którzy są stronami odpowiednich Porozumień zamieszczonych w Załączniku 4. Gdy DSB administruje postanowieniami o rozstrzygnięciu sporów zawartymi w Porozumieniach wymienionych w Załączniku 4, w podejmowaniu decyzji i działaniach podejmowanych przez DSB w związku ze sporem mogą uczestniczyć jedynie ci Członkowie, którzy są stronami takiego Porozumienia.
2. DSB będzie informować odpowiednie rady i komitety WTO o wszystkich zdarzeniach w sporach odnoszących się do postanowień poszczególnych porozumień wymienionych.
3. DSB będzie spotykać się tak często, jak będzie to konieczne, dla wypełnienia jego funkcji w terminach przyjętych w niniejszym Uzgodnieniu.
4. Przy podejmowaniu decyzji przez DSB opartych na zasadach i procedurach przyjętych w niniejszym Porozumieniu obowiązywać będzie zasada consensusu¹.

Artykuł 3

Postanowienia ogólne.

¹ Będzie się uważać, że DSB podjął przez consensus decyzję w sprawie przedstawionej mu do rozpatrzenia, jeśli żaden z Członków obecnych na posiedzeniu DSB, na którym decyzję podjęto, nie zgłosił w sposób formalny zastrzeżenia do proponowanej decyzji.

1. Członkowie potwierdzają swoją gotowość przestrzegania zasad prowadzenia sporów, stosowanych dotąd na podstawie Artykułów XXII i XXIII GATT 1947 i reguł i procedur następnie wypracowanych i zmodyfikowanych w niniejszym dokumencie.
2. System rozstrzygania sporów WTO jest centralnym składnikiem dającym bezpieczeństwo i przewidywalność w wielostronnym systemie handlu. Członkowie uznają, że służy on zabezpieczeniu praw i obowiązków Członków w zakresie porozumień wymienionych i wyjaśnieniu postanowień tych porozumień zgodnie ze zwyczajowymi zasadami interpretacji międzynarodowego prawa publicznego. Zalecenia i postanowienia DSB nie mogą zwiększyć ani zmniejszyć praw i zobowiązań ustalonych w porozumieniach wymienionych.
3. Szybkie rozwiązanie sytuacji, w których Członek uważa, że jakakolwiek korzyść należna mu bezpośrednio lub pośrednio na podstawie porozumień wymienionych zostaje naruszona w wyniku środków podjętych przez innego Członka, ma podstawowe znaczenie dla skutecznego funkcjonowania WTO i utrzymania właściwej równowagi pomiędzy prawami i obowiązkami Członków.
4. Zalecenia i postanowienia DSB będą miały na celu osiągnięcie zadowalającego rozwiązania sprawy, zgodnie z prawami i zobowiązaniami wynikającymi z niniejszego Uzgodnienia i porozumień wymienionych.
5. Wszystkie rozwiązania w sprawach wniesionych formalnie na podstawie zasad i procedur porozumień wymienionych w sprawie konsultacji i rozstrzygania sporów, włącznie z orzeczeniami arbitrażowymi, będą zgodne z tymi porozumieniami i nie spowodują zniweczenia lub naruszenia korzyści przysługujących jakimkolwiek Członkowi na podstawie tych porozumień ani nie przeszkodzą osiągnięciu któregośkolwiek z celów tych porozumień.
6. Wspólnie uzgodnione rozwiązania spraw wniesionych formalnie na podstawie postanowień porozumień wymienionych dotyczących konsultacji i rozstrzygania sporów będą notyfikowane DSB i właściwym radom oraz komitetom, gdzie każdy z Członków może podnieść każdą kwestię związaną ze sprawą.
7. Przed wniesieniem sprawy Członek dokona oceny, czy postępowanie zgodne z tymi procedurami będzie owocne. Celem mechanizmu rozwiązywania sporów jest osiągnięcie pozytywnego rozwiązania sporu. Należy wyraźnie preferować rozwiązania wzajemnie akceptowalne dla stron sporu i zgodne z porozumieniami wymienionymi. Gdy nie można osiągnąć wzajemnie uzgodnionego rozwiązania, pierwszym zadaniem mechanizmu rozwiązywania sporów jest zwykle doprowadzenie do wycofania środków będących przyczyną sporu, jeśli zostaną one uznane za niezgodne z postanowieniami któregośkolwiek z porozumień wymienionych. Rekompensata winna

mieć zastosowanie jedynie wówczas, gdy natychmiastowe wycofanie środka jest niewykonalne i będzie tymczasowym rozwiązaniem do czasu wycofania środka niezgodnego z porozumieniem wymienionym. Rozwiązaniem ostatecznym, jakie niniejsze Uzgodnienie zapewnia Członkowi odwołującemu się do procedury rozstrzygania sporów, jest możliwość zawieszenia stosowania koncesji lub wykonania innych zobowiązań wynikających z porozumień wymienionych, w sposób dyskryminacyjny, w stosunku do innego Członka, z zastrzeżeniem zatwierdzenia takich działań przez DSB.

8. W przypadkach, gdy ma miejsce naruszenie zobowiązań przyjętych na podstawie porozumienia wymienionego, działanie takie będzie *prima facie* oznaczało zniweczenie lub naruszenie. Oznacza to, że normalnie istnieje domniemanie, że złamanie zasad ma szkodliwy skutek dla Członków stron porozumienia wymienionego i w takich przypadkach odparcie zarzutów jest sprawą tego Członka, przeciw któremu wniesiono skargę.

9. Postanowienia niniejszego Uzgodnienia nie naruszają praw Członków do wystąpienia o autorytatywne interpretacje postanowień zawartych w porozumieniach wymienionych przez podejmowanie decyzji na podstawie Porozumienia WTO i porozumień wymienionych ujętych w Załączniku 4 do Porozumienia WTO.

10. Rozumie się, że wniosek o postępowanie pojednawcze i odwołanie się do procedur rozstrzygania sporów nie powinny być zamierzone ani uważane za akty sporne i że, jeśli zaistnieje spór, wszyscy Członkowie stosują te procedury w dobrej wierze oraz czyniąc starania, by spór rozwiązać. Rozumie się także, że skargi i odpowiedzi na skargi w różnych sprawach nie powinny być ze sobą łączone.

11. Niniejsze Uzgodnienie będzie stosowane jedynie w odniesieniu do nowych wniosków o konsultacje sformułowanych na podstawie postanowień porozumień wymienionych, które zostaną skierowane w dniu wejścia w życie Porozumienia WTO lub po tej dacie. W stosunku do sporów, w przypadku których wniosek o konsultacje został skierowany w oparciu o GATT 1947 lub o którekolwiek z porozumień poprzednich względem porozumień wymienionych przed datą wejścia w życie Porozumienia WTO, stosowane będą nadal odpowiednie zasady rozstrzygania sporów, jakie obowiązywały bezpośrednio przed datą wejścia w życie Porozumienia WTO².

12. Niezależnie od ustępu 11, jeśli skarga oparta na którymkolwiek z porozumień wymienionych jest skierowana przez Członka - kraj rozwijający się przeciwko Członkowi - krajowi rozwiniętemu, strona skarżąca będzie miała prawo wybrać, jako alternatywę postanowień zawartych w Artykułach 4, 5, 6 i 12 niniejszego Uzgodnienia, odpowiednie postanowienia Decyzji z dnia 5 kwietnia 1966 roku (BISD 14S/18), z wyłączeniem tych

² Niniejszy ustęp będzie stosowany również do sporów, w przypadku których raport zespołu orzekającego nie został przyjęty lub w pełni zastosowany.

przypadków, gdy zespół orzekający uzna, iż termin przewidziany w ustępie 7 tej Decyzji jest niewystarczający dla sporządzenia raportu. Wówczas, za zgodą strony skarżącej, termin może zostać przedłużony. W takim zakresie, w jakim istnieje różnica pomiędzy zasadami i procedurami Artykułów 4, 5, 6 i 12 oraz odpowiednimi zasadami i procedurami Decyzji, obowiązować będzie ta ostatnia.

Artykuł 4

Konsultacje

1. Członkowie potwierdzają swoje zdecydowanie, by umacniać i poprawiać efektywność stosowanych przez nich procedur konsultacyjnych.
2. Każdy z Członków rozważy życzliwie i stworzy odpowiednie warunki dla konsultacji związanych z każdym oficjalnym wystąpieniem innego Członka dotyczącym środków mających wpływ na funkcjonowanie jakiegokolwiek porozumienia wymienionego, zastosowanych na terytorium pierwszego z nich³.
3. Jeśli wniosek o konsultacje jest oparty na porozumieniu wymienionym, a wzajemnie nie postanowiono inaczej, wówczas Członek, do którego został skierowany, odpowie w ciągu 10 dni od otrzymania wniosku i przystąpi do konsultacji w dobrej wierze, w terminie nie dłuższym niż 30 dni od daty otrzymania wniosku, mając na celu osiągnięcie wzajemnie zadowalającego rozwiązania. Jeśli Członek nie udzieli odpowiedzi w ciągu 10 dni od daty otrzymania wniosku lub nie przystąpi do konsultacji w okresie nie dłuższym niż 30 dni lub w terminie wzajemnie uzgodnionym, począwszy od daty wniosku, wówczas Członek, który wnioskował o przeprowadzenie konsultacji, może wnieść bezpośrednio o powołanie zespołu orzekającego.
4. Wszystkie takie wnioski o przeprowadzenie konsultacji będą notyfikowane DSB i odpowiednim radom i komitetom przez tego Członka, który wnioskował o konsultacje. Jakikolwiek wniosek o przeprowadzenie konsultacji będzie sporządzony w formie pisemnej i będzie zawierać jego przyczyny, w tym wskazanie środków, których dotyczy, a także jego podstawy prawnej.

³ Jeśli postanowienia któregokolwiek innego porozumienia wymienionego dotyczące środków podjętych przez rządy lub inne władze regionalne lub lokalne na terytorium Członka zawierają regulacje różne od przyjętych w niniejszym ustępie, będą przeważać regulacje zawarte w takim innym porozumieniu wymienionym.

5. W trakcie konsultacji podjętych zgodnie z postanowieniami porozumienia wymienionego, przed podjęciem dalszych działań wynikających z niniejszego Uzgodnienia, Członkowie powinni podjąć próbę osiągnięcia zadowalającego rozwiązania sprawy.
6. Konsultacje będą poufne i nie spowodują uszczerbku w prawach Członka w jakichkolwiek dalszych postępowaniach.
7. Jeśli konsultacje nie doprowadzą do rozstrzygnięcia sporu w ciągu 60 dni od daty otrzymania wniosku o przeprowadzenie konsultacji, strona skarżąca może wnioskować o powołanie zespołu orzekającego. Strona skarżąca może wnieść o powołanie zespołu orzekającego w okresie 60 dni, jeśli strony dokonujące konsultacji wspólnie stwierdzą, że konsultacje nie doprowadziły do rozstrzygnięcia sporu.
8. W sprawach nagłych, włączając w to dotyczące dóbr łatwo psujących się, Członkowie podejmą konsultacje w okresie nie dłuższym niż 10 dni od daty otrzymania wniosku. Jeśli konsultacje nie doprowadzą do rozstrzygnięcia sporu w ciągu 20 dni od daty otrzymania wniosku, strona skarżąca może wnieść o powołanie zespołu orzekającego.
9. W sprawach nagłych, włączając w to dotyczące dóbr łatwo psujących się, strony sporu, zespoły orzekające i Organ Apelacyjny dołożą starań, by przyspieszyć postępowania w najwyższym możliwym stopniu.
10. W trakcie konsultacji Członkowie powinni poświęcić szczególną uwagę specjalnym problemom i interesom Członków - krajów rozwijających się.
11. Jeśli Członek, inny niż uczestniczący w konsultacjach, uzna, że ma ważny interes handlowy w konsultacjach prowadzonych na podstawie ustępu 1 Artykułu XXII GATT 1994, ustępu 1 Artykułu XXII GATS lub odpowiednich postanowień zawartych w innych porozumieniach wymienionych⁴, wówczas taki Członek może

⁴ Odpowiednie postanowienia w sprawie konsultacji zawarte w porozumieniach wymienionych są podane poniżej:

Porozumienie w sprawie rolnictwa, Artykuł 19; Porozumienie w sprawie stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych, ustęp 1 Artykułu 11; Porozumienie w sprawie tekstyliów i odzieży, ustęp 4 Artykułu 8; Porozumienie w sprawie barier technicznych w handlu, ustęp 1 Artykułu 14; Porozumienie w sprawie środków dotyczących inwestycji i związanych z handlem, Artykuł 8; Porozumienie o stosowaniu Artykułu VI Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994, ustęp 2 Artykułu 17; Porozumienie o stosowaniu Artykułu VII Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994, ustęp 2 Artykułu 19; Porozumienie w sprawie inspekcji przedwysyłkowej, Artykuł 7; Porozumienie w sprawie reguł pochodzenia, Artykuł 7; Porozumienie w sprawie licencjonowania

notyfikować Członków uczestniczących w konsultacjach i DSB o swojej woli uczestnictwa w tych konsultacjach, w ciągu 10 dni od rozesłania wniosku o konsultacje na podstawie wskazanego Artykułu. Taki Członek zostanie włączony do konsultacji, jeśli Członek, do którego wniosek o przeprowadzenie konsultacji był skierowany, uzna, że stwierdzenie o ważnym interesie handlowym jest należycie uzasadnione. W takim przypadku Członkowie ci poinformują o tym DSB. Jeśli wniosek o włączenie do konsultacji nie uzyska zgody, wówczas Członek, który się o to ubiegał, będzie miał swobodę wnioskowania o konsultacje w trybie ustępu 1 Artykułu XXII lub ustępu 1 Artykułu XXIII GATT 1994, ustępu 1 Artykułu XXII lub ustępu 1 Artykułu XXIII GATS, lub odpowiednich postanowień innych porozumień wymienionych.

Artykuł 5

Dobre usługi, pojednanie i mediacja

1. Dobre usługi, pojednanie i mediacja są procedurami podejmowanymi dobrowolnie za zgodą stron sporu.
2. Postępowania obejmujące dobre usługi, pojednanie i mediację, w szczególności stanowiska zajęte przez strony sporu w czasie takich postępowań, będą poufne i nie spowodują uszczerbku w prawach którejkolwiek ze stron w dalszych postępowaniach prowadzonych w oparciu o te procedury.
3. Każda ze stron sporu może zawsze prosić o dobre usługi, pojednanie i mediację. Mogą się one zacząć w każdym momencie i zakończyć w każdym momencie. Gdy procedury dobrych usług, pojednania i mediacji zostaną zakończone, wówczas strona wnosząca skargę może wystąpić z wnioskiem o powołanie zespołu orzekającego.
4. Gdy działania dobrych usług, pojednawcze lub mediacyjne zostaną podjęte przed upływem 60 dni od daty otrzymania wniosku o przeprowadzenie konsultacji, wówczas strona wnosząca skargę musi wstrzymać się na okres 60 dni od daty otrzymania wniosku o przeprowadzenie konsultacji z wniesieniem o powołanie zespołu orzekającego. Strona skarżąca może wnieść o powołanie zespołu orzekającego w ciągu tych 60 dni, jeśli strony sporu wspólnie uznają, że dobre usługi, pojednanie lub mediacja nie doprowadziły do rozstrzygnięcia sporu.
5. Za zgodą stron sporu procedury dobrych usług, pojednawcze i mediacyjne mogą być kontynuowane w czasie trwania postępowania w zespole orzekającym.

importu, Artykuł 6; Porozumienie w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych, Artykuł 30; Porozumienie w sprawie środków ochronnych, Artykuł 14; Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, Artykuł 64.1 oraz jakiegokolwiek odpowiednie postanowienia w sprawie konsultacji zawarte w Porozumieniach wymienionych w Załączniku 4 do Porozumienia WTO, jakie zostały wskazane przez kompetentne organy każdego Porozumienia i notyfikowane DSB.

6. Dyrektor Generalny może z urzędu zaferować swoje dobre usługi, działania pojednawcze i mediacyjne w celu udzielenia pomocy Członkom w rozstrzygnięciu sporu.

Artykuł 6

Powołanie zespołu orzekającego

1. Zespół orzekający powołuje się na wniosek strony wnoszącej skargę, nie później niż na sesji DSB następującej po tej, na której po raz pierwszy wniosek ten został umieszczony jako punkt porządku obrad DSB, chyba że na tej sesji DSB w drodze consensusu zadecyduje, by zespołu orzekającego nie powoływać⁵.

2. Wniosek o powołanie zespołu orzekającego będzie miał formę pisemną. Będzie on informował, czy przeprowadzone były konsultacje, opisywał konkretne środki będące przedmiotem sporu, poda także krótkie podsumowanie uzasadnienia prawnego skargi, w sposób wystarczający, aby problem był zrozumiały. Jeśli wnioskujący prosi o powołanie zespołu orzekającego o innym mandacie niż standardowy, pisemny wniosek powinien zawierać proponowany tekst mandatu zespołu orzekającego.

Artykuł 7

Mandat zespołu orzekającego

1. Zespoły orzekające będą miały następujący mandat, jeśli strony sporu nie uzgodnią innego, w terminie 20 dni od powołania zespołu orzekającego:

"Zbadać, w świetle odpowiednich postanowień (nazwa porozumienia wymienionego lub porozumień, podana przez strony sporu), sprawę zgłoszoną do DSB przez (nazwa strony) w dokumencie ... i dokonać takich ustaleń, które pomogą DSB w sformułowaniu zaleceń lub w wydaniu orzeczeń o których mowa w tym lub tych porozumieniach".

2. Zespoły orzekające odniosą się do odpowiednich postanowień w każdym porozumieniu lub porozumieniach wymienionych, wskazanych przez strony sporu.

⁵ Na wniosek strony wnoszącej skargę sesja DSB będzie zwołana w tym celu w ciągu 15 dni od daty wniosku z zachowaniem wymogu powiadomienia o sesji z dziesięciodniowym wyprzedzeniem.

3. Powołując zespół orzekający DSB może upoważnić jego Przewodniczącego do ustalenia mandatu zespołu przekającego, w porozumieniu ze stronami sporu, zgodnie z postanowieniami ustępu 1. Tak ustalony mandat zespołu orzekającego zostanie przesłany wszystkim Członkom. Jeśli uzgodniono mandat zespołu orzekającego inny niż standardowy, każdy z Członków może podnieść każdą sprawę z tym związaną w DSB.

Artykuł 8

Skład zespołów orzekających

1. W skład zespołu orzekającego wejdą wysoko kwalifikowane osoby związane lub nie związane z administracją rządową, włączając w to osoby, które uczestniczyły w zespole orzekającym lub przedstawiały sprawę zespołowi orzekającemu, pełniły funkcje przedstawiciela Członka lub układającej się strony GATT 1947 lub przedstawiciela w radzie albo Komitecie któregoś z porozumienia wymienionego lub porozumienia poprzedzającego je, pracowały w Sekretariacie, nauczały lub publikowały opracowania z zakresu prawa międzynarodowego lub polityki handlowej bądź były urzędnikami wyższej rangi któregoś z Członków zajmującymi się polityką handlową.
2. Członkowie zespołów orzekających powinni być wybrani z punktu widzenia ich niezależności od Członków, wystarczająco zróżnicowanego przygotowania i szerokiego zakresu doświadczeń.
3. Obywatele Członków, których rządy⁶ są stronami sporu lub stronami trzecimi, jak to zdefiniowano w ustępie 2 Artykułu 10, nie będą członkami zespołu orzekającego związanego z tym sporem, chyba że strony sporu uzgodnią inaczej.
4. Aby pomóc w wyborze członków zespołu orzekającego Sekretariat będzie prowadził wykaz osób zarówno związanych, jak i nie związanych z administracją rządową, posiadających kwalifikacje opisane w ustępie 1, z którego członkowie zespołów orzekających mogą być odpowiednio dobierani. Wykaz ten będzie zawierać spis członków zespołów orzekających nie związanych z administracją rządową sporządzony w dniu 30 listopada 1984 roku (BISD 31S/9), oraz inne spisy i wykazy sporządzone na podstawie któregoś z porozumień wymienionych i będzie zawierać nazwiska osób znajdujących się w tych spisach i wykazach w czasie wejścia w życie Porozumienia WTO. Członkowie mogą okresowo zgłaszać sugestie nazwisk osób związanych i nie związanych z administracją rządową w celu włączenia ich do wykazu, podając stosowną informację o wiedzy posiadanej przez te osoby w zakresie handlu

⁶ W przypadku, gdy stroną sporu są unie celne lub wspólne rynki, postanowienie to odnosi się do wszystkich państw członkowskich unii celnych lub wspólnych rynków.

międzynarodowego, sektorów i wymienionych porozumień. Nazwiska te zostaną dodane do wykazu po zatwierdzeniu przez DSB. W przypadku każdej osoby znajdującej się w wykazie będzie wskazany zakres jej doświadczenia w sektorach i zagadnieniach porozumień wymienionych, w których jest ona ekspertem.

5. Zespół orzekający będzie się składał z trzech osób, chyba że strony sporu uzgodnią w ciągu 10 dni od powołania zespołu orzekającego, iż będzie ich pięć. Członkowie zostaną niezwłocznie poinformowani o składzie zespołu orzekającego.
6. Sekretariat proponuje stronom sporu osoby desygnowane na uczestników zespołu orzekającego. Strony sporu nie będą wyrażać sprzeciwu wobec tych propozycji, chyba że będą po temu ważne powody.
7. Jeśli nie osiągnięto zgody co do składu zespołu orzekającego w ciągu 20 dni od jego powołania, wówczas na prośbę jednej ze stron Dyrektor Generalny, w porozumieniu z Przewodniczącym DSB i Przewodniczącym odpowiedniego komitetu lub rady, ustali skład zespołu orzekającego wyznaczając jego uczestników spośród osób, które uzna za najbardziej odpowiednie z punktu widzenia specjalnych lub dodatkowych procedur porozumienia wymienionego lub porozumień wymienionych, po dokonaniu konsultacji ze stronami sporu. Przewodniczący DSB poinformuje Członków o składzie zespołu orzekającego sformowanego w ten sposób nie później niż w 10 dni od daty otrzymania wniosku w tej sprawie.
8. Ogólną zasadą będzie zezwalanie przez Członków na udział ich funkcjonariuszy w zespołach orzekających.
9. Uczestnicy zespołów orzekających będą występować we własnym imieniu, a nie jako przedstawiciele rządów lub jakichkolwiek organizacji. Dlatego Członkowie nie będą udzielać im instrukcji ani nie podejmą próby wywarcia wpływu w sprawach rozpatrywanych przez zespół orzekający.
10. Jeśli zaistnieje spór pomiędzy Członkiem - krajem rozwijającym się, a Członkiem - krajem rozwiniętym, wówczas na żądanie Członka - kraju rozwijającego się w składzie zespołu orzekającego będzie co najmniej jedna osoba reprezentująca Członka - kraj rozwijający się.
11. Wydatki członków zespołów orzekających, włącznie z kosztami podróży i utrzymania, zostaną pokryte z budżetu WTO, zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Radę Generalną na podstawie rekomendacji Komitetu Budżetu, Finansów i Administracji.

*Artykuł 9**Procedury stosowane przy skargach wielostronnych*

1. Jeśli więcej niż jeden Członek wnioskuje o powołanie zespołu orzekającego w tej samej sprawie, to dla zbadania tych skarg może być powołany jeden zespół orzekający, biorąc pod uwagę prawa wszystkich zainteresowanych Członków. Jeden zespół orzekający powinien być powołany dla rozpatrzenia takich skarg w każdym przypadku, gdy jest to możliwe.
2. Pojedynczy zespół orzekający będzie tak organizować swe prace i przedstawiać DSB swe ustalenia, aby prawa przysługujące stronom sporu nie zostały pomniejszone, gdyby powołano oddzielne zespoły orzekające. Jeśli jedna ze stron sporu tego zażąda, zespół orzekający przedstawi odrębne raporty w sprawie rozpatrywanego sporu. Pisemne wystąpienia każdej ze stron skarżących będą dostępne pozostałym stronom skarżącym i każda ze stron skarżących będzie miała prawo być obecna, gdy jedna z pozostałych stron skarżących będzie przedstawiała swoje poglądy zespołowi orzekającemu.
3. Jeśli powołano więcej niż jeden zespół orzekający dla zbadania skarg dotyczących tej samej sprawy, to w granicach możliwości te same osoby będą uczestnikami tych odrębnych zespołów orzekających, a harmonogram postępowań w takich sporach powinien być zharmonizowany.

*Artykuł 10**Strony trzecie*

1. Interesy stron sporu, a także innych Członków w ramach porozumienia wymienionego, dotyczące przedmiotu sporu, będą w pełni wzięte pod uwagę w czasie prac zespołu orzekającego.
2. Każdy Członek, który ma ważny interes w sprawie rozpatrywanej przez zespół orzekający i który notyfikował to DSB (zwany w niniejszym uzgodnieniu "stroną trzecią"), będzie miał możliwość, aby być przez zespół orzekający wysłuchany i aby składać mu pisemne oświadczenia. Oświadczenia te zostaną przekazane stronom sporu i zostaną uwzględnione w raporcie zespołu orzekającego.

3. Strony trzecie otrzymywać będą oświadczenia stron sporu przedkładane przed pierwszym spotkaniem zespołu orzekającego.
4. Jeśli strona trzecia uzna, że postępowanie będące już przedmiotem badań zespołu orzekającego pozbawia ją praw lub narusza prawa przysługujące jej na podstawie któregośkolwiek porozumienia wymienionego, to wówczas Członek taki może odwołać się do normalnych procedur rozstrzygania sporów przyjętych w niniejszym Uzgodnieniu. Taki spór zostanie przedstawiony zespołowi orzekającym pierwotnie powołanemu, gdy będzie to tylko możliwe.

Artykuł 11

Funkcje zespołu orzekającego

Funkcją zespołu orzekającego jest pomóc DSB w wykonywaniu jego obowiązków wynikających z niniejszego Uzgodnienia i porozumień wymienionych. W związku z tym zespół orzekający powinien dokonać obiektywnej oceny sprawy, włącznie z obiektywną oceną faktów sprawy oraz właściwości i zgodności z odpowiednimi porozumieniami wymienionymi, a także dokonać takich innych ustaleń, jakie pomogą DSB w sformułowaniu zaleceń lub wydaniu orzeczeń przewidzianych w porozumieniach wymienionych. Zespoły orzekające powinny regularnie konsultować się ze stronami sporu i stwarzać im odpowiednią możliwość dochodzenia do wzajemnie zadowolających rozstrzygnięć.

Artykuł 12

Procedury zespołów orzekających

1. Zespoły orzekające powinny postępować zgodnie z procedurami postępowania określonymi w Załączniku 3, chyba że zespół orzekający zadecyduje inaczej po uprzednich konsultacjach ze stronami sporu.
2. Procedury zespołu orzekającego powinny być na tyle elastyczne, by zapewnić raporty wysokiej jakości, nie opóźniając jednak zbytnio postępowania orzekającego.
3. Po konsultacjach ze stronami sporu, tak szybko jak to jest możliwe, i gdy to jest możliwe, to w ciągu jednego tygodnia od utworzenia zespołu orzekającego i uzgodnienia jego zakresu kompetencji, członkowie zespołu orzekającego powinni ustalić harmonogram jego prac, biorąc pod uwagę postanowienia ustępu 9 Artykułu 4, jeśli mają one zastosowanie.

4. Ustalając harmonogram prac zespół orzekający uwzględni w nim wystarczającą ilość czasu na przygotowanie przez strony ich oświadczeń.
5. Zespoły orzekające powinny precyzyjnie określić ostateczne terminy składania przez strony pisemnych oświadczeń, zaś strony powinny przestrzegać tych terminów.
6. Każda ze stron złoży pisemne oświadczenie w Sekretariacie celem jego natychmiastowego przedłożenia zespołowi orzekającemu i drugiej stronie lub stronom sporu. Strona skarżąca złoży swe pierwsze oświadczenie przed złożeniem pierwszego oświadczenia przez stronę przeciwną, chyba że zespół orzekający postanowi, ustalając harmonogram, o którym mowa w ustępie 3, i po przeprowadzeniu konsultacji ze stronami sporu, że strony powinny przedstawić swoje pierwsze oświadczenia jednocześnie. Po dokonaniu ustaleń co do kolejności składania pierwszych oświadczeń zespół orzekający wyznaczy sztywny termin złożenia oświadczenia przez stronę udzielającą odpowiedzi. Wszystkie kolejne pisemne oświadczenia będą składane równocześnie.
7. Gdy stronom sporu nie uda się osiągnąć wzajemnie zadowalającego rozwiązania, zespół orzekający przedstawi swoje ustalenia w formie pisemnej do DSB. W takich przypadkach raport zespołu orzekającego przedstawi jego ustalenia co do faktów, stosowności odpowiednich postanowień i podstawowe uzasadnienie każdego z ustaleń i zaleceń, jakie uczyni. Jeśli strony sporu osiągnęły jego rozstrzygnięcie między sobą, raport zespołu orzekającego ograniczy się do krótkiego opisu sprawy i stwierdzenia, że osiągnięto rozwiązanie.
8. Dla podniesienia efektywności procedury okres, w którym zespół orzekający powinien przeprowadzić badanie, począwszy od czasu, gdy uzgodniono jego skład i jego mandat, do czasu przedstawienia stronom sporu jego końcowego raportu, nie powinien - jako ogólna zasada - przekroczyć sześciu miesięcy. W przypadkach pilnych, włączając w to te, które dotyczą dóbr łatwo psujących się, dążeniem zespołu orzekającego będzie, aby przedstawić raport stronom sporu w ciągu trzech miesięcy.
9. Gdy zespół orzekający stwierdzi, że nie może przedstawić raportu w ciągu sześciu miesięcy, lub trzech miesięcy w sprawach pilnych, poinformuje pisemnie DSB o powodach zwłoki, podając jednocześnie przypuszczalny termin przedłożenia raportu. W żadnym przypadku okres od powołania zespołu orzekającego do przedstawienia raportu Członkom nie powinien przekroczyć dziewięciu miesięcy.
10. W odniesieniu do konsultacji dotyczących działań dokonanych przez Członka - kraj rozwijający się strony mogą uzgodnić przedłużenie terminów ustalonych w ustępach 7 i 8 Artykułu 4. Jeśli po upływie tak przedłużonych terminów strony nie są zgodne co do tego, czy konsultacje doprowadziły do konkluzji, Przewodniczący DSB, po konsultacjach ze stronami, podejmie decyzję, czy przedłużyć ten okres, a jeśli tak, to na jak długo. Dodatkowo,

badając sprawę wniesioną przeciwko Członkowi - krajowi rozwijającemu się, zespół orzekający przyzna temu Członkowi - krajowi rozwijającemu się wystarczająco dużo czasu na przygotowanie i przedstawienie jego argumentacji. Postanowienia ustępu 1 Artykułu 20 i ustępu 4 Artykułu 21 nie będą naruszone przez postępowanie zgodne z niniejszym ustępem.

11. Jeśli jedna lub więcej stron jest Członkiem - krajem rozwijającym się, raport zespołu orzekającego wyraźnie wskaże formę, w jakiej uwzględniono odpowiednie postanowienia o odmiennym, najbardziej uprzywilejowanym traktowaniu Członków - krajów rozwijających się, zawarte w porozumieniach wymienionych, na które powołali się Członkowie - kraje rozwijające się w trakcie procedury rozstrzygnięcia sporu.

12. Zespół orzekający może zawiesić prace w każdej chwili na wniosek strony wnoszącej skargę na okres nie przekraczający 12 miesięcy. W przypadku takiego zawieszenia, ramy czasowe ustalone w ustępach 8 i 9 niniejszego Artykułu, ustępie 1 Artykułu 20 i ustępie 4 Artykułu 21 zostaną przesunięte o okres zawieszenia pracy zespołu orzekającego. Jeśli działalność zespołu orzekającego została zawieszona na okres dłuższy niż 12 miesięcy, upoważnienie do powołania zespołu orzekającego wygasa.

Artykuł 13

Prawo do zbierania informacji

1. Każdy zespół orzekający będzie miał prawo do zbierania informacji i porad technicznych od każdej osoby lub organizacji, którą uzna za właściwą. Jednakże, zanim zespół orzekający rozpocznie zbieranie informacji lub porad od osób lub organizacji na obszarze podległym jurysdykcji Członka, poinformuje władze tego Członka. Każdy Członek powinien odpowiedzieć szybko i wyczerpująco na prośbę zespołu orzekającego o taką informację, jaką zespół orzekający uzna za niezbędną i właściwą. Dostarczone informacje poufne nie będą ujawnione bez formalnej zgody osoby lub organizacji lub władz Członka dostarczającego taką informację.

2. Zespoły orzekające mogą zbierać informacje z każdego odpowiedniego źródła i mogą konsultować się z ekspertami celem uzyskania ich opinii o pewnych aspektach sprawy. W sprawach dotyczących stanu faktycznego, a odnoszących się do zagadnień naukowych lub technicznych podniesionych przez stronę sporu, zespół orzekający może wnioskować o doradczy raport pisemny od grupy ekspertów dokonujących przeglądu sprawy. Zasady powołania takiej grupy i jej procedury są ustalone w Załączniku 4.

*Artykuł 14**Poufność*

1. Obrady zespołu orzekającego będą poufne.
2. Raporty zespołów orzekających będą sporządzane bez obecności stron sporu na podstawie uzyskanych informacji i złożonych oświadczeń.
3. Indywidualne opinie uczestników zespołu orzekającego, zamieszczone w jego raporcie, będą anonimowe.

*Artykuł 15**Ustalenia tymczasowe*

1. Po rozważeniu replik i ustnych argumentów zespół orzekający przedstawi stronom część opisową (elementy faktyczne i argumenty) projektu swojego raportu. W terminie wyznaczonym przez zespół orzekający strony przedstawią swoje uwagi w formie pisemnej.
2. Po upływie terminu składania uwag przez strony sporu zespół orzekający przedstawi im raport tymczasowy, zawierający zarówno części opisowe, jak ustalenia i wnioski zespołu orzekającego. W terminie wyznaczonym przez zespół orzekający strona może przedstawić pisemny wniosek, aby zespół orzekający dokonał przeglądu szczególnych aspektów tymczasowego raportu przed przesłaniem Członkom raportu ostatecznego. Na wniosek którejkolwiek ze stron zespół orzekający odbędzie następne spotkanie ze stronami na tematy wskazane w pisemnych uwagach. Jeśli w wyznaczonym terminie nie zostały zgłoszone żadne uwagi przez żadną ze stron, raport tymczasowy zostanie uznany za ostateczny i zostanie niezwłocznie przesłany Członkom.
3. Ustalenia raportu końcowego zespołu orzekającego będą zawierać ustosunkowanie się do argumentów przedstawionych na etapie tymczasowych ustaleń. Etap tymczasowych ustaleń zostanie przeprowadzony w terminie ustalonym w ustępie 8 Artykułu 12.

*Artykuł 16**Przyjmowanie raportów zespołów orzekających*

1. W celu zapewnienia Członkom wystarczającego czasu dla przeanalizowania raportów zespołów orzekających, raporty te nie będą przedkładane do zatwierdzenia przez DSB wcześniej niż w 20 dni po przesłaniu ich Członkom.

2. Członkowie, którzy mają zastrzeżenia do raportów zespołów orzekających, złożą pisemne uzasadnienie tych zastrzeżeń do rozważenia co najmniej na 10 dni przed posiedzeniem DSB, na którym raport zespołu orzekającego będzie rozpatrzony.
3. Strony sporu będą miały prawo do pełnego uczestnictwa w rozpatrywaniu raportu zespołu orzekającego przez DSB, a ich poglądy zostaną w pełni zarejestrowane.
4. W ciągu 60 dni od przedstawienia Członkom raportu zespołu orzekającego raport ten powinien być przyjęty na posiedzeniu DSB⁷, chyba że któraś ze stron sporu dokona formalnej notyfikacji DSB o złożeniu apelacji lub DSB zadecyduje przez consensus, aby raportu nie przyjąć. Jeśli strona notyfikowała swą decyzję wniesienia apelacji, raport zespołu orzekającego nie zostanie przedstawiony do przyjęcia przez DSB do czasu zakończenia postępowania apelacyjnego. Procedura przyjmowania raportu nie naruszy praw Członka do wyrażenia swej opinii na temat raportu zespołu orzekającego.

Artykuł 17

Rewizja apelacyjna

Stały Organ Apelacyjny

1. Stały Organ Apelacyjny zostanie powołany przez DSB. Organ Apelacyjny będzie rozpatrywać odwołania od raportów zespołów orzekających. Będzie się składać z siedmiu osób, z których trzy będą rozpatrywać daną sprawę. Osoby uczestniczące w pracach Organu Apelacyjnego będą to robić na zasadzie rotacji. Rotacja będzie określona w procedurach działania Organu Apelacyjnego.
2. DSB wyznaczy osoby, które będą uczestniczyć w pracach Organu Apelacyjnego przez okres czterech lat. Każda z tych osób może zostać ponownie wyznaczona jednokrotnie. Jednakże kadencja trzech osób wyłonionych w drodze losowania spośród siedmiu, wyznaczonych niezwłocznie po wejściu w życie Porozumienia WTO, wygaśnie z końcem drugiego roku. Powstające wakaty będą uzupełniane w miarę ich pojawiania się. Osoba wyznaczona dla zastąpienia innego członka, której kadencja nie wygasła, będzie sprawować urząd przez okres, jaki pozostał do końca kadencji jej poprzednika.

⁷ Jeśli posiedzenie DSB w okresie umożliwiającym wypełnienie wymogów ustępów 1 i 4 Artykułu 16 nie było przewidziane, zostanie ono zwołane w tym celu.

3. Organ Apelacyjny będzie się składać z osób o uznanym autorytecie, które wykazały się doświadczeniem prawniczym, znajomością handlu międzynarodowego i przedmiotu porozumień wymienionych. Osoby te nie będą związane z administracją rządową. Skład członków Organu Apelacyjnego będzie reprezentatywny dla składu WTO. Członkowie Organu Apelacyjnego będą do dyspozycji o każdym czasie, wkrótce po wezwaniu będą zaznajomieni z działaniami w zakresie rozstrzygania sporów i innymi odpowiednimi działaniami WTO. Nie będą oni uczestniczyć w rozpatrywaniu żadnej sprawy, która powodowałaby bezpośrednio lub pośrednio konflikt interesów.

4. Jedynie strony sporu, a nie strony trzecie, mogą wnieść apelację od raportu zespołu orzekającego. Strony trzecie, które notyfikowały DSB swój ważny interes w sprawie, zgodnie z ustępem 2 Artykułu 10 mogą złożyć Organowi Apelacyjnemu pisemne oświadczenia, mogą także zostać wysłuchane przez Organ Apelacyjny.

5. Ogólną zasadą będzie, że postępowanie nie przekroczy 60 dni od dnia formalnego notyfikowania przez stronę sporu jej decyzji złożenia apelacji, do daty, z jaką Organ Apelacyjny wyśle swój raport. Sporządzając swój plan pracy Organ Apelacyjny weźmie pod uwagę postanowienia ustępu 9 Artykułu 4, jeśli będą miały zastosowanie. Jeśli Organ Apelacyjny stwierdzi, że nie będzie w stanie sporządzić raportu w ciągu 60 dni, to poinformuje DSB w formie pisemnej o przyczynach zwłoki łącznie z podaniem przypuszczalnego terminu przedstawienia raportu. W żadnym przypadku postępowanie nie przekroczy 90 dni.

6. Apelacja będzie ograniczona do aspektów prawnych, o których traktuje raport, i interpretacji prawnej dokonanej przez zespół orzekający.

7. Organ Apelacyjny otrzyma odpowiednią obsługę administracyjną i prawną, zgodnie z potrzebami.

8. Koszty, jakie poniosą członkowie Organu Apelacyjnego, włącznie z kosztami przejazdu i utrzymania, pokryje WTO ze swego budżetu, zgodnie z kryteriami przyjętymi przez Radę Generalną w oparciu o zalecenia Komitetu Budżetu, Finansów i Administracji.

Procedury Rewizji Apelacyjnej

9. Procedury robocze będą opracowane przez Organ Apelacyjny w porozumieniu z Przewodniczącym DSB i Dyrektorem Generalnym oraz przekazane do wiadomości Członkom.

10. Prace Organu Apelacyjnego będą poufne. Raporty Organu Apelacyjnego będą sporządzane bez obecności stron sporu na podstawie uzyskanych informacji i złożonych oświadczeń.

11. Opinie członków Organu Apelacyjnego przedstawione w raporcie tego Organu pozostaną anonimowe.
12. Organ Apelacyjny ustosunkuje się do wszystkich spraw wniesionych zgodnie z ustępem 6 w trakcie postępowania apelacyjnego.
13. Organ Apelacyjny może podtrzymać, zmienić lub odrzucić ustalenia prawne i wnioski zespołu orzekającego.

Przyjęcie raportów z postępowań apelacyjnych

14. Raport Organu Apelacyjnego będzie przyjęty przez DSB i zaakceptowany bezwarunkowo przez strony sporu, chyba że DSB przez consensus zadecyduje w ciągu 30 dni od dnia dostarczenia go Członkom⁸, że raportu nie przyjmuje. Procedura przyjmowania raportu nie spowoduje uszczerbku dla prawa Członków do wyrażania swoich poglądów na temat raportu Organu Apelacyjnego.

Artykuł 18

Kontakty z zespołem orzekającym lub Organem Apelacyjnym

1. Nie będzie miało miejsca kontaktowanie się *ex parte* z zespołem orzekającym lub Organem Apelacyjnym w sprawach rozpatrywanych przez zespół orzekający lub Organ Apelacyjny.
2. Pisemne oświadczenia składane zespołowi orzekającemu lub Organowi Apelacyjnemu będą traktowane jako poufne, ale będą udostępniane stronom sporu. Żadne z postanowień niniejszego Uzgodnienia nie uniemożliwi stronie sporu podania do wiadomości publicznej jej własnego stanowiska. Członkowie będą traktować jako poufną informację przekazaną przez innego Członka zespołowi orzekającemu lub Organowi Apelacyjnemu, którą ten Członek oznaczył klauzulą poufności. Strona sporu dostarczy również na wniosek Członka streszczenie informacji zawartej w pisemnym oświadczeniu nie mające charakteru poufnego, które może być udostępnione publicznie.

Artykuł 19

Zalecenia zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego

⁸ Jeśli w tym okresie nie było przewidziane spotkanie DSB, zostanie ono zwołane w tym celu.

1. Jeśli zespół orzekający lub Organ Apelacyjny dojdą do wniosku, że postępowanie strony jest niezgodne z porozumieniem wymienionym, zaleci on zainteresowanemu Członkowi⁹ doprowadzenie do zgodności z tym porozumieniem¹⁰. Jako uzupełnienie do zaleceń zespół orzekający lub Organ Apelacyjny mogą sformułować sugestie co do sposobu, w jaki Członek może wdrożyć zalecenia.
2. Zgodnie z ustępem 2 Artykułu 3, zespół orzekający lub Organ Apelacyjny nie mogą w swych ustaleniach lub zaleceniach zwiększyć lub uszczuplić prawa i obowiązki ustanowione w porozumieniach wymienionych.

Artykuł 20

Terminy decyzji DSB

Jeśli strony sporu nie uzgodnią inaczej, okres od powołania zespołu orzekającego przez DSB do rozpatrzenia przez DSB raportu zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego nie powinien, jako zasada ogólna, przekroczyć dziewięciu miesięcy, gdy nie złożono apelacji, lub 12 miesięcy, gdy apelacja od raportu została złożona. Jeśli zespół orzekający lub Organ Apelacyjny postanowiły, zgodnie z ustępem 9 Artykułu 12 lub ustępem 5 Artykułu 17, o przedłużeniu terminu złożenia raportu, ten dodatkowy okres zostanie dodany do okresów poprzednio wymienionych.

Artykuł 21

Nadzór nad wykonaniem zaleceń i orzeczeń

1. Szybkie wykonanie zaleceń lub orzeczeń DSB ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia skutecznego rozstrzygnięcia sporów w interesie wszystkich Członków.
2. Szczególna uwaga powinna być poświęcona sprawom mającym wpływ na interesy Członków - krajów rozwijających się, gdy chodzi o działania, które stały się przedmiotem rozstrzyganego sporu.

⁹ "Zainteresowany Członek" jest to strona sporu, do której skierowane są zalecenia zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego.

¹⁰ W przypadku zaleceń w sprawach nie dotyczących naruszenia GATT 1994 lub innego porozumienia wymienionego patrz Artykuł 26.

3. Na posiedzeniu DSB, odbywającym się w ciągu 30 dni¹¹ od przyjęcia raportu zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego, zainteresowany Członek poinformuje DSB o swych zamiarach w zakresie wykonania zaleceń i postanowień DSB. Jeśli nie jest możliwe ze względów praktycznych natychmiastowe wykonanie zaleceń i postanowień, zainteresowanemu Członkowi przyznany będzie rozsądny okres na ich wykonanie. Rozsądny okres wyniesie:

(a) okres proponowany przez zainteresowanego Członka, jeśli zostanie on zaaprobowany przez DSB; lub w przypadku braku takiej zgody,

(b) okres wzajemnie uzgodniony przez strony sporu w ciągu 45 dni od przyjęcia zaleceń lub postanowień; lub w braku takiego uzgodnienia,

(c) okres ustalony przez wiążący arbitraż w ciągu 90 dni od przyjęcia zaleceń lub postanowień¹². W takim arbitrażu wytyczną dla arbitra¹³ powinno być to, że rozsądny okres na wykonanie zaleceń zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego nie powinien przekroczyć 15 miesięcy od przyjęcia raportu zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego. Jednakże okres ten może być krótszy lub dłuższy, w zależności od konkretnych warunków.

4. Z wyłączeniem przypadków, gdy zespół orzekający lub Organ Apelacyjny, zgodnie z ustępem 9 Artykułu 12 lub ustępem 5 Artykułu 17, przedłużyły terminy złożenia swojego raportu, okres od powołania zespołu orzekającego przez DSB do daty ustalenia rozsądnego okresu nie przekroczy 15 miesięcy, chyba że strony sporu uzgodnią inaczej. Jeśli zespół orzekający lub Organ Apelacyjny przedłużą termin złożenia raportu, ten dodatkowy okres zostanie dodany do okresu 15 miesięcy, pod warunkiem że strony uznają, iż miały miejsce wyjątkowe okoliczności, okres ten nie przekroczy 18 miesięcy.

5. Jeśli nie ma zgody co do istnienia lub zgodności z porozumieniami wymienionymi działań podjętych celem wykonania zaleceń i postanowień, spór taki zostanie rozstrzygnięty zgodnie z procedurą rozstrzygania

¹¹ Jeśli posiedzenie DSB nie było przewidziane w tym okresie, zostanie ono zwołane w tym celu.

¹² Jeśli strony nie uzgodnią arbitra w ciągu 10 dni od skierowania sprawy do arbitrażu, arbitra wyznaczy Dyrektor Generalny w ciągu 10 dni po konsultacjach ze stronami.

¹³ Określenie "arbiter" będzie rozumiane jako oznaczające osobę lub grupę osób.

sporów, przy odwołaniu się do pierwotnego zespołu orzekającego, gdzie jest to możliwe. Zespół orzekający prześle raport w ciągu 90 dni od przedstawienia mu sprawy. Gdy zespół orzekający uzna, że nie może przygotować raportu w tym terminie, poinformuje pisemnie DSB o powodach zwłoki podając jednocześnie przypuszczalny termin złożenia raportu.

6. DSB będzie sprawowała nadzór nad wykonaniem zaleceń i postanowień. Sprawa wykonania zaleceń i postanowień może być wniesiona pod obrady DSB przez każdego Członka w każdym momencie po ich przyjęciu. Jeśli DSB nie zadecyduje inaczej, wykonanie zaleceń i postanowień znajdzie się w porządku obrad DSB po sześciu miesiącach od ustalenia rozsądnego terminu zgodnie z ustępem 3 i pozostanie przedmiotem obrad DSB aż do rozwiązania tej sprawy. Nie później niż na dziesięć dni przed każdym takim posiedzeniem DSB zainteresowany Członek przedstawi DSB pisemny raport o stanie sprawy i postępie w wykonaniu zaleceń lub orzeczeń.

7. Jeśli sprawa jest jedną z podniesionych przez Członka - kraj rozwijający się, DSB rozważy, jakie dalsze działania mogą zostać podjęte odpowiednio do okoliczności.

8. Jeśli sprawa została wniesiona przez Członka - kraj rozwijający się, to rozpatrując, jakie odpowiednie działanie może być podjęte, DSB weźmie pod uwagę nie tylko skutki handlowe zaskarżonych działań, lecz także ich wpływ na gospodarkę zainteresowanych Członków - krajów rozwijających się.

Artykuł 22

Wyrównanie i zawieszenie koncesji

1. Wyrównanie i zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań są tymczasowymi środkami dostępnymi w przypadku, gdy zalecenia lub postanowienia nie są wykonane w rozsądnym czasie. Jednakże ani wyrównanie, ani zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań nie jest uważane za lepsze od pełnego wykonania zalecenia, aby doprowadzić środek do zgodności z porozumieniami wymienionymi. Przyznanie wyrównania jest dobrowolne i może nastąpić jedynie w sposób zgodny z porozumieniami wymienionymi.

2. Jeśli zainteresowany Członek nie doprowadzi środka uznanego za niezgodny z porozumieniami wymienionymi do zgodności z nimi lub w inny sposób nie zastosuje się do zaleceń i postanowień w rozsądnym czasie określonym zgodnie z ustępem 3 Artykułu 21, taki Członek, na wniosek i nie później niż przed upływem rozsądnego czasu, podejmie negocjacje z którąkolwiek stroną, która odwołała się do procedur rozstrzygania sporów w celu osiągnięcia wzajemnie zadowolającego wyrównania. Jeśli nie uzgodniono zadowolającego wyrównania w ciągu 20 dni po upływie rozsądnego czasu, którąkolwiek stroną, która odwołała się do procedur rozstrzygania

sporów, może wnioskować o upoważnienie jej przez DSB do zawieszenia w stosunku do Członka, o którym mowa, koncesji lub innych zobowiązań wynikających z porozumień wymienionych.

3. Przy dokonywaniu wyboru koncesji lub innych zobowiązań, jakie mają być zawieszane, strona wnosząca skargę będzie stosować następujące zasady i procedury:

(a) jest generalną zasadą, że strona skarżąca powinna najpierw zbadać możliwość zawieszenia koncesji i zobowiązań w zakresie tego samego sektora (sektorów), w obrębie którego zespół orzekający lub Organ Apelacyjny doszukał się zniweczenia lub naruszenia korzyści;

(b) jeżeli strona uważa, że zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań w stosunku do tego samego sektora jest niewykonalne lub nieskuteczne, może zbadać możliwości zawieszenia koncesji lub zobowiązań w stosunku do innych sektorów, na podstawie tego samego porozumienia;

(c) jeżeli strona uważa, że zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań w stosunku do innych sektorów na podstawie tego samego porozumienia jest niewykonalne lub nieskuteczne, a okoliczności są wystarczająco poważne, to może zbadać możliwość zawieszenia koncesji lub zobowiązań na podstawie innego porozumienia wymienionego;

(d) strona stosuje powyższe zasady biorąc pod uwagę:

(i) handel w sektorze lub na podstawie porozumienia, zgodnie z którym zespół orzekający lub Organ Apelacyjny stwierdziły złamanie lub inne zniweczenie lub naruszenie oraz znaczenie takiego handlu dla strony;

(ii) szersze elementy ekonomiczne związane ze zniweczeniem lub naruszeniem, a także szersze skutki ekonomiczne zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań;

(e) jeśli strona ta zdecyduje się wnioskować o upoważnienie jej do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań zgodnie z punktami (b) lub (c), we wniosku swym wyjaśni powody tego. Jednocześnie ze złożeniem wniosku do DSB powinien być on złożony odpowiednim Radom, a także, w przypadku wniosku sformułowanego w oparciu o punkt (b), odpowiednim organom sektorowym;

(f) dla celów niniejszego ustępu "sektor" oznacza:

- (i) w stosunku do towarów, wszystkie towary;
 - (ii) w stosunku do usług, podstawowy sektor, zgodnie z "Listą klasyfikacyjną sektorów usług", która wyszczególnia takie sektory¹⁴;
 - (iii) w odniesieniu do handlowych aspektów praw własności intelektualnej, każdą z kategorii praw własności intelektualnej zawartą w Sekcji 1 lub Sekcji 2 lub Sekcji 3 lub Sekcji 4 lub Sekcji 5 lub Sekcji 6 lub Sekcji 7 Części II lub zobowiązań wynikających z Części III lub Części IV Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS);
- (g) dla potrzeb niniejszego ustępu "porozumienie" oznacza:
- (i) w odniesieniu do towarów, porozumienia wymienione w Załączniku 1A do Porozumienia WTO, jako całość, a również porozumienia wymienione w Załączniku 4 do Porozumienia WTO, o ile strony sporu są stronami tych porozumień;
 - (ii) w odniesieniu do usług, GATS;
 - (iii) w odniesieniu do praw własności intelektualnej, Porozumienie TRIPS.

4. Poziom zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, dokonany na podstawie upoważnienia przez DSB, będzie odpowiedni do poziomu zniweczenia lub naruszenia korzyści.

5. DSB nie wyda upoważnienia do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, jeśli porozumienie wymienione zabrania takiego zawieszenia.

6. Jeśli będzie miała miejsce sytuacja opisana w ustępie 2, wówczas DSB, na wniosek, udzieli upoważnienia do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań w ciągu 30 dni od wygaśnięcia rozsądnego okresu, chyba że DSB zadecyduje przez censensus, iż wniosek w tej sprawie odrzuca. Jednakże, jeśli zainteresowany Członek zgłasza sprzeciw odnośnie do poziomu zawieszenia lub twierdzi, iż zasady i procedury ustalone w ustępie 3 nie były przestrzegane, gdy strona skarżąca wniosła o upoważnienie do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań na podstawie ustępu 3(b) lub (c), sprawa będzie przekazana do arbitrażu. Arbitraż taki będzie przeprowadzony przez ten

¹⁴ Lista zamieszczona w dokumencie MTN.GNS/W/120 wymienia 11 sektorów.

sam zespół orzekający, jeśli jego uczestnicy są dostępni, lub przez arbitra¹⁵ wyznaczonego przez Dyrektora Generalnego i zostanie zakończony w ciągu 60 dni od upływu rozsądnego okresu. Koncesje lub inne zobowiązania nie będą zawieszane w czasie trwania arbitrażu.

7. Arbitr¹⁶ postępując zgodnie z ustępem 6 nie będzie badał charakteru przewidzianych do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, ale ustali, czy poziom zawieszenia jest równy poziomowi zniweczenia lub naruszenia. Arbitr może także określić, czy proponowane zawieszenie koncesji lub zobowiązań jest dozwolone przez porozumienie wymienione. Jednakże, jeśli sprawa skierowana do arbitrażu zawiera stwierdzenie o nieprzestrzeganiu zasad i procedur ustalonych w ustępie 3, arbitr zbada to stwierdzenie. W przypadku gdy arbitr uzna, że te zasady i procedury nie były przestrzegane, strona skarżąca zastosuje je zgodnie z ustępem 3. Strony zaakceptują decyzję arbitra jako ostateczną, a strony, których to dotyczy, nie będą dążyć do drugiego arbitrażu. DSB zostanie poinformowany niezwłocznie o decyzji arbitra i, na wniosek, wyda upoważnienie do zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, gdy wniosek taki będzie zgodny z decyzją arbitra, chyba że DSB postanowi przez consensus, by wniosek odrzucić.

8. Zawieszenie koncesji lub innych zobowiązań będzie tymczasowe i będzie trwało tylko tak długo, jak długo nie zostaną zaniechane działania uznane za niezgodne z porozumieniem wymienionym, lub Członek zobowiązany do wykonania zaleceń albo orzeczeń przedstawi rozwiązanie sytuacji zniweczenia lub naruszenia korzyści lub też gdy osiągnięte jest wzajemnie zadowalające rozwiązanie. Zgodnie z ustępem 6 Artykułu 21 DSB będzie nadal nadzorować wykonanie przyjętych zaleceń i orzeczeń, włącznie ze sprawami, w których dokonano wyrównania lub zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań, ale nie zostało wykonane zalecenie, by doprowadzić działanie do zgodności z porozumieniami wymienionymi.

9. Z postanowień regulujących rozstrzygnięcie sporów zawartych w porozumieniach wymienionych można korzystać w przypadku środków oddziaływujących na ich przestrzeganie zastosowanych przez rządy regionalne lub władze lokalne na terytorium Członka. Jeśli DSB orzeknie, że postanowienia porozumienia wymienionego nie były przestrzegane, odpowiedzialny za to Członek podejmie takie rozsądne i dostępne działania, aby zapewnić ich przestrzeganie. Postanowienia porozumień wymienionych i niniejszego Uzgodnienia odnoszące się do wyrównania

¹⁵ Określenie "arbitr" będzie rozumiane, jako oznaczające osobę, lub grupę osób.

¹⁶ Określenie "arbitr" będzie rozumiane jako oznaczające osobę lub grupę osób lub uczestników poprzedniego zespołu orzekającego, gdy pełnią oni funkcję arbitra.

i zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań mają zastosowanie w przypadkach, w których nie było możliwości zapewnienia przestrzegania tych postanowień¹⁷.

Artykuł 23

Umocnienie systemu wielostronnego

1. Jeśli Członkowie dążą do naprawienia pogwałcenia zobowiązań lub innego zniweczenia albo naruszenia korzyści wynikających z porozumień wymienionych lub przeszkody w osiągnięciu któregoś z celów porozumień wymienionych, będą odwoływać się do zasad i procedur niniejszego Uzgodnienia oraz domagać się ich przestrzegania.

2. W takich przypadkach Członkowie:

(a) nie będą rozstrzygać, że nastąpiło naruszenie zobowiązań, pozbawienie lub naruszenie korzyści, lub że powstała przeszkoda w realizacji celów któregoś z porozumień wymienionych, w inny sposób, jak tylko przez odwołanie się do rozstrzygnięcia sporu zgodnie z zasadami i procedurami niniejszego Uzgodnienia. Członkowie dokonają takiego ustalenia zgodnie z ustaleniami zawartymi w raporcie zespołu orzekającego lub Organu Apelacyjnego, przyjętym przez DSB lub postanowieniem arbitrażowym wydanym na podstawie niniejszego Uzgodnienia;

(b) będą postępować zgodnie z procedurami ustalonymi w Artykule 21 przy określaniu rozsądnego okresu na wykonanie zaleceń i orzeczeń przez Członka, którego to dotyczy; oraz

(c) będą postępować zgodnie z procedurami ustalonymi w Artykule 22 przy określaniu poziomu zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań i uzyskają upoważnienie ze strony DSB zgodnie z tymi procedurami, zanim dokonają zawieszenia koncesji lub innych zobowiązań wynikających z porozumień wymienionych w odpowiedzi na niewykonanie przez Członka, którego to dotyczy, zaleceń i orzeczeń w rozsądnym okresie.

¹⁷ Jeśli postanowienia któregośkolwiek porozumienia wymienionego, dotyczące środków podjętych przez rządy regionalne lub władze lokalne na terytorium Członka, zawierają regulacje różne od zawartych w tym ustępie, będą przeważać postanowienia takiego porozumienia wymienionego.

*Artykuł 24**Procedury specjalne dotyczące Członków -
krajów najmniej rozwiniętych*

1. Na wszystkich etapach ustalania przyczyn sporu i procedur rozstrzygania sporu dotyczącego Członka - kraju najmniej rozwiniętego, szczególna uwaga będzie zwrócona na sytuację Członków - krajów najmniej rozwiniętych. Z uwagi na to Członkowie zachowają stosowny umiar w podejmowaniu postępowań na podstawie niniejszych procedur dotyczących Członka - kraju najmniej rozwiniętego. Jeśli zostanie stwierdzone, że zniweczenie lub naruszenie korzyści wynikało z postępowania Członka - kraju najmniej rozwiniętego, strony wnoszące skargę zachowają stosowny umiar w żądaniu wyrównania, lub upoważnienia do zawieszenia stosowania koncesji lub innych zobowiązań zgodnie z niniejszymi procedurami.

2. W przypadkach rozstrzygania sporów dotyczących Członka - kraju najmniej rozwiniętego, w których nie znaleziono wzajemnie zadowalającego rozwiązania w wyniku konsultacji, Dyrektor Generalny lub Przewodniczący DSB, na wniosek Członka - kraju najmniej rozwiniętego, powinien zaoferować swoje dobre usługi, działania pojednawcze i mediacyjne, aby pomóc stronom w rozwiązaniu sporu zanim złożony zostanie formalny wniosek o powołanie zespołu orzekającego. Dyrektor Generalny lub Przewodniczący DSB, świadcząc tę pomoc, mogą konsultować każde źródło, jakie uznają za odpowiednie.

*Artykuł 25**Arbitraż*

1. Szybki arbitraż w ramach WTO, będący alternatywą rozstrzygania sporów, może ułatwić rozwiązanie różnych sporów dotyczących spraw jasno określonych przez obie strony.

2. Jeśli w niniejszym Uzgodnieniu nie postanowiono inaczej, skierowanie sprawy do arbitrażu będzie przedmiotem wspólnych uzgodnień obu stron, które uzgodnią procedury, jakie będą stosowane. Porozumienia o skierowaniu sprawy do arbitrażu będą notyfikowane wszystkim Członkom z wystarczającym wyprzedzeniem wobec rozpoczęcia postępowania arbitrażowego.

3. Inni Członkowie mogą stać się stronami w postępowaniu arbitrażowym jedynie po wyrażeniu na to zgody przez strony, które uzgodniły przekazanie sprawy do arbitrażu. Strony uczestniczące w postępowaniu wyrażą zgodę na podporządkowanie się orzeczeniom arbitrażu. Orzeczenie arbitrażu będzie notyfikowane DSB i radzie lub komitetowi odpowiedniego porozumienia, gdzie każdy z Członków może podnieść każdą sprawę dotyczącą tego orzeczenia.

4. Artykuły 21 i 22 niniejszego Uzgodnienia będą stosować się odpowiednio do orzeczeń arbitrażu.

Artykuł 26

1. Skargi w sprawach przewidzianych w ustępie 1(b) Artykułu XXIII GATT 1994, gdy nie nastąpiło złamanie

Gdy postanowienia ustępu 1(b) Artykułu XXIII GATT 1994 mają zastosowanie do porozumienia wymienionego, zespół orzekający lub Organ Apelacyjny mogą orzec lub zalecić jedynie wówczas, jeżeli strona sporu uważa, że zniweczono lub naruszono korzyść przysługującą jej bezpośrednio lub pośrednio na podstawie odpowiedniego porozumienia wymienionego lub osiągnięcie któregoś z celów takiego porozumienia zostało utrudnione w rezultacie podjęcia przez któregoś z Członków działania, niezależnie od tego, czy wchodzi on w konflikt z postanowieniami tego porozumienia. Jeśli strona taka uzna, oraz w zakresie, w jakim uzna, a zespół orzekający lub Organ Apelacyjny stwierdzi, że przypadek dotyczy działań nie pozostających w sprzeczności z postanowieniami porozumienia wymienionego, do którego stosują się postanowienia ustępu 1(b) Artykułu XXIII GATT 1994, procedury ustanowione w niniejszym Uzgodnieniu będą stosowane zgodnie z następującymi postanowieniami:

(a) strona wnosząca skargę przedstawi szczegółowe uzasadnienie wspomagające każdą skargę dotyczącą działania nie wchodzącego w sprzeczność z odpowiednim porozumieniem wymienionym;

(b) kiedy zostało ustalone, że działanie powoduje pozbawienie lub naruszenie korzyści wynikających z odpowiedniego porozumienia wymienionego lub utrudnia osiągnięcie jego celów, nie stanowiąc jednak jego naruszenia, nie następuje wówczas obowiązek zaniechania takiego działania. Jednakże w takich przypadkach zespół orzekający lub Organ Apelacyjny zaleci, aby Członek, o którego chodzi, dokonał dostosowań zgodnych ze wzajemnymi uzgodnieniami;

(c) niezależnie od postanowień Artykułu 21, arbitraż przewidziany w ustępie 3 Artykułu 21, na wniosek każdej ze stron, może dotyczyć także określenia stopnia, w jakim nastąpiło pozbawienie lub naruszenie korzyści, może także proponować sposoby i środki osiągnięcia wzajemnie zadowalających dostosowań. Propozycje takie nie będą wiążące dla stron;

(d) niezależnie od postanowień ustępu 1 Artykułu 22, wyrównanie może stanowić część wzajemnie zadowalającego dostosowania, będącego końcowym rozstrzygnięciem sporu.

2. Skargi przewidziane w ustępie 1(c) Artykułu XXIII GATT 1994

Gdy do porozumienia wymienionego stosuje się postanowienia ustępu 1(c) Artykułu XXIII GATT 1994, zespół orzekający może jedynie wówczas sformułować orzeczenia i zalecenia, gdy strona uzna, że została pozbawiona korzyści przysługującej jej bezpośrednio lub pośrednio lub pośrednio na podstawie odpowiedniego porozumienia wymienionego lub korzyść taka została zniweczona, albo nastąpiło utrudnienie osiągnięcia celów tego porozumienia w wyniku sytuacji innej niż ta, do której mają zastosowanie postanowienia ustępu 1(a) i (b) Artykułu XXIII GATT 1994. W takich przypadkach i w takim zakresie, w jakim strona uzna, a zespół orzekający ustali, że sprawa wchodzi w zakres niniejszego ustępu, procedury niniejszego Uzgodnienia będą stosowane jedynie do tego momentu postępowania, w którym raport zespołu orzekającego został przesłany Członkom. Zasady i procedury rozstrzygania sporów zawarte w Decyzji z dnia 12 kwietnia 1989 roku (BISD 36S/61) będą stosowane przy rozpatrywaniu przyjęcia oraz nadzorze i wykonaniu zaleceń i orzeczeń. Będą także stosowane następujące postanowienia:

(a) strona wnosząca skargę przedstawi szczegółowe uzasadnienie swej racji w sprawach wchodzących w zakres niniejszego ustępu.

(b) w sprawach dotyczących przedmiotu niniejszego ustępu, jeśli zespół orzekający stwierdzi, że mają zastosowanie regulacje dotyczące rozstrzygania sporów inne niż zawarte w tym ustępie, wówczas zespół orzekający sporządzi raport dla takich spraw i odrębny raport dla spraw będących w zakresie przedmiotowym niniejszego ustępu.

Artykuł 27

Obowiązki Sekretariatu

1. Sekretariat będzie miał obowiązek niesienia pomocy zespołom orzekającym, szczególnie w zakresie prawnych, historycznych i proceduralnych aspektów prowadzonych spraw, a także wsparcia kancelaryjnego i technicznego.
2. Poza pomocą świadczoną przez Sekretariat Członkom na ich wniosek w zakresie rozstrzygania sporów, może okazać się niezbędna dodatkowa pomoc prawna w związku z rozstrzygnięciem sporów dla Członków - krajów rozwijających się. W tym celu Sekretariat udostępni każdemu Członkowi - krajowi rozwijającemu się pomoc wykwalifikowanego eksperta prawnego ze służb współpracy technicznej WTO. Ekspert ten będzie pomagał Członkowi - krajowi rozwijającemu się w sposób zapewniający stałą bezstronność Sekretariatu.
3. Sekretariat będzie prowadził specjalne kursy szkoleniowe dla zainteresowanych Członków na temat procedur i praktyki rozstrzygania sporów, aby umożliwić lepszą informację w tym zakresie ekspertom Członków.

ZAŁĄCZNIK I

POROZUMIENIA, KTÓRYCH DOTYCZA POSTANOWIENIA NINIEJSZEGO UZGODNIENIA

- (A) Porozumienie ustanawiające Światową Organizację Handlu (WTO)
- (B) Wielostronne porozumienia handlowe
 - Załącznik 1A: Porozumienia wielostronne w sprawie handlu towarami
 - Załącznik 1B: Układ ogólny w sprawie handlu usługami
 - Załącznik 1C: Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej
 - Załącznik 2: Uzgodnienie w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów
- (C) Fakultatywne porozumienia handlowe
 - Załącznik 4: Porozumienie w sprawie handlu samolotami cywilnymi
 - Porozumienie w sprawie zakupów rządowych
 - Międzynarodowe porozumienie mleczarskie
 - Międzynarodowe porozumienie w sprawie mięsa wołowego

Właściwość niniejszego Uzgodnienia w zakresie porozumień zamieszczonych w Załączniku 4 będzie uzależniona od decyzji sygnatariuszy każdego z porozumień, ustalających warunki stosowania Uzgodnienia w odniesieniu do poszczególnych porozumień, włącznie ze specjalnymi lub dodatkowymi zasadami lub procedurami zamieszczonymi w tym celu w Załączniku 2, zgodnie z notyfikacją złożoną DSB.

ZAŁĄCZNIK 2

SPECJALNE LUB DODATKOWE ZASADY I PROCEDURY
ZAWARTE W POROZUMIENIACH WYMIENIONYCH W ZAŁĄCZNIKU I

<i>Porozumienie</i>	<i>Zasady i procedury</i>
Porozumienie w sprawie stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych	11.2
Porozumienie w sprawie tekstyliów i odzieży	2.14, 2.21, 4.4, 5.2, 5.4, 5.6, 6.9,, 6.10, 6.11, 8.1 do 8.12
Porozumienie w sprawie barier technicznych w handlu	14.2 do 14.4, Załącznik 2
Porozumienie o stosowaniu Artykułu VI Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994	17.4 do 17.7
Porozumienie o stosowaniu Artykułu VII Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994	19.3 do 19.5, Załącznik II, ustępy 2(f), 3, 9, 21
Porozumienie w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych	4.2 do 4.12, 6.6, 7.2 do 7.10, 8.5, odnośnik 35, 24.4, 27.7, Załącznik V
Układ ogólny w sprawie handlu usługami - Załącznik w sprawie usług finansowych - Załącznik w sprawie usług transportu lotniczego	XXII.3, XXIII.3 4 4
Decyzja w sprawie pewnych procedur rozstrzygania sporów w Układzie ogólnym w sprawie handlu usługami	1 do 5

Lista zasad i procedur w tym Załączniku zawiera postanowienia, których jedynie część może mieć zastosowanie w tym kontekście.

Każda specjalna albo dodatkowa zasada lub procedura w kilkustronnych porozumieniach handlowych zamieszczonych w Załączniku 4, zgodnie z ustaleniami kompetentnych organów każdego Porozumienia i notyfikacją do DSB.

ZAŁĄCZNIK 3

PROCEDURY ROBOCZE

1. W swej działalności zespół orzekający będzie kierował się odpowiednimi postanowieniami niniejszego Uzgodnienia. Dodatkowo będą stosowane następujące procedury działania.
2. Zespół orzekający będzie się zbierał na posiedzeniach zamkniętych. Strony sporu lub inne strony zainteresowane będą obecne na posiedzeniach jedynie na zaproszenie zespołu orzekającego do stawienia się przed nim.
3. Obrady zespołu orzekającego i przedstawione mu dokumenty będą poufne. Żadne z postanowień niniejszego Uzgodnienia nie przeszkodzi stronie sporu ujawnić publicznie jej stanowiska. Członkowie będą uważać za poufną informację przekazaną przez innego Członka zespołowi orzekającemu, którą Członek przekazujący oznaczył jako poufną. Gdy strona sporu przedstawia zespołowi orzekającemu wersję poufną pisemnego stanowiska, dostarczy także, na wniosek Członka, jawne streszczenie informacji zawartej w stanowisku, które będzie mogło być ujawnione publicznie.
4. Przed pierwszym spotkaniem merytorycznym zespołu orzekającego ze stronami, obie strony sporu przekażą zespołowi orzekającemu pisemne oświadczenia, w których przedstawią fakty zaistniałe w sprawie i swoje argumenty.
5. Na pierwszym merytorycznym posiedzeniu ze stronami zespół orzekający zwróci się do strony, która wniosła skargę, o przedstawienie sprawy. Następnie, nadal na tym samym spotkaniu, strona, przeciw której wniesiono skargę, będzie proszona o przedstawienie swego punktu widzenia.
6. Wszelkie strony trzecie, które notyfikowały swoje zainteresowanie sporem w DSB, będą zaproszone pisemnie do przedstawienia swego stanowiska na sesji pierwszego spotkania merytorycznego zespołu orzekającego poświęconego tej sprawie. Wszystkie takie strony trzecie mogą być obecne na całej sesji.
7. Formalne repliki zostaną złożone na drugim posiedzeniu zespołu orzekającego. Strona obwiniona będzie miała prawo wystąpić pierwsza, a następnie strona wnosząca skargę. Obie strony przedstawią zespołowi orzekającemu przed spotkaniem pisemne repliki.

8. Zespół orzekający może w każdym momencie zadać stronom pytania i prosić je o wyjaśnienia w czasie spotkania ze stronami lub w formie pisemnej.
9. Strony sporu i wszelkie strony trzecie zaproszone do przedstawienia stanowisk zgodnie z Artykułem 10 udostępnią zespołowi orzekającemu pisemną wersję swych wypowiedzi ustnych.
10. W interesie pełnej przejrzystości opisy sprawy, repliki i oświadczenia, o których mowa w ustępach 5 do 9, będą składane w obecności stron. Poza tym oświadczenia pisemne każdej ze stron sporu, włączając w to komentarze do opisowej części raportu i odpowiedzi na pytania postawione przez zespół orzekający, będą dostępne innej stronie lub stronom.
11. Dodatkowe procedury specyficzne dla zespołu orzekającego.
12. Proponowany rozkład pracy zespołu orzekającego:
 - (a) Otrzymanie pierwszych pisemnych wniosków stron:
 - (1) strona wnosząca skargę: 3-6 tygodni
 - (2) strona obwiniona: 2-3 tygodnie
 - (b) Data, czas i miejsce pierwszego spotkania merytorycznego ze stronami:
sesja strony trzeciej: 1-2 tygodnie
 - (c) Otrzymanie pisemnych replik stron: 2-3 tygodnie
 - (d) Data, czas i miejsce drugiego spotkania merytorycznego ze stronami: 1-2 tygodnie
 - (e) Przedstawienie stronom części opisowej raportu: 2-4 tygodnie
 - (f) Otrzymanie uwag stron do opisowej części raportu: 2 tygodnie
 - (g) Przedstawienie stronom raportu

- wstępnego, zawierającego stwierdzenia
i wnioski: 2-4 tygodnie
- (h) Termin końcowy wnioskowania przez strony
rewizji części (jednej lub wielu)
raportu: 1 tydzień
- (i) Termin dokonania rewizji przez zespół
orzekający włącznie z możliwym dodatkowym
spotkaniem ze stronami: 2 tygodnie
- (j) Przesłanie raportu końcowego stronom
sporu: 2 tygodnie
- (k) Rozesłanie raportu końcowego
Członkom: 3 tygodnie

Powyższy kalendarz może być zmieniony w wyniku nieprzewidzianych zdarzeń. Dodatkowe spotkania ze stronami zostaną ustalone w miarę potrzeby.

ZAŁĄCZNIK 4

GRUPY KONSULTACYJNE EKSPERTÓW

Następujące zasady i procedury będą stosowane do grup konsultacyjnych ekspertów powołanych na podstawie postanowień ustępu 2 Artykułu 13.

1. Grupy konsultacyjne ekspertów podlegają zespołowi orzekającemu. Ich mandat i szczegółowe procedury robocze zostaną określone przez zespół orzekający i będą składać sprawozdania temu zespołowi.
2. Udział w grupach konsultacyjnych ekspertów będzie ograniczony do osób o wyrobionej pozycji zawodowej i doświadczeniu w zakresie rozpatrywanej dziedziny.
3. Obywatele państwa będącego stroną w sporze nie będą uczestniczyli w grupach konsultacyjnych ekspertów bez wspólnej zgody stron sporu poza wyjątkowymi okolicznościami, gdy zespół orzekający uważa, iż potrzeba wykonania specjalistycznej ekspertyzy naukowej nie może zostać zaspokojona w inny sposób. Urzędnicy rządowi stron uczestniczących w sporze nie będą uczestniczyć w grupach konsultacyjnych ekspertów. Członkowie grup konsultacyjnych ekspertów będą występować we własnym imieniu, a nie jako przedstawiciele rządów ani jakichkolwiek organizacji. Rządy lub organizacje nie będą zatem udzielać im instrukcji na temat spraw, które są przedmiotem pracy grupy konsultacyjnej ekspertów.
4. Grupy konsultacyjne ekspertów mogą podejmować konsultacje i poszukiwać informacji oraz porady technicznej z każdego źródła, które uznają za odpowiednie. Przed poszukiwaniem takiej informacji lub porady ze źródła znajdującego się na obszarze jurysdykcji Członka grupa konsultacyjna ekspertów poinformuje rząd tego Członka. Każdy Członek odpowie niezwłocznie i wyczerpująco na każdą prośbę o informację skierowaną przez grupę konsultacyjną ekspertów, jaką ta grupa uzna za konieczną i odpowiednią.
5. Strony sporu będą miały dostęp do wszystkich odpowiednich informacji dostarczonych grupie konsultacyjnej ekspertów, chyba że są to informacje natury poufnej. Informacja poufna dostarczona grupie konsultacyjnej ekspertów nie będzie udostępniona bez formalnej zgody rządu, organizacji lub osoby, które informacji dostarczyły. Gdy grupa konsultacyjna ekspertów jest proszona o udostępnienie takiej informacji, ale nie otrzymała upoważnienia do jej udostępnienia, wówczas rząd, organizacja lub osoba dostarczająca informacji dostarczy streszczenie informacji, które nie będzie poufne.

6. Grupa konsultacyjna ekspertów przedstawi stronom sporu projekt raportu celem uzyskania ich uwag, które, tam, gdzie stosowne, weźmie pod uwagę sporządzając raport końcowy. Raport ten zostanie przesłany stronom sporu, gdy przedstawiony będzie zespołowi orzekającemu. Raport końcowy grupy konsultacyjnej ekspertów będzie miał jedynie doradcze znaczenie.

ANNEX 2

UNDERSTANDING ON RULES AND PROCEDURES GOVERNING THE SETTLEMENT OF DISPUTES

Members hereby agree as follows:

Article 1

Coverage and Application

1. The rules and procedures of this Understanding shall apply to disputes brought pursuant to the consultation and dispute settlement provisions of the agreements listed in Appendix 1 to this Understanding (referred to in this Understanding as the "covered agreements"). The rules and procedures of this Understanding shall also apply to consultations and the settlement of disputes between Members concerning their rights and obligations under the provisions of the Agreement Establishing the World Trade Organization (referred to in this Understanding as the "WTO Agreement") and of this Understanding taken in isolation or in combination with any other covered agreement.
2. The rules and procedures of this Understanding shall apply subject to such special or additional rules and procedures on dispute settlement contained in the covered agreements as are identified in Appendix 2 to this Understanding. To the extent that there is a difference between the rules and procedures of this Understanding and the special or additional rules and procedures set forth in Appendix 2, the special or additional rules and procedures in Appendix 2 shall prevail. In disputes involving rules and procedures under more than one covered agreement, if there is a conflict between special or additional rules and procedures of such agreements under review, and where the parties to the dispute cannot agree on rules and procedures within 20 days of the establishment of the panel, the Chairman of the Dispute Settlement Body provided for in paragraph 1 of Article 2 (referred to in this Understanding as the "DSB"), in consultation with the parties to the dispute, shall determine the rules and procedures to be followed within 10 days after a request by either Member. The Chairman shall be guided by the principle that special or additional rules and procedures should be used where possible, and the rules and procedures set out in this Understanding should be used to the extent necessary to avoid conflict.

Article 2

Administration

1. The Dispute Settlement Body is hereby established to administer these rules and procedures and, except as otherwise provided in a covered agreement, the consultation and dispute settlement provisions of the covered agreements. Accordingly, the DSB shall have the authority to establish panels, adopt panel and Appellate Body reports, maintain surveillance of implementation of rulings and recommendations, and authorize suspension of concessions and other obligations under the covered agreements. With respect to disputes arising under a covered agreement which is a Plurilateral Trade Agreement, the term "Member" as used herein shall refer only to those Members that are parties to the relevant Plurilateral Trade Agreement. Where the DSB administers the dispute settlement provisions of a Plurilateral Trade Agreement, only those Members that are parties to that Agreement may participate in decisions or actions taken by the DSB with respect to that dispute.
2. The DSB shall inform the relevant WTO Councils and Committees of any developments in disputes related to provisions of the respective covered agreements.
3. The DSB shall meet as often as necessary to carry out its functions within the time-frames provided in this Understanding.
4. Where the rules and procedures of this Understanding provide for the DSB to take a decision, it shall do so by consensus.¹

¹The DSB shall be deemed to have decided by consensus on a matter submitted for its consideration, if no Member, present at the meeting of the DSB when the decision is taken, formally objects to the proposed decision.

Article 3

General Provisions

1. Members affirm their adherence to the principles for the management of disputes heretofore applied under Articles XXII and XXIII of GATT 1947, and the rules and procedures as further elaborated and modified herein.
2. The dispute settlement system of the WTO is a central element in providing security and predictability to the multilateral trading system. The Members recognize that it serves to preserve the rights and obligations of Members under the covered agreements, and to clarify the existing provisions of those agreements in accordance with customary rules of interpretation of public international law. Recommendations and rulings of the DSB cannot add to or diminish the rights and obligations provided in the covered agreements.
3. The prompt settlement of situations in which a Member considers that any benefits accruing to it directly or indirectly under the covered agreements are being impaired by measures taken by another Member is essential to the effective functioning of the WTO and the maintenance of a proper balance between the rights and obligations of Members.
4. Recommendations or rulings made by the DSB shall be aimed at achieving a satisfactory settlement of the matter in accordance with the rights and obligations under this Understanding and under the covered agreements.
5. All solutions to matters formally raised under the consultation and dispute settlement provisions of the covered agreements, including arbitration awards, shall be consistent with those agreements and shall not nullify or impair benefits accruing to any Member under those agreements, nor impede the attainment of any objective of those agreements.
6. Mutually agreed solutions to matters formally raised under the consultation and dispute settlement provisions of the covered agreements shall be notified to the DSB and the relevant Councils and Committees, where any Member may raise any point relating thereto.
7. Before bringing a case, a Member shall exercise its judgement as to whether action under these procedures would be fruitful. The aim of the dispute settlement mechanism is to secure a positive solution to a dispute. A solution mutually acceptable to the parties to a dispute and consistent with the covered agreements is clearly to be preferred. In the absence of a mutually agreed solution, the first objective of the dispute settlement mechanism is usually to secure the withdrawal of the measures concerned if these are found to be inconsistent with the provisions of any of the covered agreements. The provision of compensation should be resorted to only if the immediate withdrawal of the measure is impracticable and as a temporary measure pending the withdrawal of the measure which is inconsistent with a covered agreement. The last resort which this Understanding provides to the Member invoking the dispute settlement procedures is the possibility of suspending the application of concessions or other obligations under the covered agreements on a discriminatory basis vis-à-vis the other Member, subject to authorization by the DSB of such measures.
8. In cases where there is an infringement of the obligations assumed under a covered agreement, the action is considered *prima facie* to constitute a case of nullification or impairment. This means that there is normally a presumption that a breach of the rules has an adverse impact on other Members parties to that covered agreement, and in such cases, it shall be up to the Member against whom the complaint has been brought to rebut the charge.
9. The provisions of this Understanding are without prejudice to the rights of Members to seek authoritative interpretation of provisions of a covered agreement through decision-making under the WTO Agreement or a covered agreement which is a Plurilateral Trade Agreement.
10. It is understood that requests for conciliation and the use of the dispute settlement procedures should not be intended or considered as contentious acts and that, if a dispute arises, all Members will engage in these procedures in good faith in an effort to resolve the dispute. It is also understood that complaints and counter-complaints in regard to distinct matters should not be linked.
11. This Understanding shall be applied only with respect to new requests for consultations under the consultation provisions of the covered agreements made on or after the date of entry into force of the WTO Agreement. With respect to disputes for which the request for consultations was made under GATT 1947 or under any other predecessor agreement to the covered agreements before the date of entry into force of the WTO Agreement, the relevant dispute settlement rules and procedures in effect immediately prior to the date of entry into force of the WTO Agreement shall continue to apply.²
12. Notwithstanding paragraph 11, if a complaint based on any of the covered agreements is brought by a developing country Member against a developed country Member, the complaining party shall have the right to invoke, as an alterna-

²This paragraph shall also be applied to disputes on which panel reports have not been adopted or fully implemented.

tive to the provisions contained in Articles 4, 5, 6 and 12 of this Understanding, the corresponding provisions of the Decision of 5 April 1966 (BISD 14S/18), except that where the Panel considers that the time-frame provided for in paragraph 7 of that Decision is insufficient to provide its report and with the agreement of the complaining party, that time-frame may be extended. To the extent that there is a difference between the rules and procedures of Articles 4, 5, 6 and 12 and the corresponding rules and procedures of the Decision, the latter shall prevail.

Article 4

Consultations

1. Members affirm their resolve to strengthen and improve the effectiveness of the consultation procedures employed by Members.
2. Each Member undertakes to accord sympathetic consideration to and afford adequate opportunity for consultation regarding any representations made by another Member concerning measures affecting the operation of any covered agreement taken within the territory of the former.³
3. If a request for consultations is made pursuant to a covered agreement, the Member to which the request is made shall, unless otherwise mutually agreed, reply to the request within 10 days after the date of its receipt and shall enter into consultations in good faith within a period of no more than 30 days after the date of receipt of the request, with a view to reaching a mutually satisfactory solution. If the Member does not respond within 10 days after the date of receipt of the request, or does not enter into consultations within a period of no more than 30 days, or a period otherwise mutually agreed, after the date of receipt of the request, then the Member that requested the holding of consultations may proceed directly to request the establishment of a panel.
4. All such requests for consultations shall be notified to the DSB and the relevant Councils and Committees by the Member which requests consultations. Any request for consultations shall be submitted in writing and shall give the reasons for the request, including identification of the measures at issue and an indication of the legal basis for the complaint.
5. In the course of consultations in accordance with the provisions of a covered agreement, before resorting to further action under this Understanding, Members should attempt to obtain satisfactory adjustment of the matter.
6. Consultations shall be confidential, and without prejudice to the rights of any Member in any further proceedings.
7. If the consultations fail to settle a dispute within 60 days after the date of receipt of the request for consultations, the complaining party may request the establishment of a panel. The complaining party may request a panel during the 60-day period if the consulting parties jointly consider that consultations have failed to settle the dispute.
8. In cases of urgency, including those which concern perishable goods, Members shall enter into consultations within a period of no more than 10 days after the date of receipt of the request. If the consultations have failed to settle the dispute within a period of 20 days after the date of receipt of the request, the complaining party may request the establishment of a panel.
9. In cases of urgency, including those which concern perishable goods, the parties to the dispute, panels and the Appellate Body shall make every effort to accelerate the proceedings to the greatest extent possible.
10. During consultations Members should give special attention to the particular problems and interests of developing country Members.
11. Whenever a Member other than the consulting Members considers that it has a substantial trade interest in consultations being held pursuant to paragraph 1 of Article XXII of GATT 1994, paragraph 1 of Article XXII of GATS, or the corresponding provisions in other covered agreements⁴, such Member may notify the consulting Members and the

³Where the provisions of any other covered agreement concerning measures taken by regional or local governments or authorities within the territory of a Member contain provisions different from the provisions of this paragraph, the provisions of such other covered agreement shall prevail.

⁴The corresponding consultation provisions in the covered agreements are listed hereunder:

Agreement on Agriculture, Article 19; Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, paragraph 1 of Article 11; Agreement on Textiles and Clothing, paragraph 4 of Article 8; Agreement on Technical Barriers to Trade, paragraph 1 of Article 14; Agreement on Trade-Related Investment Measures, Article 8; Agreement on Implementation of Article VI of GATT 1994, paragraph 2 of Article 17; Agreement on Implementation of Article VII of GATT 1994, paragraph 2 of Article 19; Agreement on Preshipment Inspection, Article 7; Agreement on Rules of Origin, Article 7; Agreement on Import Licensing Procedures, Article 6; Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, Article 30; Agreement on Safeguards, Article 14; Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Article 64.1; and any corresponding consultation provisions in Plurilateral Trade Agreements as determined by the competent bodies of each Agreement and as notified to the DSB.

DSB, within 10 days after the date of the circulation of the request for consultations under said Article, of its desire to be joined in the consultations. Such Member shall be joined in the consultations, provided that the Member to which the request for consultations was addressed agrees that the claim of substantial interest is well-founded. In that event they shall so inform the DSB. If the request to be joined in the consultations is not accepted, the applicant Member shall be free to request consultations under paragraph 1 of Article XXII or paragraph 1 of Article XXIII of GATT 1994, paragraph 1 of Article XXII or paragraph 1 of Article XXIII of GATS, or the corresponding provisions in other covered agreements.

Article 5

Good Offices, Conciliation and Mediation

1. Good offices, conciliation and mediation are procedures that are undertaken voluntarily if the parties to the dispute so agree.
2. Proceedings involving good offices, conciliation and mediation, and in particular positions taken by the parties to the dispute during these proceedings, shall be confidential, and without prejudice to the rights of either party in any further proceedings under these procedures.
3. Good offices, conciliation or mediation may be requested at any time by any party to a dispute. They may begin at any time and be terminated at any time. Once procedures for good offices, conciliation or mediation are terminated, a complaining party may then proceed with a request for the establishment of a panel.
4. When good offices, conciliation or mediation are entered into within 60 days after the date of receipt of a request for consultations, the complaining party must allow a period of 60 days after the date of receipt of the request for consultations before requesting the establishment of a panel. The complaining party may request the establishment of a panel during the 60-day period if the parties to the dispute jointly consider that the good offices, conciliation or mediation process has failed to settle the dispute.
5. If the parties to a dispute agree, procedures for good offices, conciliation or mediation may continue while the panel process proceeds.
6. The Director-General may, acting in an *ex officio* capacity, offer good offices, conciliation or mediation with the view to assisting Members to settle a dispute.

Article 6

Establishment of Panels

1. If the complaining party so requests, a panel shall be established at the latest at the DSB meeting following that at which the request first appears as an item on the DSB's agenda, unless at that meeting the DSB decides by consensus not to establish a panel.⁵
2. The request for the establishment of a panel shall be made in writing. It shall indicate whether consultations were held, identify the specific measures at issue and provide a brief summary of the legal basis of the complaint sufficient to present the problem clearly. In case the applicant requests the establishment of a panel with other than standard terms of reference, the written request shall include the proposed text of special terms of reference.

Article 7

Terms of Reference of Panels

1. Panels shall have the following terms of reference unless the parties to the dispute agree otherwise within 20 days from the establishment of the panel:

"To examine, in the light of the relevant provisions in (name of the covered agreement(s) cited by the parties to the dispute), the matter referred to the DSB by (name of party) in document ... and to make such findings as will assist the DSB in making the recommendations or in giving the rulings provided for in that/those agreement(s)."
2. Panels shall address the relevant provisions in any covered agreement or agreements cited by the parties to the dispute.

⁵If the complaining party so requests, a meeting of the DSB shall be convened for this purpose within 15 days of the request, provided that at least 10 days' advance notice of the meeting is given.

3. In establishing a panel, the DSB may authorize its Chairman to draw up the terms of reference of the panel in consultation with the parties to the dispute, subject to the provisions of paragraph 1. The terms of reference thus drawn up shall be circulated to all Members. If other than standard terms of reference are agreed upon, any Member may raise any point relating thereto in the DSB.

Article 8

Composition of Panels

1. Panels shall be composed of well-qualified governmental and/or non-governmental individuals, including persons who have served on or presented a case to a panel, served as a representative of a Member or of a contracting party to GATT 1947 or as a representative to the Council or Committee of any covered agreement or its predecessor agreement, or in the Secretariat, taught or published on international trade law or policy, or served as a senior trade policy official of a Member.

2. Panel members should be selected with a view to ensuring the independence of the members, a sufficiently diverse background and a wide spectrum of experience.

3. Citizens of Members whose governments⁶ are parties to the dispute or third parties as defined in paragraph 2 of Article 10 shall not serve on a panel concerned with that dispute, unless the parties to the dispute agree otherwise.

4. To assist in the selection of panelists, the Secretariat shall maintain an indicative list of governmental and non-governmental individuals possessing the qualifications outlined in paragraph 1, from which panelists may be drawn as appropriate. That list shall include the roster of non-governmental panelists established on 30 November 1984 (BISD 31S/9), and other rosters and indicative lists established under any of the covered agreements, and shall retain the names of persons on those rosters and indicative lists at the time of entry into force of the WTO Agreement. Members may periodically suggest names of governmental and non-governmental individuals for inclusion on the indicative list, providing relevant information on their knowledge of international trade and of the sectors or subject matter of the covered agreements, and those names shall be added to the list upon approval by the DSB. For each of the individuals on the list, the list shall indicate specific areas of experience or expertise of the individuals in the sectors or subject matter of the covered agreements.

5. Panels shall be composed of three panelists unless the parties to the dispute agree, within 10 days from the establishment of the panel, to a panel composed of five panelists. Members shall be informed promptly of the composition of the panel.

6. The Secretariat shall propose nominations for the panel to the parties to the dispute. The parties to the dispute shall not oppose nominations except for compelling reasons.

7. If there is no agreement on the panelists within 20 days after the date of the establishment of a panel, at the request of either party, the Director-General, in consultation with the Chairman of the DSB and the Chairman of the relevant Council or Committee, shall determine the composition of the panel by appointing the panelists whom the Director-General considers most appropriate in accordance with any relevant special or additional rules or procedures of the covered agreement or covered agreements which are at issue in the dispute, after consulting with the parties to the dispute. The Chairman of the DSB shall inform the Members of the composition of the panel thus formed no later than 10 days after the date the Chairman receives such a request.

8. Members shall undertake, as a general rule, to permit their officials to serve as panelists.

9. Panelists shall serve in their individual capacities and not as government representatives, nor as representatives of any organization. Members shall therefore not give them instructions nor seek to influence them as individuals with regard to matters before a panel.

10. When a dispute is between a developing country Member and a developed country Member the panel shall, if the developing country Member so requests, include at least one panelist from a developing country Member.

11. Panelists' expenses, including travel and subsistence allowance, shall be met from the WTO budget in accordance with criteria to be adopted by the General Council, based on recommendations of the Committee on Budget, Finance and Administration.

⁶In the case where customs unions or common markets are parties to a dispute, this provision applies to citizens of all member countries of the customs unions or common markets.

Article 9

Procedures for Multiple Complainants

1. Where more than one Member requests the establishment of a panel related to the same matter, a single panel may be established to examine these complaints taking into account the rights of all Members concerned. A single panel should be established to examine such complaints whenever feasible.
2. The single panel shall organize its examination and present its findings to the DSB in such a manner that the rights which the parties to the dispute would have enjoyed had separate panels examined the complaints are in no way impaired. If one of the parties to the dispute so requests, the panel shall submit separate reports on the dispute concerned. The written submissions by each of the complainants shall be made available to the other complainants, and each complainant shall have the right to be present when any one of the other complainants presents its views to the panel.
3. If more than one panel is established to examine the complaints related to the same matter, to the greatest extent possible the same persons shall serve as panelists on each of the separate panels and the timetable for the panel process in such disputes shall be harmonized.

Article 10

Third Parties

1. The interests of the parties to a dispute and those of other Members under a covered agreement at issue in the dispute shall be fully taken into account during the panel process.
2. Any Member having a substantial interest in a matter before a panel and having notified its interest to the DSB (referred to in this Understanding as a "third party") shall have an opportunity to be heard by the panel and to make written submissions to the panel. These submissions shall also be given to the parties to the dispute and shall be reflected in the panel report.
3. Third parties shall receive the submissions of the parties to the dispute to the first meeting of the panel.
4. If a third party considers that a measure already the subject of a panel proceeding nullifies or impairs benefits accruing to it under any covered agreement, that Member may have recourse to normal dispute settlement procedures under this Understanding. Such a dispute shall be referred to the original panel wherever possible.

Article 11

Function of Panels

The function of panels is to assist the DSB in discharging its responsibilities under this Understanding and the covered agreements. Accordingly, a panel should make an objective assessment of the matter before it, including an objective assessment of the facts of the case and the applicability of and conformity with the relevant covered agreements, and make such other findings as will assist the DSB in making the recommendations or in giving the rulings provided for in the covered agreements. Panels should consult regularly with the parties to the dispute and give them adequate opportunity to develop a mutually satisfactory solution.

Article 12

Panel Procedures

1. Panels shall follow the Working Procedures in Appendix 3 unless the panel decides otherwise after consulting the parties to the dispute.
2. Panel procedures should provide sufficient flexibility so as to ensure high-quality panel reports, while not unduly delaying the panel process.
3. After consulting the parties to the dispute, the panelists shall, as soon as practicable and whenever possible within one week after the composition and terms of reference of the panel have been agreed upon, fix the timetable for the panel process, taking into account the provisions of paragraph 9 of Article 4, if relevant.
4. In determining the timetable for the panel process, the panel shall provide sufficient time for the parties to the dispute to prepare their submissions.
5. Panels should set precise deadlines for written submissions by the parties and the parties should respect those deadlines.

6. Each party to the dispute shall deposit its written submissions with the Secretariat for immediate transmission to the panel and to the other party or parties to the dispute. The complaining party shall submit its first submission in advance of the responding party's first submission unless the panel decides, in fixing the timetable referred to in paragraph 3 and after consultations with the parties to the dispute, that the parties should submit their first submissions simultaneously. When there are sequential arrangements for the deposit of first submissions, the panel shall establish a firm time period for receipt of the responding party's submission. Any subsequent written submissions shall be submitted simultaneously.

7. Where the parties to the dispute have failed to develop a mutually satisfactory solution, the panel shall submit its findings in the form of a written report to the DSB. In such cases, the report of a panel shall set out the findings of fact, the applicability of relevant provisions and the basic rationale behind any findings and recommendations that it makes. Where a settlement of the matter among the parties to the dispute has been found, the report of the panel shall be confined to a brief description of the case and to reporting that a solution has been reached.

8. In order to make the procedures more efficient, the period in which the panel shall conduct its examination, from the date that the composition and terms of reference of the panel have been agreed upon until the date the final report is issued to the parties to the dispute, shall, as a general rule, not exceed six months. In cases of urgency, including those relating to perishable goods, the panel shall aim to issue its report to the parties to the dispute within three months.

9. When the panel considers that it cannot issue its report within six months, or within three months in cases of urgency, it shall inform the DSB in writing of the reasons for the delay together with an estimate of the period within which it will issue its report. In no case should the period from the establishment of the panel to the circulation of the report to the Members exceed nine months.

10. In the context of consultations involving a measure taken by a developing country Member, the parties may agree to extend the periods established in paragraphs 7 and 8 of Article 4. If, after the relevant period has elapsed, the consulting parties cannot agree that the consultations have concluded, the Chairman of the DSB shall decide, after consultation with the parties, whether to extend the relevant period and, if so, for how long. In addition, in examining a complaint against a developing country Member, the panel shall accord sufficient time for the developing country Member to prepare and present its argumentation. The provisions of paragraph 1 of Article 20 and paragraph 4 of Article 21 are not affected by any action pursuant to this paragraph.

11. Where one or more of the parties is a developing country Member, the panel's report shall explicitly indicate the form in which account has been taken of relevant provisions on differential and more-favourable treatment for developing country Members that form part of the covered agreements which have been raised by the developing country Member in the course of the dispute settlement procedures.

12. The panel may suspend its work at any time at the request of the complaining party for a period not to exceed 12 months. In the event of such a suspension, the time-frames set out in paragraphs 8 and 9 of this Article, paragraph 1 of Article 20, and paragraph 4 of Article 21 shall be extended by the amount of time that the work was suspended. If the work of the panel has been suspended for more than 12 months, the authority for establishment of the panel shall lapse.

Article 13

Right to Seek Information

1. Each panel shall have the right to seek information and technical advice from any individual or body which it deems appropriate. However, before a panel seeks such information or advice from any individual or body within the jurisdiction of a Member it shall inform the authorities of that Member. A Member should respond promptly and fully to any request by a panel for such information as the panel considers necessary and appropriate. Confidential information which is provided shall not be revealed without formal authorization from the individual, body, or authorities of the Member providing the information.

2. Panels may seek information from any relevant source and may consult experts to obtain their opinion on certain aspects of the matter. With respect to a factual issue concerning a scientific or other technical matter raised by a party to a dispute, a panel may request an advisory report in writing from an expert review group. Rules for the establishment of such a group and its procedures are set forth in Appendix 4.

Article 14

Confidentiality

1. Panel deliberations shall be confidential.
2. The reports of panels shall be drafted without the presence of the parties to the dispute in the light of the information provided and the statements made.
3. Opinions expressed in the panel report by individual panelists shall be anonymous.

Article 15

Interim Review Stage

1. Following the consideration of rebuttal submissions and oral arguments, the panel shall issue the descriptive (factual and argument) sections of its draft report to the parties to the dispute. Within a period of time set by the panel, the parties shall submit their comments in writing.
2. Following the expiration of the set period of time for receipt of comments from the parties to the dispute, the panel shall issue an interim report to the parties, including both the descriptive sections and the panel's findings and conclusions. Within a period of time set by the panel, a party may submit a written request for the panel to review precise aspects of the interim report prior to circulation of the final report to the Members. At the request of a party, the panel shall hold a further meeting with the parties on the issues identified in the written comments. If no comments are received from any party within the comment period, the interim report shall be considered the final panel report and circulated promptly to the Members.
3. The findings of the final panel report shall include a discussion of the arguments made at the interim review stage. The interim review stage shall be conducted within the time period set out in paragraph 8 of Article 12.

Article 16

Adoption of Panel Reports

1. In order to provide sufficient time for the Members to consider panel reports, the reports shall not be considered for adoption by the DSB until 20 days after the date they have been circulated to the Members.
2. Members having objections to a panel report shall give written reasons to explain their objections for circulation at least 10 days prior to the DSB meeting at which the panel report will be considered.
3. The parties to a dispute shall have the right to participate fully in the consideration of the panel report by the DSB, and their views shall be fully recorded.
4. Within 60 days after the date of circulation of a panel report to the Members, the report shall be adopted at a DSB meeting⁷ unless a party to the dispute formally notifies the DSB of its decision to appeal or the DSB decides by consensus not to adopt the report. If a party has notified its decision to appeal, the report by the panel shall not be considered for adoption by the DSB until after completion of the appeal. This adoption procedure is without prejudice to the right of Members to express their views on a panel report.

Article 17

Appellate Review

Standing Appellate Body

1. A standing Appellate Body shall be established by the DSB. The Appellate Body shall hear appeals from panel cases. It shall be composed of seven persons, three of whom shall serve on any one case. Persons serving on the Appellate Body shall serve in rotation. Such rotation shall be determined in the working procedures of the Appellate Body.
2. The DSB shall appoint persons to serve on the Appellate Body for a four-year term, and each person may be reappointed once. However, the terms of three of the seven persons appointed immediately after the entry into force of the WTO Agreement shall expire at the end of two years, to be determined by lot. Vacancies shall be filled as they arise. A

⁷If a meeting of the DSB is not scheduled within this period at a time that enables the requirements of paragraphs 1 and 4 of Article 16 to be met, a meeting of the DSB shall be held for this purpose.

person appointed to replace a person whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of the predecessor's term.

3. The Appellate Body shall comprise persons of recognized authority, with demonstrated expertise in law, international trade and the subject matter of the covered agreements generally. They shall be unaffiliated with any government. The Appellate Body membership shall be broadly representative of membership in the WTO. All persons serving on the Appellate Body shall be available at all times and on short notice, and shall stay abreast of dispute settlement activities and other relevant activities of the WTO. They shall not participate in the consideration of any disputes that would create a direct or indirect conflict of interest.

4. Only parties to the dispute, not third parties, may appeal a panel report. Third parties which have notified the DSB of a substantial interest in the matter pursuant to paragraph 2 of Article 10 may make written submissions to, and be given an opportunity to be heard by, the Appellate Body.

5. As a general rule, the proceedings shall not exceed 60 days from the date a party to the dispute formally notifies its decision to appeal to the date the Appellate Body circulates its report. In fixing its timetable the Appellate Body shall take into account the provisions of paragraph 9 of Article 4, if relevant. When the Appellate Body considers that it cannot provide its report within 60 days, it shall inform the DSB in writing of the reasons for the delay together with an estimate of the period within which it will submit its report. In no case shall the proceedings exceed 90 days.

6. An appeal shall be limited to issues of law covered in the panel report and legal interpretations developed by the panel.

7. The Appellate Body shall be provided with appropriate administrative and legal support as it requires.

8. The expenses of persons serving on the Appellate Body, including travel and subsistence allowance, shall be met from the WTO budget in accordance with criteria to be adopted by the General Council, based on recommendations of the Committee on Budget, Finance and Administration.

Procedures for Appellate Review

9. Working procedures shall be drawn up by the Appellate Body in consultation with the Chairman of the DSB and the Director-General, and communicated to the Members for their information.

10. The proceedings of the Appellate Body shall be confidential. The reports of the Appellate Body shall be drafted without the presence of the parties to the dispute and in the light of the information provided and the statements made.

11. Opinions expressed in the Appellate Body report by individuals serving on the Appellate Body shall be anonymous.

12. The Appellate Body shall address each of the issues raised in accordance with paragraph 6 during the appellate proceeding.

13. The Appellate Body may uphold, modify or reverse the legal findings and conclusions of the panel.

Adoption of Appellate Body Reports

14. An Appellate Body report shall be adopted by the DSB and unconditionally accepted by the parties to the dispute unless the DSB decides by consensus not to adopt the Appellate Body report within 30 days following its circulation to the Members.⁸ This adoption procedure is without prejudice to the right of Members to express their views on an Appellate Body report.

Article 18

Communications with the Panel or Appellate Body

1. There shall be no *ex parte* communications with the panel or Appellate Body concerning matters under consideration by the panel or Appellate Body.

2. Written submissions to the panel or the Appellate Body shall be treated as confidential, but shall be made available to the parties to the dispute. Nothing in this Understanding shall preclude a party to a dispute from disclosing statements of its own positions to the public. Members shall treat as confidential information submitted by another Member to the panel or the Appellate Body which that Member has designated as confidential. A party to a dispute shall also, upon

⁸If a meeting of the DSB is not scheduled during this period, such a meeting of the DSB shall be held for this purpose.

request of a Member, provide a non-confidential summary of the information contained in its written submissions that could be disclosed to the public.

Article 19

Panel and Appellate Body Recommendations

1. Where a panel or the Appellate Body concludes that a measure is inconsistent with a covered agreement, it shall recommend that the Member concerned⁹ bring the measure into conformity with that agreement. In addition to its recommendations, the panel or Appellate Body may suggest ways in which the Member concerned could implement the recommendations.
2. In accordance with paragraph 2 of Article 3, in their findings and recommendations, the panel and Appellate Body cannot add to or diminish the rights and obligations provided in the covered agreements.

Article 20

Time-frame for DSB Decisions

Unless otherwise agreed to by the parties to the dispute, the period from the date of establishment of the panel by the DSB until the date the DSB considers the panel or appellate report for adoption shall as a general rule not exceed nine months where the panel report is not appealed or 12 months where the report is appealed. Where either the panel or the Appellate Body has acted, pursuant to paragraph 9 of Article 12 or paragraph 5 of Article 17, to extend the time for providing its report, the additional time taken shall be added to the above periods.

Article 21

Surveillance of Implementation of Recommendations and Rulings

1. Prompt compliance with recommendations or rulings of the DSB is essential in order to ensure effective resolution of disputes to the benefit of all Members.
2. Particular attention should be paid to matters affecting the interests of developing country Members with respect to measures which have been subject to dispute settlement.
3. At a DSB meeting held within 30 days¹¹ after the date of adoption of the panel or Appellate Body report, the Member concerned shall inform the DSB of its intentions in respect of implementation of the recommendations and rulings of the DSB. If it is impracticable to comply immediately with the recommendations and rulings, the Member concerned shall have a reasonable period of time in which to do so. The reasonable period of time shall be:
 - (a) the period of time proposed by the Member concerned, provided that such period is approved by the DSB; or, in the absence of such approval,
 - (b) a period of time mutually agreed by the parties to the dispute within 45 days after the date of adoption of the recommendations and rulings; or, in the absence of such agreement,
 - (c) a period of time determined through binding arbitration within 90 days after the date of adoption of the recommendations and rulings.¹² In such arbitration, a guideline for the arbitrator¹³ should be that the reasonable period of time to implement panel or Appellate Body recommendations should not exceed 15 months from the date of adoption of a panel or Appellate Body report. However, that time may be shorter or longer, depending upon the particular circumstances.
4. Except where the panel or the Appellate Body has extended, pursuant to paragraph 9 of Article 12 or paragraph 5 of Article 17, the time of providing its report, the period from the date of establishment of the panel by the DSB until the date of determination of the reasonable period of time shall not exceed 15 months unless the parties to the dispute agree otherwise. Where either the panel or the Appellate Body has acted to extend the time of providing its report, the additional

⁹The "Member concerned" is the party to the dispute to which the panel or Appellate Body recommendations are directed.

¹⁰With respect to recommendations in cases not involving a violation of GATT 1994 or any other covered agreement, see Article 26.

¹¹If a meeting of the DSB is not scheduled during this period, such a meeting of the DSB shall be held for this purpose.

¹²If the parties cannot agree on an arbitrator within 10 days after referring the matter to arbitration, the arbitrator shall be appointed by the Director-General within 10 days, after consulting the parties.

¹³The expression "arbitrator" shall be interpreted as referring either to an individual or a group.

time taken shall be added to the 15-month period; provided that unless the parties to the dispute agree that there are exceptional circumstances, the total time shall not exceed 18 months.

5. Where there is disagreement as to the existence or consistency with a covered agreement of measures taken to comply with the recommendations and rulings such dispute shall be decided through recourse to these dispute settlement procedures, including wherever possible resort to the original panel. The panel shall circulate its report within 90 days after the date of referral of the matter to it. When the panel considers that it cannot provide its report within this time frame, it shall inform the DSB in writing of the reasons for the delay together with an estimate of the period within which it will submit its report.

6. The DSB shall keep under surveillance the implementation of adopted recommendations or rulings. The issue of implementation of the recommendations or rulings may be raised at the DSB by any Member at any time following their adoption. Unless the DSB decides otherwise, the issue of implementation of the recommendations or rulings shall be placed on the agenda of the DSB meeting after six months following the date of establishment of the reasonable period of time pursuant to paragraph 3 and shall remain on the DSB's agenda until the issue is resolved. At least 10 days prior to each such DSB meeting, the Member concerned shall provide the DSB with a status report in writing of its progress in the implementation of the recommendations or rulings.

7. If the matter is one which has been raised by a developing country Member, the DSB shall consider what further action it might take which would be appropriate to the circumstances.

8. If the case is one brought by a developing country Member, in considering what appropriate action might be taken, the DSB shall take into account not only the trade coverage of measures complained of, but also their impact on the economy of developing country Members concerned.

Article 22

Compensation and the Suspension of Concessions

1. Compensation and the suspension of concessions or other obligations are temporary measures available in the event that the recommendations and rulings are not implemented within a reasonable period of time. However, neither compensation nor the suspension of concessions or other obligations is preferred to full implementation of a recommendation to bring a measure into conformity with the covered agreements. Compensation is voluntary and, if granted, shall be consistent with the covered agreements.

2. If the Member concerned fails to bring the measure found to be inconsistent with a covered agreement into compliance therewith or otherwise comply with the recommendations and rulings within the reasonable period of time determined pursuant to paragraph 3 of Article 21, such Member shall, if so requested, and no later than the expiry of the reasonable period of time, enter into negotiations with any party having invoked the dispute settlement procedures, with a view to developing mutually acceptable compensation. If no satisfactory compensation has been agreed within 20 days after the date of expiry of the reasonable period of time, any party having invoked the dispute settlement procedures may request authorization from the DSB to suspend the application to the Member concerned of concessions or other obligations under the covered agreements.

3. In considering what concessions or other obligations to suspend, the complaining party shall apply the following principles and procedures:

- (a) the general principle is that the complaining party should first seek to suspend concessions or other obligations with respect to the same sector(s) as that in which the panel or Appellate Body has found a violation or other nullification or impairment;
- (b) if that party considers that it is not practicable or effective to suspend concessions or other obligations with respect to the same sector(s), it may seek to suspend concessions or other obligations in other sectors under the same agreement;
- (c) if that party considers that it is not practicable or effective to suspend concessions or other obligations with respect to other sectors under the same agreement, and that the circumstances are serious enough, it may seek to suspend concessions or other obligations under another covered agreement;
- (d) in applying the above principles, that party shall take into account:
 - (i) the trade in the sector or under the agreement under which the panel or Appellate Body has found a violation or other nullification or impairment, and the importance of such trade to that party;

- (ii) the broader economic elements related to the nullification or impairment and the broader economic consequences of the suspension of concessions or other obligations;
- (e) if that party decides to request authorization to suspend concessions or other obligations pursuant to subparagraphs (b) or (c), it shall state the reasons therefor in its request. At the same time as the request is forwarded to the DSB, it also shall be forwarded to the relevant Councils and also, in the case of a request pursuant to subparagraph (b), the relevant sectoral bodies;
- (f) for purposes of this paragraph, "sector" means:
 - (i) with respect to goods, all goods;
 - (ii) with respect to services, a principal sector as identified in the current "Services Sectoral Classification List" which identifies such sectors;¹⁴
 - (iii) with respect to trade-related intellectual property rights, each of the categories of intellectual property rights covered in Section 1, or Section 2, or Section 3, or Section 4, or Section 5, or Section 6, or Section 7 of Part II, or the obligations under Part III, or Part IV of the Agreement on TRIPS;
- (g) for purposes of this paragraph, "agreement" means:
 - (i) with respect to goods, the agreements listed in Annex 1A of the WTO Agreement, taken as a whole as well as the Plurilateral Trade Agreements in so far as the relevant parties to the dispute are parties to these agreements;
 - (ii) with respect to services, the GATS;
 - (iii) with respect to intellectual property rights, the Agreement on TRIPS.

4. The level of the suspension of concessions or other obligations authorized by the DSB shall be equivalent to the level of the nullification or impairment.

5. The DSB shall not authorize suspension of concessions or other obligations if a covered agreement prohibits such suspension.

6. When the situation described in paragraph 2 occurs, the DSB, upon request, shall grant authorization to suspend concessions or other obligations within 30 days of the expiry of the reasonable period of time unless the DSB decides by consensus to reject the request. However, if the Member concerned objects to the level of suspension proposed, or claims that the principles and procedures set forth in paragraph 3 have not been followed where a complaining party has requested authorization to suspend concessions or other obligations pursuant to paragraph 3(b) or (c), the matter shall be referred to arbitration. Such arbitration shall be carried out by the original panel, if members are available, or by an arbitrator¹⁵ appointed by the Director-General and shall be completed within 60 days after the date of expiry of the reasonable period of time. Concessions or other obligations shall not be suspended during the course of the arbitration.

7. The arbitrator¹⁶ acting pursuant to paragraph 6 shall not examine the nature of the concessions or other obligations to be suspended but shall determine whether the level of such suspension is equivalent to the level of nullification or impairment. The arbitrator may also determine if the proposed suspension of concessions or other obligations is allowed under the covered agreement. However, if the matter referred to arbitration includes a claim that the principles and procedures set forth in paragraph 3 have not been followed, the arbitrator shall examine that claim. In the event the arbitrator determines that those principles and procedures have not been followed, the complaining party shall apply them consistent with paragraph 3. The parties shall accept the arbitrator's decision as final and the parties concerned shall not seek a second arbitration. The DSB shall be informed promptly of the decision of the arbitrator and shall upon request, grant authorization to suspend concessions or other obligations where the request is consistent with the decision of the arbitrator, unless the DSB decides by consensus to reject the request.

8. The suspension of concessions or other obligations shall be temporary and shall only be applied until such time as the measure found to be inconsistent with a covered agreement has been removed, or the Member that must implement recommendations or rulings provides a solution to the nullification or impairment of benefits, or a mutually satisfactory solution is reached. In accordance with paragraph 6 of Article 21, the DSB shall continue to keep under surveillance the

¹⁴The list in document MTN.GNS/W/120 identifies 11 sectors.

¹⁵The expression "arbitrator" shall be interpreted as referring either to an individual or a group.

¹⁶The expression "arbitrator" shall be interpreted as referring either to an individual or a group or to the members of the original panel when serving in the capacity of arbitrator.

implementation of adopted recommendations or rulings, including those cases where compensation has been provided or concessions or other obligations have been suspended but the recommendations to bring a measure into conformity with the covered agreements have not been implemented.

9. The dispute settlement provisions of the covered agreements may be invoked in respect of measures affecting their observance taken by regional or local governments or authorities within the territory of a Member. When the DSB has ruled that a provision of a covered agreement has not been observed, the responsible Member shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure its observance. The provisions of the covered agreements and this Understanding relating to compensation and suspension of concessions or other obligations apply in cases where it has not been possible to secure such observance.¹⁷

Article 23

Strengthening of the Multilateral System

1. When Members seek the redress of a violation of obligations or other nullification or impairment of benefits under the covered agreements or an impediment to the attainment of any objective of the covered agreements, they shall have recourse to, and abide by, the rules and procedures of this Understanding.

2. In such cases, Members shall:

- (a) not make a determination to the effect that a violation has occurred, that benefits have been nullified or impaired or that the attainment of any objective of the covered agreements has been impeded, except through recourse to dispute settlement in accordance with the rules and procedures of this Understanding, and shall make any such determination consistent with the findings contained in the panel or Appellate Body report adopted by the DSB or an arbitration award rendered under this Understanding;
- (b) follow the procedures set forth in Article 21 to determine the reasonable period of time for the Member concerned to implement the recommendations and rulings; and
- (c) follow the procedures set forth in Article 22 to determine the level of suspension of concessions or other obligations and obtain DSB authorization in accordance with those procedures before suspending concessions or other obligations under the covered agreements in response to the failure of the Member concerned to implement the recommendations and rulings within that reasonable period of time.

Article 24

Special Procedures Involving Least-Developed Country Members

1. At all stages of the determination of the causes of a dispute and of dispute settlement procedures involving a least-developed country Member, particular consideration shall be given to the special situation of least-developed country Members. In this regard, Members shall exercise due restraint in raising matters under these procedures involving a least-developed country Member. If nullification or impairment is found to result from a measure taken by a least-developed country Member, complaining parties shall exercise due restraint in asking for compensation or seeking authorization to suspend the application of concessions or other obligations pursuant to these procedures.

2. In dispute settlement cases involving a least-developed country Member, where a satisfactory solution has not been found in the course of consultations the Director-General or the Chairman of the DSB shall, upon request by a least-developed country Member offer their good offices, conciliation and mediation with a view to assisting the parties to settle the dispute, before a request for a panel is made. The Director-General or the Chairman of the DSB, in providing the above assistance, may consult any source which either deems appropriate.

Article 25

Arbitration

1. Expeditious arbitration within the WTO as an alternative means of dispute settlement can facilitate the solution of certain disputes that concern issues that are clearly defined by both parties.

¹⁷Where the provisions of any covered agreement concerning measures taken by regional or local governments or authorities within the territory of a Member contain provisions different from the provisions of this paragraph, the provisions of such covered agreement shall prevail.

2. Except as otherwise provided in this Understanding, resort to arbitration shall be subject to mutual agreement of the parties which shall agree on the procedures to be followed. Agreements to resort to arbitration shall be notified to all Members sufficiently in advance of the actual commencement of the arbitration process.
3. Other Members may become party to an arbitration proceeding only upon the agreement of the parties which have agreed to have recourse to arbitration. The parties to the proceeding shall agree to abide by the arbitration award. Arbitration awards shall be notified to the DSB and the Council or Committee of any relevant agreement where any Member may raise any point relating thereto.
4. Articles 21 and 22 of this Understanding shall apply *mutatis mutandis* to arbitration awards.

Article 26

1. *Non-Violation Complaints of the Type Described in Paragraph 1(b) of Article XXIII of GATT 1994*

Where the provisions of paragraph 1(b) of Article XXIII of GATT 1994 are applicable to a covered agreement, a panel or the Appellate Body may only make rulings and recommendations where a party to the dispute considers that any benefit accruing to it directly or indirectly under the relevant covered agreement is being nullified or impaired or the attainment of any objective of that Agreement is being impeded as a result of the application by a Member of any measure, whether or not it conflicts with the provisions of that Agreement. Where and to the extent that such party considers and a panel or the Appellate Body determines that a case concerns a measure that does not conflict with the provisions of a covered agreement to which the provisions of paragraph 1(b) of Article XXIII of GATT 1994 are applicable, the procedures in this Understanding shall apply, subject to the following:

- (a) the complaining party shall present a detailed justification in support of any complaint relating to a measure which does not conflict with the relevant covered agreement;
- (b) where a measure has been found to nullify or impair benefits under, or impede the attainment of objectives, of the relevant covered agreement without violation thereof, there is no obligation to withdraw the measure. However, in such cases, the panel or the Appellate Body shall recommend that the Member concerned make a mutually satisfactory adjustment;
- (c) notwithstanding the provisions of Article 21, the arbitration provided for in paragraph 3 of Article 21, upon request of either party, may include a determination of the level of benefits which have been nullified or impaired, and may also suggest ways and means of reaching a mutually satisfactory adjustment: such suggestions shall not be binding upon the parties to the dispute;
- (d) notwithstanding the provisions of paragraph 1 of Article 22, compensation may be part of a mutually satisfactory adjustment as final settlement of the dispute.

2. *Complaints of the Type Described in Paragraph 1(c) of Article XXIII of GATT 1994*

Where the provisions of paragraph 1(c) of Article XXIII of GATT 1994 are applicable to a covered agreement, a panel may only make rulings and recommendations where a party considers that any benefit accruing to it directly or indirectly under the relevant covered agreement is being nullified or impaired or the attainment of any objective of that Agreement is being impeded as a result of the existence of any situation other than those to which the provisions of paragraphs 1(a) and 1(b) of Article XXIII of GATT 1994 are applicable. Where and to the extent that such party considers and a panel determines that the matter is covered by this paragraph, the procedures of this Understanding shall apply only up to and including the point in the proceedings where the panel report has been circulated to the Members. The dispute settlement rules and procedures contained in the Decision of 12 April 1989 (BISD 36S/61-67) shall apply to consideration for adoption, and surveillance and implementation of recommendations and rulings. The following shall also apply:

- (a) the complaining party shall present a detailed justification in support of any argument made with respect to issues covered under this paragraph;
- (b) in cases involving matters covered by this paragraph, if a panel finds that cases also involve dispute settlement matters other than those covered by this paragraph, the panel shall circulate a report to the DSB addressing any such matters and a separate report on matters falling under this paragraph.

Article 27*Responsibilities of the Secretariat*

1. The Secretariat shall have the responsibility of assisting panels, especially on the legal, historical and procedural aspects of the matters dealt with, and of providing secretarial and technical support.
2. While the Secretariat assists Members in respect of dispute settlement at their request, there may also be a need to provide additional legal advice and assistance in respect of dispute settlement to developing country Members. To this end, the Secretariat shall make available a qualified legal expert from the WTO technical cooperation services to any developing country Member which so requests. This expert shall assist the developing country Member in a manner ensuring the continued impartiality of the Secretariat.
3. The Secretariat shall conduct special training courses for interested Members concerning these dispute settlement procedures and practices so as to enable Members' experts to be better informed in this regard.

APPENDIX 1**AGREEMENTS COVERED BY THE UNDERSTANDING**

- (A) Agreement Establishing the World Trade Organization
- (B) Multilateral Trade Agreements
 - Annex 1A: Multilateral Agreements on Trade in Goods
 - Annex 1B: General Agreement on Trade in Services
 - Annex 1C: Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
 - Annex 2: Understanding on Rules and Procedures Governing the Settlement of Disputes
- (C) Plurilateral Trade Agreements
 - Annex 4: Agreement on Trade in Civil Aircraft
 - Agreement on Government Procurement
 - International Dairy Agreement
 - International Bovine Meat Agreement

The applicability of this Understanding to the Plurilateral Trade Agreements shall be subject to the adoption of a decision by the parties to each agreement setting out the terms for the application of the Understanding to the individual agreement, including any special or additional rules or procedures for inclusion in Appendix 2, as notified to the DSB.

APPENDIX 2
SPECIAL OR ADDITIONAL RULES AND PROCEDURES CONTAINED IN THE COVERED
AGREEMENTS

<i>Agreement</i>	<i>Rules and Procedures</i>
Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures	11.2
Agreement on Textiles and Clothing	2.14, 2.21, 4.4, 5.2, 5.4, 5.6, 6.9, 6.10, 6.11, 8.1 through 8.12
Agreement on Technical Barriers to Trade	14.2 through 14.4, Annex 2
Agreement on Implementation of Article VI of GATT 1994	17.4 through 17.7
Agreement on Implementation of Article VII of GATT 1994	19.3 through 19.5, Annex II.2(f), 3, 9, 21
Agreement on Subsidies and Countervailing Measures	4.2 through 4.12, 6.6, 7.2 through 7.10, 8.5, footnote 35, 24.4, 27.7, Annex V
General Agreement on Trade in Services	XXII:3, XXIII:3 4
Annex on Financial Services	4
Annex on Air Transport Services	
Decision on Certain Dispute Settlement Procedures for the GATS	1 through 5

The list of rules and procedures in this Appendix includes provisions where only a part of the provision may be relevant in this context.

Any special or additional rules or procedures in the Plurilateral Trade Agreements as determined by the competent bodies of each agreement and as notified to the DSB.

APPENDIX 3
WORKING PROCEDURES

1. In its proceedings the panel shall follow the relevant provisions of this Understanding. In addition, the following working procedures shall apply.
2. The panel shall meet in closed session. The parties to the dispute, and interested parties, shall be present at the meetings only when invited by the panel to appear before it.
3. The deliberations of the panel and the documents submitted to it shall be kept confidential. Nothing in this Understanding shall preclude a party to a dispute from disclosing statements of its own positions to the public. Members shall treat as confidential information submitted by another Member to the panel which that Member has designated as confidential. Where a party to a dispute submits a confidential version of its written submissions to the panel, it shall also, upon request of a Member, provide a non-confidential summary of the information contained in its submissions that could be disclosed to the public.

4. Before the first substantive meeting of the panel with the parties, the parties to the dispute shall transmit to the panel written submissions in which they present the facts of the case and their arguments.
5. At its first substantive meeting with the parties, the panel shall ask the party which has brought the complaint to present its case. Subsequently, and still at the same meeting, the party against which the complaint has been brought shall be asked to present its point of view.
6. All third parties which have notified their interest in the dispute to the DSB shall be invited in writing to present their views during a session of the first substantive meeting of the panel set aside for that purpose. All such third parties may be present during the entirety of this session.
7. Formal rebuttals shall be made at a second substantive meeting of the panel. The party complained against shall have the right to take the floor first to be followed by the complaining party. The parties shall submit, prior to that meeting, written rebuttals to the panel.
8. The panel may at any time put questions to the parties and ask them for explanations either in the course of a meeting with the parties or in writing.
9. The parties to the dispute and any third party invited to present its views in accordance with Article 10 shall make available to the panel a written version of their oral statements.
10. In the interest of full transparency, the presentations, rebuttals and statements referred to in paragraphs 5 to 9 shall be made in the presence of the parties. Moreover, each party's written submissions, including any comments on the descriptive part of the report and responses to questions put by the panel, shall be made available to the other party or parties.
11. Any additional procedures specific to the panel.
12. Proposed timetable for panel work:
(a)	Receipt of first written submissions of the parties:		
	(1) complaining Party:	_____	3-6 weeks
	(2) Party complained against:	_____	2-3 weeks
(b)	Date, time and place of first substantive meeting with the parties:		
	third party session:	_____	1-2 weeks
(c)	Receipt of written rebuttals of the parties:	_____	2-3 weeks
(d)	Date, time and place of second substantive meeting with the parties:	_____	1-2 weeks
(e)	Issuance of descriptive part of the report to the parties:	_____	2-4 weeks
(f)	Receipt of comments by the parties on the descriptive part of the report:"	_____	2 weeks
(g)	Issuance of the interim report, including the findings and conclusions, to the parties:	_____	2-4 weeks
(h)	Deadline for party to request review of part(s) of report:	_____	1 week
(i)	Period of review by panel, including possible additional meeting with parties:	_____	2 weeks
(j)	Issuance of final report to parties to dispute:	_____	2 weeks
(k)	Circulation of the final report to the Members:	_____	3 weeks

The above calendar may be changed in the light of unforeseen developments. Additional meetings with the parties shall be scheduled if required.

APPENDIX 4 EXPERT REVIEW GROUPS

The following rules and procedures shall apply to expert review groups established in accordance with the provisions of paragraph 2 of Article 13.

1. Expert review groups are under the panel's authority. Their terms of reference and detailed working procedures shall be decided by the panel, and they shall report to the panel.
2. Participation in expert review groups shall be restricted to persons of professional standing and experience in the field in question.
3. Citizens of parties to the dispute shall not serve on an expert review group without the joint agreement of the parties to the dispute, except in exceptional circumstances when the panel considers that the need for specialized scientific expertise cannot be fulfilled otherwise. Government officials of parties to the dispute shall not serve on an expert review group. Members of expert review groups shall serve in their individual capacities and not as government representatives, nor as representatives of any organization. Governments or organizations shall therefore not give them instructions with regard to matters before an expert review group.
4. Expert review groups may consult and seek information and technical advice from any source they deem appropriate. Before an expert review group seeks such information or advice from a source within the jurisdiction of a Member, it shall inform the government of that Member. Any Member shall respond promptly and fully to any request by an expert review group for such information as the expert review group considers necessary and appropriate.
5. The parties to a dispute shall have access to all relevant information provided to an expert review group, unless it is of a confidential nature. Confidential information provided to the expert review group shall not be released without formal authorization from the government, organization or person providing the information. Where such information is requested from the expert review group but release of such information by the expert review group is not authorized, a non-confidential summary of the information will be provided by the government, organization or person supplying the information.
6. The expert review group shall submit a draft report to the parties to the dispute with a view to obtaining their comments, and taking them into account, as appropriate, in the final report, which shall also be issued to the parties to the dispute when it is submitted to the panel. The final report of the expert review group shall be advisory only.

**POROZUMIENIE O STOSOWANIU ARTYKUŁU VI UKŁADU OGÓLNEGO
W SPRAWIE TARYF CELNYCH I HANDLU 1994**

Członkowie uzgodnili niniejszym, co następuje:

CZĘŚĆ I

Artykuł 1

Zasady

Środek antydumpingowy będzie stosowany tylko w okolicznościach określonych w Artykule VI GATT 1994 oraz w wyniku postępowań wszczętych¹ i prowadzonych zgodnie z postanowieniami niniejszego Porozumienia. Poniższe postanowienia regulują stosowanie Artykułu VI GATT 1994 w zakresie działań podejmowanych na podstawie ustawodawstwa bądź przepisów antydumpingowych.

Artykuł 2

Stwierdzenie istnienia dumpingu

- 2.1 Dla celów niniejszego Porozumienia produkt uważa się za wprowadzony na rynek na warunkach dumpingowych, tzn. wprowadzony do handlu w innym kraju po cenie niższej od jego wartości normalnej, jeżeli cena eksportowa produktu eksportowanego z jednego kraju do drugiego jest niższa niż porównywalna cena, w normalnym obrocie handlowym, podobnego produktu przeznaczonego do konsumpcji w kraju eksportera.
- 2.2 W przypadku kiedy nie występuje sprzedaż podobnego produktu w normalnym obrocie handlowym na rynku wewnętrznym kraju eksportującego bądź kiedy, ze względu na szczególną sytuację na rynku lub niski poziom sprzedaży na rynku wewnętrznym kraju eksportującego², sprzedaż taka nie pozwala

¹Pojęcie "wszczęty" w znaczeniu, w jakim używane jest w niniejszym Porozumieniu, oznacza działania proceduralne, jakimi formalnie Członek rozpoczyna postępowanie, o którym mowa w Artykule 5.

²Sprzedaż produktu podobnego przeznaczanego do konsumpcji na rynku wewnętrznym kraju eksportera będzie zwykle uznanawana za ilość wystarczającą dla określenia wartości normalnej, jeżeli sprzedaż ta wynosi 5 lub więcej procent sprzedaży produktu objętego postępowaniem do członka importującego; niższy udział sprzedaży powinien być uznany za uzasadniony w przypadku, kiedy fakty dowodzą, że sprzedaż na rynku wewnętrznym o tak niskim udziale

na dokonanie właściwego porównania, margines dumpingu będzie ustalony przez porównanie z porównywalną ceną podobnego produktu w eksporcie do odpowiedniego kraju trzeciego, pod warunkiem iż cena ta jest reprezentatywna, bądź z kosztem produkcji w kraju pochodzenia powiększonym o rozsądną wielkość z tytułu kosztów administracyjnych, sprzedaży, ogólnych oraz zysku.

2.2.1 Sprzedaż produktu podobnego na rynku wewnętrznym kraju eksportera lub sprzedaż do kraju trzeciego po cenach poniżej jednostkowych (stałych i zmiennych) kosztów produkcji, powiększonych o koszty administracyjne, sprzedaży i ogólne, może być uznana za niedokonaną w normalnym obrocie handlowym ze względu na cenę i może zostać pominięta przy określaniu wartości normalnej tylko wtedy, jeżeli władze³ stwierdzą, że taka sprzedaż jest realizowana w wydłużonym czasie⁴ w znacznych ilościach⁵ i po cenach, które nie gwarantują pokrycia wszystkich kosztów w rozsądnym okresie. Jeżeli ceny, które w momencie sprzedaży są niższe od kosztów jednostkowych, przewyższają średnie ważone koszty jednostkowe za okres objęty postępowaniem, to takie ceny będą uznane za umożliwiające zwrot kosztów w rozsądnym okresie.

2.2.1.1 Dla celów ustępu 2, koszty będą liczone zwykle na podstawie zapisów posiadanych przez eksportera lub producenta objętego postępowaniem, pod warunkiem że takie zapisy są zgodne z ogólnie przyjętymi zasadami księgowości w kraju eksportera i właściwie odzwierciedlają koszty związane z produkcją i sprzedażą rozpatrywanego produktu. Władze będą uwzględniać wszelkie dostępne dowody dotyczące właściwego podziału kosztów, w tym te, które będą udostępnione przez eksportera lub producenta w

jest mimo wszystko wystarczająca do dokonania właściwego porównania.

³Pojęcie "władze" będzie, dla potrzeb niniejszego Porozumienia, interpretowane jako oznaczające władze odpowiednio wysokiego szczebla.

⁴Wydłużony czas powinien zwykle oznaczać jeden rok, lecz w żadnym razie nie będzie krótszy niż sześć miesięcy.

⁵Sprzedaż poniżej kosztów jednostkowych w znaczących ilościach ma miejsce, jeśli władze ustalą, że średnia ważona cena sprzedaży w transakcjach analizowanych, dla potrzeb ustalenia wartości normalnej jest niższa od średniego ważonego kosztu jednostkowego bądź że wielkość sprzedaży poniżej kosztu jednostkowego wynosi nie mniej niż 20 procent wielkości sprzedaży w transakcjach objętych analizą dla potrzeb ustalenia wartości normalnej.

trakcie postępowania, pod warunkiem że taki podział kosztów był stosowany w przeszłości przez eksportera lub producenta, w szczególności w odniesieniu do właściwego określenia okresów amortyzacji i deprecjacji oraz obciążenia nakładami kapitałowymi i innymi wydatkami na rozwój. O ile nie zostało to już uwzględnione w podziale kosztów, o którym mowa w tym podpunkcie, koszty będą stosownie skorygowane do ich niepowtarzalnych składników związanych z przyszłą albo bieżącą produkcją bądź stosownie do sytuacji, w której wpływ na koszty w okresie objętym postępowaniem mają działania związane z uruchomieniem produkcji będą uwzględniać możliwość obciążenia kosztów w czasie prowadzenia postępowania działaniami związanymi z uruchomieniem produkcji⁶.

2.2.2 Dla celów ustępu 2 wielkość odpowiadająca kosztom administracyjnym, sprzedaży, ogólnym oraz zyskom będą ustalane w oparciu o faktyczne dane dotyczące produkcji i sprzedaży w normalnych warunkach handlu podobnego produktu przez eksportera lub producenta objętego postępowaniem. W przypadku kiedy wielkości te nie mogą być określone w powyższy sposób, można je ustalić na podstawie:

- (i) faktycznych nakładów poniesionych i zrealizowanych przez danego eksportera lub producenta w odniesieniu do produkcji i sprzedaży na rynku wewnętrznym kraju pochodzenia tej samej ogólnej kategorii produktów;
- (ii) średniej ważonej faktycznych nakładów poniesionych i zrealizowanych przez innych eksporterów lub producentów objętych postępowaniem w odniesieniu do produkcji i sprzedaży podobnego produktu na rynku wewnętrznym kraju pochodzenia;

⁶Korekta dokonana w związku z uruchomieniem produkcji będzie odzwierciedlać koszty na koniec okresu uruchomienia bądź, jeśli ten okres rozciąga się poza okres objęty postępowaniem, ostatecznie poniesione koszty, jakie mogą być w sposób rozsądny wzięte pod uwagę przez władze w trakcie postępowania.

- (iii) jakiegokolwiek innej właściwej metody, pod warunkiem iż ustalona przy jej zastosowaniu wielkość odpowiadająca zyskowi nie przekroczy zysku zwykle uzyskiwanego przez innych eksporterów lub producentów przy sprzedaży produktów tej samej ogólnej kategorii na rynku wewnętrznym kraju pochodzenia.
- 2.3 W przypadkach, kiedy nie występuje cena eksportowa bądź kiedy właściwe władze uznają, że cena eksportowa jest niewiarygodna z powodu powiązań lub porozumień kompensacyjnych między eksporterem i importerem bądź stroną trzecią, cena eksportowa może być określona na podstawie ceny, po jakiej produkty importowane są po raz pierwszy odsprzedawane niezależnemu nabywcy, bądź jeśli produkty nie są odsprzedawane niezależnemu nabywcy, czy też nie są odsprzedawane w postaci, w jakiej zostały importowane, na takiej właściwej podstawie, jaką władze mogą określić.
- 2.4 Rzetelne porównanie będzie dokonane między ceną eksportową i wartością normalną. Porównanie to będzie dokonane na tym samym poziomie handlu, zwykle na poziomie cen loco fabryka i w odniesieniu do sprzedaży dokonanych możliwie w tym samym czasie. W każdym przypadku, stosownie do niego, należy dokonać odpowiedniej korekty ze względu na różnice zakłócające porównywalność cen, w tym różnice w warunkach sprzedaży, różnice w opodatkowaniu, poziomie handlu, ilościach, różnice właściwości fizycznych i wszelkie inne różnice, w przypadku których będzie wykazany ich wpływ na porównywalność cen⁷. W przypadkach określonych w ustępie 3 powinny być również dokonane korekty z tytułu kosztów, w tym ceł i podatków, uiszczonych między momentem importu i odsprzedaży, oraz z tytułu przypadających zysków. Jeżeli w tych przypadkach porównywalność cen została utrudniona, władze określą wartość normalną na poziomie handlu, odpowiednim do poziomu handlu dla konstruowanej ceny eksportowej, bądź dokonają odpowiednich korekt, jakie umożliwi niniejszy ustęp. Władze wskażą zainteresowanym stronom, jakie informacje są niezbędne do zapewnienia rzetelnej porównywalności, i nie będą narzucać stronom obowiązku ponoszenia nieuzasadnionych ciężarów dowodowych.
- 2.4.1 Jeśli dla porównania cen według ustępu 4 niezbędne jest przeliczenie walut, takie przeliczenie będzie dokonane z użyciem kursu wymiany z dnia sprzedaży⁸, pod

⁷Rozumie się, że niektóre z tych czynników mogą nakładać się i władze zapewnią, iż nie będą powtarzać już raz dokonanych korekt zgodnie z tym postanowieniem.

⁸Zwykle datą sprzedaży będzie data kontraktu, zamówienia, potwierdzenia zamówienia lub faktury, w zależności od tego, który z tych dokumentów określa materialne warunki sprzedaży.

warunkiem, iż gdy sprzedaż walut obcych na rynkach terminowych jest bezpośrednio związana z rozpatrywaną sprzedażą eksportową, to będzie zastosowany kurs wymiany dla sprzedaży terminowych. Wahania kursów nie będą uwzględniane i w postępowaniu władze umożliwią eksporterom w ciągu przynajmniej 60 dni dostosowanie ich cen eksportowych do trwałych zmian kursu w okresie objętym postępowaniem.

- 2.4.2 Zgodnie z postanowieniem ustępu 4 regulującym rzetelne porównania, istnienie marginesu dumpingu w czasie trwania postępowania będzie zwykle ustalane przez porównanie średniej ważonej wartości normalnej ze średnią ważoną cen we wszystkich porównywalnych transakcjach eksportowych, bądź przez porównanie normalnej wartości i cen eksportowych dla każdej transakcji. Normalna wartość określona na podstawie średniej ważonej może być porównana z cenami poszczególnych transakcji eksportowych, o ile władze stwierdzą, że ceny eksportowe kształtują się zasadniczo różnie między różnymi nabywcami, regionami lub okresami i jeśli przedstawione zostanie wyjaśnienie, dlaczego te różnice nie mogą być wzięte odpowiednio pod uwagę przez zastosowanie porównania średniej ważonej ze średnią ważoną lub porównania transakcji z transakcją.
- 2.5 W przypadku kiedy produkty nie są bezpośrednio importowane z kraju pochodzenia, ale są eksportowane do Członka importującego poprzez kraj pośredniczący, cena, po której produkty są sprzedawane z kraju eksportu do Członka importującego, będzie zwykle odnoszona do porównywalnej ceny w kraju eksportu. Jednakże, porównanie może być dokonane z ceną w kraju pochodzenia, jeśli, na przykład, produkty są tylko przewożone przez kraj eksportu, bądź takie produkty nie są produkowane w kraju eksportu, czy też nie istnieje porównywalna cena takich produktów w kraju eksportu.
- 2.6 W całym niniejszym Porozumieniu pojęcie "podobny produkt" (*like product, produit similaire*) będzie interpretowane jako oznaczające produkt identyczny, tzn. produkt pod każdym względem podobny do rozpatrywanego produktu lub w razie braku takiego produktu - inny produkt, który pomimo, że nie jest podobny pod każdym względem, to ma cechy charakterystyczne ściśle odpowiadające cechom produktu będącego przedmiotem postępowania.
- 2.7 Niniejszy Artykuł nie narusza drugiego Dodatkowego Postanowienia do ustępu 1 Artykułu VI zamieszczonego w Załączniku I do GATT 1994.

*Artykuł 3**Ustalenie szkody⁹*

- 3.1 Ustalenie szkody dla celów Artykułu VI GATT 1994 będzie dokonane na podstawie dowodów potwierdzających i z zastosowaniem obiektywnej analizy zarówno (a) wielkości importu na warunkach dumpingowych i jego wpływu na ceny na rynku wewnętrznym podobnych produktów, jak i (b) wynikającego w konsekwencji wpływu tego importu na sytuację producentów krajowych takich produktów.
- 3.2 W odniesieniu do wielkości importu w warunkach dumpingowych władze prowadzące postępowanie ustalą, czy nastąpił znaczący wzrost importu na warunkach dumpingowych, bądź w wielkościach bezwzględnych, bądź względem produkcji lub konsumpcji u Członka importującego. W odniesieniu do wpływu importu na warunkach dumpingowych na ceny, ustala się, czy import taki powoduje poważne obniżenie cen wywołane dumpingiem w porównaniu do cen na podobne produkty Członka importującego, bądź czy taki import nie oddziałuje w znaczącym stopniu na tendencję spadku cen, bądź czy nie przeciwdziała w znaczącym stopniu wzrostowi ceny, który w innej sytuacji miałby miejsce. Żaden z tych czynników ani kilka z nich nie musi koniecznie stanowić decydującego dowodu.
- 3.3 Gdy import produktu z więcej niż jednego kraju jest równocześnie przedmiotem postępowania antydumpingowego, władze prowadzące postępowanie mogą kumulatywnie oceniać skutki takiego importu jedynie, gdy ustalą, że (a) margines dumpingu ustalony w stosunku do importu z każdego z krajów jest większy niż poziom minimalny zdefiniowany w ustępie 8 Artykułu 5 oraz że wielkość importu z każdego z krajów nie jest znikoma oraz (b) kumulatywna ocena skutków importu jest właściwa w świetle warunków konkurencji pomiędzy produktami importowanymi i warunkami konkurencji pomiędzy importowanymi produktami i podobnym produktem krajowym.
- 3.4 Badanie wpływu dumpingu na odnośny przemysł krajowy będzie obejmować ocenę wszystkich odnoszących się do sprawy czynników i wskaźników ekonomicznych wpływających na stan tego przemysłu, w tym faktyczny i potencjalny spadek sprzedaży, zysków, produkcji, udziału w rynku, wydajności, rentowności inwestycji lub wykorzystania zdolności produkcyjnych; czynników wpływających na ceny krajowe; skali marginesu dumpingu; faktycznego i potencjalnego negatywnego wpływu na płynność gotówkową, zapasy, zatrudnienie, płace, wzrost, zdolność do pozyskiwania

⁹Dla potrzeb niniejszego Porozumienia pojęcie "szkoda" będzie oznaczać, o ile nie zostanie to określone inaczej, szkodę materialną dla przemysłu krajowego, groźbę wyrządzenia szkody materialnej przemysłowi krajowemu, bądź materialne opóźnienie powstania takiego przemysłu i będzie interpretowane zgodnie z postanowieniami niniejszego Artykułu.

kapitału lub inwestycji. Lista powyższa nie jest wyczerpująca, ani też żaden pojedynczy czynnik bądź kilka z nich nie musi koniecznie stanowić decydującego dowodu.

- 3.5 Konieczne jest wykazanie, że dumping, poprzez swoje skutki określone w ustępach 2 i 4, wyrządza szkodę w znaczeniu niniejszego Porozumienia. Wykazanie związku przyczynowego między dumpingiem i szkodą wyrządzoną przemysłowi krajowemu będzie dokonane na podstawie analizy wszystkich odnoszących się do sprawy dowodów przedłożonych władzom. Władze dokonają również analizy wszelkich, poza dumpingiem, znanych czynników, które w tym samym czasie wyrządzają szkodę krajowemu przemysłowi, a szkody wyrządzone przez takie inne czynniki nie będą przypisane faktowi dumpingu. Czynniki, które mogą być w związku z tym brane pod uwagę, obejmują, między innymi, wielkość importu i ceny produktów importowanych nie sprzedawanych po cenach dumpingowych, zmniejszenie popytu lub zmiany zachowań konsumpcyjnych, restrykcyjne praktyki handlowe zagranicznych i krajowych producentów oraz konkurencję między nimi, rozwój technologii i wyniki eksportowe oraz wydajność przemysłu krajowego.
- 3.6 Skutki dumpingu w odniesieniu do krajowej produkcji podobnego produktu będą oceniane, o ile dostępne informacje umożliwią identyfikację takiej produkcji, na podstawie takich kryteriów, jak proces produkcyjny, sprzedaż przez producentów i zyski. O ile odrębna identyfikacja takiej produkcji nie jest możliwa, skutki importu na warunkach dumpingowych będą ocenione na podstawie produkcji najbardziej zawężonych grup lub kategorii towarów, które obejmują towary podobne, dla których niezbędne informacje mogą być dostępne.
- 3.7 Ustalenie groźby szkody materialnej będzie oparte na faktach, a nie tylko na zarzutach, domysłach lub nikłych możliwościach. Zmiana okoliczności, mogących spowodować sytuację, w której dumping mógłby wyrządzić szkodę, musi być wyraźnie przewidywalna i bliska¹⁰. Przy ustaleniu istnienia groźby szkody materialnej władze powinny zbadać między innymi takie czynniki jak:
- (i) znaczące tempo wzrostu importu na warunkach dumpingowych na rynku krajowym oraz prawdopodobieństwo znaczącego wzrostu importu;
 - (ii) istnienie dostatecznie dużych nadwyżek lub bliski, znaczący wzrost zdolności eksportera, wskazujący prawdopodobieństwo znaczącego wzrostu eksportu na warunkach dumpingu na rynek Członka importującego, z uwzględnieniem sytuacji innych rynków eksportowych mogących wchłonąć każdy dodatkowy eksport;

¹⁰ Jednym z przykładów, chociaż niekoniecznie wyłącznym, jest istnienie przekonujących podstaw, by wierzyć, że w bliskiej przyszłości nastąpi znacząco zwiększony import towarów po cenach dumpingowych.

- (iii) fakt, czy produkt importowany jest wprowadzany na rynek po cenach, które będą znacząco wpływać na silne obniżenie poziomu cen krajowych lub zahamowanie ich wzrostu i prawdopodobnie powodować dalszy wzrost popytu na import; oraz
- (iv) stan zapasów produktu objętego postępowaniem.

Żaden z tych czynników sam w sobie nie będzie koniecznie stanowił decydującego dowodu, lecz ogół rozpatrywanych czynników musi prowadzić do wniosku, że dalszy eksport na warunkach dumpingowych jest nieunikniony, i jeśli nie zostanie podjęte działanie zapobiegawcze, to wystąpi szkoda materialna.

- 3.8 W przypadku kiedy występuje groźba szkody z powodu importu na warunkach dumpingowych, zastosowanie środków antydumpingowych będzie rozpatrywane i decyzja podjęta ze szczególną starannością.

Artykuł 4

Definicja przemysłu krajowego

- 4.1 Dla celów niniejszego Porozumienia pojęcie "przemysł krajowy" rozumiane będzie jako odnoszące się do całości producentów krajowych podobnych produktów bądź do tych z nich, których łączna produkcja tych produktów stanowi znaczną część produkcji krajowej ogółem tych towarów, z wyjątkiem, iż:
- (i) gdy producenci są powiązani¹¹ z eksporterami lub importerami bądź sami są importerami produktów, co do których istnieje przypuszczenie, że są sprzedawane po cenie dumpingowej, "przemysł krajowy" może być interpretowany jako oznaczający pozostałych producentów,

¹¹ Dla celów niniejszego ustępu producenci będą uznani za powiązanych z eksporterami lub importerami tylko, jeśli (a) jeden z nich bezpośrednio lub pośrednio kontroluje innego; lub (b) obydwaj są bezpośrednio lub pośrednio kontrolowani przez osobę trzecią; lub (c) wspólnie kontrolują bezpośrednio lub pośrednio osobę trzecią, pod warunkiem iż istnieją podstawy do przypuszczeń lub podejrzeń, że efektem ich powiązania będzie zachowanie producenta odmienne niż producentów nie związanych. Dla celów niniejszego ustępu osoba będzie uznana za kontrolującą inną osobę, kiedy jest w stanie formalnie bądź praktycznie wywierać presję na tę osobę lub kierować jej postępowaniem.

- (ii) w wyjątkowych okolicznościach, terytorium Członka może być podzielone na dwa lub więcej konkurencyjne rynki danego produktu i producenci na każdym z tych rynków mogą być uważani za tworzących oddzielny przemysł, jeśli (a) producenci na danym rynku sprzedają na nim całość lub prawie całość swej produkcji danego produktu, i (b) popyt na danym rynku nie jest w żadnej znaczącej mierze zaspokajany przez producentów danego produktu zlokalizowanych poza tym terytorium. W takich okolicznościach, szkoda może być uznana za wyrządzoną nawet wtedy, gdy większa część całego przemysłu krajowego nie jest dotknięta szkodą, o ile ma miejsce koncentracja dumpingu na tak wyodrębnionym rynku, pod warunkiem że import na warunkach dumpingowych wyrządza szkodę producentom całości lub prawie całości produkcji na danym rynku.
- 4.2 Jeśli przemysł krajowy jest interpretowany jako odnoszący się do producentów z pewnego obszaru, tzn. rynek jest zdefiniowany jak w ustępie 1(ii), cła antydumpingowe będą nałożone¹² wyłącznie na dane produkty przeznaczone do ostatecznej konsumpcji na tym obszarze. Jeśli ustawodawstwo Członka importującego nie zezwala na nałożenie cła antydumpingowego na takiej podstawie, Członek importujący może nałożyć cła antydumpingowe bez ograniczeń terytorialnych tylko wtedy, gdy (a) eksporterom stworzono możliwość zaprzestania eksportu na warunkach dumpingu do danego obszaru, bądź w inny sposób umożliwiono im złożenie gwarancji, o których mowa w Artykule 8, a odpowiednie gwarancje w tym zakresie nie zostały złożone niezwłocznie i (b) takie cła nie mogą być nałożone tylko na produkty określonych producentów zaopatrujących dany obszar.
- 4.3 W przypadku gdy dwa lub więcej krajów osiągnie, zgodnie z postanowieniami ustępu 8(a) Artykułu XXIV GATT 1994, taki stopień integracji, że tworzą jednolity, wspólny rynek, przemysł w całym obszarze integracji będzie uznany za przemysł, o którym mowa w ustępie 1.
- 4.4 Postanowienia ustępu 6 Artykułu 3 będą miały zastosowanie do niniejszego Artykułu.

Artykuł 5

Wszczęcie postępowania i dalszy jego przebieg

- 5.1 Z wyjątkiem przypadków przewidzianych w ustępie 6, postępowanie mające na celu ustalenie występowania, zakresu i skutków każdego domniemanego dumpingu będzie wszczęte na piśmie wniosek skierowany przez przemysł krajowy lub w imieniu tego przemysłu.

¹²W niniejszym Porozumieniu pojęcie "nakładać" będzie oznaczać ostateczne lub końcowe prawne orzeczenie, bądź pobór cła lub podatku.

- 5.2 Wniosek, o którym mowa w ustępie 1, powinien zawierać dowody (a) dumpingu, (b) szkody w rozumieniu Artykułu VI GATT 1994 i w interpretacji niniejszego Porozumienia i (c) związku przyczynowego między importem na warunkach dumpingowych i domniemaną szkodą. Zwykle stwierdzenie, nie poparte odpowiednimi dowodami, nie może być uznane za wystarczające do spełnienia warunków wymienionych w niniejszym ustępie. Wniosek powinien zawierać takie informacje, jakie są normalnie dostępne wnioskodawcy na następujące tematy:
- (i) tożsamość wnioskodawcy i opis przez wnioskodawcę wielkości i wartości produkcji krajowej towaru podobnego. W przypadku gdy wniosek pisemny jest złożony w imieniu przemysłu krajowego, wniosek powinien określać przemysł, w imieniu którego został złożony poprzez listę wszystkich znanych producentów krajowych podobnego produktu (bądź stowarzyszeń producentów krajowych towaru podobnego) i, o ile jest to możliwe, opis wielkości i wartości produkcji krajowej podobnego produktu przypadającej na tych producentów,
 - (ii) pełny opis produktu będącego przedmiotem domniemanego dumpingu, nazwy kraju lub krajów pochodzenia lub eksportu, tożsamość każdego znanego eksportera lub zagranicznego producenta i listę znanych importerów rozpatrywanego produktu,
 - (iii) informacje o cenach, po których dany produkt jest sprzedawany z przeznaczeniem do konsumpcji na rynku wewnętrznym kraju lub krajów pochodzenia lub eksportu (bądź, o ile jest to właściwe, informacje o cenach, po jakich ten towar jest sprzedawany z kraju lub krajów pochodzenia lub eksportu do kraju trzeciego lub krajów trzecich, bądź o wartości kalkulowanej produktu) oraz informacje o cenach eksportowych bądź, gdzie to właściwe, o cenach, po jakich towar jest odsprzedawany pierwszemu niezależnemu nabywcy na terytorium Członka importującego,
 - (iv) informacje o zmianach wielkości importu będącego przedmiotem domniemanego dumpingu, oddziaływaniu tego importu na ceny podobnego produktu na rynku krajowym i w konsekwencji wpływie tego importu na dany przemysł krajowy, z przedstawieniem odpowiednich czynników i wskaźników, jak wymienione w ustępach 2 i 4 Artykułu 3 wpływających na sytuację przemysłu krajowego.
- 5.3 Władze dokonają oceny kompletności i poprawności dowodów przedstawionych we wniosku w celu orzeczenia, czy dowody te są wystarczające i uzasadniają wszczęcie postępowania.
- 5.4 Postępowanie, zgodnie z ustępem 1, będzie wszczęte tylko wtedy, gdy władze stwierdzą, na podstawie oceny poparcia lub opozycji krajowych producentów podobnego produktu wobec złożonego wniosku,

- że wniosek¹³ został złożony przez przemysł krajowy lub w jego imieniu¹⁴. Wniosek będzie traktowany jako skierowany "przez przemysł krajowy lub w jego imieniu", jeśli ma poparcie tych krajowych producentów, których łączna produkcja stanowi więcej niż 50 procent globalnej produkcji podobnego produktu wytworzonego przez tę część przemysłu krajowego, która wyraża swoje poparcie lub opozycję w stosunku do wniosku. Jednakże żadne postępowanie nie zostanie wszczęte, jeśli na krajowych producentów, wyraźnie popierających wniosek, przypada mniej niż 25 procent globalnej produkcji podobnego produktu wytworzonego przez przemysł krajowy.
- 5.5 Władze powstrzymają się, o ile decyzja o wszczęciu postępowania nie zostanie podjęta, od podawania wniosku o wszczęcie postępowania do publicznej wiadomości. Jednakże po otrzymaniu poprawnie złożonego wniosku i przed przystąpieniem do wszczęcia postępowania władze złożą notyfikację rządowi zainteresowanego Członka eksportującego.
- 5.6 Jeśli, w szczególnych okolicznościach, odpowiednie władze podejmą decyzję o wszczęciu postępowania bez pisemnego wniosku, złożonego przez przemysł krajowy lub w jego imieniu o wszczęcie takiego postępowania, to będą one prowadzić postępowanie wyłącznie, jeśli dysponują wystarczającymi dowodami dumpingu, szkody i związku przyczynowego, w rozumieniu ustępu 2, uzasadniającymi wszczęcie postępowania.
- 5.7 Dowody zarówno dumpingu, jak i szkody będą rozpatrywane jednocześnie (a) przy podejmowaniu decyzji o wszczęciu postępowania lub jego zaniechaniu i (b) następnie, w trakcie postępowania, licząc od daty nie późniejszej niż najwcześniejsza data, od której, zgodnie z postanowieniami niniejszego Porozumienia, mogą być stosowane środki tymczasowe.
- 5.8 Wniosek, o którym mowa w ustępie 1, będzie odrzucony i postępowanie będzie niezwłocznie zakończone, gdy tylko odpowiednie władze uznają, że brak jest dostatecznych dowodów dumpingu lub szkody uzasadniających dalsze rozpatrywanie sprawy. Postępowanie będzie niezwłocznie zakończone w przypadkach, kiedy władze stwierdzą, że margines dumpingu jest znikomy lub że wielkość, faktyczna lub potencjalna, importu na warunkach dumpingowych lub szkoda są nieistotne. Margines dumpingu będzie uznany za znikomy, jeśli margines ten będzie mniejszy niż 2 procent w stosunku do

¹³W przypadku rozdrobnienia przemysłu oznaczającego istnienie wyjątkowo dużej ilości producentów, władze mogą dokonać oceny z zastosowaniem wyrywkowych metod statystycznych.

¹⁴Członkowie są świadomi tego, że na terytorium pewnych Członków pracownicy krajowych producentów produktów podobnych lub przedstawiciele tych pracowników mogą występować z wnioskami w sprawie postępowania zgodnie z ustępem 1 lub udzielać poparcia takim wnioskom.

ceny eksportowej. Wielkość importu na warunkach dumpingowych będzie zwykle uznana za nieistotną, jeśli wielkość importu na warunkach dumpingowych z pojedynczego kraju wyniesie mniej niż 3 procent importu podobnego produktu sprowadzanego przez Członka importującego, chyba że kraje, których udział pojedynczy wynosi mniej niż 3 procent rynku importu podobnego produktu Członka importującego, osiągną łączny udział wynoszący więcej niż 7 procent importu podobnego produktu Członka importującego.

- 5.9 Postępowanie antydumpingowe nie utrudni procedur odprawy celnej.
- 5.10 Postępowania będą zakończone, z wyjątkiem szczególnych okoliczności, w ciągu jednego roku od ich wszczęcia i w żadnym przypadku nie później niż w ciągu 18 miesięcy.

Artykuł 6

Dowody

- 6.1 Wszystkie zainteresowane strony postępowania antydumpingowego zostaną powiadomione o tym, jakie informacje władze uznają za wymagane i otrzymają szeroką możliwość złożenia na piśmie wszelkich dowodów, jakie uznają za mające znaczenie dla danego postępowania.
- 6.1.1 Eksporterzy i producenci zagraniczni, do których wysłano kwestionariusze używane przy postępowaniu antydumpingowym będą mieli co najmniej 30 dni na udzielenie odpowiedzi¹⁵. Wszelkie prośby o przedłużenie okresu 30 dni rozpatrywane będą z należytą życzliwością i w przypadku zaistnienia poważnych powodów, przedłużenie będzie udzielone w każdym możliwym przypadku.
- 6.1.2 Z zastrzeżeniem wymogu ochrony poufności informacji, dowody przedstawione w formie pisemnej przez jedną zainteresowaną stronę będą udostępnione niezwłocznie innym zainteresowanym stronom uczestniczącym w postępowaniu.

¹⁵Termin obowiązujący eksporterów, będzie zazwyczaj liczony od daty otrzymania kwestionariusza, którą to datą, dla tego celu, będzie liczona po tygodniu od daty jego wysłania zainteresowanym lub przekazania właściwemu przedstawicielstwu dyplomatycznemu eksportującego Członka lub w przypadku odrębnego terytorium celnego - Członka WTO, oficjalnemu przedstawicielowi eksportującego terytorium.

- 6.1.3 Natychmiast po wszczęciu postępowania władze przekażą pełny tekst otrzymanego pisemnego wniosku, o którym mowa w ustępie 1 Artykułu 5, znanym eksporterom¹⁶ i władzom Członka eksportującego i udostępnią go na życzenie innym zainteresowanym stronom. Należyta uwaga będzie poświęcona ochronie poufności informacji, o której mowa w ustępie 5.
- 6.2 W trakcie postępowania antydumpingowego wszystkie zainteresowane strony będą miały pełną możliwość obrony swoich interesów. W tym celu władze stworzą wszystkim zainteresowanym stronom, na ich wniosek, możliwość spotkania ze stroną reprezentującą interesy przeciwnie, w celu przedstawienia przeciwstawnych poglądów i kontrargumentów. Tworząc taką możliwość spotkania należy uwzględnić konieczność zapewnienia poufności oraz wygodę stron. Na żadną ze stron nie będzie nakładany obowiązek udziału w takim spotkaniu i fakt nieuczestniczenia w spotkaniu nie będzie miał wpływu na sytuację prawną strony. Zainteresowane strony będą miały również możliwość, w uzasadnionym przypadku, przedstawienia ustnie innych informacji.
- 6.3 Ustne informacje, o których mowa w ustępie 2, będą przez władze wzięte pod uwagę tylko po ich późniejszym złożeniu na piśmie i udostępnieniu innym zainteresowanym stronom zgodnie z postanowieniami ustępu 1.2.
- 6.4 Władze, gdy będzie to celowe, stworzą wszystkim zainteresowanym stronom we właściwym terminie możliwość zapoznania się ze wszystkimi informacjami istotnymi dla przedstawienia przez nie swojego stanowiska, które nie są poufne w rozumieniu ustępu 5 i które są brane pod uwagę przez władze prowadzące postępowanie antydumpingowe, oraz przygotowania stanowiska na podstawie tych informacji.
- 6.5 Każda informacja, która jest z natury poufna (na przykład, gdy jej ujawnienie dawałoby konkurentowi znaczącą przewagę konkurencyjności lub gdy jej ujawnienie miałoby istotne niekorzystne skutki dla osoby udostępniającej tę informację lub osoby, od której ta informacja została uzyskana) lub jest dostarczona jako poufna przez strony uczestniczące, będzie przez władze traktowana jako poufna, pod warunkiem przedstawienia zasadnych przyczyn. Taka informacja nie będzie ujawniona bez wyraźnej zgody strony przedkładającej tę informację¹⁷.

¹⁶Jest zrozumiałe, że w przypadku szczególnie dużej liczby eksporterów zaangażowanych w postępowanie, pełny tekst pisemnego wniosku będzie dostarczony tylko władzom kraju eksportera bądź odpowiednim organizacjom zrzeszającym podmioty handlujące.

¹⁷Członkowie są świadomi, że na terytorium pewnych Członków ujawnienie może być uwarunkowane uzyskaniem szczegółowego zezwolenia.

- 6.5.1 Władze będą wymagać od zainteresowanych stron składających informacje poufne dostarczenia jawnego streszczenia tych informacji. Streszczenia te będą w wystarczającym stopniu szczegółowe, tak aby umożliwić odpowiednie zrozumienie istoty informacji poufnych. W wyjątkowych przypadkach strony mogą poinformować, że dokonanie streszczenia takich informacji nie jest możliwe. W tych wyjątkowych przypadkach musi zostać złożone wyjaśnienie przyczyn niemożności dokonania streszczenia.
- 6.5.2 Jeśli władze uznają, że wniosek o poufność informacji nie jest uzasadniony i jeśli dostawca nie chce udostępnić informacji lub zezwolić na ich ujawnienie w formie pełnej lub w formie syntezy, mogą one nie uznać takich informacji, chyba że zostanie udowodnione w sposób przekonujący, na podstawie odpowiednich źródeł, że taka informacja jest poprawna¹⁸.
- 6.6 Z wyjątkiem okoliczności wskazanych w ustępie 8 władze prowadzące postępowanie upewnią się co do prawdziwości informacji dostarczonych przez zainteresowane strony, na których są oparte ich stwierdzenia.
- 6.7 W celu zbadania rzetelności dostarczonych informacji lub uzyskania dodatkowych szczegółów władze mogą w miarę potrzeby prowadzić postępowanie na terytoriach innych Członków, pod warunkiem że otrzymają zgodę zainteresowanych przedsiębiorstw i że notyfikują swój zamiar przedstawicielom rządu kraju, którego dotyczy sprawa, i że ten ostatni nie wyrazi sprzeciwu wobec takiego postępowania. Do postępowań prowadzonych na terytoriach innych Członków będą miały zastosowanie procedury opisane w Załączniku I. Władze, o ile nie zostanie złożony wniosek o zachowanie informacji jako poufnych, udostępnią wyniki każdego takiego postępowania lub ujawnią je, zgodnie z postanowieniami ustępu 9, przedsiębiorstwom, których dotyczą, i mogą udostępnić wyniki wnioskodawcom.
- 6.8 W przypadkach, gdy któraś zainteresowana strona odmawia dostępu do niezbędnych informacji lub w inny sposób ich nie udostępnia w odpowiednim czasie lub istotnie utrudnia postępowanie, wstępne jak i ostateczne ustalenia, potwierdzające jak i przeczące, mogą być dokonane na podstawie dostępnych informacji. Przy stosowaniu niniejszego ustępu przestrzegane będą postanowienia Załącznika II.

¹⁸Członkowie zgadzają się, że wniosek o zachowanie poufności nie powinien być arbitralnie odrzucany.

- 6.9 Przed wydaniem końcowego orzeczenia władze poinformują wszystkie zainteresowane strony o zasadniczych faktach branych pod uwagę przy podejmowaniu decyzji co do ewentualności zastosowania konkretnych środków. Tego rodzaju informacja będzie przekazana w odpowiednim czasie, aby umożliwić stronom obronę ich interesów.
- 6.10 Władze będą określać z reguły margines dumpingu w sposób indywidualny dla każdego znanego eksportera lub producenta produktu objętego postępowaniem. W przypadkach gdy liczba eksporterów, producentów, importerów lub kategorii towarów jest na tyle duża, że taki sposób określenia marginesu dumpingu jest praktycznie niemożliwy, władze mogą ograniczyć badanie bądź do odpowiedniej liczby zainteresowanych stron lub produktów przy zastosowaniu normalnych prób statystycznych na podstawie informacji dostępnych władzom w chwili dokonywania selekcji bądź do maksymalnie dużej wielkości eksportu z danego kraju, która może być praktycznie objęta badaniem.
- 6.10.1 Jakakolwiek selekcja eksporterów, producentów, importerów lub rodzajów produktów, o której mowa w tym ustępie, będzie dokonana możliwie w konsultacji z zainteresowanymi eksporterami, producentami i importerami i przy ich akceptacji.
- 6.10.2 W przypadkach gdy władze ograniczyły zgodnie z niniejszym ustępem przedmiot badania, to określą jednakże indywidualny margines dumpingu dla każdego eksportera lub producenta, nie wybranego początkowo, który przedstawi we właściwym czasie informacje wymagane w trakcie prowadzenia postępowania, chyba że liczba eksporterów lub producentów jest tak duża, że ustalenia indywidualne byłyby zbyt uciążliwe dla władz i uniemożliwiłyby terminowe zakończenie postępowania. Nie będzie się zniechęcać do udzielania dobrowolnych odpowiedzi.
- 6.11 Dla celów niniejszego Porozumienia pojęcie "zainteresowane strony" będzie obejmować:
- (i) eksportera lub zagranicznego producenta, lub importera produktu objętego postępowaniem bądź związek handlowców lub przedsiębiorców, którego większość członków jest producentami, eksporterami lub importerami danego produktu;
 - (ii) rząd Członka eksportującego; oraz
 - (iii) producenta podobnego produktu u Członka importującego bądź związek handlowców lub przedsiębiorców, którego większość członków wytwarza podobny produkt na terytorium Członka importującego.

Lista powyższa nie ogranicza Członkom możliwości dopuszczenia innych, niż wyżej wymienione, stron krajowych jak i zagranicznych do włączenia na listę zainteresowanych stron.

- 6.12 Władze stworzą możliwość użytkownikom przemysłowym produktu objętego postępowaniem, jak i przedstawicielom organizacji konsumenckich, w przypadkach gdy produkt jest powszechnie sprzedawany w sieci detalicznej, do złożenia informacji przydatnych w postępowaniu dotyczących dumpingu, szkody i ich związku przyczynowego.
- 6.13 Władze uwzględnią w należyty sposób wszelkie trudności, jakie mogą mieć zainteresowane strony, w szczególności małe firmy, związane z dostarczeniem wymaganych informacji i udziela wszelkiej możliwej pomocy.
- 6.14 Procedury wymienione powyżej nie mają na celu utrudnienia władzom Członka szybkiego wszczęcia postępowania, wydania wstępnego lub ostatecznego orzeczenia, zarówno potwierdzającego jak i odrzucającego wniosek, bądź zastosowania środków prowizorycznych lub ostatecznych zgodnie z odpowiednimi postanowieniami niniejszego Porozumienia.

Artykuł 7

Środki tymczasowe

- 7.1 Środki tymczasowe mogą być zastosowane tylko wtedy, gdy:
- (i) postępowanie zostało wszczęte zgodnie z postanowieniami Artykułu 5, informacja o tym fakcie została podana do publicznej wiadomości i zainteresowane strony miały właściwe możliwości przedstawienia informacji i ustosunkowania się;
 - (ii) wydano tymczasowe orzeczenie o istnieniu dumpingu i w efekcie wyrządzeniu szkody przemysłowi krajowemu; oraz
 - (iii) zainteresowane władze uważają te środki za niezbędne do przeciwdziałania szkodzi, która może nastąpić w trakcie postępowania.
- 7.2 Środki tymczasowe mogą mieć formę tymczasowego cła lub raczej zabezpieczenia - w postaci depozytu gotówkowego lub poręczenia - o wartości równej wysokości antydumpingowego cła tymczasowego, nie przekraczającej tymczasowo określonego marginesu dumpingu. Zawieszenie ostatecznej wyceny celnej jest poprawną formą środka tymczasowego, o ile wartość normalna i

oszacowana wielkość cła antydumpingowego będą podane i tak długo, jak zawieszenie wyceny celnej będzie traktowane tak samo jak inne środki tymczasowe.

- 7.3 Środki tymczasowe nie będą stosowane przed upływem 60 dni od daty wszczęcia postępowania.
- 7.4 Stosowanie środków tymczasowych będzie ograniczone do okresu tak krótkiego, jak to tylko możliwe, nie przekraczającego czterech miesięcy lub, za zgodą odpowiednich władz i na wniosek eksporterów reprezentujących znaczący udział handlu objętego postępowaniem, okresu nie przekraczającego sześciu miesięcy. Jeśli władze, w trakcie postępowania, uznają że cło niższe od marginesu dumpingu będzie wystarczające do przeciwdziałania szkodzie, okresy te mogą być wydłużone odpowiednio do sześciu i dziewięciu miesięcy.
- 7.5 Odpowiednie postanowienia Artykułu 9 będą respektowane przy stosowaniu środków tymczasowych.

Artykuł 8

Zobowiązania cenowe

- 8.1 Postępowanie może¹⁹ być zawieszono lub zakończono bez nałożenia środków tymczasowych lub ceł antydumpingowych po otrzymaniu ze strony eksportera satysfakcjonującego dobrowolnego zobowiązania do zmiany cen lub do zaprzestania eksportu do danego obszaru po cenach dumpingowych, w taki sposób, aby władze były przekonane, że szkodliwe skutki dumpingu będą wyeliminowane. Wzrost cen w ramach takiego zobowiązania nie będzie większy niż niezbędny do wyeliminowania marginesu dumpingu. Jest pożądanę, żeby wzrost cen był mniejszy od marginesu dumpingu, o ile będzie on wystarczający do wyeliminowania szkody grożącej przemysłowi krajowemu.
- 8.2 Zobowiązania cenowe nie będą postulowane wobec eksporterów, ani też akceptowane z ich strony, dopóki władze Członka importującego nie wydadzą wstępnoę orzeczenia potwierdzającego fakt dumpingu i szkody wyrządzonej przez ten dumping.

¹⁹Słowo "może" nie będzie interpretowane jako zezwolenie na jednoczesną kontynuację postępowania i przyjęcie zobowiązań cenowych, z wyjątkiem sytuacji określonych w ustępie 4.

- 8.3 Zaoferowane zobowiązania nie muszą być przyjęte, jeśli władze uznają, że ich akceptacja byłaby nieużyteczna, na przykład, gdy liczba faktycznych lub potencjalnych eksporterów jest zbyt duża bądź z innych przyczyn, w tym z racji polityki ogólnej. W takim przypadku, jeśli będzie to praktycznie możliwe, władze przedstawią eksporterowi przyczyny odrzucenia zobowiązania jako praktycznie niemożliwego do zaakceptowania i, w miarę możliwości, dadzą eksporterowi możliwość ustosunkowania się do tej decyzji.
- 8.4 W przypadku przyjęcia zobowiązania, postępowanie w sprawie dumpingu i szkody będzie jednak zakończone na wniosek eksportera bądź gdy władze tak zadecydują. W tym przypadku, jeśli orzeczenie w sprawie dumpingu i szkody będzie negatywne, zobowiązanie automatycznie wygaśnie, chyba że takie orzeczenie wynika w znacznej mierze z podjętego zobowiązania cenowego. W takich przypadkach władze mogą zażądać utrzymania zobowiązania w ciągu odpowiedniego czasu, zgodnego z postanowieniami niniejszego Porozumienia. W razie orzeczenia stwierdzającego istnienie dumpingu i szkody, zobowiązanie będzie trwać nadal, zgodnie z jego warunkami i postanowieniami niniejszego Porozumienia.
- 8.5 Zobowiązania cenowe mogą być sugerowane przez władze Członka importującego, ale żaden eksporter nie będzie zmuszony do przyjęcia takiego zobowiązania. Fakt niezaoferowania takiego zobowiązania przez eksporterów lub nieprzyjęcie zaproszenia do jego złożenia nie będzie miał w żadnym razie negatywnego wpływu na rozpatrywanie sprawy. Jednakże władze będą miały swobodę wydania orzeczenia, że groźba szkody jest bardziej prawdopodobna w przypadku kontynuacji importu na warunkach dumpingowych.
- 8.6 Władze Członka importującego mogą zażądać od jakiegokolwiek eksportera, od którego przyjęły zobowiązanie, okresowego składania informacji dotyczących wywiązywania się z zobowiązania i do umożliwienia weryfikacji stosownych danych. W przypadku naruszenia podjętego zobowiązania władze Członka importującego mogą podjąć, w ramach niniejszego Porozumienia i zgodnie z jego postanowieniami, pilną akcję, która może polegać na niezwłocznym wprowadzeniu tymczasowych środków wykorzystując najlepsze dostępne informacje. W tych przypadkach cła ostateczne mogą być nałożone, zgodnie z niniejszym Porozumieniem, na produkty wprowadzone do konsumpcji nie więcej niż 90 dni przed zastosowaniem takich środków, jednakże tego rodzaju działanie retroaktywne nie będzie stosowane do importu wprowadzonego przed naruszeniem zobowiązania.

*Artykuł 9**Nałożenie i pobór cel antydumpingowych*

- 9.1 Decyzja o nałożeniu lub nienałożeniu cła antydumpingowego w sytuacji, gdy wszystkie warunki dla nałożenia cła zostały spełnione, oraz decyzja o tym, czy wysokość nałożonego cła będzie równa marginesowi dumpingu, czy też będzie mniejsza, są decyzjami pozostającymi w kompetencjach władz Członka - importera. Jest pożądane, aby nałożenie cła nie było zbyt rygorystycznie stosowane na terytoriach wszystkich Członków i aby cło było mniejsze od marginesu dumpingu, jeśli niższe cło będzie wystarczające do zażegnania szkody dla przemysłu krajowego.
- 9.2 Jeśli cło antydumpingowe jest nałożone na jakiś produkt, będzie ono pobierane we właściwej wysokości w każdym przypadku, w sposób niedyskryminacyjny, w imporcie tego towaru ze wszystkich źródeł uznanych za stosujące dumping i wyrządzające szkodę, z wyłączeniem importu z tych źródeł, z których przyjęto zobowiązania cenowe w rozumieniu niniejszego Porozumienia. Władze określą dostawcę lub dostawców danych produktów. Jeśli jednak wielu dostawców z jednego kraju jest objętych postępowaniem i jest praktycznie niemożliwe określenie wszystkich dostawców, władze mogą ograniczyć się do określenia kraju dostawcy. Jeśli wielu dostawców z więcej niż jednego kraju jest objętych postępowaniem, władze mogą określić bądź wszystkich dostawców, bądź, gdy to jest praktycznie niemożliwe, wszystkie kraje dostawców.
- 9.3 Wysokość cła antydumpingowego nie będzie przekraczać marginesu dumpingu określonego zgodnie z Artykułem 2.
- 9.3.1 W przypadku kiedy wysokość cła antydumpingowego jest ustalana z mocą wsteczną, orzeczenie końcowe wprowadzające zobowiązania płatności cel antydumpingowych będzie dokonane tak szybko, jak to tylko jest możliwe, zwykle w ciągu 12 miesięcy i w żadnym przypadku nie później niż w ciągu 18 miesięcy, licząc od daty złożenia wniosku o dokonanie końcowego określenia wysokości cła antydumpingowego²⁰. Wszelki zwrot będzie dokonany niezwłocznie i zwykle w okresie nie dłuższym niż 90 dni od orzeczenia końcowego zobowiązania, dokonanego zgodnie z niniejszym ustępem. W każdym przypadku, kiedy zwrot nie będzie dokonany w ciągu 90 dni, władze przedstawią wyjaśnienie, jeśli zostanie złożony o to wniosek.
- 9.3.2 W przypadku, kiedy wysokość cła antydumpingowego jest ustalana z mocą dla okresu przyszłego, na wniosek strony, będzie wydane postanowienie o niezwłocznym zwrocie cła uiszczonego w wysokości wyższej od marginesu dumpingu. Zwrot wszelkiego cła uiszczonego w wysokości wyższej od faktycznego marginesu dumpingu będzie dokonany

²⁰Rozumie się, że przestrzeganie limitów czasowych określonych w niniejszym punkcie, jak i w ppuncie 3.2 może być niemożliwe, kiedy dany produkt jest przedmiotem procedury postępowania odwoławczego w sądzie.

zwykle w ciągu 12 miesięcy i w żadnym razie nie później niż w ciągu 18 miesięcy licząc od daty złożenia przez importera produktu, na który nałożono cło antydumpingowe, wniosku o taki zwrot z właściwym uzasadnieniem. Uznany zwrot powinien być zwykle dokonany w ciągu 90 dni od wyżej wspomnianej decyzji.

9.3.3 Przy wydaniu orzeczenia, czy i w jakiej wysokości zwrot powinien być dokonany w przypadku, kiedy cena eksportowa jest określona zgodnie z ustępem 3 Artykułu 2, władze powinny brać pod uwagę wszelkie zmiany wartości normalnej, wszelkie zmiany poniesionych kosztów pomiędzy dokonaniem importu a odsprzedażą i wszelkie zmiany w cenie odsprzedaży, które znajdują swoje odzwierciedlenie w cenie sprzedażnej i nie powinny przy określaniu ceny eksportowej odejmować wysokości cel antydumpingowych uiszczonych, jeśli zostaną dostarczone odpowiednie dowody powyższego.

9.4 W przypadku kiedy władze ograniczają swoje badanie zgodnie z drugim zdaniem ustępu 10 Artykułu 6, żadne cło antydumpingowe stosowane do importu od eksporterów lub producentów nie objętych badaniem nie będzie przekraczać:

- (i) średniej ważonej marginesu dumpingu określonego względem wybranych eksporterów lub producentów lub,
- (ii) jeśli zobowiązanie do płatności cel antydumpingowych jest obliczone na podstawie spodziewanej wartości normalnej, różnicy między średnią ważoną wartości normalnej wybranych eksporterów lub producentów i cen eksportowych eksporterów lub producentów nie objętych badaniem indywidualnym,

pod warunkiem że władze nie wezmą pod uwagę, dla celu niniejszego ustępu, wartości zerowej ani znikomej marginesu dumpingu, ani marginesu określonego w okolicznościach wspomnianych w ustępie 8 Artykułu 6. Władze będą stosować indywidualne cło lub wartość normalną do importu pochodzącego od każdego eksportera lub producenta nie objętego badaniem, który dostarczył niezbędne informacje w trakcie trwania postępowania, zgodnie z postanowieniami ustępu 10.2 Artykułu 6.

9.5 Jeśli produkt jest obciążony cłami antydumpingowymi u importującego Członka, władze niezwłocznie dokonają weryfikacji, mającej na celu określenie indywidualnych marginesów dumpingu dla jakiegokolwiek z tych eksporterów lub producentów w danym kraju eksportującym, którzy nie eksportowali produktu do importującego Członka w ciągu okresu objętego postępowaniem pod warunkiem, że ci eksporterzy lub producenci mogą wykazać, iż nie są powiązani z żadnym z eksporterów lub producentów w kraju eksportującym, którzy podlegają cłom antydumpingowym od

danego produktu. Tego rodzaju weryfikacja będzie wszczęta i przeprowadzona w przyspieszonym trybie, w porównaniu do normalnej procedury określania cła i postępowania odwoławczego u Członka importującego. W trakcie weryfikacji nie będą nałożone na import od tych eksporterów lub producentów żadne cła antydumpingowe. Władze mogą jednakże powstrzymać się od ostatecznej wyceny celnej albo zażądać gwarancji zapewniających, w przypadku gdy weryfikacja doprowadzi do stwierdzenia stosowania dumpingu przez tych producentów lub eksporterów, możliwość poboru ceł antydumpingowych wstecz od daty wszczęcia przeglądu.

Artykuł 10

Środki działające wstecz

- 10.1 Środki tymczasowe i cła antydumpingowe będą stosowane tylko do produktów wprowadzanych do konsumpcji po terminie, z którym decyzje podjęte odpowiednio na podstawie ustępu 1 Artykułu 7 i ustępu 1 Artykułu 9 wchodzi w życie, z wyjątkiem sytuacji określonych w niniejszym Artykule.
- 10.2 W przypadku kiedy dokonane jest ostateczne ustalenie szkody (ale nie jej groźby ani materialnego opóźnienia powstania przemysłu) lub w przypadku ostatecznego ustalenia groźby szkody, jeśli import na warunkach dumpingowych przy braku środków tymczasowych prowadziłby do ustalenia szkody, cła antydumpingowe mogą być pobrane wstecz za okres, w którym środki tymczasowe były stosowane.
- 10.3 Jeśli ostateczne cło antydumpingowe jest wyższe od cła tymczasowego zapłaconego lub należnego lub od sumy wyszacowanej dla celów zabezpieczenia, różnica nie będzie pobrana. Jeśli cło ostateczne jest niższe od cła tymczasowego zapłaconego lub należnego lub od sumy wyszacowanej dla celów zabezpieczenia, różnica będzie zwrócona bądź wysokość cła zrewidowana, w zależności od sytuacji.
- 10.4 Z wyjątkiem przewidzianym w ustępie 2, gdy dokonywane jest ustalenie groźby szkody lub materialnego opóźnienia (ale szkoda jeszcze nie nastąpiła), to ostateczne cło antydumpingowe może być nałożone jedynie z datą ustalenia groźby szkody lub opóźnienia materialnego, a wszelkie depozyty gotówkowe złożone w ciągu stosowania środków tymczasowych będą zwrócone i wszelkie gwarancje pilnie zwolnione.
- 10.5 Gdy ostateczne ustalenie okaże się negatywne, wszelkie depozyty gotówkowe złożone w ciągu stosowania środków tymczasowych będą zwrócone i wszelkie gwarancje pilnie zwolnione.
- 10.6 Ostateczne cło antydumpingowe może być nałożone na produkty wprowadzone do konsumpcji nie wcześniej niż 90 dni przed datą zastosowania środków tymczasowych, jeżeli władze stwierdzą w odniesieniu do towarów objętych postępowaniem, że

- (i) w przeszłości miał miejsce dumping, który wyrządził szkodę lub że importer był bądź winien być świadomy stosowania praktyk dumpingowych przez eksportera i że taki dumping wyrządzi szkodę, i
 - (ii) szkoda jest spowodowana znacznym importem produktu na warunkach dumpingowych w krótkim względnie okresie, który, z punktu widzenia czasu i wielkości importu będącego przedmiotem dumpingu oraz innych okoliczności (takich jak szybkie nagromadzenie zapasów importowanego produktu), może poważnie podważyć zapobiegawcze efekty ostatecznego cła antydumpingowego, które ma być zastosowane pod warunkiem umożliwienia ustosunkowania się importerom, których dotyczy sprawa.
- 10.7 Władze mogą po wszczęciu postępowania podjąć takie środki, jak zawieszenie wyceny celnej lub wymiaru cła, jakie mogą być niezbędne dla poboru cła antydumpingowego wstecz zgodnie z ustępem 6, jeśli tylko mają dostateczne dowody, że warunki określone w powyższym punkcie są spełnione.
- 10.8 Żadne cła nie będą nałożone wstecz zgodnie z ustępem 6 na produkty wprowadzone do konsumpcji przed datą wszczęcia postępowania.

Artykuł 11

Czas trwania i weryfikacja cel antydumpingowych i zobowiązań cenowych

- 11.1 Cło antydumpingowe będzie pozostawać w mocy tylko tak długo i w takim zakresie, jak to będzie niezbędne do przeciwdziałania dumpingowi wyrządzającemu szkodę.
- 11.2 Władze będą dokonywać weryfikacji konieczności utrzymywania nałożonego cła, kiedy to będzie zasadne, z własnej inicjatywy lub, gdy odpowiedni czas upłynął od nałożenia ostatecznego cła antydumpingowego, na wniosek każdej zainteresowanej strony, która przedstawi bezpośrednie dowody uzasadniające potrzebę weryfikacji²¹. Zainteresowane strony będą miały prawo wnioskowania do władz o zbadanie, czy utrzymywanie nałożonego cła jest niezbędne do zapobieżenia dumpingowi, czy szkoda utrzymałaby się lub wystąpiła ponownie, gdyby cło zniesiono lub zmniejszono, lub o jednoczesne zbadanie obydwu tych spraw. Jeśli, w wyniku przeglądu, o którym mowa w niniejszym ustępie, władze stwierdzą, że dalsze utrzymywanie cła antydumpingowego jest nieuzasadnione, będzie ono zniesione niezwłocznie.

²¹ Określenie ostatecznego obowiązku płatności cel antydumpingowych w rozumieniu ust. 3 Artykułu 9 nie stanowi samo w sobie weryfikacji w znaczeniu niniejszego artykułu.

- 11.3 Nie naruszając postanowień ustępów 1 i 2, jakiegokolwiek ostateczne cło antydumpingowe będzie zniesione z datą nie późniejszą niż 5 lat od jego nałożenia (lub od daty ostatniej weryfikacji dokonanej zgodnie z ustępem 2, jeśli weryfikacja ta obejmowała zarówno dumping jak i szkodę lub weryfikacji dokonanej zgodnie z niniejszym ustępem), o ile władze nie stwierdzą, w wyniku weryfikacji wszczętej przed powyższą datą z własnej inicjatywy lub na właściwie uzasadniony wniosek złożony przez lub w imieniu przemysłu krajowego w odpowiednim czasie przed tą datą, że wygaśnięcie cła prowadziłyby prawdopodobnie do dalszej szkody lub ponownego wystąpienia dumpingu i szkody²². Cło może pozostawać w mocy do czasu zakończenia takiej weryfikacji.
- 11.4 Postanowienia Artykułu 6 dotyczące dowodów i procedury będą miały zastosowanie do każdej weryfikacji prowadzonej na podstawie niniejszego Artykułu. Każda taka weryfikacja będzie dokonana niezwłocznie i będzie zwykle zakończona w ciągu 12 miesięcy od daty jej wszczęcia.
- 11.5 Postanowienia niniejszego Artykułu będą *odpowiednio* stosowane do zobowiązań cenowych przyjętych na podstawie Artykułu 8.

Artykuł 12

Podanie do wiadomości publicznej i wyjaśnienie ustaleń

- 12.1 W przypadku kiedy władze uznają, że istnieją wystarczające dowody uzasadniające wszczęcie postępowania antydumpingowego zgodnie z Artykułem 5, Członek lub Członkowie, których produkty są przedmiotem takiego postępowania oraz inne zainteresowane strony znane władzom prowadzącym postępowanie jako mające interes w sprawie zostaną powiadomione o tym fakcie, jak również informacja ta zostanie podana do publicznej wiadomości.
- 12.1.1 Publiczne ogłoszenie o wszczęciu postępowania lub odrębny raport w tej sprawie²³ będą zawierać poniższe informacje:
- (i) nazwę kraju lub krajów eksportera oraz produkt objęty postępowaniem;
 - (ii) datę wszczęcia postępowania.

²²Gdy wielkość cła antydumpingowego jest ustalona z mocą wsteczną, a z ostatniego postępowania ustalającego zgodnie z ustępem 3 Artykułu 9 wynika, iż cło nie będzie pobrane, to fakt ten sam w sobie nie będzie wymagać od władz zniesienia cła ostatecznego.

²³Gdy władze dostarczają informacji i wyjaśnień zgodnie z postanowieniami niniejszego Artykułu w formie oddzielnego raportu, zapewnią, aby taki raport był w każdej chwili powszechnie dostępny.

- (iii) podstawę, na jakiej opiera się domniemanie istnienia dumpingu;
- (iv) syntezę czynników, na których oparto domniemanie szkody;
- (v) adres, pod który zainteresowane strony mogą się zwracać;
- (vi) termin końcowy przedstawiania poglądów przez zainteresowane strony.

12.2 Będą podane do wiadomości publicznej wszelkie ustalenia tymczasowe i ostateczne, zarówno potwierdzające jak i zaprzeczające, wszelkie decyzje o przyjęciu zobowiązań, o których mowa w Artykule 8, o ustaniu takich zobowiązań oraz o zniesieniu ostatecznego cła antidumpingowego. W każdej takiej informacji lub odrębnym raporcie podane będą w dostatecznych szczegółach ustalenia i wnioski dotyczące wszystkich spraw faktograficznych i prawnych, uznanych za istotne przez władze prowadzące postępowanie. Wszelkie takie informacje i raporty zostaną przekazane Członkowi lub Członkom, których produkty są objęte takimi ustaleniami lub zobowiązaniami, jak i innym stronom znanym jako zainteresowane sprawą.

12.2.1 Publiczne ogłoszenie o nałożeniu środków tymczasowych lub oddzielny raport w tej sprawie będą zawierać dostatecznie szczegółowe wyjaśnienia dotyczące orzeczenia tymczasowego w sprawie dumpingu i szkody i odniesienia do spraw faktograficznych i prawnych, które doprowadziły do przyjęcia lub odrzucenia argumentów. Taka informacja lub raport będą, przy właściwym uwzględnieniu wymogu ochrony poufności informacji, w szczególności zawierać:

- (i) nazwy dostawców lub, o ile to będzie praktycznie niemożliwe, krajów dostawców objętych postępowaniem;
- (ii) opis towaru w formie wystarczającej dla służb celnych;
- (iii) ustalone marginesy dumpingu oraz pełne wyjaśnienie uzasadniające wybór metodologii dla tego ustalenia i dla porównania ceny eksportowej z wartością normalną, o której mowa w Artykule 2;
- (iv) okoliczności dotyczące ustalenia szkody, o których mowa w Artykule 3;
- (v) główne racje prowadzące do ustalenia.

- 12.2.2 Ogłoszenie publiczne lub odrębny raport o zamknięciu lub zawieszeniu postępowania, w przypadku orzeczenia prowadzącego do nałożenia ostatecznego cła lub do przyjęcia zobowiązania cenowego, będą zawierać wszystkie odpowiednie informacje o ustaleniach faktograficznych i prawnych oraz argumentach, które doprowadziły do nałożenia środków ostatecznych lub do przyjęcia zobowiązania cenowego, przy należyтым uwzględnieniu wymogu ochrony poufności informacji. Ogłoszenie lub raport będą w szczególności zawierać informacje określone w ustępie 2.1 Artykułu 12, racje prowadzące do przyjęcia lub odrzucenia odpowiednich argumentów bądź wniosków zgłoszonych przez eksporterów i importerów, jak i podstawy do wszelkich decyzji, o których mowa w ustępie 10.2 Artykułu 6.
- 12.2.3 Ogłoszenie publiczne lub raport o zakończeniu lub zawieszeniu postępowania w następstwie przyjęcia zobowiązania, stosownie do Artykułu 8, będą zawierać jawne części tych ustaleń.
- 12.3 Postanowienia niniejszego Artykułu będą miały zastosowanie *odpowiednio* do wszczęcia i zakończenia przeglądów, o których mowa w Artykule 11, i do decyzji, o której mowa w Artykule 10, dotyczącej zastosowania cel z mocą wsteczną.

Artykuł 13

Weryfikacja prawna

Każdy Członek, którego ustawodawstwo wewnętrzne zawiera postanowienia dotyczące środków antydumpingowych, będzie utrzymywać sądy powszechne, arbitrażowe lub administracyjne albo odpowiednie procedury w celu, między innymi, szybkiej weryfikacji działań administracyjnych odnoszących się do orzeczeń ostatecznych oraz weryfikacji tych orzeczeń w granicach przewidzianych w Artykule 11. Takie instytucje lub procedury powinny być niezależne od władz, którym powierzono wydawanie orzeczeń lub dokonywanie przeglądu powyższych spraw.

Artykuł 14

Działania antydumpingowe w imieniu kraju trzeciego

- 14.1 Wniosek o podjęcie działania antydumpingowego w imieniu kraju trzeciego powinien być złożony przez władze kraju trzeciego występujące o takie działanie.

- 14.2 Do wniosku powinna być dołączona informacja cenowa wskazująca na fakt importu po cenach dumpingowych, jak i szczegółowa informacja wskazująca, że domniemany dumping wyrządza szkodę danemu przemysłowi krajowemu w kraju trzecim. Rząd kraju trzeciego udzieli wszelkiej pomocy w celu dostarczenia krajowi importera dalszych informacji, których ten ostatni może potrzebować.
- 14.3 Władze kraju importera, rozpatrując tego rodzaju wnioski, uwzględnią skutki domniemanego dumpingu dla całego danego przemysłu w kraju trzecim, co oznacza, że szkoda nie będzie oceniana tylko w odniesieniu do skutków domniemanego dumpingu dla eksportu tego przemysłu do kraju importera lub nawet w odniesieniu do eksportu globalnego danego przemysłu.
- 14.4 Decyzja co do wszczęcia procedury pozostanie w gestii kraju importera. W przypadku gdy kraj importera podejmie decyzję o gotowości do podjęcia działania, inicjatywa wystąpienia do Rady do spraw Handlu Towarami w celu uzyskania jej zgody na tego rodzaju działanie będzie należeć do kraju importera.

Artykuł 15

Członkowie - kraje rozwijające się

Uznaje się, że Członkowie - kraje rozwinięte muszą brać pod uwagę szczególną sytuację Członków - krajów rozwijających się rozpatrując możliwości zastosowania środków antydumpingowych, o których mowa w niniejszym Porozumieniu. Możliwości konstruktywnych rozwiązań, o których mowa w niniejszym Porozumieniu, będą wykorzystane przed zastosowaniem cel antydumpingowych w przypadku, gdy cła te mogłyby naruszyć istotne interesy Członków - krajów rozwijających się.

CZEŚĆ II

Artykuł 16

Komitet do spraw Praktyk Antydumpingowych

- 16.1 Niniejszym ustanawia się Komitet do spraw Praktyk Antydumpingowych (zwany w niniejszym Porozumieniu "Komitetem"), złożony z przedstawicieli każdego z Członków. Komitet dokona wyboru swojego Przewodniczącego i będzie zbierał się nie rzadziej niż dwa razy do roku i w innych przypadkach przewidzianych odpowiednimi postanowieniami niniejszego Porozumienia na wniosek któregośkolwiek Członka. Komitet będzie miał kompetencje określone niniejszym Porozumieniem lub przez Członków i będzie stwarzał Członkom możliwość konsultacji w jakiegokolwiek sprawie

odnoszącej się do stosowania Porozumienia lub wspierania jego celów. Sekretariat WTO będzie pełnił funkcje Sekretariatu Komitetu.

- 16.2 Komitet może, w razie potrzeby, powoływać organy pomocnicze.
- 16.3 Komitet i każdy jego organ pomocniczy, wykonując swoje funkcje, może korzystać z konsultacji i informacji z jakiegokolwiek źródła, które uznają za stosowne. Jednakże przed zasięgnięciem informacji ze źródła podlegającego jurysdykcji któregoś z Członków, Komitet lub jego organ pomocniczy poinformuje o swoim zamiarze danego Członka. Musi on uzyskać zgodę Członka i każdego konsultowanego przedsiębiorstwa.
- 16.4 Członkowie będą niezwłocznie informować Komitet o wszystkich, tymczasowych lub ostatecznych, działaniach antydumpingowych. Taka informacja będzie dostępna w Sekretariacie do wglądu dla innych Członków. Członkowie będą również składać co pół roku sprawozdania z działań antydumpingowych podjętych w okresie poprzedzających sześciu miesięcy. Półroczne sprawozdania będą składane według uzgodnionego standardu.
- 16.5 Każdy Członek będzie notyfikować w Komitecie (a), które z jego władz są kompetentne do wszczęcia i do prowadzenia postępowań wymienionych w Artykule 5, i (b) swoje krajowe procedury regulujące wszczynanie i prowadzenie takich postępowań.

Artykuł 17

Konsultacje i rozstrzygnięcie sporów

- 17.1 Z wyjątkiem, gdy ustalono inaczej, Uzgodnienie w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzygnięcie sporów ma zastosowanie dla konsultacji i rozwiązywania sporów dotyczących niniejszego Porozumienia.
- 17.2 Każdy z Członków rozpatrzy z życzliwością i stworzy odpowiednie możliwości przeprowadzenia konsultacji w sprawie wystąpienia innego Członka, dotyczącego jakiegokolwiek sprawy mającej wpływ na stosowanie niniejszego Porozumienia.
- 17.3 W przypadku gdy którykolwiek Członek uzna, że korzyści wynikające, bezpośrednio lub pośrednio, z niniejszego Porozumienia zostały zniweczone lub naruszone lub że któryś z celów Porozumienia jest zagrożony przez innego Członka lub Członków, może, z zamiarem osiągnięcia wzajemnie satysfakcjonującego rozwiązania sprawy, wystąpić w formie pisemnej o konsultacje z tym Członkiem

lub Członkami. Każdy Członek rozpatrzy zyczliwie skierowany pod jego adresem wniosek innego Członka o konsultacje.

- 17.4 W przypadku gdy Członek, który wystąpił o konsultacje, uzna, że konsultacje wynikające z ustępu 3 nie doprowadziły do osiągnięcia wzajemnie satysfakcjonującego rozwiązania i władze administracyjne kraju importera podjęły ostateczne działanie w celu nałożenia ostatecznego cła antidumpingowego lub przyjęcia zobowiązania cenowego, może przedstawić sprawę Organowi Rozstrzygania Sporów (DSB). W przypadku gdy środek tymczasowy ma istotne znaczenie i Członek uważa, że środek ten został podjęty w sprzeczności z postanowieniami ustępu 1 Artykułu 7 niniejszego Porozumienia, Członek ten może również przedstawić sprawę DSB.
- 17.5 DSB, na wniosek dowolnej skarżącej strony sporu, powoła zespół orzekający do zbadania sprawy, opierając się na:
- (i) pisemnym oświadczeniu Członka występującego z wnioskiem, wskazującym, w jaki sposób korzyści wynikające dla niego, bezpośrednio lub pośrednio, z niniejszego Porozumienia zostały zniweczone lub naruszone bądź cele wynikające z Porozumienia zostały zagrożone, i
 - (ii) dowodach przedstawionych, zgodnie z odpowiednimi procedurami krajowymi, władzom Członka importującego.
- 17.6 Badając sprawę, o której mowa w ustępie 5:
- (i) w ocenie faktów dotyczących sprawy zespół orzekający określi, czy ustalenie faktów przez władze było właściwe i czy ocena tych faktów była bezstronna i obiektywna. Jeśli ustalenie faktów było właściwe, a oceny bezstronne i obiektywne, to nawet jeśli zespół orzekający osiągnąłby odmienną konkluzję, ocena taka nie powinna być podważona.
 - (ii) zespół orzekający będzie interpretować odnośne postanowienia Porozumienia zgodnie ze zwyczajowymi zasadami interpretacji międzynarodowego prawa publicznego. Gdy zespół orzekający stwierdzi, że odnośne postanowienie Porozumienia zezwala na więcej niż jedną dopuszczalną interpretację, to zespół orzekający uzna środek podjęty przez władze jako zgodny z Porozumieniem, jeśli opiera się on na takiej dopuszczalnej interpretacji.
- 17.7 Informacje poufne przedstawione zespołowi orzekającemu nie będą ujawnione bez formalnej zgody organu lub władz przedstawiających te informacje. W przypadku kiedy zespół orzekający jest proszony o udzielenie takich informacji, lecz nie jest do tego upoważniony, wówczas będzie

dostarczone jawne streszczenie autoryzowane przez osobę, instytucję lub władzę, od których pochodziły takie informacje.

CZĘŚĆ III

Artykuł 18

Postanowienia końcowe

- 18.1 Przeciwno eksportowi po cenie dumpingowej, pochodzącemu od innego Członka, nie może być podjęte żadne konkretne działanie, poza działaniami zgodnymi z postanowieniami GATT 1994, w rozumieniu niniejszego Porozumienia²⁴.
- 18.2 Nie mogą być zgłaszane zastrzeżenia w odniesieniu do żadnego z postanowień niniejszego Porozumienia bez zgody pozostałych Członków.
- 18.3 Z zastosowaniem postanowień ustępów 3.1 i 3.2, postanowienia niniejszego Porozumienia będą odnosić się do postępowań i weryfikacji istniejących środków wprowadzonych w dniu lub po dacie wejścia w życie Porozumienia WTO dla danego Członka.
- 18.3.1 W odniesieniu do obliczania marginesu dumpingu dla celów zwrotu pobranych ceł zgodnie z ustępem 3 Artykułu 9 będą miały zastosowanie przepisy stosowane przy ostatnim stwierdzeniu dumpingu lub przy ostatniej weryfikacji.
- 18.3.2 Dla celów ustępu 3 Artykułu 11 za istniejące środki antydumpingowe będą uznawane te, które zastosowano nie później niż w dniu wejścia w życie Porozumienia WTO dla danego Członka, z wyjątkiem przypadków, w których krajowe przepisy prawne Członka będące w mocy w tym dniu już zawierały klauzulę przewidzianą w tym ustępie.

²⁴Powyższe nie wyklucza działań podejmowanych według właściwości zgodnie z odpowiednimi postanowieniami GATT 1994.

- 18.4 Każdy Członek podejmie wszelkie niezbędne kroki o charakterze ogólnym lub szczególnym dla zapewnienia - nie później niż do daty wejścia w życie Porozumienia WTO - zgodności swych praw, przepisów i procedur administracyjnych z postanowieniami niniejszego Porozumienia w zakresie, w jakim odnoszą się do danego Członka.
- 18.5 Każdy Członek będzie informować Komitet o wszelkich zmianach swoich praw i przepisów odnoszących się do niniejszego Porozumienia oraz stosowania tych praw i przepisów.
- 18.6 Komitet będzie dokonywał corocznych przeglądów stosowania i funkcjonowania niniejszego Porozumienia uwzględniając jego cele. Komitet będzie składał corocznie informację Radzie Handlu Towarami o działaniach w okresie objętym takim przeglądem.
- 18.7 Załączniki do niniejszego Porozumienia stanowią jego integralną część.

ZAŁĄCZNIK I

**Procedury wizytacji na miejscu
zgodnie z ustępem 7 Artykułu 6**

1. Po wszczęciu postępowania władze Członka eksportującego i przedsiębiorstwa, o których wiadomo, że są zainteresowane, powinny być powiadomione o zamiarze przeprowadzenia wizytacji na miejscu.
2. Jeśli, w wyjątkowych okolicznościach, do zespołu prowadzącego postępowanie mają być włączeni eksperci pozarządowi, to powinny być powiadomione o tym zamiarze przedsiębiorstwa i władze Członka eksportującego. Eksperti pozarządowi będą objęci sankcjami za złamanie wymogu poufności.
3. Otrzymanie wyraźnej zgody przedsiębiorstwa Członka eksportującego, którego sprawa dotyczy, powinno być standardową praktyką przed podjęciem ostatecznej decyzji o wizytacji na miejscu.
4. Niezwłocznie po otrzymaniu zgody od zainteresowanych przedsiębiorstw, władze prowadzące postępowanie notyfikują władzom Członka eksportującego nazwy i adresy przedsiębiorstw, które mają być wizytowane oraz uzgodnione terminy wizytacji.
5. Przedsiębiorstwa, które mają być wizytowane, powinny być powiadomione z dostatecznym wyprzedzeniem.
6. Wizytacje mające na celu wyjaśnienie kwestionariusza powinny mieć miejsce wyłącznie na wniosek przedsiębiorstwa eksportującego. Taka wizytacja może mieć miejsce tylko wtedy, kiedy (a) władze Członka importującego notyfikują swój zamiar przedstawicielom Członka, którego sprawa dotyczy, i (b) jeżeli ci ostatni nie sprzeciwiają się tej wizytacji.
7. Biorąc pod uwagę, że głównym celem wizytacji jest weryfikacja dostarczonych informacji lub zdobycie informacji dodatkowych, powinna ona być dokonana po uzyskaniu odpowiedzi na kwestionariusz, chyba że przedsiębiorstwo wyrazi zgodę na wcześniejszą wizytację i rząd Członka eksportującego został poinformowany przez władze prowadzące postępowanie o zamierzonej wcześniej wizytacji i nie wyraża sprzeciwu; ponadto, normalną praktyką przed taką wizytacją powinno być powiadomienie przedsiębiorstwa o tym, jakie ogólne informacje będą weryfikowane i jakie dalsze informacje powinny być dostarczone, aczkolwiek nie wyklucza to możliwości żądania dalszych szczegółów w trakcie wizytacji w zależności od uzyskanych informacji.

8. Odpowiedzi na pytania i wyjaśnienia przedstawione przez władze lub przedsiębiorstwa Członków eksportujących i istotne dla skuteczności postępowania na miejscu powinny być, jeśli to będzie tylko możliwe, udzielone przed wizytacją.

ZAŁĄCZNIK II

Najlepsza dostępna informacja w rozumieniu ustępu 8 Artykułu 6

1. Niezwłocznie po wszczęciu postępowania władze prowadzące postępowanie powinny określić szczegółowo zakres informacji wymaganych od każdej zainteresowanej strony i sposób ujęcia odpowiedzi przez zainteresowaną stronę. Władze powinny się upewnić również, że strona jest świadoma, iż jeśli nie dostarczy informacji w odpowiednim czasie, to władze mogą wydać orzeczenie na podstawie dostępnych dowodów, włączając te zawarte we wniosku przemysłu krajowego o wszczęcie postępowania.
2. Władze mogą również zażądać od zainteresowanej strony dostarczenia odpowiedzi na określonym nośniku (np. na taśmie komputerowej) lub w określonym języku komputerowym. W przypadku takiego żądania władze uwzględnić powinny normalne możliwości zainteresowanej strony udzielenia odpowiedzi na wybranym nośniku lub w języku komputerowym i nie będą wymagać od strony odpowiedzi w systemie komputerowym innym niż używany przez stronę. Władze nie powinny nalegać na odpowiedź na nośniku komputerowym, jeśli zainteresowana strona nie prowadzi skomputeryzowanej księgowości i jeśli złożenie odpowiedzi w wymaganej formie pociągnęłoby za sobą nieuzasadnione dodatkowe obciążenia dla zainteresowanej strony, tzn., wiązałoby się to z nieuzasadnionymi dodatkowymi kosztami i trudnościami. Władze nie będą nalegać na odpowiedź na szczególnym nośniku lub w języku komputerowym, jeśli zainteresowana strona nie prowadzi skomputeryzowanej księgowości na takim nośniku lub w języku komputerowym i jeśli złożenie odpowiedzi w wymaganej formie pociągnęłoby za sobą nieuzasadnione dodatkowo obciążenia dla zainteresowanej strony, tzn., wiązałoby się to z nieuzasadnionymi dodatkowymi kosztami i trudnościami.
3. Wszelkie informacje możliwe do zweryfikowania, które są właściwie złożone w sposób możliwy do wykorzystania przy postępowaniu bez zbędnych trudności i które są dostarczone we właściwym czasie i, w miarę możliwości, dostarczone na nośniku lub w języku komputerowym wymaganym przez władze, powinny być wzięte pod uwagę przy wydawaniu orzeczenia. Jeśli strona nie udzieli odpowiedzi na wymaganym nośniku lub w języku komputerowym, ale władze uznają, że warunki określone w ustępie 2 zostały spełnione, to nie będzie to uważane za istotnie utrudniające postępowanie.
4. W przypadku gdy władze nie są w stanie przetworzyć informacji dostarczonej na szczególnym nośniku (np. taśmie komputerowej), informacja powinna być dostarczona w formie pisemnej lub każdej innej akceptowanej przez władze.

5. Nawet jeśli dostarczona informacja nie jest idealna pod każdym względem, nie zwalnia to władz od wzięcia jej pod uwagę, jeżeli zainteresowana strona działała zgodnie ze swoimi najlepszymi możliwościami.
6. Jeśli dowód lub informacja nie jest przyjęta, strona, która je dostarczyła, powinna być poinformowana o przyczynach tego i powinna mieć możliwość dostarczenia dalszych wyjaśnień w odpowiednim czasie, z uwzględnieniem jednakże terminów zakończenia dochodzenia. Jeśli wyjaśnienia są uważane przez władze za niezadowalające, przyczyny odrzucenia takiego dowodu lub informacji będą podane w jakimkolwiek opublikowanym orzeczeniu.
7. W przypadku gdy władze będą musiały oprzeć swoje orzeczenie, w tym odnoszące się do ustalenia wartości normalnej, na informacji z drugiego źródła, w tym na informacji dostarczonej we wniosku o wszczęcie postępowania, powinny to zrobić ze szczególną ostrożnością. W takich przypadkach władze powinny, o ile to tylko będzie możliwe, sprawdzić informacje z innych niezależnych, dostępnych źródeł, takich jak publikowane cenniki, oficjalne statystyki importowe i informacje celne, jak również informacje otrzymane w trakcie postępowania od innych zainteresowanych stron. Jednakże jest zrozumiałe, że jeśli zainteresowana strona nie współpracuje i tym samym odmawia udzielenia władzom odpowiednich informacji, to taka sytuacja może prowadzić do rozstrzygnięcia mniej korzystnego dla tej strony niż gdyby strona współpracowała z władzami.

AGREEMENT ON IMPLEMENTATION OF ARTICLE VI OF THE GENERAL AGREEMENT ON TARIFFS AND TRADE 1994

Members hereby agree as follows:

PART I

Article 1

Principles

An anti-dumping measure shall be applied only under the circumstances provided for in Article VI of GATT 1994 and pursuant to investigations initiated¹ and conducted in accordance with the provisions of this Agreement. The following provisions govern the application of Article VI of GATT 1994 in so far as action is taken under anti-dumping legislation or regulations.

Article 2

Determination of Dumping

2.1 For the purpose of this Agreement, a product is to be considered as being dumped, i.e. introduced into the commerce of another country at less than its normal value, if the export price of the product exported from one country to another is less than the comparable price, in the ordinary course of trade, for the like product when destined for consumption in the exporting country.

2.2 When there are no sales of the like product in the ordinary course of trade in the domestic market of the exporting country or when, because of the particular market situation or the low volume of the sales in the domestic market of the exporting country², such sales do not permit a proper comparison, the margin of dumping shall be determined by comparison with a comparable price of the like product when exported to an appropriate third country, provided that this price is representative, or with the cost of production in the country of origin plus a reasonable amount for administrative, selling and general costs and for profits.

2.2.1 Sales of the like product in the domestic market of the exporting country or sales to a third country at prices below per unit (fixed and variable) costs of production plus administrative, selling and general costs may be treated as not being in the ordinary course of trade by reason of price and may be disregarded in determining normal value only if the authorities³ determine that such sales are made within an extended period of time⁴ in substantial quantities⁵ and are at prices which do not provide for the recovery of all costs within a reasonable period of time. If prices which are below per unit costs at the time of sale are above weighted average per unit costs for the period of investigation, such prices shall be considered to provide for recovery of costs within a reasonable period of time.

2.2.1.1 For the purpose of paragraph 2, costs shall normally be calculated on the basis of records kept by the exporter or producer under investigation, provided that such records are in

¹ The term "initiated" as used in this Agreement means the procedural action by which a Member formally commences an investigation as provided in Article 5.

² Sales of the like product destined for consumption in the domestic market of the exporting country shall normally be considered a sufficient quantity for the determination of the normal value if such sales constitute 5 per cent or more of the sales of the product under consideration to the importing Member, provided that a lower ratio should be acceptable where the evidence demonstrates that domestic sales at such lower ratio are nonetheless of sufficient magnitude to provide for a proper comparison.

³ When in this Agreement the term "authorities" is used, it shall be interpreted as meaning authorities at an appropriate senior level.

⁴ The extended period of time should normally be one year but shall in no case be less than six months.

⁵ Sales below per unit costs are made in substantial quantities when the authorities establish that the weighted average selling price of the transactions under consideration for the determination of the normal value is below the weighted average per unit costs, or that the volume of sales below per unit costs represents not less than 20 per cent of the volume sold in transactions under consideration for the determination of the normal value.

3.4 The examination of the impact of the dumped imports on the domestic industry concerned shall include an evaluation of all relevant economic factors and indices having a bearing on the state of the industry, including actual and potential decline in sales, profits, output, market share, productivity, return on investments, or utilization of capacity; factors affecting domestic prices; the magnitude of the margin of dumping; actual and potential negative effects on cash flow, inventories, employment, wages, growth, ability to raise capital or investments. This list is not exhaustive, nor can one or several of these factors necessarily give decisive guidance.

3.5 It must be demonstrated that the dumped imports are, through the effects of dumping, as set forth in paragraphs 2 and 4, causing injury within the meaning of this Agreement. The demonstration of a causal relationship between the dumped imports and the injury to the domestic industry shall be based on an examination of all relevant evidence before the authorities. The authorities shall also examine any known factors other than the dumped imports which at the same time are injuring the domestic industry, and the injuries caused by these other factors must not be attributed to the dumped imports. Factors which may be relevant in this respect include, *inter alia*, the volume and prices of imports not sold at dumping prices, contraction in demand or changes in the patterns of consumption, trade-restrictive practices of and competition between the foreign and domestic producers, developments in technology and the export performance and productivity of the domestic industry.

3.6 The effect of the dumped imports shall be assessed in relation to the domestic production of the like product when available data permit the separate identification of that production on the basis of such criteria as the production process, producers' sales and profits. If such separate identification of that production is not possible, the effects of the dumped imports shall be assessed by the examination of the production of the narrowest group or range of products, which includes the like product, for which the necessary information can be provided.

3.7 A determination of a threat of material injury shall be based on facts and not merely on allegation, conjecture or remote possibility. The change in circumstances which would create a situation in which the dumping would cause injury must be clearly foreseen and imminent.¹⁰ In making a determination regarding the existence of a threat of material injury, the authorities should consider, *inter alia*, such factors as:

- (i) a significant rate of increase of dumped imports into the domestic market indicating the likelihood of substantially increased importation;
- (ii) sufficient freely disposable, or an imminent, substantial increase in, capacity of the exporter indicating the likelihood of substantially increased dumped exports to the importing Member's market, taking into account the availability of other export markets to absorb any additional exports;
- (iii) whether imports are entering at prices that will have a significant depressing or suppressing effect on domestic prices, and would likely increase demand for further imports; and
- (iv) inventories of the product being investigated.

No one of these factors by itself can necessarily give decisive guidance but the totality of the factors considered must lead to the conclusion that further dumped exports are imminent and that, unless protective action is taken, material injury would occur.

3.8 With respect to cases where injury is threatened by dumped imports, the application of anti-dumping measures shall be considered and decided with special care.

¹⁰ One example, though not an exclusive one, is that there is convincing reason to believe that there will be, in the near future, substantially increased importation of the product at dumped prices.

accordance with the generally accepted accounting principles of the exporting country and reasonably reflect the costs associated with the production and sale of the product under consideration. Authorities shall consider all available evidence on the proper allocation of costs, including that which is made available by the exporter or producer in the course of the investigation provided that such allocations have been historically utilized by the exporter or producer, in particular in relation to establishing appropriate amortization and depreciation periods and allowances for capital expenditures and other development costs. Unless already reflected in the cost allocations under this sub-paragraph, costs shall be adjusted appropriately for those non-recurring items of cost which benefit future and/or current production, or for circumstances in which costs during the period of investigation are affected by start-up operations.⁶

2.2.2 For the purpose of paragraph 2, the amounts for administrative, selling and general costs and for profits shall be based on actual data pertaining to production and sales in the ordinary course of trade of the like product by the exporter or producer under investigation. When such amounts cannot be determined on this basis, the amounts may be determined on the basis of:

- (i) the actual amounts incurred and realized by the exporter or producer in question in respect of production and sales in the domestic market of the country of origin of the same general category of products;
- (ii) the weighted average of the actual amounts incurred and realized by other exporters or producers subject to investigation in respect of production and sales of the like product in the domestic market of the country of origin;
- (iii) any other reasonable method, provided that the amount for profit so established shall not exceed the profit normally realized by other exporters or producers on sales of products of the same general category in the domestic market of the country of origin.

2.3 In cases where there is no export price or where it appears to the authorities concerned that the export price is unreliable because of association or a compensatory arrangement between the exporter and the importer or a third party, the export price may be constructed on the basis of the price at which the imported products are first resold to an independent buyer, or if the products are not resold to an independent buyer, or not resold in the condition as imported, on such reasonable basis as the authorities may determine.

2.4 A fair comparison shall be made between the export price and the normal value. This comparison shall be made at the same level of trade, normally at the ex-factory level, and in respect of sales made at as nearly as possible the same time. Due allowance shall be made in each case, on its merits, for differences which affect price comparability, including differences in conditions and terms of sale, taxation, levels of trade, quantities, physical characteristics, and any other differences which are also demonstrated to affect price comparability.⁷ In the cases referred to in paragraph 3, allowances for costs, including duties and taxes, incurred between importation and resale, and for profits accruing, should also be made. If in these cases price comparability has been affected, the authorities shall establish the normal value at a level of trade equivalent to the level of trade of the constructed export price, or shall make due allowance as warranted under this paragraph. The authorities shall indicate to the parties in question what information is necessary to ensure a fair comparison and shall not impose an unreasonable burden of proof on those parties.

2.4.1 When the comparison under paragraph 4 requires a conversion of currencies, such conversion should be made using the rate of exchange on the date of sale⁸, provided that when a sale of foreign currency

⁶ The adjustment made for start-up operations shall reflect the costs at the end of the start-up period or, if that period extends beyond the period of investigation, the most recent costs which can reasonably be taken into account by the authorities during the investigation.

⁷ It is understood that some of the above factors may overlap, and authorities shall ensure that they do not duplicate adjustments that have been already made under this provision.

⁸ Normally, the date of sale would be the date of contract, purchase order, order confirmation, or invoice, whichever establishes the material terms of sale.

on forward markets is directly linked to the export sale involved, the rate of exchange in the forward sale shall be used. Fluctuations in exchange rates shall be ignored and in an investigation the authorities shall allow exporters at least 60 days to have adjusted their export prices to reflect sustained movements in exchange rates during the period of investigation.

2.4.2 Subject to the provisions governing fair comparison in paragraph 4, the existence of margins of dumping during the investigation phase shall normally be established on the basis of a comparison of a weighted average normal value with a weighted average of prices of all comparable export transactions or by a comparison of normal value and export prices on a transaction-to-transaction basis. A normal value established on a weighted average basis may be compared to prices of individual export transactions if the authorities find a pattern of export prices which differ significantly among different purchasers, regions or time periods, and if an explanation is provided as to why such differences cannot be taken into account appropriately by the use of a weighted average-to-weighted average or transaction-to-transaction comparison.

2.5 In the case where products are not imported directly from the country of origin but are exported to the importing Member from an intermediate country, the price at which the products are sold from the country of export to the importing Member shall normally be compared with the comparable price in the country of export. However, comparison may be made with the price in the country of origin, if, for example, the products are merely transhipped through the country of export, or such products are not produced in the country of export, or there is no comparable price for them in the country of export.

2.6 Throughout this Agreement the term "like product" ("produit similaire") shall be interpreted to mean a product which is identical, i.e. alike in all respects to the product under consideration, or in the absence of such a product, another product which, although not alike in all respects, has characteristics closely resembling those of the product under consideration.

2.7 This Article is without prejudice to the second Supplementary Provision to paragraph 1 of Article VI in Annex I to GATT 1994.

Article 3

Determination of Injury⁹

3.1 A determination of injury for purposes of Article VI of GATT 1994 shall be based on positive evidence and involve an objective examination of both (a) the volume of the dumped imports and the effect of the dumped imports on prices in the domestic market for like products, and (b) the consequent impact of these imports on domestic producers of such products.

3.2 With regard to the volume of the dumped imports, the investigating authorities shall consider whether there has been a significant increase in dumped imports, either in absolute terms or relative to production or consumption in the importing Member. With regard to the effect of the dumped imports on prices, the investigating authorities shall consider whether there has been a significant price undercutting by the dumped imports as compared with the price of a like product of the importing Member, or whether the effect of such imports is otherwise to depress prices to a significant degree or prevent price increases, which otherwise would have occurred, to a significant degree. No one or several of these factors can necessarily give decisive guidance.

3.3 Where imports of a product from more than one country are simultaneously subject to anti-dumping investigations, the investigating authorities may cumulatively assess the effects of such imports only if they determine that (a) the margin of dumping established in relation to the imports from each country is more than *de minimis* as defined in paragraph 8 of Article 5 and the volume of imports from each country is not negligible and (b) a cumulative assessment of the effects of the imports is appropriate in light of the conditions of competition between the imported products and the conditions of competition between the imported products and the like domestic product.

⁹ Under this Agreement the term "injury" shall, unless otherwise specified, be taken to mean material injury to a domestic industry, threat of material injury to a domestic industry or material retardation of the establishment of such an industry and shall be interpreted in accordance with the provisions of this Article.

Article 4

Definition of Domestic Industry

4.1 For the purposes of this Agreement, the term "domestic industry" shall be interpreted as referring to the domestic producers as a whole of the like products or to those of them whose collective output of the products constitutes a major proportion of the total domestic production of those products, except that:

- (i) when producers are related¹¹ to the exporters or importers or are themselves importers of the allegedly dumped product, the term "domestic industry" may be interpreted as referring to the rest of the producers;
- (ii) in exceptional circumstances the territory of a Member may, for the production in question, be divided into two or more competitive markets and the producers within each market may be regarded as a separate industry if (a) the producers within such market sell all or almost all of their production of the product in question in that market, and (b) the demand in that market is not to any substantial degree supplied by producers of the product in question located elsewhere in the territory. In such circumstances, injury may be found to exist even where a major portion of the total domestic industry is not injured, provided there is a concentration of dumped imports into such an isolated market and provided further that the dumped imports are causing injury to the producers of all or almost all of the production within such market.

4.2 When the domestic industry has been interpreted as referring to the producers in a certain area, i.e. a market as defined in paragraph 1(ii), anti-dumping duties shall be levied¹² only on the products in question consigned for final consumption to that area. When the constitutional law of the importing Member does not permit the levying of anti-dumping duties on such a basis, the importing Member may levy the anti-dumping duties without limitation only if (a) the exporters shall have been given an opportunity to cease exporting at dumped prices to the area concerned or otherwise give assurances pursuant to Article 8 and adequate assurances in this regard have not been promptly given, and (b) such duties cannot be levied only on products of specific producers which supply the area in question.

4.3 Where two or more countries have reached under the provisions of paragraph 8(a) of Article XXIV of GATT 1994 such a level of integration that they have the characteristics of a single, unified market, the industry in the entire area of integration shall be taken to be the domestic industry referred to in paragraph 1.

4.4 The provisions of paragraph 6 of Article 3 shall be applicable to this Article.

Article 5

Initiation and Subsequent Investigation

5.1 Except as provided for in paragraph 6, an investigation to determine the existence, degree and effect of any alleged dumping shall be initiated upon a written application by or on behalf of the domestic industry.

5.2 An application under paragraph 1 shall include evidence of (a) dumping, (b) injury within the meaning of Article VI of GATT 1994 as interpreted by this Agreement and (c) a causal link between the dumped imports and the alleged injury. Simple assertion, unsubstantiated by relevant evidence, cannot be considered sufficient to meet the requirements of this paragraph. The application shall contain such information as is reasonably available to the applicant on the following:

- (i) the identity of the applicant and a description of the volume and value of the domestic production of the like product by the applicant. Where a written application is made on behalf of the domestic industry, the application shall identify the industry on behalf of which the application is made by a list of all known

¹¹ For the purpose of this paragraph, producers shall be deemed to be related to exporters or importers only if (a) one of them directly or indirectly controls the other; or (b) both of them are directly or indirectly controlled by a third person; or (c) together they directly or indirectly control a third person, provided that there are grounds for believing or suspecting that the effect of the relationship is such as to cause the producer concerned to behave differently from non-related producers. For the purpose of this paragraph, one shall be deemed to control another when the former is legally or operationally in a position to exercise restraint or direction over the latter.

¹² As used in this Agreement "levy" shall mean the definitive or final legal assessment or collection of a duty or tax.

domestic producers of the like product (or associations of domestic producers of the like product) and, to the extent possible, a description of the volume and value of domestic production of the like product accounted for by such producers;

- (ii) a complete description of the allegedly dumped product, the names of the country or countries of origin or export in question, the identity of each known exporter or foreign producer and a list of known persons importing the product in question;
- (iii) information on prices at which the product in question is sold when destined for consumption in the domestic markets of the country or countries of origin or export (or, where appropriate, information on the prices at which the product is sold from the country or countries of origin or export to a third country or countries, or on the constructed value of the product) and information on export prices or, where appropriate, on the prices at which the product is first resold to an independent buyer in the territory of the importing Member;
- (iv) information on the evolution of the volume of the allegedly dumped imports, the effect of these imports on prices of the like product in the domestic market and the consequent impact of the imports on the domestic industry, as demonstrated by relevant factors and indices having a bearing on the state of the domestic industry, such as those listed in paragraphs 2 and 4 of Article 3.

5.3 The authorities shall examine the accuracy and adequacy of the evidence provided in the application to determine whether there is sufficient evidence to justify the initiation of an investigation.

5.4 An investigation shall not be initiated pursuant to paragraph 1 unless the authorities have determined, on the basis of an examination of the degree of support for, or opposition to, the application expressed¹³ by domestic producers of the like product, that the application has been made by or on behalf of the domestic industry.¹⁴ The application shall be considered to have been made "by or on behalf of the domestic industry" if it is supported by those domestic producers whose collective output constitutes more than 50 per cent of the total production of the like product produced by that portion of the domestic industry expressing either support for or opposition to the application. However, no investigation shall be initiated when domestic producers expressly supporting the application account for less than 25 per cent of total production of the like product produced by the domestic industry.

5.5 The authorities shall avoid, unless a decision has been made to initiate an investigation, any publicizing of the application for the initiation of an investigation. However, after receipt of a properly documented application and before proceeding to initiate an investigation, the authorities shall notify the government of the exporting Member concerned.

5.6 If, in special circumstances, the authorities concerned decide to initiate an investigation without having received a written application by or on behalf of a domestic industry for the initiation of such investigation, they shall proceed only if they have sufficient evidence of dumping, injury and a causal link, as described in paragraph 2, to justify the initiation of an investigation.

5.7 The evidence of both dumping and injury shall be considered simultaneously (a) in the decision whether or not to initiate an investigation, and (b) thereafter, during the course of the investigation, starting on a date not later than the earliest date on which in accordance with the provisions of this Agreement provisional measures may be applied.

5.8 An application under paragraph 1 shall be rejected and an investigation shall be terminated promptly as soon as the authorities concerned are satisfied that there is not sufficient evidence of either dumping or of injury to justify proceeding with the case. There shall be immediate termination in cases where the authorities determine that the margin of dumping is *de minimis*, or that the volume of dumped imports, actual or potential, or the injury, is negligible. The margin of dumping shall be considered to be *de minimis* if this margin is less than 2 per cent, expressed as a percentage of the export price. The volume of dumped imports shall normally be regarded as negligible if the

¹³ In the case of fragmented industries involving an exceptionally large number of producers, authorities may determine support and opposition by using statistically valid sampling techniques.

¹⁴ Members are aware that in the territory of certain Members employees of domestic producers of the like product or representatives of those employees may make or support an application for an investigation under paragraph 1.

volume of dumped imports from a particular country is found to account for less than 3 per cent of imports of the like product in the importing Member, unless countries which individually account for less than 3 per cent of the imports of the like product in the importing Member collectively account for more than 7 per cent of imports of the like product in the importing Member.

5.9 An anti-dumping proceeding shall not hinder the procedures of customs clearance.

5.10 Investigations shall, except in special circumstances, be concluded within one year, and in no case more than 18 months, after their initiation.

Article 6

Evidence

6.1 All interested parties in an anti-dumping investigation shall be given notice of the information which the authorities require and ample opportunity to present in writing all evidence which they consider relevant in respect of the investigation in question.

6.1.1 Exporters or foreign producers receiving questionnaires used in an anti-dumping investigation shall be given at least 30 days for reply.¹⁵ Due consideration should be given to any request for an extension of the 30-day period and, upon cause shown, such an extension should be granted whenever practicable.

6.1.2 Subject to the requirement to protect confidential information, evidence presented in writing by one interested party shall be made available promptly to other interested parties participating in the investigation.

6.1.3 As soon as an investigation has been initiated, the authorities shall provide the full text of the written application received under paragraph 1 of Article 5 to the known exporters¹⁶ and to the authorities of the exporting Member and shall make it available, upon request, to other interested parties involved. Due regard shall be paid to the requirement for the protection of confidential information, as provided for in paragraph 5.

6.2 Throughout the anti-dumping investigation all interested parties shall have a full opportunity for the defence of their interests. To this end, the authorities shall, on request, provide opportunities for all interested parties to meet those parties with adverse interests, so that opposing views may be presented and rebuttal arguments offered. Provision of such opportunities must take account of the need to preserve confidentiality and of the convenience to the parties. There shall be no obligation on any party to attend a meeting, and failure to do so shall not be prejudicial to that party's case. Interested parties shall also have the right, on justification, to present other information orally.

6.3 Oral information provided under paragraph 2 shall be taken into account by the authorities only in so far as it is subsequently reproduced in writing and made available to other interested parties, as provided for in subparagraph 1.2.

6.4 The authorities shall whenever practicable provide timely opportunities for all interested parties to see all information that is relevant to the presentation of their cases, that is not confidential as defined in paragraph 5, and that is used by the authorities in an anti-dumping investigation, and to prepare presentations on the basis of this information.

6.5 Any information which is by nature confidential (for example, because its disclosure would be of significant competitive advantage to a competitor or because its disclosure would have a significantly adverse effect upon a person supplying the information or upon a person from whom that person acquired the information), or which is provided

¹⁵ As a general rule, the time-limit for exporters shall be counted from the date of receipt of the questionnaire, which for this purpose shall be deemed to have been received one week from the date on which it was sent to the respondent or transmitted to the appropriate diplomatic representative of the exporting Member or, in the case of a separate customs territory Member of the WTO, an official representative of the exporting territory.

¹⁶ It being understood that, where the number of exporters involved is particularly high, the full text of the written application should instead be provided only to the authorities of the exporting Member or to the relevant trade association.

on a confidential basis by parties to an investigation shall, upon good cause shown, be treated as such by the authorities. Such information shall not be disclosed without specific permission of the party submitting it.¹⁷

6.5.1 The authorities shall require interested parties providing confidential information to furnish non-confidential summaries thereof. These summaries shall be in sufficient detail to permit a reasonable understanding of the substance of the information submitted in confidence. In exceptional circumstances, such parties may indicate that such information is not susceptible of summary. In such exceptional circumstances, a statement of the reasons why summarization is not possible must be provided.

6.5.2 If the authorities find that a request for confidentiality is not warranted and if the supplier of the information is either unwilling to make the information public or to authorize its disclosure in generalized or summary form, the authorities may disregard such information unless it can be demonstrated to their satisfaction from appropriate sources that the information is correct.¹⁸

6.6 Except in circumstances provided for in paragraph 8, the authorities shall during the course of an investigation satisfy themselves as to the accuracy of the information supplied by interested parties upon which their findings are based.

6.7 In order to verify information provided or to obtain further details, the authorities may carry out investigations in the territory of other Members as required, provided they obtain the agreement of the firms concerned and notify the representatives of the government of the Member in question, and unless that Member objects to the investigation. The procedures described in Annex I shall apply to investigations carried out in the territory of other Members. Subject to the requirement to protect confidential information, the authorities shall make the results of any such investigations available, or shall provide disclosure thereof pursuant to paragraph 9, to the firms to which they pertain and may make such results available to the applicants.

6.8 In cases in which any interested party refuses access to, or otherwise does not provide, necessary information within a reasonable period or significantly impedes the investigation, preliminary and final determinations, affirmative or negative, may be made on the basis of the facts available. The provisions of Annex II shall be observed in the application of this paragraph.

6.9 The authorities shall, before a final determination is made, inform all interested parties of the essential facts under consideration which form the basis for the decision whether to apply definitive measures. Such disclosure should take place in sufficient time for the parties to defend their interests.

6.10 The authorities shall, as a rule, determine an individual margin of dumping for each known exporter or producer concerned of the product under investigation. In cases where the number of exporters, producers, importers or types of products involved is so large as to make such a determination impracticable, the authorities may limit their examination either to a reasonable number of interested parties or products by using samples which are statistically valid on the basis of information available to the authorities at the time of the selection, or to the largest percentage of the volume of the exports from the country in question which can reasonably be investigated.

6.10.1 Any selection of exporters, producers, importers or types of products made under this paragraph shall preferably be chosen in consultation with and with the consent of the exporters, producers or importers concerned.

6.10.2 In cases where the authorities have limited their examination, as provided for in this paragraph, they shall nevertheless determine an individual margin of dumping for any exporter or producer not initially selected who submits the necessary information in time for that information to be considered during the course of the investigation, except where the number of exporters or producers is so large that individual examinations would be unduly burdensome to the authorities and prevent the timely completion of the investigation. Voluntary responses shall not be discouraged.

¹⁷ Members are aware that in the territory of certain Members disclosure pursuant to a narrowly-drawn protective order may be required.

¹⁸ Members agree that requests for confidentiality should not be arbitrarily rejected.

6.11 For the purposes of this Agreement, "interested parties" shall include:

- (i) an exporter or foreign producer or the importer of a product subject to investigation, or a trade or business association a majority of the members of which are producers, exporters or importers of such product;
- (ii) the government of the exporting Member; and
- (iii) a producer of the like product in the importing Member or a trade and business association a majority of the members of which produce the like product in the territory of the importing Member.

This list shall not preclude Members from allowing domestic or foreign parties other than those mentioned above to be included as interested parties.

6.12 The authorities shall provide opportunities for industrial users of the product under investigation, and for representative consumer organizations in cases where the product is commonly sold at the retail level, to provide information which is relevant to the investigation regarding dumping, injury and causality.

6.13 The authorities shall take due account of any difficulties experienced by interested parties, in particular small companies, in supplying information requested, and shall provide any assistance practicable.

6.14 The procedures set out above are not intended to prevent the authorities of a Member from proceeding expeditiously with regard to initiating an investigation, reaching preliminary or final determinations, whether affirmative or negative, or from applying provisional or final measures, in accordance with relevant provisions of this Agreement.

Article 7

Provisional Measures

7.1 Provisional measures may be applied only if:

- (i) an investigation has been initiated in accordance with the provisions of Article 5, a public notice has been given to that effect and interested parties have been given adequate opportunities to submit information and make comments;
- (ii) a preliminary affirmative determination has been made of dumping and consequent injury to a domestic industry; and
- (iii) the authorities concerned judge such measures necessary to prevent injury being caused during the investigation.

7.2 Provisional measures may take the form of a provisional duty or, preferably, a security - by cash deposit or bond - equal to the amount of the anti-dumping duty provisionally estimated, being not greater than the provisionally estimated margin of dumping. Withholding of appraisement is an appropriate provisional measure, provided that the normal duty and the estimated amount of the anti-dumping duty be indicated and as long as the withholding of appraisement is subject to the same conditions as other provisional measures.

7.3 Provisional measures shall not be applied sooner than 60 days from the date of initiation of the investigation.

7.4 The application of provisional measures shall be limited to as short a period as possible, not exceeding four months or, on decision of the authorities concerned, upon request by exporters representing a significant percentage of the trade involved, to a period not exceeding six months. When authorities, in the course of an investigation, examine whether a duty lower than the margin of dumping would be sufficient to remove injury, these periods may be six and nine months, respectively.

7.5 The relevant provisions of Article 9 shall be followed in the application of provisional measures.

Article 8

Price Undertakings

8.1 Proceedings may¹⁹ be suspended or terminated without the imposition of provisional measures or anti-dumping duties upon receipt of satisfactory voluntary undertakings from any exporter to revise its prices or to cease exports to the area in question at dumped prices so that the authorities are satisfied that the injurious effect of the dumping is eliminated. Price increases under such undertakings shall not be higher than necessary to eliminate the margin of dumping. It is desirable that the price increases be less than the margin of dumping if such increases would be adequate to remove the injury to the domestic industry.

8.2 Price undertakings shall not be sought or accepted from exporters unless the authorities of the importing Member have made a preliminary affirmative determination of dumping and injury caused by such dumping.

8.3 Undertakings offered need not be accepted if the authorities consider their acceptance impractical, for example, if the number of actual or potential exporters is too great, or for other reasons, including reasons of general policy. Should the case arise and where practicable, the authorities shall provide to the exporter the reasons which have led them to consider acceptance of an undertaking as inappropriate, and shall, to the extent possible, give the exporter an opportunity to make comments thereon.

8.4 If an undertaking is accepted, the investigation of dumping and injury shall nevertheless be completed if the exporter so desires or the authorities so decide. In such a case, if a negative determination of dumping or injury is made, the undertaking shall automatically lapse, except in cases where such a determination is due in large part to the existence of a price undertaking. In such cases, the authorities may require that an undertaking be maintained for a reasonable period consistent with the provisions of this Agreement. In the event that an affirmative determination of dumping and injury is made, the undertaking shall continue consistent with its terms and the provisions of this Agreement.

8.5 Price undertakings may be suggested by the authorities of the importing Member, but no exporter shall be forced to enter into such undertakings. The fact that exporters do not offer such undertakings, or do not accept an invitation to do so, shall in no way prejudice the consideration of the case. However, the authorities are free to determine that a threat of injury is more likely to be realized if the dumped imports continue.

8.6 Authorities of an importing Member may require any exporter from whom an undertaking has been accepted to provide periodically information relevant to the fulfilment of such an undertaking and to permit verification of pertinent data. In case of violation of an undertaking, the authorities of the importing Member may take, under this Agreement in conformity with its provisions, expeditious actions which may constitute immediate application of provisional measures using the best information available. In such cases, definitive duties may be levied in accordance with this Agreement on products entered for consumption not more than 90 days before the application of such provisional measures, except that any such retroactive assessment shall not apply to imports entered before the violation of the undertaking.

Article 9

Imposition and Collection of Anti-Dumping Duties

9.1 The decision whether or not to impose an anti-dumping duty in cases where all requirements for the imposition have been fulfilled, and the decision whether the amount of the anti-dumping duty to be imposed shall be the full margin of dumping or less, are decisions to be made by the authorities of the importing Member. It is desirable that the imposition be permissive in the territory of all Members, and that the duty be less than the margin if such lesser duty would be adequate to remove the injury to the domestic industry.

9.2 When an anti-dumping duty is imposed in respect of any product, such anti-dumping duty shall be collected in the appropriate amounts in each case, on a non-discriminatory basis on imports of such product from all sources found to be dumped and causing injury, except as to imports from those sources from which price undertakings under

¹⁹ The word "may" shall not be interpreted to allow the simultaneous continuation of proceedings with the implementation of price undertakings except as provided in paragraph 4.

the terms of this Agreement have been accepted. The authorities shall name the supplier or suppliers of the product concerned. If, however, several suppliers from the same country are involved, and it is impracticable to name all these suppliers, the authorities may name the supplying country concerned. If several suppliers from more than one country are involved, the authorities may name either all the suppliers involved, or, if this is impracticable, all the supplying countries involved.

9.3 The amount of the anti-dumping duty shall not exceed the margin of dumping as established under Article 2.

9.3.1 When the amount of the anti-dumping duty is assessed on a retrospective basis, the determination of the final liability for payment of anti-dumping duties shall take place as soon as possible, normally within 12 months, and in no case more than 18 months, after the date on which a request for a final assessment of the amount of the anti-dumping duty has been made.²⁰ Any refund shall be made promptly and normally in not more than 90 days following the determination of final liability made pursuant to this subparagraph. In any case, where a refund is not made within 90 days, the authorities shall provide an explanation if so requested.

9.3.2 When the amount of the anti-dumping duty is assessed on a prospective basis, provision shall be made for a prompt refund, upon request, of any duty paid in excess of the margin of dumping. A refund of any such duty paid in excess of the actual margin of dumping shall normally take place within 12 months, and in no case more than 18 months, after the date on which a request for a refund, duly supported by evidence, has been made by an importer of the product subject to the anti-dumping duty. The refund authorized should normally be made within 90 days of the above-noted decision.

9.3.3 In determining whether and to what extent a reimbursement should be made when the export price is constructed in accordance with paragraph 3 of Article 2, authorities should take account of any change in normal value, any change in costs incurred between importation and resale, and any movement in the resale price which is duly reflected in subsequent selling prices, and should calculate the export price with no deduction for the amount of anti-dumping duties paid when conclusive evidence of the above is provided.

9.4 When the authorities have limited their examination in accordance with the second sentence of paragraph 10 of Article 6, any anti-dumping duty applied to imports from exporters or producers not included in the examination shall not exceed:

- (i) the weighted average margin of dumping established with respect to the selected exporters or producers or,
- (ii) where the liability for payment of anti-dumping duties is calculated on the basis of a prospective normal value, the difference between the weighted average normal value of the selected exporters or producers and the export prices of exporters or producers not individually examined,

provided that the authorities shall disregard for the purpose of this paragraph any zero and *de minimis* margins and margins established under the circumstances referred to in paragraph 8 of Article 6. The authorities shall apply individual duties or normal values to imports from any exporter or producer not included in the examination who has provided the necessary information during the course of the investigation, as provided for in subparagraph 10.2 of Article 6.

9.5 If a product is subject to anti-dumping duties in an importing Member, the authorities shall promptly carry out a review for the purpose of determining individual margins of dumping for any exporters or producers in the exporting country in question who have not exported the product to the importing Member during the period of investigation, provided that these exporters or producers can show that they are not related to any of the exporters or producers in the exporting country who are subject to the anti-dumping duties on the product. Such a review shall be initiated and carried out on an accelerated basis, compared to normal duty assessment and review proceedings in the importing Member. No anti-dumping duties shall be levied on imports from such exporters or producers while the review is being carried out. The authorities may, however, withhold appraisement and/or request guarantees to ensure that, should

²⁰ It is understood that the observance of the time-limits mentioned in this subparagraph and in subparagraph 3.2 may not be possible where the product in question is subject to judicial review proceedings.

such a review result in a determination of dumping in respect of such producers or exporters, anti-dumping duties can be levied retroactively to the date of the initiation of the review.

Article 10

Retroactivity

10.1 Provisional measures and anti-dumping duties shall only be applied to products which enter for consumption after the time when the decision taken under paragraph 1 of Article 7 and paragraph 1 of Article 9, respectively, enters into force, subject to the exceptions set out in this Article.

10.2 Where a final determination of injury (but not of a threat thereof or of a material retardation of the establishment of an industry) is made or, in the case of a final determination of a threat of injury, where the effect of the dumped imports would, in the absence of the provisional measures, have led to a determination of injury, anti-dumping duties may be levied retroactively for the period for which provisional measures, if any, have been applied.

10.3 If the definitive anti-dumping duty is higher than the provisional duty paid or payable, or the amount estimated for the purpose of the security, the difference shall not be collected. If the definitive duty is lower than the provisional duty paid or payable, or the amount estimated for the purpose of the security, the difference shall be reimbursed or the duty recalculated, as the case may be.

10.4 Except as provided in paragraph 2, where a determination of threat of injury or material retardation is made (but no injury has yet occurred) a definitive anti-dumping duty may be imposed only from the date of the determination of threat of injury or material retardation, and any cash deposit made during the period of the application of provisional measures shall be refunded and any bonds released in an expeditious manner.

10.5 Where a final determination is negative, any cash deposit made during the period of the application of provisional measures shall be refunded and any bonds released in an expeditious manner.

10.6 A definitive anti-dumping duty may be levied on products which were entered for consumption not more than 90 days prior to the date of application of provisional measures, when the authorities determine for the dumped product in question that:

- (i) there is a history of dumping which caused injury or that the importer was, or should have been, aware that the exporter practises dumping and that such dumping would cause injury, and
- (ii) the injury is caused by massive dumped imports of a product in a relatively short time which in light of the timing and the volume of the dumped imports and other circumstances (such as a rapid build-up of inventories of the imported product) is likely to seriously undermine the remedial effect of the definitive anti-dumping duty to be applied, provided that the importers concerned have been given an opportunity to comment.

10.7 The authorities may, after initiating an investigation, take such measures as the withholding of appraisement or assessment as may be necessary to collect anti-dumping duties retroactively, as provided for in paragraph 6, once they have sufficient evidence that the conditions set forth in that paragraph are satisfied.

10.8 No duties shall be levied retroactively pursuant to paragraph 6 on products entered for consumption prior to the date of initiation of the investigation.

Article 11

Duration and Review of Anti-Dumping Duties and Price Undertakings

11.1 An anti-dumping duty shall remain in force only as long as and to the extent necessary to counteract dumping which is causing injury.

11.2 The authorities shall review the need for the continued imposition of the duty, where warranted, on their own initiative or, provided that a reasonable period of time has elapsed since the imposition of the definitive anti-dumping

duty, upon request by any interested party which submits positive information substantiating the need for a review.²¹ Interested parties shall have the right to request the authorities to examine whether the continued imposition of the duty is necessary to offset dumping, whether the injury would be likely to continue or recur if the duty were removed or varied, or both. If, as a result of the review under this paragraph, the authorities determine that the anti-dumping duty is no longer warranted, it shall be terminated immediately.

11.3 Notwithstanding the provisions of paragraphs 1 and 2, any definitive anti-dumping duty shall be terminated on a date not later than five years from its imposition (or from the date of the most recent review under paragraph 2 if that review has covered both dumping and injury, or under this paragraph), unless the authorities determine, in a review initiated before that date on their own initiative or upon a duly substantiated request made by or on behalf of the domestic industry within a reasonable period of time prior to that date, that the expiry of the duty would be likely to lead to continuation or recurrence of dumping and injury.²² The duty may remain in force pending the outcome of such a review.

11.4 The provisions of Article 6 regarding evidence and procedure shall apply to any review carried out under this Article. Any such review shall be carried out expeditiously and shall normally be concluded within 12 months of the date of initiation of the review.

11.5 The provisions of this Article shall apply *mutatis mutandis* to price undertakings accepted under Article 8.

Article 12

Public Notice and Explanation of Determinations

12.1 When the authorities are satisfied that there is sufficient evidence to justify the initiation of an anti-dumping investigation pursuant to Article 5, the Member or Members the products of which are subject to such investigation and other interested parties known to the investigating authorities to have an interest therein shall be notified and a public notice shall be given.

12.1.1 A public notice of the initiation of an investigation shall contain, or otherwise make available through a separate report²³, adequate information on the following:

- (i) the name of the exporting country or countries and the product involved;
- (ii) the date of initiation of the investigation;
- (iii) the basis on which dumping is alleged in the application;
- (iv) a summary of the factors on which the allegation of injury is based;
- (v) the address to which representations by interested parties should be directed;
- (vi) the time-limits allowed to interested parties for making their views known.

12.2 Public notice shall be given of any preliminary or final determination, whether affirmative or negative, of any decision to accept an undertaking pursuant to Article 8, of the termination of such an undertaking, and of the termination of a definitive anti-dumping duty. Each such notice shall set forth, or otherwise make available through a separate report, in sufficient detail the findings and conclusions reached on all issues of fact and law considered material by the investigating authorities. All such notices and reports shall be forwarded to the Member or Members the products of which are subject to such determination or undertaking and to other interested parties known to have an interest therein.

²¹ A determination of final liability for payment of anti-dumping duties, as provided for in paragraph 3 of Article 9, does not by itself constitute a review within the meaning of this Article.

²² When the amount of the anti-dumping duty is assessed on a retrospective basis, a finding in the most recent assessment proceeding under subparagraph 3.1 of Article 9 that no duty is to be levied shall not by itself require the authorities to terminate the definitive duty.

²³ Where authorities provide information and explanations under the provisions of this Article in a separate report, they shall ensure that such report is readily available to the public.

- 12.2.1 A public notice of the imposition of provisional measures shall set forth, or otherwise make available through a separate report, sufficiently detailed explanations for the preliminary determinations on dumping and injury and shall refer to the matters of fact and law which have led to arguments being accepted or rejected. Such a notice or report shall, due regard being paid to the requirement for the protection of confidential information, contain in particular:
- (i) the names of the suppliers, or when this is impracticable, the supplying countries involved;
 - (ii) a description of the product which is sufficient for customs purposes;
 - (iii) the margins of dumping established and a full explanation of the reasons for the methodology used in the establishment and comparison of the export price and the normal value under Article 2;
 - (iv) considerations relevant to the injury determination as set out in Article 3;
 - (v) the main reasons leading to the determination.
- 12.2.2 A public notice of conclusion or suspension of an investigation in the case of an affirmative determination providing for the imposition of a definitive duty or the acceptance of a price undertaking shall contain, or otherwise make available through a separate report, all relevant information on the matters of fact and law and reasons which have led to the imposition of final measures or the acceptance of a price undertaking, due regard being paid to the requirement for the protection of confidential information. In particular, the notice or report shall contain the information described in subparagraph 2.1, as well as the reasons for the acceptance or rejection of relevant arguments or claims made by the exporters and importers, and the basis for any decision made under subparagraph 10.2 of Article 6.
- 12.2.3 A public notice of the termination or suspension of an investigation following the acceptance of an undertaking pursuant to Article 8 shall include, or otherwise make available through a separate report, the non-confidential part of this undertaking.

12.3 The provisions of this Article shall apply *mutatis mutandis* to the initiation and completion of reviews pursuant to Article 11 and to decisions under Article 10 to apply duties retroactively.

Article 13

Judicial Review

Each Member whose national legislation contains provisions on anti-dumping measures shall maintain judicial, arbitral or administrative tribunals or procedures for the purpose, *inter alia*, of the prompt review of administrative actions relating to final determinations and reviews of determinations within the meaning of Article 11. Such tribunals or procedures shall be independent of the authorities responsible for the determination or review in question.

Article 14

Anti-Dumping Action on Behalf of a Third Country

14.1 An application for anti-dumping action on behalf of a third country shall be made by the authorities of the third country requesting action.

14.2 Such an application shall be supported by price information to show that the imports are being dumped and by detailed information to show that the alleged dumping is causing injury to the domestic industry concerned in the third country. The government of the third country shall afford all assistance to the authorities of the importing country to obtain any further information which the latter may require.

14.3 In considering such an application, the authorities of the importing country shall consider the effects of the alleged dumping on the industry concerned as a whole in the third country; that is to say, the injury shall not be assessed in relation only to the effect of the alleged dumping on the industry's exports to the importing country or even on the industry's total exports.

14.4 The decision whether or not to proceed with a case shall rest with the importing country. If the importing country decides that it is prepared to take action, the initiation of the approach to the Council for Trade in Goods seeking its approval for such action shall rest with the importing country.

Article 15

Developing Country Members

It is recognized that special regard must be given by developed country Members to the special situation of developing country Members when considering the application of anti-dumping measures under this Agreement. Possibilities of constructive remedies provided for by this Agreement shall be explored before applying anti-dumping duties where they would affect the essential interests of developing country Members.

PART II

Article 16

Committee on Anti-Dumping Practices

16.1 There is hereby established a Committee on Anti-Dumping Practices (referred to in this Agreement as the "Committee") composed of representatives from each of the Members. The Committee shall elect its own Chairman and shall meet not less than twice a year and otherwise as envisaged by relevant provisions of this Agreement at the request of any Member. The Committee shall carry out responsibilities as assigned to it under this Agreement or by the Members and it shall afford Members the opportunity of consulting on any matters relating to the operation of the Agreement or the furtherance of its objectives. The WTO Secretariat shall act as the secretariat to the Committee.

16.2 The Committee may set up subsidiary bodies as appropriate.

16.3 In carrying out their functions, the Committee and any subsidiary bodies may consult with and seek information from any source they deem appropriate. However, before the Committee or a subsidiary body seeks such information from a source within the jurisdiction of a Member, it shall inform the Member involved. It shall obtain the consent of the Member and any firm to be consulted.

16.4 Members shall report without delay to the Committee all preliminary or final anti-dumping actions taken. Such reports shall be available in the Secretariat for inspection by other Members. Members shall also submit, on a semi-annual basis, reports of any anti-dumping actions taken within the preceding six months. The semi-annual reports shall be submitted on an agreed standard form.

16.5 Each Member shall notify the Committee (a) which of its authorities are competent to initiate and conduct investigations referred to in Article 5 and (b) its domestic procedures governing the initiation and conduct of such investigations.

Article 17

Consultation and Dispute Settlement

17.1 Except as otherwise provided herein, the Dispute Settlement Understanding is applicable to consultations and the settlement of disputes under this Agreement.

17.2 Each Member shall afford sympathetic consideration to, and shall afford adequate opportunity for consultation regarding, representations made by another Member with respect to any matter affecting the operation of this Agreement.

17.3 If any Member considers that any benefit accruing to it, directly or indirectly, under this Agreement is being nullified or impaired, or that the achievement of any objective is being impeded, by another Member or Members, it may, with a view to reaching a mutually satisfactory resolution of the matter, request in writing consultations with the Member or Members in question. Each Member shall afford sympathetic consideration to any request from another Member for consultation.

17.4 If the Member that requested consultations considers that the consultations pursuant to paragraph 3 have failed to achieve a mutually agreed solution, and if final action has been taken by the administering authorities of the

importing Member to levy definitive anti-dumping duties or to accept price undertakings, it may refer the matter to the Dispute Settlement Body ("DSB"). When a provisional measure has a significant impact and the Member that requested consultations considers that the measure was taken contrary to the provisions of paragraph 1 of Article 7, that Member may also refer such matter to the DSB.

17.5 The DSB shall, at the request of the complaining party, establish a panel to examine the matter based upon:

- (i) a written statement of the Member making the request indicating how a benefit accruing to it, directly or indirectly, under this Agreement has been nullified or impaired, or that the achieving of the objectives of the Agreement is being impeded, and
- (ii) the facts made available in conformity with appropriate domestic procedures to the authorities of the importing Member.

17.6 In examining the matter referred to in paragraph 5:

- (i) in its assessment of the facts of the matter, the panel shall determine whether the authorities' establishment of the facts was proper and whether their evaluation of those facts was unbiased and objective. If the establishment of the facts was proper and the evaluation was unbiased and objective, even though the panel might have reached a different conclusion, the evaluation shall not be overturned;
- (ii) the panel shall interpret the relevant provisions of the Agreement in accordance with customary rules of interpretation of public international law. Where the panel finds that a relevant provision of the Agreement admits of more than one permissible interpretation, the panel shall find the authorities' measure to be in conformity with the Agreement if it rests upon one of those permissible interpretations.

17.7 Confidential information provided to the panel shall not be disclosed without formal authorization from the person, body or authority providing such information. Where such information is requested from the panel but release of such information by the panel is not authorized, a non-confidential summary of the information, authorized by the person, body or authority providing the information, shall be provided.

PART III

Article 18

Final Provisions

18.1 No specific action against dumping of exports from another Member can be taken except in accordance with the provisions of GATT 1994, as interpreted by this Agreement.²⁴

18.2 Reservations may not be entered in respect of any of the provisions of this Agreement without the consent of the other Members.

18.3 Subject to subparagraphs 3.1 and 3.2, the provisions of this Agreement shall apply to investigations, and reviews of existing measures, initiated pursuant to applications which have been made on or after the date of entry into force for a Member of the WTO Agreement.

18.3.1 With respect to the calculation of margins of dumping in refund procedures under paragraph 3 of Article 9, the rules used in the most recent determination or review of dumping shall apply.

18.3.2 For the purposes of paragraph 3 of Article 11, existing anti-dumping measures shall be deemed to be imposed on a date not later than the date of entry into force for a Member of the WTO Agreement, except in cases in which the domestic legislation of a Member in force on that date already included a clause of the type provided for in that paragraph.

18.4 Each Member shall take all necessary steps, of a general or particular character, to ensure, not later than the date of entry into force of the WTO Agreement for it, the conformity of its laws, regulations and administrative procedures with the provisions of this Agreement as they may apply for the Member in question.

²⁴ This is not intended to preclude action under other relevant provisions of GATT 1994, as appropriate.

18.5 Each Member shall inform the Committee of any changes in its laws and regulations relevant to this Agreement and in the administration of such laws and regulations.

18.6 The Committee shall review annually the implementation and operation of this Agreement taking into account the objectives thereof. The Committee shall inform annually the Council for Trade in Goods of developments during the period covered by such reviews.

18.7 The Annexes to this Agreement constitute an integral part thereof.

ANNEX I

PROCEDURES FOR ON-THE-SPOT INVESTIGATIONS PURSUANT TO PARAGRAPH 7 OF ARTICLE 6

1. Upon initiation of an investigation, the authorities of the exporting Member and the firms known to be concerned should be informed of the intention to carry out on-the-spot investigations.
2. If in exceptional circumstances it is intended to include non-governmental experts in the investigating team, the firms and the authorities of the exporting Member should be so informed. Such non-governmental experts should be subject to effective sanctions for breach of confidentiality requirements.
3. It should be standard practice to obtain explicit agreement of the firms concerned in the exporting Member before the visit is finally scheduled.
4. As soon as the agreement of the firms concerned has been obtained, the investigating authorities should notify the authorities of the exporting Member of the names and addresses of the firms to be visited and the dates agreed.
5. Sufficient advance notice should be given to the firms in question before the visit is made.
6. Visits to explain the questionnaire should only be made at the request of an exporting firm. Such a visit may only be made if (a) the authorities of the importing Member notify the representatives of the Member in question and (b) the latter do not object to the visit.
7. As the main purpose of the on-the-spot investigation is to verify information provided or to obtain further details, it should be carried out after the response to the questionnaire has been received unless the firm agrees to the contrary and the government of the exporting Member is informed by the investigating authorities of the anticipated visit and does not object to it; further, it should be standard practice prior to the visit to advise the firms concerned of the general nature of the information to be verified and of any further information which needs to be provided, though this should not preclude requests to be made on the spot for further details to be provided in the light of information obtained.
8. Enquiries or questions put by the authorities or firms of the exporting Members and essential to a successful on-the-spot investigation should, whenever possible, be answered before the visit is made.

ANNEX II

BEST INFORMATION AVAILABLE IN TERMS OF PARAGRAPH 8 OF ARTICLE 6

1. As soon as possible after the initiation of the investigation, the investigating authorities should specify in detail the information required from any interested party, and the manner in which that information should be structured by the interested party in its response. The authorities should also ensure that the party is aware that if information is not supplied within a reasonable time, the authorities will be free to make determinations on the basis of the facts available, including those contained in the application for the initiation of the investigation by the domestic industry.
2. The authorities may also request that an interested party provide its response in a particular medium (e.g. computer tape) or computer language. Where such a request is made, the authorities should consider the reasonable ability of the interested party to respond in the preferred medium or computer language, and should not request the party to use for its response a computer system other than that used by the party. The authority should not maintain a request for a computerized response if the interested party does not maintain computerized accounts and if presenting the response as requested would result in an unreasonable extra burden on the interested party, e.g. it would entail unreasonable additional cost and trouble. The authorities should not maintain a request for a response in a particular medium or computer language if the interested party does not maintain its computerized accounts in such medium or

computer language and if presenting the response as requested would result in an unreasonable extra burden on the interested party, e.g. it would entail unreasonable additional cost and trouble.

3. All information which is verifiable, which is appropriately submitted so that it can be used in the investigation without undue difficulties, which is supplied in a timely fashion, and, where applicable, which is supplied in a medium or computer language requested by the authorities, should be taken into account when determinations are made. If a party does not respond in the preferred medium or computer language but the authorities find that the circumstances set out in paragraph 2 have been satisfied, the failure to respond in the preferred medium or computer language should not be considered to significantly impede the investigation.

4. Where the authorities do not have the ability to process information if provided in a particular medium (e.g. computer tape), the information should be supplied in the form of written material or any other form acceptable to the authorities.

5. Even though the information provided may not be ideal in all respects, this should not justify the authorities from disregarding it, provided the interested party has acted to the best of its ability.

6. If evidence or information is not accepted, the supplying party should be informed forthwith of the reasons therefor, and should have an opportunity to provide further explanations within a reasonable period, due account being taken of the time-limits of the investigation. If the explanations are considered by the authorities as not being satisfactory, the reasons for the rejection of such evidence or information should be given in any published determinations.

7. If the authorities have to base their findings, including those with respect to normal value, on information from a secondary source, including the information supplied in the application for the initiation of the investigation, they should do so with special circumspection. In such cases, the authorities should, where practicable, check the information from other independent sources at their disposal, such as published price lists, official import statistics and customs returns, and from the information obtained from other interested parties during the investigation. It is clear, however, that if an interested party does not cooperate and thus relevant information is being withheld from the authorities, this situation could lead to a result which is less favourable to the party than if the party did cooperate.